

रामदासी सांप्रदायाची पुनरावृत्ति

मुख्य येत विचाराचा ।
 त्यावरी बोलणें बरें ।
 चालणें सत्य नेमाचें ।
 नीति न्याय चुकौ नये ॥

श्रीरामदास

श्रीसमर्थींच्या वेळचा रामदासी सांप्रदाय क्षणभर राजूरुग ठेवून आज महाराष्ट्रात आपणास काय दिसत आहे याचा विचार घेत्यास, गेल्या पाच पन्नास वर्षांत आपल्या महाराष्ट्रात पाच पन्व्वीस नवीन सांप्रदाय उदयास आले होते, अस आढळून येईल. पैसा काहींचा उदय आणि अस्त एकाच काळीं झाला. काहीं, काहीं काळ रगाळत राहून, लयास गेले व काहीं लयाला जाण्याची हत्ता वाट पाहात आहेत. कायमच त्रीजारीपण अस परत तीनच सांप्रदायाच झाले दिसत. वारकरी सांप्रदाय, रामदासी सांप्रदाय इत्यादि लहान माटे जुने सांप्रदाय आहेतच. ह्या जुन्या सांप्रदायाच स्वरूप पूर्वी इतकच निर्मल, शुद्ध आणि कार्यक्षम राहिले आहे किंवा कसे वाविपर्या शका आहे अथवा शका आहे असे तरी सदिग्ध वा झणावि? कौणाला नांवे ठेवावी, किंवा कौणाचा गौण पन्त विनाकारण चवाठ्यावर आणारा अर्था मनात कल्पनाहि जर नाहीं, किंवा या प्रस्तावनेच्या द्वारे आपल्या घरची गादानी कौणा तिहाइताना सागावयाची आहेत अस हि

बुजलेली आढळते. असं दोषं अत्यन्त अनिष्ट होय. अमून ते सांप्रदाय
 अहित तोंच त्याचें यथार्थ ज्ञान सार्थत्रिक करण्याविपर्यी सांप्रदायिकांनीं
 प्रयत्न केला पाहिजे. ह्या जुन्या सांप्रदायांचें ज्ञान नव्या सांप्रदायिकांना हि
 आवश्यक आहे. जुन्यांच्या आश्रयानें आणि मदतीनें नवीन सांप्रदाय
 चालतील तर त्यांना त्वरित यश येण्याचा संभव आहे.

हे जे नवीन तीन सांप्रदाय हणून मी हाणतां ते अणें प्रमाणें:-

- (१) प्राचीन विद्या आणि नीति यांचें ज्ञान करून देणारा
 पहिला सांप्रदाय.
- (२) शास्त्रें ज्ञान कृतींत उतरविणारा दुसरा सांप्रदाय.
- (३) ती कृति कां आणि कोणासाठीं करावयाची हे निक-
 विणारा तिसरा सांप्रदाय.

ज्ञान, हा सांप्रदाय करून देतो. ब्राह्मण, धर्मिय, वैश्य आणि शूद्र यांना हा सांप्रदाय त्यांचे त्यांचे गुणधर्म शिक्कितो. महागण्टातील साधुसताच्या टिकणीं असलेल्या प्रेमांचे, निष्ठेचे आणि निरहकाराचे शिक्षण या सांप्रदायात मिळते. सारास, हा सांप्रदाय विचार करण्यास प्रवृत्त करितो. श्रीमत् दामोदात काय आणि इतरत्र काय, 'विचार, विवेक' यावर श्रीसमर्थाचा फार भर आहे; आणि ते खरेच आहे. कोणता हि समाज विचाराने चालेल तर किती तरी अनर्थ टळतील. प्रत्येक मनुष्य विचार करू लागेल तर चदाडी कोण करील, स्वजनद्रोहाचे पातक कोणाच्या मार्था घनेल, यःकश्चित् स्वार्थासाठी देवमुद्रवेपणा कोण पतवरील, परनिंदा करण्याचा धदा कसा चालेल, दुराचार्य ग धारा कोण देईल, चैर्नात चाल कोणाचा जाईल, स्वदेशयांधय दुःखगाःगत गुडत असता हि स्वस्थ कोण बरोल, स्वतःच्या मानापमानाचे गाढो. उरार्गा चालगून व्यवहारात व राजकारणात भ्रमिष्टाप्रमाणे कोण आचरण करील, सांगश परावलन दद करण्याला कोण परोपरीने मदत करील ?

देहादि प्राणाना । लोभची गोडारा । तेव्हाची जोडाया । पांडुरंग ॥ इत्यादि वेदांताच्या गप्पा मारता आल्या, पण कमरेची एक दिट्टा मुत्ताना प्राण व्यापुळ होतो, द्रव्य आणि दारा यांमिघाय चित्तन निना कीर्तन नाही, आणि प्राणाची आतुती देण्याचा प्रसंग तर लारच राहो, पण परहितार्थ देह थोडारा देगील क्षिप्त नाहा, किना एकाद शुद्ध मकट आल तरी देगील उराल मरलेली धट्टी महमा निघत नाही, तर मग एा अमच्या वेदान्याची कोणी टमाळकी फल्यास त्यात काय वरं दोप आहे? चिन्ट प्रसंगाला ल पटणारं ज्ञान काय धामाचें? कृतीत उतरेल तेंच ज्ञान फार फाय, पण ज्ञान क्षणजेच कृति करणें. य क्रियावान् स पण्डित । ज्ञानी मनुष्याची परीक्षा त्याच्या भाषणावरून करण्यापेक्षा कृतीवरून केली पाहिजे परहितार्थ देह क्षिजत्रिण्यास मनुष्य तयार झाला तरच पचभूतामय देहाची काय मात व्यरी आहे, हें ज्ञान त्यास होऊन त्याची देहममता मुटली अस समजलें पाहिजे कसें हि मोंटे सकट आलें तरी त्याला धैर्यान पाठ देऊन, युक्ति प्रयुक्तीन जो समाजहित संधतो, ता रानी हा " चिर्मापुं " सांप्रदायाची लक्षणें होत. आत्मज्ञानाच यथार्थ स्वरूप समजलें तर या दुसऱ्या सांप्रदायातील लोकाना सग्टाची पना वाटणार नाहा, अनर्थपरपण जोटगली तरी त्याची शांति दळणार नाहीं, त्याच मग गांधळणार नाहीं व कालांतराच्या योगानें राणाच ज स्थित्यंतर झालल असत, त्याचा फायदा घेता यईल तितका घेऊन ते आपला डाय असेर साधतील पहिल्या सांप्रदायापासून खरोखर ज्ञान झालें वा नाहा, याची कसानी वा सांप्रदायात लागतें यत्ण्याप्रमाण चालण्यास हा सांप्रदाय दिक्वितो निचाराला जी गाठ पगली आणि मु सावाटे जी उचारली गेली, तदनुरूप घेता करण्यास हा सांप्रदाय भाग पाडतो.

प्राचीन नीति समजून ती आचरणात उतरली क्षणजे, त आचरण कोणासाठी आणि कशासाठी करायचाच, हें इतिहास निक्वितो इतिहासाच्या वाचनानें स्वदेश आणि स्वराधय यावर प्रेम जडत वैभवशाली पूर्वजांच्या पराक्रमाचे, धैर्याचे, स्वदेशनिष्ठेचे प्रसंग पाहून त्यांच्या रिपर्यो स्वाभाविक अभिमान वाटूं लागतो, आणि ज्ञान झाल क्षणज, देह जो क्षिज वावयाचा तो ना आणि कोणासाठी, याचा प्रकान प्रत्येकाच्या अंत करणात

पडतो प्राचीन वैभवाची आठवण ठेवणारं राष्ट्र आपलं वैभव गमावीत नाही. प्राचीन गतवैभववारी आठवण झाल्लं राष्ट्र तं वैभव पुनरपि प्राप्त करून घेतल्याशिवाय स्वस्थ राहात नाही. असा जगाचा अनुभव आहे. आठवण असते तावर वैभव असत. आठवण बुजते तेव्हा वैभव जात, आठवण हाते तेव्हा वैभव परतत. सारास, प्राचीन वैभवाची आठवण ठेवणं हें राष्ट्रीय कर्तव्य होय. ज्या राष्ट्राली ही आठवण बुजली असल त्याला ती करून देणें, हे इतिहासाचें काम आहे आणि झणून या साप्रदायाला " ऐतिहासिक " झणलं आहे. महाराष्ट्राच्या इतिहासाचीं साधनें शहरोशहरीं, सेटोपटी, क्षेत्राच्या ठिकाणी, जुन्या मठातून, जुन्या घराण्यातून लोळत पडलीं आहेत. त्याची किंमत रागरी तितकी अजून महाराष्ट्राला वाटू लागली नाही, हें आश्चर्य आहे. हीं साधनें नाहींगीं होणें किंवा अमून अंधारात पडणें झणजे महाराष्ट्राचा इतिहास नाहींसा होणें होय. आणि ज्या राष्ट्राला इतिहास नाहीं त्यां परानम कल्याचें एकादें तरी उदाहरण आहे काय? नाहीं तर गंग इतिहास हा राष्ट्रच प्राण होय, असा याचा अर्थ होतो. त्या राष्ट्रीय पणतरी भरण घ्यावी तितकी काळजी गरोस्तर घेत आहोंत काय? महाराष्ट्राच्या इतिहासाचीं साधनें गोळा करून उजेळात आणण्याचें काम महाराष्ट्रानें निती तरी जागृतेन करायला पाहिजे. राष्ट्रवर कोसळणाऱ्या पारतंत्र्याला काही काळ घोपवून घरण्या श्रमितांना पणतरी हारा दतर भणवलींम धूळ जात पडली आहेत, ही गोष्ट आज कर्मोत कर्मी दहा पधरा यें महाराष्ट्राच्या कानार आली असून हि त्या सचेधानें महाराष्ट्राने काहीं एक करूं नाहीं, ह्या एकाच उदाहरणावरून महाराष्ट्रात कितपत जागृती झाली आहे, याचा अंदाज होतो. राष्ट्रच पुनरुज्जीवन करण्याचें सामर्थ्य या साप्रदायात आहे. आपले विचार आणि आचार राष्ट्रदेवतेच्या चरणीं अर्पण करण्यास हा साप्रदाय शिस्तितो. या साप्रदायाची दीक्षा घेणाराच्या अंत करणात " महाराष्ट्र " हीं चार अक्षरें अदळ पद मिळींस्तात आणि झणून या साप्रदायाचीं तत्त्वे महाराष्ट्रसमाजातील अगदीं रालच्या थरापर्यंत जाऊन पोचलीं पाहिजा. ज्याला स्वदेश नाहीं किंवा स्वदेश असून दि ज्याग याची करपना नाहीं, असा आचारविचारवान् मनुष्य स्वदेशाच्या हिताविद्द तिदाइताचा साधकता झाला, तर त्यांत काय नवल आहे! परंतु या साप्रदायाच्या यागाने महाराष्ट्राच्या प्राचीन उन्नत

स्वरूपाना प्रकाश अतः नष्टान पडल्यावर योगता तद्वज देवाद्रोह करण्यास धजावेल! महाराष्ट्रासाठी महाराष्ट्रात रात्ररात्र जन्म घेण्याची स्फूर्ति तरुणांच्या अतः करणात हा सांप्रदाय उत्पन्न करील महाराष्ट्राच्या विद्यमान स्थितीचे चित्र सर्वांच्या डोळ्यापुढे प्रत्यक्ष आहेच, परंतु प्राचीन स्थितीचे चित्र एकदा तरुणांच्या अतः करणात टसलें गेल, तर मग त्यांच्या नेनातून बाह्याच्या अश्रुधारा वाया जाण्याच्या नाहात ह्या सांप्रदायाच्या अभ्यास करिताना तरुणाना भारी स्थितीचें स्पष्ट पडू लागतील व त्याची इच्छा पवित्र असल्यामुळे ती पूर्ण करणें ईश्वराला माग पडेल.

असे हे तीन सांप्रदाय महाराष्ट्रात स्थिर झालेले दिसत आहेत. यांकांचे सांप्रदाय, एक तर लयाला गेले किंवा जाण्याच्या पथात आहेत किंवा याच तीन सांप्रदायांत अंतर्धान पावले आहेत. ह्या महाराष्ट्रात ज्या सरधा, चळवळी किंवा उत्सव अस्तित्वात आहेत, ते सर्व वरील सांप्रदाया पैकीं कोणत्याना कोणत्या एका किंवा अनेक सांप्रदायात मोडतात, असें विचारान्तीं जाडळून यणार आहे ह्या सांप्रदायात परस्पराविषया वैमनस्य नाहीं इतकच नव्हे, तर ते एकाकाला पोषक असे आहेत त्यांच्यात परस्परानिरोध नाहीं, किंबहुना तिन्ही सांप्रदाय एकाच व्यक्तीच्या ठिकाणी एकत्रटल्याशिवाय त्यास “ मराठा ” हें नांव धारणच करता यायलाच नाहीं मराठा झणजे जो स्वधर्म आणि स्वदेश यांना आळषता व त्याची एकनिष्ठ सेवा करितो, तो पहिल्या सांप्रदायात स्वधर्माचें शिक्षण मिळत, तिसऱ्याच्या योगानें स्वदेशावर प्रेम जडतें, व दुसऱ्या सांप्रदायान स्वधर्म—स्वदेश याची सेवा हातून घडते पहिल्या सांप्रदायात ज नैतिक शिक्षण मिळत, त दुसऱ्यात आचरणात उतरत पहिल्या सांप्रदायातील शिक्षणापासून मन शुद्ध

महाराष्ट्रियान धेतर्तीच पाहिजे. ह्या सांप्रदायात प्रवेश करून घेण्याचा सर्व महाराष्ट्रियाना सारखा हक्क आहे. या तीन सांप्रदायावाचून महाराष्ट्राला अन्य गति नाही. तेव्हा यातून कोणा हि महाराष्ट्रियाची सुटका होण्याला मार्ग नाही.

आजमिर्चीस हे सांप्रदाय बाल्यावर्येणत आहेत. त्याचा पुढे प्रचंड प्रवाह व्हाण्याचा असेल तेव्हा होणे, पण आज तर ते नदीच्या उगमाप्रमाणे लहान आहेत. अगदी नुरळक जशा स्वतंत्र विचाराच्या माणसाच्या अंतः-करणात आज त्यांना स्थळ मिळालेले आहे. अर्धा माणस त्यांचे सगोपन नाना तऱ्हेच्या हालअपेष्टा सोसून मरत आहेत. त्याचा पुढील मार्ग अगदी निनधोक आहे जसे हि दिसत नाही, तरी पण हे प्रवाह बंद पडणे आता शक्य नाही. पाण्याच्या जिवंत झऱ्याप्रमाणे ते अरपड वाहतच जाणार, यग घाटेंत डोंगराळ मुद्दरा लागो किना काही हि होणे, ते आपला मार्ग काढीत सारंगे पुढेच जाणार

आजचे हे तीन सांप्रदाय मिळून पूर्वीचा श्रीसमर्थाचा रामदासी सांप्रदाय होय. श्रीसमर्थांना रामदासी सांप्रदायाचें जें लक्षण दिलेले आहे तें वाचकान आठवतच असे. त्या लक्षणाचा केव्हा हि विस्तर पडतां कामा नये, छपून फिरत एकवार त येथें देऊ.

मुख्य हरिकथानिरूपण । दुसरें तें राजकारण ।
तिसरें तें सावधपण । सर्वविषय ॥ ११।१४

राज अनुक्रम आणव्ही दोन टिकणी जाह.

हरिकथानिरूपण । नेमस्तपणें राजकारण ।
घर्तायाचें लक्षण । तेंही असावें ॥ ११।१४
हरिकथानिरूपण । बरेपणें राजकारण ।
प्रसंग पाहिल्याधिण । सकळ सोटें ॥ १२।२।२९

ह्या लक्षणावरून रामदासी सांप्रदायाचीं तीन अग कोणती ती स्पष्ट दिसत आहेत

- १ हरिप्रथानिरूपण
- २ राजकारण
- ३ वर्तायाचे लक्षण

आणि आजमितीला महाराष्ट्राने जे तीन साम्रदाय दिसत आहेत ते

- १ प्राचीन विद्या, नीति याच्या संशोधनाचा झणजे हरि कथानिरूपणाचा.
- २ स्वावलंबनाचा, कृतीचा झणजे वर्तायाचा.
- ३ स्वदेशमेयेचा झणजे राजकारणाचा.

हे होत आज जे तीन साम्रदाय नवीन झणून दिसत आहेत ते जुनेच आहेत, अस यावरून उघड होत आहे याचा अर्थ असा होतो की, महाराष्ट्रास महाराष्ट्रधर्माची ओळख पटत चालली आहे किना ओळख पटून असो किना न कळत असो, पण महाराष्ट्र आज पुनरपि रामदासी साम्रदायाचाच आश्रय करू पाहात आहे, हे सचिंत. महाराष्ट्राचा तो धर्मच आहे, तेव्हा, केव्हा ना केव्हा त्यास त्याची ओळख पुन्हा शालीच पाहिजे जाति स्वभाव दुरतिक्रम आहे हाच न्याय राणला लागू मनुष्याचा मूळ स्वभाव अजिबात बदलण जस शक्य नाही, तसच राणचा धर्म अजिबात लोपवून टाकणे शक्य नाही हा डाव फार तर काही काळ साधतो, पण असला विपरीत प्रयत्न करणाराच कव्हाना केव्हा तरी दात पडल्यावाचून राहात नाहात, इतमी गोष्ट सरी

महाराष्ट्रात राहून महाराष्ट्रधर्मात येत नाही, असा कोण मराठा थक् शकेल? महाराष्ट्रियाचा--मराठ्याचा--धर्म झणजेच महाराष्ट्रधर्म महाराष्ट्रभूमीवर नादणान्या मनुष्याला मी महाराष्ट्रात नाही, असें जन झणता याययाचे नाही, तद्वत् महाराष्ट्रधर्म झणजे रामदासी साम्रदाय हा कोणाम नाभारता याययाचा नाही

रामदासी सांप्रदायाची तिन्हा अंग देशफालानुसार नवीन स्वरूपें धारण करून महाराष्ट्र त शीजरूपानें उद्भूत झाला. आहेत हा अभिनवनाय गोष्ट होय तीं प्रगळतर होऊन त्याचा गोड फळें महाराष्ट्रास चाखावयास मिळतील तेहा सरा असा दिवस उगवणार ह भाकित करण्यास ज्योतिष शास्त्राचा पारसा अभ्यास नको आहे दिवस उगवणार, पण तो लवकर किंवा उशिरा उगवणें ह सांप्रदायिकांच्या निस्सीम व एकनिष्ठ भक्तीवर अवलंबून आहे.

अशी एकनिष्ठ भक्ति या नवीन सांप्रदायिकांच्या ठिकाणी कशी प्रादुर्भूत व्हावी? अस होण्यास जुन्या वारजरी सांप्रदायापासून कळकळ, प्रेम, निष्ठा, भाव इत्यादि सृष्टी शिकणे व शीसमर्गसांप्रदायापासून परिभ्रमण, त्रिवेक, कष्ट भरणाविषयी त्रेफिकीरपणा, नीतीची चाट, वैराग्य, निस्पृहता, मृदु वचन, सहिष्णुता, परापकाररुद्धि आणि उत्कृष्टता या अकरा गुणांची त्यात भर घालावी. असं शास्त्र क्षणजे माहसप्रियता, धैर्य, शांति, द्रव्यद्वेष, व्यक्त प्रपचपराङ्मुक्तता, राणहितैरुपरता, इत्यादि अनेक राष्ट्रीय गुण नवीन सांप्रदायिकांच्या जत करणात उद्भवल्यासचून राहणार नाहीत यद्यात पौराण्य राष्ट्रप्रमाण, महाराष्ट्रमातेचा हि त्केरें निसगत पुराणप्रिय आहेत. जुन्या वळणार नवीन मार्ग त्यांना कोणी दाखविला तर त्या मार्गानें जाण्यास त्यांची ना नसते, परंतु जजिगत नवीन पथ र्वाचारण्याच त्यांच्या जिघार येते स्वदेशाभिमान हा राष्ट्र नवीन अमर, पण ती भावना महाराष्ट्रास नवीन नाही स्वदेशाभिमान क्षणजे काय ह एकप्याळा महाराष्ट्रसमाज तयार नसल, पण महाराष्ट्रधर्म क्षणजे काय ह ज्ञान करून घेण्याची जिज्ञासा व तदनुकूल आचरण करणाची बुद्धि साऱ्या महाराष्ट्रास आहे अशा प्रकारच धारण टेंवून नवीन सांप्रदायिकर्ता आपल्या मताचा प्रसार करण्याचा प्रयत्न केल्यास त्यांना यश आल्यासचून राहणार नाही.

सभन नाहीं आमच्या समाजाची रचनाच अशा जाह, कियहुना एकर पौरात्य राष्ट्राची हीच परंपरागत याच दिसा काण पाहा हि क्षणात, पण आन वैभवसमन असलेल्या पायाय रचना याच मागाचा अयत्न केला होता पायापासून गरीब इमारत उभारण्याचा प्रयत्न याहि देसात पूर्वी कधीच राबल शाला नाहीं व पुढे हाणार नाहीं हाच अनुभव आता पर्यंतचा इतिहास शिष्यांनी तव्हा तुम्हा पायावर नवीन इमारत उठविण भेयत्कर हाय

हा जुना पाया बुद्ध न देता, महाराष्ट्रभूय जपवी मनोरम वाण्यांर त्याच यथाथ स्वरूप लोकनिदगनात आणून दण्याच्या कामी जापग थाडासा हातभार लावाया असा सभया हतु आहे धमसनुदचेन महाराष्ट्राला ज्या साप्रदायांनी एकवार भेयत्कर असा महाराष्ट्रधम शिकवून कतव्याची ओळख करून दिली त्या साप्रदायांच रचण्य क्रम होत, याची थोडी पार माहिती नवीन साप्रदायिकाना करून देता जाय तर पाहार्थे, जरी सभची इच्छा आहे व तदनुरूप तिन चळविलेल प्रस्तुतचा प्रयत्न तुम्हा व नव्या साप्रदायिकाना सारखाच मात्र हाय, जरी प्राथना आहे

श्रीराम

२

श्रीसमर्थांचीं चरित्रें

जगात रामदास रे । तथा पर्दाच घास रे ।
निमग्न देवदास रे । विरोध देहभास रे ॥

देवदास

श्रीसमर्थांचे यापुढ आता एकाद नवान चरित्र लिहावयाच स पजे तं सर्व अगारं विश्वमनीय व विस्तृत हाइल तन्व लिहिल

पाहिजे. अस चरित्र लिहिले जाय अशी मनेची पार इच्छा आहे, पण ते लिहिण्याची अजून वेळ आली नाही. ती वेळ येण्यापूर्वी त्याच्या चरित्राचा सर्व साधन उपलब्ध होऊन प्रकाशित शाली पाहिजेत. ही साधा तीन प्रकारची आहेत —

(१) त्याच्या वेळचा व नंतरचा त्याच्या सवधाने कागदपत्रे वगैरे (२) त्याची कविता आणि (३) आजवर लिहिली गेलेली त्याची चरित्रे.

त्याच्या वेळचा किंवा नंतरचा पत्रव्यवहार अजून मुळीच प्रकाशित नाही छटलं तरी चालेल. जो काही उपलब्ध झाला आहे तो अगदी थोडा आहे. त्याच्या ग्रंथपट्टे जास्त उपलब्ध झाला पाहिजे. त्याची कविता कि अजून अर्धीअधिन अप्रकाशितच आहे; तथापि ती बहुतेक सर्व उपलब्ध झाली आहे, ही भाग्यांनी गोष्ट होय.

आजवर लिहिल्या गेलेल्या समर्थीच्या चरित्राना अत नाही. खुद्द श्रीममर्थीचे हजारो शिष्य होते, नात जाठशे तर नुसते मठच होते ह्या शिष्यापैकी व मठाधिपतीपैकी किन्वकानी तरी त्याचा चरित्र मोठ्या प्रेमाने, आदराने आणि त्रित्काराने मायिली असली पाहिजेत. त्यापैकी जाज कितीही उपलब्ध आहेत! ह्या दिशेने सभेने आतापर्यंत केलेल्या प्रयत्नाचा विचार केला ह्याणजे समाधान मानण्याला मुळीच अत्रास मिळत नाही आतापर्यंत प्रकाशित, अप्रकाशित परत उपलब्ध आणि अत्रतलब्ध घण ज्ञान शाली शिष्यापैकी चरित्र

प्रसिद्ध होत आहे. १९, २१ व २२ हे फार मोठाले ग्रंथ आहेत व ते जरी परंपरेतीलच माणसांना लिहिलेले आहेत तरी पण ते जलीकडेचे असल्यामुळे कधी काळा उपनूतन निरतील किंवा नादा याविषयांशकाच आहे. साराश, अत्यंत महत्त्वाची व प्रमुक्त अर्थाची १ ते १३ पर्यंतचीं चरित्रे ती, ३ श्वेरीजकरून, उपलब्ध नाहीत ३ रे अध्याय उपलब्ध आहे. नापळापासून पाच कोमार मसुर गाव आहे व तेथून एक कोमार महापुर आहे. भिमाजीवाद्या हे तेथील राहाणारे, समर्थशेखरून शिवाजीमहाराजावरोबर शके १५९७ त तजावराम गेले होते व तेथेच मठ स्थापन होते. त्याचा जन्म १५६४ त झाला होता व १६६३ त त्यानीं आपला देह टेंगला त्यानीं लिहून ठेविलेले श्रीममर्थांचे चरित्र प्रस्तुत भागात दिले आहे. समर्थ निजधामास गेल्यानंतर तिम्ब्या दिवशीं भीमम्बामी तजावराहून गडानर येऊन पोचले "समर्थ परधामास गेल्यान सविस्तर वर्तमानावरून भिमाजीवाद्या यानीं ५० जेव्या लिहिल्या आहेत" अस हनुमतस्वामी द्वागतात त्या जेव्या १० ते ४४ ध्या भागात आहेत. आरभीच्या ९ व शेवटच्या ६ जेव्या, आरभीचे ५ वडने, शिवाय आरभीची व शेवटचीं वार्हा पद अमर्तलच, दुर्धी गहाळ आहेत, त्याला इलाज नाही. चरित्र लढान गॅर, पण फार महत्त्वाचे आहे. आतापर्यंत जीं प्रकाशित चरित्र आहेत तीं सर्व श्रीसमर्थांच्या पश्चात् नव्वद वर्षांनंतर लिहिलीं गेलेलीं आहेत. श्रीसमर्थांना ज्यानीं प्रत्येक पाहिले होते, त्याचा अनुग्रह घेतला होता, त्याच्या आशेवरून मठ स्थापन करून जे मठ उभे होते, अशा दोणी समर्थशिष्यांन लिहिलेले चरित्र अन्ना दुसर प्रकाशित नाही. या दृष्टीने पाहता तजावरमठपति समर्थशिष्य महापुरकर भीम स्वामी याना लिहिलेले प्रस्तुतच श्रेष्ठ चरित्र विशेष महत्त्वाचे होय. अशा चरित्रान मिळणारी माहिती पुष्कट अर्धी विश्वसनीय अमर्त पाहिजे व तिच पासून निरगारा अनुमान अवात् प्रमुक्त होत या लढानशा पण सर्वम्बा प्रमाणभूत चरित्रासून उपलब्ध होणारी माहिती आणि अनुमाने येथे एकत्र करण गैर होणार नाहा. तीं येणंप्रमाण —

१ समर्थांचे त्या सम घटिकांचे ठरले होते.

- २ एक निसलेले धोतर व एक पाघरलेलें उपरणें अशा दोन वस्त्रांसह लग्नमारमातून समर्थ निसटले.
- ३ तों थेट गगातीर गाठें (जाय गात्रापासून दोन तीन कोसार) व गगेंत उडी मारून पेंठ्ठीराम गेले.
- ४ तेथें श्रीरामचद्राचें दर्शन घडलें.
- ५ मात दिस अन्नपानशयन याचें स्मरण नव्हतें.
- ६ हा कोणा तरी वेडा आहे असं लोकांस प्रथम वाटे, पण मागाहून त्याच्यावर लोकांची पूर्ण भक्ति जडे.
- ७ लहान मुलात भिसळून त्याचा वरोवर खेळण्याफिरण्याची त्याला फार आवड असे .
- ८ शहापुरकर सतीबाईची अनुग्रहापूर्वीची जी गोष्ट हनुमत स्वामींनीं दिली आहे तिचा उल्लेख भीमस्वामींनीं केलेला नाही.
- ९ सतीबाईच्या बापाचे नाव विसाजीपत व नन्याचें नाव कमळाजीपत हनुमतस्वामींनीं बापाचें नाव अंबाजीपत व नन्याचें नाव गाजीपत दिलें आहे
- १० गोधाळ कोण ? सतीबाईचा मुर्गा दिसतो.
- ११ भीम कोण ? प्रस्तुत चरित्रात त्याचें नातें दिलेले नाही, पण हनुमतस्वामीं ह्मणतात कीं, बाईनें या मुलाला पुत्राप्रमाणें वाढविला होता सतीबाईचा चुलत भावाचा मुलगा भीम असें नक्तमजरीमात्रें ह्मटलें आहे.

१५ शहापुरास श्रीसमर्थांचें भजन चाले तेव्हा पुष्कळ लोक श्रवणास येत. भीमाने त्याच्या चरणान्तर मस्तक ठेविलें. भीमस्वामीच्या अनुग्रहाची जी गोष्ट हनुमतस्वामींनी सांगितली आहे तिचा उल्लेख स्वतः भीमस्वामींनी केलेला नाही.

१६ शहापुराहून श्रीसमर्थ चद्रगिरीस रहाण्यास गेले. (चरगावच्या मागचा टोंगर तोंच चद्रगिरीचा उर्फ चादोगाचा टोंगर. त्या डोंगरातील समर्थांची गुहा अजून पाहण्यास मिळते.)

१७ चाफळ्यास रामनरमाच्या उत्सवात प्रतिपदेचा मान शहापुरकराचा असे.

१८ चाफळ्यास उत्सवात श्रीसमर्थ भजन, निरूपण करीत.

१९ शिवाजीमहाराजांच्या आप्रहाररून समर्थ सज्जनगडीं राहावयास आले.

२० सभाजीमहाराज गादीवर असल्यानंतर समर्थांस भेटावयास आले होते.

२१ समर्थ केव्हा केव्हा गुहेत जाऊन वसत व पररा पररा दिवस गाहेर येत नसत. महत्त्वाच्या कामाशिवाय कोणास आत हि येऊ देत नसत.

२२ भीमस्वामींचें समर्थांस पत्र व समर्थांकडून त्यांचें गेलेलें उत्तर हीं वाचलीं हणजे गुरुशिष्याच्या परस्परप्रेमाचे कातुक वाटते

२३ प्रवृत्तीसी पाहिजे राजकारण ।

निवृत्तीसी पाहिजे विवरण ॥

२४ धन्य आत्मज्ञानी नर ।

सार्थरु केदा त्वसार ।

त्यासी आह्लासी अतर । काहींच नाहीं ॥

२५ भीमस्वामी विनाहित होत.

असे, १४ ते २३ पर्यंतचा चरित्र श्रीममर्याच्या पश्चात् निर्माण झालेली आहेत. ऐराकाना प्रत्यक्ष माहिती नव्हती. प्रत्यक्ष ज्ञान असण व परपरेने भरण करणे यात महदतर आहे. नार वाय सांगते, १६ वे चरित्रपर अहनुमतस्वामी हे खुद्द चापळमठाचे अधिपति हात व १७ वे चरित्रपर भिमाजीधाना हे चापळापावन दोन फौजांच्या अतरावर आणलेल्या शिरगावम ठाचे अधिपति होत. दापे हि साप्रशर्था इतकेच नव्हे, तर एक खुद्द श्रीममर्याच्या यक्षे व दुसरे कल्याणस्वामीच्या यक्षे यशज होत. चापळ व शिरगाव यांच्यात एकच डोंगर वाय तो आडवा आहे अस अगून उभयतानी लिहिलेल्या चरित्रात कर्मात रमी ३० । १० महत्याचे परत पडले आहेत. पिऊदाणीची गोष्ट भोळारामनायकसंधान घडली. झणून हनुमतस्वामी सांगतात, तर तिचा संध एरनाथजनार्दन याच्याशी होता झणून भीमस्वामी वर्णन करितात. तशीच साडुकाची गोष्ट. समर्थ व कल्याण यांच्या संधाने ती गोष्ट हनुमतस्वामी देतात, तर भीमस्वामी तिचा संध जनार्दनएरनाथ याच्याशी जाडतात. ह अस का व्हावे, समजत नाहीं. एकाच काळी दोन फौजांच्या अतरावर इतक्या परस्परविक्रद दंतकथा साप्रदायामध्य प्रचलित जमाच्या, याचे नवल वाटत. तात्पर्य, श्रीसमर्याच्या खुद्द शिष्यांना लिहिलेल्या त्यांची काहीं चरित्रे उपलब्ध होण्याच्या पूर्वी त्यांचे नवीन चरित्र लिहिण इष्ट नव्हे.

।दर्या वामनवदित, रतुनाधरदित, उद्वचिद्वन, आनदतनय, अनत
गोसावी, बेणीस्वामी, देवदास, शिवाजीमहाराज, वगरे शिष्यानां कोणी
अभंग, कोणी पद, रोग श्लोक, स्तुति प्रकारांनी श्रीसमर्थांचो लाला
वर्णिली आहे पैसो पत्त बेणीस्वामी जागि देवदास यानी केलेली
वर्णन अप्रकाशित आसत, मार्गान्वांनी केलेलीं कांहीं कांहीं वर्णन कोठे कोठे
प्रकाशित जाहेत.

गिरि, गिरीनाथ, गिरिधर, किंवा वेणी, वेणी स्वामी, निवृत्तीवेणी, किंवा
वेणिगिरिधर जर्मा नांव धारण करून निवृत्तीराम, करुणाराम, सनेत
रामायण, मंगलरामायण, छंदोरामायण, मुदररामायण, कौल, गुरुदेव-
नमन, काशीयात्राकथन, स्तुत्रप्रकरण इत्यादि ग्रंथ लिहिलेले वीड प्रातात
उपलब्ध झालेले जाहेत. ह्या ग्रंथांन अस्त दिसत वीं, हे ग्रंथ
लिहिण्याप्रमाणे शके १५९६ जानदनाम सरस्वती श्रीसमर्थांची आज्ञा
जाहली व शके १६४८ पर्यंत तरी निदान हे ग्रंथ यथावसाय लिहिले
गेले. अर्थात् आज्ञादे जागि वेणुनाई अणा ज्या दोधी शिष्यांनी
होत्या, त्यापैकी शके १६०० त समाधिस्त झालेला मिरजच्या राहणाच्या
ज्या वेणुनाई त्या आणि गादातीरस्य वेणीस्वामी ह्या भिन ध्वनी होत;
ह्यापेक्षा वेणीस्वामी इतर जास्त माहिती जाण देता येत नाहीं. त्याच्या
ग्रंथाच्या एक स्तंभच भाग होणार आहे.

निवृत्तीरामग्रंथाच्या पहिल्या समासाच्या १०९ ओव्यात श्रीसमर्थ-
सद्गुरु आख्यान आहे. हा मंत्र छापण जाईल तेव्हा जाया, तत्पूर्वी घरील
समासाती काहीं वचनें येथ देतां.

नाना मती भेद नाना । निर्भीड कोणीच वोलना ।
सशयनिवृत्ति होईना । माया आर्णा ब्रह्मीची ॥ ३६ ॥
सर्वत्रम लणें शक्तिज्ञान जाहाळें । भक्तिज्ञानैराम्य लोपळे ।
सकामभजनें जन लागळें । कामनेपाठीं प्रत्यक्ष ॥ ३७ ॥
परलोकाप्राप्तीचा विचार । कोण पाहानो सारासार ।
तारकप्रथम राम साचर । मूढ लेजा कोठना ॥ ३८ ॥

ह्यणोनि निर्भाड व्रातरागी । धगधगीत ज्ञानशक्ति आंगी ।

ऐसा अवतार कळयुगी । समर्थवेपे प्रगटला ॥ ३९ ॥

सावधान ह्यणतां सावधान । अंत्रपाटीं निघाले ॥ ४० ॥

द्वादशवर्षी विल्यात कोर्लि । संत देखोनी निघाले ॥ ४२ ॥

संग कोणाचा न साहे । निःसंग वनीं विचरताहे ।

जगदोत्धार करीतूहे । धर्मस्थापक सर्वोत्तमु ॥ ४३ ॥

भक्तजन जेथे जेथे भाविती । तेथे तेथे दर्शन होती ॥ ४५ ॥

गिरिकंदरीं करी वास ॥ ४६ ॥

आनंदसंवत्सरी जन्म गिरि । संप्रदाई कृष्णातीरी
 षोडशवर्षी ग्रन्थांतरी । दासबोधो अद्वैत विवरेळ ॥ १० ॥

ह्या शेवटच्या ओवीच्या काय अर्थ वरें? दासबोधग्रन्थ शास्त्रा-
 चर सोळा वर्षांनी दासबोधग्रन्थातील अद्वैताचें विवरण निवृत्तीराम
 ग्रन्थांतरी आनंदसंवत्सरी छणजे १५९६ त कृष्णातीरी होईल, असा जर
 ह्या ओवीच्या भावार्थ असेल, तर " दासबोधग्रन्थरचनेचा आपण जो
 १५८० । १५८१ हा काळ ठरविला आहे त्याला ह्या ओवीने प्रत्यंतर
 पुरावा मिळतो.

श्रीममर्थाचें चरित्र लिहितांना ह्या समासाचा कांहीं ना कांहीं उ-
 पयोग शास्त्राघांचून गहाणार नाही. तथापि आज ह्या ठिकाणी एका
 मुद्याचें टांचण करून देवाचेमैं वाटतें. समयीच्या अवताराचें प्रयोजन
 काय, तें ३६ तें ३९ ओव्यांत बर दिलें आहे, त्यावरून असे दिसतें कीं, श्री-
 समयीच्या वेळेला महाराष्ट्रसमाजांत असा एकादा पथ प्रचलू शकला अ-
 सावा कीं, ज्याच्या योगानें जे आहे तें गांर ब्रह्मच आहे अस मत प्रचलित
 होऊन समाजांत एककार माजून राहिला होता. ह्याच स्थितीचा उ-
 छेस ' वेणीगिरिधर ' सकेतरामायणांतहि करितात. सकेतरामायणाच्या
 बालकांडाच्या तिसऱ्या सर्गांत आरभी ' अरूप अदृश्य अचिंत्य ' अशा
 षट्शुद्धा नमन करून वेणीगिरिधर पुढे क्षणगातः—

असो ऐसे अचिंत्य तुझांसी चितिठे । मद्भायने आणखी येक गमले।
 जेणे रूपें मजला उपदेशिले । तेंचि आतां वर्णनि जी ॥ १०

लोकानंद तुं जगद्गुरु । आम्हारांम तुं जगदीश्वर ।

लीलावतारी पूर्णावतार । कृष्णातीरी गोचर देखिले रूप ॥ ११

तुझी वराग्याचे मुकुटमणी । तानासामाजीं शूळपाणी ।

मोक्षभ्रामहित मोक्षपाणी । उदास सेविलीं तुझीं गिरिकंदरें ॥ १२

तुझांसी मायेची भांड नाही । कोण्ही बोळें न शके कांहीं ।

मतांतरे नासूनि पाही । विमळ ब्रह्म स्थापिले ॥ १३

तुमचें सर्वत्रही लोकापरी शासन । तुमांवेककारगजापरी पचानन ।
 नाना युगप्रमात्ररी रघुनदन । सन्ययुगीं अयनरळा तुझीं ॥ १४
 सदा उदास गिरीकदरीं पसता । शुद्धब्रह्माचा निर्णयो करिता ।
 मन्थ कम्बुनि सचराचरी अनता । अतीतदांक्षा टागिली तुझी ॥
 किंवा स्वकीर्ति वाढवाययाकारणें । म्यामी तुझा विनविलें रघुनदनें ।
 । जगदोद्धार कराय हणोनि पूर्णपणें । परत्परगुरु प्रार्थिलें ॥१६॥
 कलयुगीं होईल भ्रष्टाकार । सर्वत्रह येककार ।
 हणोनि हनुमानरूपें सर्वेश्वर । आमाराम अयनरला ॥ २१ ॥

'सर्वत्रह्या च्या नावावर 'वेककार' करणारे हे 'सर्वत्रही लाव कोण,
 जाणे' किंवा समानाचा अयनत स्थिति प्राप्त झाली हणजे आचार आणि
 र याना पाय देऊन सर्वत्र जसे शुद्ध जातात किंवा सर्वत्र स्वतः स ब्रा
 ह्मण हणजे पाहातात, हणजे कोणकिट्टन तरी सर्वत्रगोप्यार करून 'समो'च्या
 नावावर सापळा मृत्माती देण्याच्या उद्योगात तो ता जमा न कळत चूर
 झालेला असता, तशी श्रुतिमर्गाच्या वेळां एकदरच महाराष्ट्राची स्थिति झाली
 होती कीं काय नमळे

तेंथें वळावला 'जिचिचार । जिचार कैचा ॥ २३ ॥
 वय निच येऊ जाले । तेंथें कायें हाता आले ।
 उन्मत्त द्रव्यें जें मुळले । तें भळतेंच बोले ॥ २४ ॥
 तेसा अज्ञानभ्रमे मुळला । सर्वव्य ह्यणोन वसला ।
 माहापापां आणि भला । येकचि मानीं ॥ २५ ॥
 सर्वसगपरित्याग । अन्हासना त्रिपयेभोग ।
 दोषे येकचि मानिता मग । कायें उरले ॥ २६ ॥
 भेद ईश्वर करून गेला । त्याच्या वाचेन न वचे मोडिला ।
 मुखामधें घास घातला । तो अपानीं घाला ॥ २७ ॥

यासाठी

आशीं राखाना आचार । मग पाहाना जिचार ।
 आचारजिचारें पेल्लार । पानिजेतो ॥ १७१०१२५

हा श्रीसमर्थाचा उपदेश महाराष्ट्रांतें सर्वत्र मनांत वागविल्यास त्यात
 महाराष्ट्राच हित, अर्थाचे

व्यवहारास्तोन, करुणामृतरस इत्यादि प्रकरणाचे मते देवदास हे श्रीसमर्थाचे
 मित्र होते त्यांना मऊ देवान येथ आहे हे समर्थाच्या पश्चात्हि होते.

- १
- समर्थ रामदास हा । उदास दास तो पहा ।
 जनाम ना कळे स्थिती । मनासि ना कळे गती ॥ १
- २
- प्रपच मारिला सलें । जिनेक लाधला बळें ।
 समस्त हेत मारिला । रिपू बळेंचि मारिला ॥ २
- ३
- हृदात काय मणुडे । कण न पाहे वांकडे ।
 उदास दाम नाचती । नभांत घोष गाजती ॥ ३
- ४
- भला समर्थदाम हा । प्रपोजिलाचि या पहा ।
 उदाम शक्ति फागसां । मनात शक्ति गाइसां ॥ ३

इच्छा असत्यास सत्कार्योत्तेजक समेकडे तें कोणास हि पाहाण्यास मिळेल.*

भीसमर्थाची कविता अप्रकाशित राहिली आहे ती येणें प्रमाणें:-

चौदा शतकें:-शंभर शंभर ओर्व्यांचीं अशी हीं चवदा शतकें आहेत,
पैकीं पांच प्रकाशित अमून, नऊ अप्रकाशित राहिलीं
आहेत.

१ लें शतक:-वैराग्य शतक नांवाणें प्रकाशित आहे.

२ रें शतक:-यांत आरंभा संसाराचेः कष्ट देऊन
पुढे मायाब्रह्माचें विवरण आहे.

३ रें शतक:-हें ज्ञानशतक नांवाणें प्रकाशित आहे.

४ थे शतक:-हें उपदेशशतक झणून प्रकाशित आहे.

५ वें शतक:-यांत नवविधा भक्ति, चत्वारं मुक्ति, व
पंच प्रलय यांचें विवेचन आहे.

६ वे शतक:-यांत स्वरूपानुसंधान आहे.

७ वें शतक:-ब्रह्मनिरूपण.

८ वें शतक:-सगुणनिर्गुणसंवाद नांवाणें प्रकाशित
आहे.

९ वें शतक:-सर्वब्रह्मनिरूपण.

१० वें शतक:-यांत सद्गुरूची करुणा पार प्रेमळपणें
भाकिली आहे. या शतकांत दि-

गुह्यसिंघसंबंध इत्यादि विषय. आले आहेत.
शानाचें महत्त्व यांत वर्णिलें आहे.

हें ज्ञान रामरूपेणें । धन्य रामउपासना ।
रामदास्य घडे ज्याला । ते सर्वत्र रामदास हें॥

स्फुट प्रकरणे:-

यमकावांचून अनुष्टुपछंदांत लिहिलेलीं अर्शा
हीं स्फुट प्रकरणे किती तरी आहेत. तीं अत्यंत
मौल्यवान आहेत, यापेक्षा जास्त वर्णन करितां
येत नाहीं.

स्फुट श्लोक:-

हजारों आहेत. करुणाष्टकें छापून आठच
करुणाष्टके प्रकाशित आहेत. ही निवड कोणी
आणि केव्हां केली ईश्वर जाणे. करुणापर
अर्शा यांत शंकरांचें प्रकरणें आहेत व त्यांतच
हर्णांची प्रसिद्ध आठ करुणाष्टकें आहेत.

हीं इतकीं प्रकरणे व याशिवाय प्रकाशित असलेलें श्रीसमर्थोचें रामा-
यण उणें किष्किधाकांड, मनाचे श्लोक २०५ व पड्डिपूचें वर्णन इतकीं सर्व
प्रकरणें एका वाडांत आहेत, तेव्हां तें वाड केवढें मोठें आहे याची कल्पना
करावी. ह्या वाडाचें विशेष महत्त्व असें आहे की, तें सर्वत्र कल्याणस्वामीच्या
हातचें आहे. पाटीला बराचसा मोठा चट्टा बसून तें एकदां अग्निमुखांतून
निमटलेलें आहे. अशा ह्या पवित्र वाडाचें दर्शन-नव्हे-लाभ महाराष्ट्राला
पुढां अडीचशें वर्षांनीं व्हावा हें महाराष्ट्राचें भाग्य होय.

पर नमूद केलेल्या प्रकरणांशिवाय रामगीता, कृतनिर्वाह, चतुःस-
मासी, सप्तसमासी, अधरपदसज्ञा, रामकृष्णस्तव, दासप्रबोध, किरकोळ अभंग,
आरत्या, भूपाळ्या वगैरे इतकीं प्रकरणे सभेला उपलब्ध झालेलीं आहेत.
यावरून श्रीसमर्थोच्या "कविताममुद्र" केवढा मोठा आहे व त्यापैकी किती
थोड्या भागाचें आजवर महाराष्ट्रांत भयंन केलें आहे, याची कल्पना होते.
हा अप्रकाशित संग्रह लवकरच प्रकाशित करावा असा हेतु आहे, परंतु तत्पूर्वी.

धीनमर्थसाप्रदात्याची लक्षणे ज्यात एका टिकणीं जाणली आहेत
असा एजादा उतारा आरम्भा दणें योग्य होय.

प्रथम लिहिणें दुसरें वाचणें । तिमरे सामणें अर्थांतर ॥ १ ॥
 आशकानिवृत्ति ऐसा चौथी स्थिती । पाचवी प्रचीती अनुभवे ॥२ ॥
 साहायें तें गाणें सातवें नाचणें । ताळि वाजयणें आठवें तें ॥ ३ ॥
 नवा अर्धभेद दाहना प्रसद । आक्राना प्रबोध प्रचीतीसीं ॥ ४ ॥
 बारावें वराग्य तेरावा त्रिकेक । चौदावा तो लोक राजी राखे ॥५ ॥
 पंधावें लक्षण तें राजकारण । सोळावें तें जाण अग्रप्रता ॥ ६ ॥
 प्रसंग जाणाना हा गुण सत्राना । काळ समजाना सर्वा ठाई ॥७ ॥
 आठ्ठावें लक्षण वृत्ती उदासीन । लोलगता जाण तेवें नाहि ॥ ८ ॥
 येकोणीसावें चिन्ह सर्वासीं समान । रागें समाधान ज्यांचें त्याचें ॥९॥
 विसावें लक्षण रामउपासना । देव लागी जनक भक्तीरगें ॥ १० ॥
 भक्तीरगें देव देनाल्यें सीखरें । बोटे मनोहरें वृदायणें ॥ ११ ॥
 बावी पंखरणी रम्य सरोवरें । मडप वीरें धर्मशाळा ॥ १२ ॥
 धर्मशाळा नाना नाना दीपमाळा । तेवें रात्रिकुळा बाखाणारें ॥१३॥
 तरुवर पुष्पवाटीका जीवनें । पात्रनें भुवनें होमशाळा ॥ १४ ॥
 उदड ब्राह्मण ब्रह्मसतर्पण । पुराण श्रवण आध्यात्मिक ॥ १५ ॥
 जन्मासी येउनी आध्यात्म साधारें । नित्य त्रियरात्रें सारासार ॥१६॥
 असार ससार येणें सात्रे सार । पात्रिजेतो पार भवसिंधु ॥ १७ ॥
 आयुष्य हें बोडें फार आटाआठी । कठीण सेवटीं वृधपण ॥ १८ ॥
 वेकलेंची यात्रे वेकलेंची जात्रे । मधेंची स्वभात्रे मायाजाळ ॥१९॥
 मायाजाळ तुटे तरी देव भेटे । दास लणें खोटे भक्तीहीन ॥२०॥

हरिकथानिरूपणाचीं नऊ लक्षणे सांगितलीं आहेत. पांच आणि नऊ चवदा.

पुढे राजकारणाचा पंधराव्या ठिकाणी स्पष्ट उद्देश्य करून प्रपंचपरमा-
र्थाविषयी अव्यंग्रता असणे, काळ प्रसंग जाणणे, सर्व कांहीं - उपाधी करित
असूनहि उदासीन असणे आणि प्रागीमात्राविषयी समनुद्धि वाळगणे, अशीं
उदाहरणार्थ चार लक्षणे देऊन सावधपणाची सामान्य दिशा दर्शविली
आहे. छणजे

मुख्य हरिकथानिरूपण । दुसरें तें राजकारण ।

तिसरें तें सावधपण । सर्वविषई ॥ ११-५-४

हा जो श्रीमत् दासयोधांत सांप्रदाय घातून दिला आहे, त्याचें स्पष्टी-
करण या उतान्यांत केले आहे. या उतान्यांत रामदासी सांप्रदायाचीं लक्षणे
इतकीं स्पष्टपणें नमूद केलेलीं आहेत कीं, रामदासी सांप्रदाय छणजे काय याची
यापुढें कोणासच शका राहू नये. जसा उतारा मुपोद्धत असावा असें को-
णाहि रामदासीवाला वाटणार आहे. रामोपामना मात्र शेवटीं घातली आहे.
सांप्रदायाची ती विशिष्ट उपासना आहे, तथापि उपासना कोणतीहि असली
तरी हरकत नाहीं, परंतु पहिलीं एकोणीस लक्षणे मात्र सर्वोप्याच ठिकाणीं
पाहिजेत. हीं एकोणीस लक्षणे सर्वमान्य आहेत छणून त्यांचा उद्देश्य आधीं
केला आहे किंवा रामोपामनेत विसावा मिळतो छणून तिला विसावें स्थान
दिले आहे किंवा वसे, ते काहीं सांगता येत नाहीं. आपणास फार तर इतकेंच
छणतां येईल कीं, रामोपामनेच्या सूत्रात बाकीचीं सर्व लक्षणे जोनावयाचीं
आहेत असें दर्शविण्यामाठीं उपेक्षायी रामोपामना शेवटीं सांगितली असावी.
ह्या रामोपामनेचा महिमा दर्शविणारा एकदा उतारा थेऊ.

सप्रचीत वेल्ली मिथ्या कोण करी । धन्य तो त्रिवरी विवेकानें ॥ १

विवेकाचे जन भेटतां सकटें । ज्याची खटपट मुखगदय ॥ २

सुखरूप संत सगमाभिमानी । तयासींच मानी येरा नाहि ॥ ३

येरा नाहि गती सत्यासंचुनीया । अमल्याच्या पायां कोण पडे ॥ ४

फोण पडे आनां नदरेगाचे जोही । फोणाणि नाहि चाड जात्रा ॥५
 आला नाहि चाड ते फोणाविकाची । दड राववाची काम धरू ॥ ६
 काम धरू जेणे पावनाचा केले । तेथे मात्रे जात्रे समाधान ॥ ७
 समाधान जात्रे प्रत्यपासां जात्रे । धन्य नें पाउत्रे राववाची ॥ ८
 राववाची पदे माननी धरीन । विश्व उधरीन हेळामात्रे ॥ ९
 हेळामात्रे मुक्त करीन या जना । तरीच पावना राववाचा ॥ १०
 राववाचा दाम नी जात्रे पावन । पतित तो फोण उरो शके ॥११
 उरो शके पुने कन्यातीं घडेना । जो फोणही पुनेना त्यासां उणे ॥१२
 उणे नसंगतां माझ्या सूर्यवंशा । फोणवाची दुरागा नाहि आला १३
 आला नाहि उणे राववाचा गुणे । मीढची रावणे पावनाचे ॥ १४
 पावनाचे मीढ आला प्राण जात्रे । प्रचांतीस आत्रे कीतीयेक ॥ १५
 कीतीयेक जन ज्ञाने उवंगे । रुयारुय जात्रे तत्काळची ॥ १६
 तत्काळची मोक्ष हें मीढ रामाचे । होत आहे माचे येणे कात्रे ॥१७
 येणे कात्रे मोक्ष जरी मी देईना । दास ह्यगविना राववाचा ॥ १८
 राववाचा वर पावले सत्वर । जनाचा उधार करानया ॥ १९

*

*

*

प्रेमयुक्त अंतःकरणाने हा उतारा वाचल्यावर तो पाठ कराय असे मनांत
 नाही येत? भीसदुःख समधीने समाधान फगान झाले, ते या उतारान्वावरून

१ हेळ द्वाणजे क्षण असा मूळ अर्थ । जे क्षणमात्रे करिना येते ती क्षण
 झाली द्वाणावयाची, द्वाणून हेळामात्रे या वा उतारेने असा अर्थ हट्ट झाला आहे.

२ पतित कोणी राहणार नाही हे खरे, पण जो कोणी या मागोरुडेव वर-
 णार नाही, जमट येणार नाही, विचारणार नाही, तो पतितच राहणार !

३ फोणता शब्द नकळे 'नसता' शब्द आरतां तर आपणाल अर्थ करता
 आला असता. 'माझ्या सूर्यवंशा गता उणे गरी' द्वाणजे सूर्यवंशोद्भव माझ्या रामाला
 नाही उणे नसे असा एक इर्थे सुचवितो,

व्यक्त होत आहे समर्थांच्या अवताराचा हेतु सहज रीतीने त्यात अला आहे "जगाचा उद्धार करीन, सर्वांना मुक्त करीन, आताचे आता मुक्त करीन, पतित कोणालाच राहू देणार नाहीं, तरच मी रामाचा परा दास" ही केवढी घोर प्रतिज्ञा! ही घोर प्रतिज्ञा तडीस नेण्याचें सामर्थ्य आल्यावरच ती केलेली आहे श्रीरामाची भक्ति करून स्वतःचें समाधान झाल्यावर दुसऱ्याच समाधान करण्याचा विश्वास वाटून "हेळामात्रें मुक्त करीन या जना" अशी प्रतिज्ञा केली आणि ती तडीस नेली श्रीममर्थांच्या चरित्रात अशी एक कथा आहे की, ते काळीस पुरश्चरण करीत असतानाच त्यांना कृष्णा तटावीं जाण्याची आज्ञा झाली परंतु लोमाना आचार शिकवावा व मार्ग दाखवावा हागून त्यांना तसच पुरश्चरण पुर केले व पुढे गारा वपें तीर्थयात्रा केल्या. तीर्थयात्रा करीत असता पुढां तानच नगदुद्धाराची आज्ञा झाली ही कथा आणि

राघवाचा वर पावलों सत्वर्ग ।

जनाचा उधार करावया ॥

ही ओवी, याचा मळ रिती ततोतन वसतो असे मुक्तिदाते श्रीममर्थ रामाचे दास जे श्रीममर्ग रामदान ते ज्या काळीस होत त्या काळीस महाराष्ट्रातून बद्धदशेर्नी उचलण्याची आज्ञा यात वापर नवल आहे? हे सगळें कशाच पळ? रामकृपेचें तर तरच, पण ती कृपा संपादण्यास आरम्भी जो अचाट प्रयत्न करावा लागला त्याच श्रीसमर्थांना शिष्यांनी एकदा प्रश्न केला की, महाराज आपण नेहमी 'प्रयत्न करावा' अस सांगता, तो वटा तरी कसा करावा? त्यावर श्रीसमर्थांनी दिलेल्या उत्तराचा आता णनादादुसरा उतराय घेऊं

भाग्यासी काय उणें रे । येनात्राचुनि राहिलें ।

येतु तो कराना केमा । हेंच आधीं कळेचिना ॥ १ ॥

मुरय येतु त्रिचाराचा । त्यासरी वोलणें बरें ।

चाळणें सत्य नेमाचें । नाति न्याय चुको नये ॥ २ ॥

गळपेला बुवा नासातो । नाना निश्चय सांगता ।

ऐकाग्रै कौणकोणाचें । बोलताहे ऋचुचती ॥ ३ ॥
 सागोंचि जाणती सरें । कर्ता कोण्ही दिसेचिना ।
 जाणते नेणते नागों । स्वभाव लागडा जनों ॥ ४ ॥
 शास्त्र हो लोक हो कोण्ही । नीति हो न्याय हो न हो ।
 दादुनी सागती वेटे । आदरें हो अनादरें ॥ ५ ॥
 मिथ्याच सागती गर्ता । नेटें^१ पांटें^२ ऋचिरिता ।
 ऐसे हे लोक सृष्टीचे । प्रगहीं पडिले पहा ॥ ६ ॥
 करटे मिथ्याचे सरें । जो तो बुधीच सागतो ।
 सांगारें तें आपणाला । आपणु करिता रें ॥ ७ ॥

*

*

*

हल्लींच्या वाक्याडित्याच्या काळीं या उतान्याच्या उपयोग झाला तर
 पहावें कोणी कोणाला सांगूनच अस नाही, परंतु स्वतः काहा न करता, आपण
 जें दुसऱ्याला सागतों त्याचा स्वतः ला अनुभव नसता किंवा आपण जें सांगला
 त्याच्या उलट स्वतः वर्तन करित अमता, दुसऱ्याला शहाणपण शिकविणा
 राला येथे करण हटल आहे स्वतः ला ठाऊक असो वा नसो, जो तो दुस
 र्याचा काय करारें हच सागत मुगला आहे, आपण स्वतः काय करारें याचा
 कोणीच आपल्याशीं निचार करित नाही व कार्यकर्ता हि कोणी दिसत
 नाही समर्थ झणतात भाग्याला काय कमी आहे^१ पण यत्न काण करितो^२
 काय पाहिजे असेल त यत्नानें साध्य करिता येईल ज्या मानाने यत्न
 त्या मानाने त्याच फळ मिळवीच्या प्रयत्नाने समुद्र आगत नसतो. यत्न नाही
 झणून भाग्य नाही, वैभव नाही आणि नर्हानच नाही जें ठिकाणीं तर
 यत्न झणनेच देव अस श्रीममथ सागत जाहत

वन्ही तो चेतनाया रे । चेतनित्ताच चेततो ।
 निरेफ जाणजे तैसा । ऋचिरिताच वाढतो ॥ १ ॥
 सग तो साक्षपी याचा । धरिता साक्षपु घडे ।

१ नेटें = आमटाने २ पाटें = अधिकाराने किंवा प्रयत्नाने (प्रयत्न काय)

साक्षपें साक्षपु वाढे । पुरती मनकामना ॥ २ ॥
 कष्टता सौंय मानारें । कष्टीं फळची पात्रिजे ।
 आळसें मुख वाटे तें । दुग्गब्रह्माड भोगरी ॥ ३ ॥
 केल्यानें होत आहे रे । आधीं केलें चि पाहिजे ।
 येत तो देव जाणावा । अतरी धरिता रें ॥ ४ ॥

असा यत्नाचा माहिमा आहे श्रीममर्थानी तो वारवार वणिला आहे यत्न करणारी माणसेंहि तशीच धीरार्ची असाप्रयास पाहिजेत. नाही पेशास कष्ट जाल नाही तावर आकाश पाताळ एव करून सोडावयाचें व सवट येताच गर्भगळित होऊन जावयाचें^१ पण श्रीसमर्थार्चाच भाषा उतरून घेणें बरें.

खलेलें खेकनीं खनीं । खलखळें खंखरे वरें ।
 खरदारी खुसी खासा । जे रें तेथे त्रिटेचिना ॥ १ ॥
 धीरि धीरि तवरा । हडगडू गडगडू नका ।
 काळ देखोनि वर्तारें । साडारें भय पोटीचें ॥ २ ॥
 धरावा धीर तो मोठा । त्रिचारें पाहता बरें ।
 अधीर माणसे खोटी । काम काहीं कळेचिना ॥ ३ ॥
 धाकेंची चळ्चळा कापे । भेणेंची फळ्फळा मुते ।
 वोमडी पडीली तोंडी । धात्रिरे चाचरे पडे ॥ ४ ॥
 खादाड आळसी मनु । सुचना ते वळेचिना ।
 प्रसर्गी चळ्चळा कापे । ती प्राणी आमघातकी ॥ ५ ॥

असे, या प्रकरणात पाच प्रकारचे उतारे देण्याचा माझा विचार आहे. पैकीं साप्रदायार्चा लक्षण, रामापासना व प्रयत्न यात्रिपया उतार दिले आता आणखी दान उतार देण आहेत एव प्रस्ताविक व दुसरा अध्यात्मपर प्रस्ताविक करिता ह्याजने बाचकास प्रस्तावा, पश्चात्ताप व्हाया असा हेतु धरून

१ उद्दाम २ प्रासदायक ३ गाण्पट ४ प्रस्त ५ तु खदायक ६ कठोर ७ उद्दाम
 प्रसदायक, गण्पट, प्रस्त, ४ प्रदायक, कठोर, (असें नसावें) सावध, समाधानी,
 प्रसन्नचित्त, अर्थात् (नस असाय) ५

लिहिलेली कविता. अशी कविता केव्हांहि धांदलीधांदलीने वाचू नये, अशी सद्गुरूंची आज्ञा असते. ज्या वेळीं चित्त स्वस्थ असेल अशा वेळीं, ज्ञांत ठिकाणीं, प्रेमयुक्त अंतःकरणाने, स्वतःच्या गुणदोषाची आढवण करून अशी कविता वाचावी.

संसार करावा जीवें सर्व भावें । तुज विमंभाये अंतरंगा ॥ १
 एतें मज नको करूं रे राघवा । माझा सात्रां धावां तूंचि येक ॥ २
 स्वयें माहापापी पापची वर्तावें । सज्जना निंदावें सावकास ॥ ३
 दोष राहाटणें या पोटाकारणें । सज्जनाचें उणें काटूं पाहे ॥ ४
 कर्म करवेना धारणा धरवेना । भक्ती उपामना अतरली ॥ ५
 विषयाचें ध्यान लागलें अतरा । दम लोक्याचारी गूढाटोप ॥ ६
 निष्ठा भ्रष्ट जाळी स्नानसध्या गेली । दुराशा लागली कांचनाची ॥ ७
 देव धर्म घडे ते ठाई वेचीनी । पुण्य तें सांचीना कदाकाळीं ॥ ८
 स्वधर्म बुडाला परिग्रहें नेला । वेवादि दाटुलां भंडरूपी ॥ ९
 अशक्त दुर्जन पाहें परन्यून । अभिळासीं मन गुंतलेसें ॥ १०
 कीर्तनीं बैसला पाहे परनारी । परद्रव्यावरी मन गेलें ॥ ११
 न दिसे अंतरा देवाची आवडी । पापरूपी जोडी पापरासी ॥ १२
 काम क्रोध दम लोभ मोह माया । कीर्तनाच्या ठाया समागमं ॥ १३
 घातला उदकीं न भिजे पापाण । हृदय कठीण तपापरी ॥ १४
 स्वयें नेणे हित श्रणीं दुर्धीत । चंचळ हें चित्त स्थिर नाही ॥ १५
 तुर्हाये रंगणीं राहे अभिमान । नाही नमाधान दास क्षणे ॥ १६

१ विसरावे, उपेक्षावें. २ सावा = साहाय्य. ३ धावा = रक्षक. ४ रात्रि करीना. ५ परिवारें. ६ विनयार्थी. ७ परधर्मी, गूढपती. ८ मांडवुदळ. ९ कीर्तनाच्या गेला तरी. पांडुपु बसंतर आहेंतच. १० रंगन = सभा. कीर्तनाचें ठिकाण हीच देवाची सभा, त्या मभेंत देवीला जावा. अभिमान मला सोडीत नाही.

अशा कावता एकाग्र चित्तान वाचली हणजे मनुष्यास स्वतःचे दोष दिवू लागतात, तत्संबंधी तो विचार करू लागतो, त्याला पश्चात्ताप होतो व ते दोष आपल्यातून काढून टाकण्याची त्याला प्रवृत्ति होते.

सरतेमेवटा एक अध्यात्मपर उतारा देऊन हे प्रकरण संपवू. पुढील उतारा मोठा आहे पण तो सन्नघच देण इष्ट वाटत. तो पार गोष्ट आहे. त्यात अध्यात्माच सार जाहे आणि हणून अध्यात्मसार असं त्याला श्रीसमर्थोनाच नाव दिलेले आहे. अध्यात्म हणजे काय यासंबंधान आपल्यात ज्या कल्पना रुढ आहेत त्यात ह्या उतारान्यान काही परक पडला किंवा भर पडली तर पहातं.

अध्यात्मसार.

दुखदारिद्र्यद्वंद्वे । लोक सर्वत्र पीडिले ।
मुळीची कुळटेव्या हे । सकटी रक्षिते बळें ॥ १ ॥
रामउपासना माझी । त्रयलोक्य मुख पावले ।
सोडीले देव इंद्रादी । तोडीलीं बधने बळें ॥ २ ॥
कीर्तीसी तुळणा नाहिं । प्रतापे आगळा बहु ।
न्याय नेमस्त हे लीळा । न भूतो न भविष्यति ॥ ३ ॥
उन्मत्त रामणें येणें । त्रैलोक्य पीडीले बळें ।
देव ते घातले वर्दी । कैपुर्क्षा राम पात्रला ॥ ४ ॥
रावणें चोरिली सांता । मावकापअर्थ साधिलें ।
धुडिता धुडिता सांता । शुधी कोठें न सपडे ॥ ५ ॥
रामसोमित्र हे बहु । उदास धाकुटे वयें ।
श्रीमंत लक्ष्मणें मोठी । दिसती मुख्य देवसे ॥ ६ ॥
गूळ ते नेणती चिन्हे । जाणव्या वेदु लागला ।
दिसती थोर सामर्थें । श्रीहरी भगवान् ते ॥ ७ ॥
फिरती थोर आरण्यें । कर्कशें गिरिकदरें ।

ज्ञापडी पडिली नेत्री । उंदो उंदो हणो फणी ।
 रामराजा माहा राजा । वरु हा दिघळा तया ॥ २० ॥
 जन्ननि रामवरदानी । तर्पापामुनी गोलिजे ।
 उदड ऐकिले होते । प्रचीत मजळा नसे ॥ २१ ॥
 प्रतापगिरीचे ठाई । आदिशक्ती विराजते ।
 कामना पुरती तेथे । प्रचीती रोजड्या जनी ॥ २२ ॥
 तुळजापुरीची माता । प्रतापेचि प्रगटली ।
 आदिशक्ती माहमाया । कुळीची कुळुम्बामिणी ॥ २३ ॥
 बुळची पाळिले आझा । रक्षिले बहुतापरी ।
 वाळकु काय मातेचें । उत्तार्ण होऊ पाहते ॥ २४ ॥
 तैसा मी किकर तीचा । विचारे ठाणही नसे ।
 तीची ते वैष्णवी माया । तारिते मारिते जनी ॥ २५ ॥
 शक्तीने पावती सुखे । शक्ती नस्ता विटपना ।
 शक्तीने नेटका प्राणी । वेभवे भोगिता दिसे ॥ २६ ॥
 कोण पुसे अशक्ताला । रोगाने वराटा दिसे ।
 फळा नाहि काती नाही । युक्ता बुधी टुरायली ॥ २७ ॥
 साजिरी शक्ती तों वाया । काया मायाचो वाढवी ।
 शक्ती तों सर्वही सुगे । शक्ती आनड भोगनी ॥ २८ ॥
 मार ससार शक्तीने । शक्तीने शक्ता नोगिजे ।
 शक्त तों सर्वही भोगी । शक्तीवीण दसिद्रता ॥ २९ ॥
 शक्तीने मिजती राये । युक्तीने येना होतसे ।
 शक्ती युक्ती जयें ठाई । तेथे श्रीमन धावती ॥ ३० ॥
 युक्ती ते जाड फळा । विशक्तीती तुळणा नसे ।
 अचूक चुकेना फोटें । त्याचो राये सममनही ॥ ३१ ॥
 युक्तीने चाळती सेना । युक्तीने युक्ती वाटनी ।

सकटी आपणा रक्षी । रक्षी सेना परोपरी ॥ ३२ ॥
 उदड खस्तीचां कामें । मर्द मारुनि जातसे ।
 नामर्द काय तें लडा । सदा दुश्चीत लालचां ॥ ३३ ॥
 फित्त्वानें बुडती राचें । खर्दारी असेचिना ।
 युक्ती ना शक्ती ना वेगीं । लोक राजी असेचिना ॥ ३४ ॥
 वेदादि वेकेंद्र सेना । कारवारीच चोरटे ।
 धण्यासी राखणें राजी । कदा काळीं घडेचिना ॥ ३५ ॥
 चोरटीं होरेंटी तुदें । नासकें लाच इच्छिनी ।
 लौढीचे दुरी घालाये । माराये राजकारणें ॥ ३६ ॥
 सैनकां आवरू नेणे । तो राजा मूर्ख जाणिजे ।
 मूर्खाचें राज्य राहेना । कोणाचें कोण ऐकतो ॥ ३७ ॥
 लोकासी राखणें राजी । तें राय प्रवळे बळें ।
 वद वेवट जाणां । तैवे तां परोपरी ॥ ३८ ॥
 खळ खोचर काढां । तद्दुळासारिखे म्बटे ।
 खरें ते आदरें घ्यां । खोटें सर्वत्र नाकिती ॥ ३९ ॥
 सगट सारिखें जयें । तथें होते बरापरी ।
 सारं गार फळेना रीं । जाणते नेणते जनीं ॥ ४० ॥
 काहीं येक परोक्षायें । शोधायें बहुतापरीं ।
 नेटकें कार्य माथां । रोधां बुटिळा जना ॥ ४१ ॥
 असो हें ब्रौलणें जाणें । युक्तीरीण कामा नये ।
 युक्तीला पाहिजे शक्ती । तम्मान शक्ती प्रमाण हे ॥ ४२ ॥
 मुक्त केन्त्या देवकोडी । सर्वाही शक्तीच्या बळे ।
 समर्थ भगानि माता । समर्थां धर दीधला ॥ ४३ ॥

मत्र तां प्रन्यथो नाहि । गानेना याच कार्ण ॥ ४४ ॥
 मानेना अनुमानेना । काय केसे कळेचिना ॥ ४४ ॥
 अतरी कल्पना केठी । येदानी वोळिलें बहु ।
 रक्षिता देव देवाचा । त्याचा उच्छाय इठिला ॥ ४५ ॥
 इठा पूर्ण करी माता । वाडनी बहुतापरी ।
 दयाळु मयाळु माता । स्वभावे नाणती कळा ॥ ४६ ॥
 जीनीचा पुरटा हेतु । कामना मनकामना ।
 घमूड जाहाळे मोठे । घमाड साधले बळे ॥ ४७ ॥
 रामरदायनी माता । दासें धुडुन काढिली ।
 धोळखी पाडिता ठाई । भिन्न भेद असेचिना ॥ ४८ ॥
 तुझा मी मी तुझा माते । ऐसें हें बोलणे नव्हे ।
 तुझीं तु तु तुझीं माता । जगजोती कृपाळुने ॥ ४९ ॥
 उदो उदो तुजा उदो । नाहला सचराचरी ।
 गोंधळु घातला देवीं । ब्रह्मानिष्णुमहेश्वरी ॥ ५० ॥
 सरय हें जाहाळे मोठे । आयडी सागता नये ।
 असो हे जावीचें जाणी । मुग्धानद चहुकडे ॥ ५१ ॥
 जोळता भगानी माता । महीद्र दास्य इठिली ।
 जोळणें हें प्रचीतीचें । अन्यथा वाडगे नव्हे ॥ ५२ ॥
 भक्त ते पाती खुणे । माता सर्वांस वाढवी ।
 वाढवी आपल्या लोभे । मायाजाळें परोपरी ॥ ५३ ॥
 मुलाचीं लाज मातेला । सीकनि सरसें करी ।
 लोभें लोभेचि शूचारी । आपुलीं भूपणें तथा ॥ ५४ ॥
 जीव त्या जळ्यापामी । आण्ट लाविला असे
 स्तहीत रुठेना त्याग । सीकरीते बहु बहु ॥ ५५ ॥
 मातेसी काय चोराने । सर्पटि ठाडक तिला ।
 उनीर्ण हाग्या नाही । नेचि ने मचगचग ॥ ५६ ॥

तक आहेत, परु माझ्या अप मर्तीला जस वाटत वा, या दोषा सत्पुरुषा सत्रधानें अजून पुष्कळ वागदपन उपलब्ध व्हाण्याची आर्ति व जा थोडी शाली आहेत ती अप्रकाणि आहेत, तथा अशा स्थितात, अर्धवट पुराव्याच्या जारावर किंवा गुळीच पुरावा नसता, पृथक्सकारानुरूप मान येणाऱ्या आप- आपल्या नऱ्या चाईट कल्याता प्रदर्शित करण इष्ट नहे

श्रीसमर्थ व श्रीशिवाजीमहाराज यांच्या सत्रधाना पत्रव्यवहार अत्यन्त महत्त्वाचा असला पाहिजे हा पत्रव्यवहार मिळावण्यासाठी करावी तितकी खटपट थोडीच होणार आहे महाराष्ट्राच्या इतिहासातील अत्यन्त मनोरम जसा काळ झटला हाणजे श्रीसमर्थ व शिवाजीमहाराज यांचा होय महाराष्ट्राला अभयी मार्गदर्शक असा हा काळ आहे वसाहि पडता वाळ आला तरी त्यातून पार पडून पुनरपि डोकें वर कस काढान, ह महाराष्ट्रास हा वाळ सर्वकाळ शिक्कीत राहाल ज्या दिवशी महाराष्ट्रास ह्या काळाचा विसर पडेछ, तो दिवस महाराष्ट्राच्या नाशाचा समाला पाहिजे आणि जावर महाराष्ट्रास त्याची जाटवण राही, तानर अभ्युदयावपया गिराण होण्याच त्यास कारण नाई

अशा त्या काळाविषया व विशपत त्या काळात न दोग थार पुरुष परमश्वरी कृपेन व महाराष्ट्राच्या भाग्या अवतान झाले हाते, त्याच्यावपयी अजून आपणास किती तरी माहिती द्यावयाची राहली आहे रामदासी सांप्रदाय, त्या सांप्रदायाची एहिद आणि पारमार्थिक रामगिरी, सांप्रदायातल वतें पुरुष, सांप्रदायाची समथकाळीन व नंतरचा स्थित; यात्रिपया अजून

णखीं होण्याची सभेला पूर्ण आशा आहे. हा सर्व सग्रह प्रकाशित होईपर्यंत आपआपले जाभिप्राय प्रदर्शित करण्याम कोणी उतावीळ होऊ नये, अशी जरी सभेच्या तर्फे माझी नम्र विनंती आहे, तरी मी स्वतः एका खात्रीत जे उतावीळपणा करीत आहे, त्याबद्दल वाचकानी क्षमा करावी. श्रीसमर्थकाठीन कागदपत्राचा एक स्वतंत्र भाग आर्क्षी प्रसिद्ध करणार आहोत परंतु जाता-पयेत उपलब्ध झालेल्या कागदपत्रातून जे पत्र वारवार वाचून आहोस अत्या-नंद होतो, ते पत्र आणखी दोन चार वर्षे महाराष्ट्रवाचकांपासून लपवून ठेवण्याइतका धीर आहोस नाही. सदरहु पत्राची एक प्रत प्रथम आहोस सज्ज नगडावर मिळाली व नंतर ताडून पाहण्यास सातारा जिल्ह्यात दोन ठिकाणी दोन प्रती मिळाल्या त पत्र नुमत वाचण्यास मुद्धा गोड आहेच, पण त्या-पासून जी नित्येन अनुमान निघणार आहेत, ती पत्र महत्त्वाची आहेत. हाणून त पत्र आज येथे वाचकास प्रेमपूर्वक सादर करिता

साप्रदाय शिष्य व भक्ती दिग्गत विस्तीर्ण घडवारी ऐसी प्रार्थना केली
 तेही आसमतात गिरिगव्हरा वास करुनु चापळी श्री ची
 स्थापना करुनु साप्रदाय गिथ्य दिग्गत विस्तीर्णता घडली त्यास,
 चापळा श्री ची पृजा मोहोछाय ब्राह्मणभोजन अतिथि
 इमारत सने यथासांग घडावे जेथ जेथ श्री च्या मूर्तिस्थापना
 जाहाली, तेथ उच्छाय पृजा घडवारी वास राज्य संपादिते यातील ग्रामभूमि
 कोठे वाय नेमानी ते आज्ञा व्हावी तेहा आज्ञा जाहाली का विशेष उपा
 र्थाचे कारण काय तथापि कुमने मनी श्री ची सेवा घडानी हा
 निश्चय जाहाला त्यास येथाशक्करा जेथ जे नेमावेस वाटेल ते नेमाने व
 पुढे जसा साप्रदायाचा व राज्याचा व चनाचा विस्तार होईल तैस करित
 जाव साप्रकार आज्ञा जाहाली यावरुनु देशातरी साप्रदाय व श्री
 च्या स्थापना जाहाला त्यास ग्रामभूमिची पत्र करुनु पाठविली श्री
 सनिध चापळा एकरो एकरास गाव सर्मामन्य व एकरो एकरास गावी अ
 करा विधेप्रमाण भूमि व अकरा स्थळी श्री ची स्थापना जाहाली
 तेथ नेवेत्र पूजेस भूमि अकरा विधेप्रमाणे नेमिले आहेती ऐसा सकल्प केला
 आहे तो सिद्धीस नेहण्याचापर्या विनति केली तेहा सकल्प केला तो परपरेने
 सेवरीस न्याहावा ऐसी आज्ञा जाहाली त्यावरुनु साप्रत गाऊ व भूमी

नेमिले -----

-----तपशील

{ येथे तेहतीस गाव, ४१९ विधे जमीन, एक
 कुरण व १२१ खडी वान्य याचा सविस्तर
 तपशील आहे }

झणजे ही बहुमोल पत्रावर श्रीशिवजीमहाराजांचा शिकामोतत्र होऊन आज बरोबर २२८ वर्षे झाली. किती तरी महत्त्वाचे हे पत्र आहे. श्रीसमर्थ आणि श्रीशिवजीमहाराज यांचा जो संबंध होता, त्याचा बराचसा उलगडा या पत्राने होत आहे. कसा तो आपण पाहू.

प्रथमतः मनांत असं येतं की, श्रीशिवजीमहाराजांची साक्षरता : सिद्ध असेल, तर हे संपद पत्र त्यांच्या हातचं असण्याचा संभव पार आं अस्सल पत्र उपलब्ध होईल तर केवढी मौज होणार आहे. महाराजांचे स दस्तुरचें एक पत्र महाराष्ट्रासु आज विनमोल आहे. “ श्रीसद्गुरुर्य श्रीसकृत् तीर्थरूप श्रीकैवल्यधाम श्रीमहाराज श्रीस्वामी ” हा मायना वापुढें सहस्र पत्र लिहितांना सांप्रदायिकांनी उपयोगांत आणावा अशी शिफारस आहे सांप्रदायाला आरंभ झाला त्या काळाचा तो मायना आहे. ज्यांच्याकरिता श्रीसमर्थाचा अवतार त्या गोब्राह्मणप्रतिपालक महाराष्ट्राज्यसंस्थापकांनी हे योजिलेला आहे. अर्थात् सर्व सांप्रदायिकांनी त्याचें अनुकरण करणं श आहे. नुसत्या या मायन्यावरून देखील महाराजांची निष्ठा व्यक्त होत नाह

प्रस्तुतने पत्र मारापूर्वी वानव हणने काय्दमानुसार निरानेराख्या
ठळक अग्न प्रसगाचा त्यात उद्देश आहे, अग दिमत फिरहुगा, श्रीम
थोची भेट झाल्यापासून ता पत्राच्या मित्तीपत्राचा वृत्तान्त साराणरूपाने म
हाराजांनी या पत्रान नमद वग जाटे ते अग्न प्रसग वग प्रमाण —

(१) श्रीसमर्थोनी महाराजांवर अनुग्रह करून आज्ञा केली की,
तुमचा मुग्न धर्म रा उद्यावन करुनु धर्मस्थापना, देवत्राळणाची सेवा व प्र-
जेचा पाडा दूर करून पाळण रक्षण करण हा होय अनुग्रह झाला त्याच
वेळा श्रीसमर्थोनी आगिर्वाद दिला का तुली न ज मना धराल त त श्री
सिद्धीस पावती

(२) त्याजवरून, महाराजांनी जा जो उद्योग केला त्यात त्याना
अग्न यत्कर त्याच रर स्तोत्रय स्वासाच्या अग्नित्यादप्रकारकरून पूर्ण झाले

(३) याउपरी, महाराजांनी श्रीसमर्थवरणा मनादिन्ने राय अर्पण
करून सर काळ सदग्नेना पत्राची राणुन इच्छा प्रदर्शित करी

(४) तेव्हा, पूर्वी मागित्नेना धमाप्रमाण वर्तन करण हीच सेवा
होन, जी श्रीसमर्थोची आज्ञा नाती

(५) यावरून अन्यान मग वाठ तरा नकरु वाठ घडुनु सदुरुच
वारवार दर्शन घडार व श्राची स्थापना नाठ तरी हाउनु साप्रदाय दिगत
वादावा अगा महाराजांनी प्राथना करी

(६) तेही, स्वत आसमताग गरिगहरा पास करुनु श्रीसमर्थोनी
चाफर्ती श्रीची स्थापना करा व साप्रदाय दिगत वाट्या

(७) त्याम चावळा श्राची पृत्ता, मनोस्तर इत्यादि धर्मवृत्त्य
यथासाग चागवा व श्रामावृत्तीच्या मात नथ नेथ स्थापन झाल्या हात्या तेथे
नेथ नियपूना व उत्सव व्हाया वासाठा ग्रामभूमि काठ काय नमावी हणुन
आज्ञा व्हायी, अर्गी महाराजांना प्रार्थना करी

(८) तेव्हा, श्रीसमर्थोची आज्ञा नाहारी वा, विनाय उपाधाचे का-
रण नाहा तथाप श्रीची सेवा पत्राची हा तुमचा कृतानश्चय असत्यामुळे

यथावकाश जेथ ज नेमात्रेच वाटेल त नमात्रे व पुत्र जसा साप्रदायाचा, रा
ज्याचा व वशाचा विस्तार होईल तेंग करात जाव

(०) यावरुनु, देशातरा साप्रदाय व श्रीमास्तीच्या स्थापना जाहा
ल्या त्यास ग्रामभूमाची पत्रे करुन महाराजांनी पाठविला व चाफळास श्रीस
निध १२१ गाव सरमान्य व १२१ गावा ८११ विधेप्रमाणे भूम व ११ गावां
श्रीमास्तीकडे ८११ विधेप्रमाण भूमि नेमण्याचा आपण केल्या सकल्य कळ
वून ता सिद्धीस नेण्याविषयी विनति केणे

(१०) तेव्हा, केलेला सकल्य परपरेने गेवगास न्यात्रा हणून श्री
समर्थाची आज्ञा जाहाली

(११) त्यानवरुन, साप्रत हणून शके १६०० आश्विन शुद्ध दस
मीस सकलियत १२१ गावार्पत्री ३३ गाव सरमान्य व १६५२ ।ण्यापैकी
४१९ विधे भूमि, शिवाय एक सुरा व १०१ रजडा धान्य नमण्यात आल,
त्याचा तपणीउ दऊन, शिवाय उलयप्रसगा व इमारताउड नत एवन व
धान्य समयाच समयाग पात्रीत ज्ञान जम अभिवचन देऊन जथया उक्त
वादि चालविण्याविषयी महाराजांनी श्रीसद्गुरुचा आज्ञा मागितरी

(३) राज्यसाधन करून या शोष्टी साधणे हाच महाराजाचा मुख्य धर्म होय, असा श्रीसमर्थोचा त्याना उपदेश होता. धत्रियाचा परमार्थ हाच.

(४) तुमचे सर्व मनोरथ श्रीरघुपति पूर्ण करील जसा पिबाजीमहाराजाना श्रीसमर्थोचा आशिर्वाद होता. केवढी पुण्याई ! श्रीसमर्थोसारिते आपले पाटिरागे आहेत याचा महाराजाना केवढा तरी आधार वाटला असला पाहिजे.

(५) आपल्या एकदर उद्योगाला या आले, दुष्ट दुरात्मे लोकाचा नाश झाला, विपुल द्रव्य मिळून राज्यास बळगती आणणारे गड, कोट, किल्ले बांधले गेले, इत्यादि आपले सर्व मनोरथ पूर्ण झाले, हां स्वामींच्या चरणाचा प्रताप होय, जसा महाराजाचा पूर्ण विश्वास होता.

(६) अशा महुरुच्या चरणां सर्व राज्य अर्पण करून जखट सहुरु-सेवा घेवारी, राज्यांभाया सधुरुचरण अतरतील तर नरो त राज्य, अगी वै राग्यवृत्ति महाराजाच्या दि धणा उद्भवती होती

(७) अशा वेदात्मर्थाना महाराजाना रावनीतिपर गेथ करून धानधमे सांगितला व तदुत्तरन वर्तन करण हीच आपला सेवा होय, अगी आज्ञा केली.

(११) समर्थोनी न तान्म केणे अमे चरराच माग्ती होत.

श्रीसमर्थोनी न महाराजाची प्रथम भेट घेऊन सांगी, या वादप्रसंग प्रश्नाच्या निशांत त्यांच्या बरीच पत्ताचा दगीर मदत दाखवून दिवडुना, या पत्तावरून या प्रश्नाच्या कायम निशांत लागतो, असं लक्षात घेऊन हरकत नाही महाराजांना सनाथ वचन समर्थोनीं न्याना पदिलीं ताण वेली का, " तुमचा मुखांत धम राखताताना जेव्हा धर्मस्थापना, देवब्राह्मणाची सेवा, प्रजेची पीडा दूर करून पाळण स्थण करावे, ते मत राखातून त्यात परमार्थ करावा ' यावरून राज्याध्यक्ष वरुणाची मूळ शिक्षा महाराजांमार्फत सच्चिद्रूपाला श्रीसमर्थोनीं त्यातली कों काय, जेणे नुमच मनात येते, परंतु ही कल्पना खरा ठरण्यास बापेना जाणवती जाय जाधार पाहिजे हे उघड आहे " दुष्ट दुष्टां लोकांचा नाश करणा, निमुल द्रव्य करतु रायपरपरा अथई चाहेल घेई स्वळें दुष्ट करणी, एत ते मति धरि ते ते स्वा मीनीं आगिरीदप्रसापे मनोरथ पूर्ण केले ' बाहि दुष्ट दुष्टां व्यतींचा उल्लेख नाही किवा दुष्ट स्थळांचा नामनिर्देश नाही, त्यामुळे नफी शय ठरविता येत नाही पण बराल दोन्हा वाक्य एवज बाबतीं, हाणत महाराजांच्या राजकारणपर करकादींच्या अगदीं आरमाच्या काळात अनुलक्षण हे उल्लेख असावेत असे मानण्यास मनाचा विशेष फट होता परंतु ज्या कल्पना या एक दोन वाक्यावरून नुसत्या मनात येतात, त्याचा निर्णय पुढाले दोन तीन वाक्यात कायमचा हात आहे सद्वृत्तरणा सर्व राय अपण करून जखड सवा घडावा जसा महाराजांचा विचार श्रीसमर्थोनीं ग्याडून काढल्यावर महाराजांना, ' जवळ वास घडुनु चारवार दर्शन घडाव, श्रीचा स्थापना काठ तरी होउनु साप्रदाय, शिष्य व भक्ता दिगत विस्तीर्ण घडावा ऐसी प्रार्थना केली तेही, आसमनात विरिगर्ग वाम करुनु चापळीं श्रीची स्थापना करुनु साप्रदाय शिष्य दिगत विस्तीर्णता घडली " यावरून इतकी गोष्ट नि सशय ठरते का, चापळास श्रीचा स्थापना होण्याच्या पूर्वी काय तरी श्रीची स्थापना व्हाय लक्षण महाराजांनी

समर्थांची प्रार्थना केली होती व त्यावरून मग चाफळास श्रीरघुपतीची स्थापना झाली. ती स्थापना कोणत्या सर्ली झाली हा गोष्ट कागदपत्रांच्या आधाराने ठरली ह्याज्ये उभयतांच्या भेटीचा काळ कांहीसा निर्णित होईल. चाफळास श्रीची स्थापना, निदान शके १५८० च्या पूर्वी झाली होती, इतकी गोष्ट खरी. कशी, तें इतक्यांतच पाहूं. पांच, चार उत्सव मसुरेत जाहल्यानंतर शके १५७० त चाफळास श्रीची स्थापना होऊन उत्सव सुरू झाला, असें हनुमंतस्वामी सांगतात. हा शक बरोबर नाही असें मानण्याला कांहीच जागा नाही. ती बरोबर असेल तर शके १५७० च्या पूर्वीच किंवा सुमारास उभयतांची भेट झाली, असें ठरते.

पण मग, श्रीमन् दासबोधाच्या प्रस्तावनेत सामान्य विचिकित्सा करितांना, पाल्गुन शु. २ शके १५८० चे भास्करगोसावी यांचे दिवाकरगोसावी याप्रती जें पत्र दिलें आहे, त्याची वाट काय ? तसेच रा. रा. गोविंद कान्हीनाथ चांदोरकर यांनी ज्येष्ठ व. १३ शके १८२८ रोजी "केसरी" पत्रांत एक पत्र प्रसिद्ध करून एका अस्तर पत्राच्या आधारे असें सिद्ध केले होतें की, शके १५९४ त महाराजांची व समर्थांची प्रथम भेट झाली. तेव्हां हा काय घोटाला आहे ?

हा घोटाला इतःपर राहू नये लक्षण ही दोन्ही पत्रे प्रथम येथे उतरून घेऊं व नंतर त्यांचा अर्थ कसा करावयाचा तें पाहूं.

श्रीराम

आहे. केशव गोसावी यांनी ते दिवावर गोसाव्यांना लिहिलेले आहे. केशव गोसावी हे ज्ञानेश्वर महाराजांचे शिष्य असून उत्रज मठाचे अधिपति होत. वेणीस्वामीकृत सीतारयवर पाव्यांची एखा मुद्रा प्रत केशव गोसावी यांच्या हातची मजजवळ आहे. शिवाम त्यांच्या हातच्या दासगोधाच्या दोन पोण्या, एक घके १६१८ तील व दुसरी घके १६२४ तील. माझ्या पाहण्यात आहेत. १६१८ तील प्रती टोमगावी मठात व १६२४ तील उत्रजेत मठात आहे. ते अक्षर व दा पत्राच अक्षर अगदी निराळें आहे. पत्रातील शकपंकी ९ चा आकृष्टा सदिसध आहे. तथापि ही दोन्ही पत्रे असंगत असोत किंवा नसोत, ती खरी आहेत असे मानून आपण त्याचा अर्थ केला पाहिजे.

या प्रकरणात जगदी आरंभी सादर केलेले पत्र श्रीशिवजीमहाराजांनी श्रीसमर्थोस लिहिलेले आहे. त्यात जी हवीकृत खुद्द महाराज लिहित आहेत, ती अन्यथा असण्याचा खवमान राहव नाही. त्यात जो कार्यकारणभाव स्पष्टपणे दर्शित होत आहे, तो जेढाताण करून उडविता येत नाही. सारास, महाराजांचे पत्र प्रमाणभूत मानून चालल्याशिवाय गत्यन्तर नाही. त्यांच्याशी सधुद्दसांनी विरुद्ध भासणारी पत्रे, एक तर बनावट मानण्यास तयार झाले पाहिजे किंवा त्याचा अर्थ या पत्राच्या आधारेन टावला पाहिजे.

(१) महाराजांच्या पत्रावरून तर असे दिसेल की, राज्यस्थापनेच्या आरंभापासूनच त्यांना श्रीसमर्थोसहून सल्लामसलत मिळत असे. निदान इतकी गोष्ट खरी की, चापळ्याम श्रीची स्थापना महाराजांच्या निनतीवरून झाली.

(२) भारतर गोसाव्यांच्या पत्रावरून चापळ्यास श्रीची स्थापना घके १५८० चे पूर्वीच झाली होती, ही गोष्ट निर्विवादपणे सिद्ध होत आहे. सणजे १५८० चे पूर्वीच महाराजांची व श्रीसमर्थांची भेट झाली होती पण याच पत्रावरून असा भास होतो की, १५८० चे चालुन शुद्ध २ पर्यंत महाराजांच्या कानावर श्रीसमर्थांचे जस काय नावहि गेल नव्हते. महाराजांचे पत्र उपलब्ध न होत तर हाच ग्रह दृढ झाला असता. परंतु दासगोधाची प्रस्तावना लिहिताना भास्कर गोसाव्यांच्या पत्रासमर्थाने जो सगळ्या दर्शविला होना तोच आता खरा ठरू पाहतो "न जाणो श्रीशिवजीमहाराजांनी भास्कर

आहे. केशव गोसावी यांनी ते द्याकर गोसाव्यांना लिहिलेले आहे. केशव गोसावी हे कल्याणमहाराजांचे शिष्य असून उंब्रज मठाचे अधिपति होत. वेणीस्वामीकृत सीतारवयंवर काव्याची एक सुंदर प्रत केशव गोसावी यांच्या हातची मजबूत आहे. शिवाय त्यांच्या हातच्या दासवोध्याच्या दोन पोथ्या, एक शके १६१८ तील व दुसरी शके १६२४ तील, माझ्या पाहण्यांत आहेत. १६१८ तील प्रत डोमगावी मठांत व १६२४ तील उंब्रजेत मठांत आहे. ते अक्षर व या पत्रांचे अक्षर अगदी निराळे आहे. पत्रांतील शकपैकी, ९ चा आंकडा सदिग्ध आहे. तथापि हीं दोन्हीं पत्रे अस्तल असोत किंवा नसोत, तीं खरीं आहेत असे मानून आपण त्यांना अर्थ, केला पाहिजे.

या प्रकरणांत अगदी आरंभी सादर केलेले पत्र श्रीशिवाजीमहाराजांनी श्रीसमर्थीस लिहिलेले आहे. त्यांत जीं हकीकत खुद्द महाराज लिहित आहेत, ती अन्यथा असण्याचा लवमात्र संभव नाही. त्यांत जीं कार्वकारणभाव स्पष्टपणे दर्शित होत आहे, तो ओढाताण करून उडवितो येत नाही. सारसि, महाराजांचे पत्र प्रमाणभूत मानून चालल्याशिवाय गत्यन्तर नाही. त्यांच्याशी संकटदर्शनी विरुद्ध भाषणारी पत्रे, एक तर बनावट मानण्यास तयार झाले पाहिजे किंवा त्यांचा अर्थ या पत्राच्या आधारेनं लावला पाहिजे.

(१) महाराजांच्या पत्रावरून तर असे दिसते की, राज्यस्थापनेच्या आरंभापासूनच त्यांना श्रीसमर्थीकडून सहाय्यसल्लत मिळत असे. निदान इतकी गोष्ट खरी की, चाफळ्यास श्रीची स्थापना महाराजांच्या विनंतीवरून झाली.

(२) भास्कर गोसाव्यांच्या पत्रावरून चाफळ्यास श्रीची स्थापना शके १५८० चे पूर्वीच झाली होती, ही गोष्ट निर्विवादपणे सिद्ध होत आहे. सणजे १५८० चे पूर्वीच महाराजांची व श्रीसमर्थीची भेट झाली होती पण याच पत्रावरून असा भास होतो की, १५८० चे फाल्गुन शुद्ध २ पयेंत महाराजांच्या फानावर श्रीसमर्थीचे जसे काय नांवहि गेलें नव्हतें. महाराजांचे पत्र उपलब्ध न होतें तर हाच ब्रह्म दृढ झाल्या असता. परंतु दासवोध्याची

गाणा यास आळस दिली नगावा' असा त्या बळा मी मशय दशाबिला होता. महाराजांनी त्यांना ओळख दिली नसली किंवा भास्कर गोसावी समर्थोच्च नवीन शिष्य झाले असा महाराजांचे परीचे परिचित नसल्यामुळे, महाराजांनी त्यांना म्हणून घेण्यासाठी त्यांना काही सवात बले असावेत किंवा स्वरा प्रसार आणखी नाही निराळाच असे महाराजांच्या पत्रावरून इतकी गाष्ट निर्विवाद तरतूद की, १७८० च्या पूर्वीच महाराजांची व समर्थोची भेट झाली होती आणि म्हणून भारतर गोसाव्याच्या पत्रासंबंधाने काही तरी कल्पनाच उरविणी पाहिजे.

(३) केशव गोसाव्याच्या एखाद्या पत्रावरून तर अगदीच अयथाय म्हणू शकता सभय होता. गेले १७९४ पर्यंत उभयताची भेट झाली नव्हती, अशी विपरीत कल्पना या पत्रावरून हाते जाधी ही गोष्ट सभवते तरी काय? महाराजांसारखे स्वराज्यमस्थापक आणि समयासारखे स्वधर्मस्थापक एकाच प्रांतात कित्येक वर्षे प्रयत्न करित असून हि एकमेकांस भेटल्यावाचून राहते काय? ठिकठिकाणी श्रीमार्गतीची स्थापना व चावळी श्रीरघुपतीची स्थापना करून ज्यांच्या शिष्यताप्रदाय दिग्गत विस्तीर्ण वाढला होता अशा श्रीसमर्थोची भेट, स्वराज्यस्थापनेच्या कामी हरएक प्रकारच्या मनुष्यांचे महात्म्य गेणार श्रीशिष्यछत्रपतिमहाराजांसारखे धारणी नखीर यांनी घेतल्यावाचून पाच पचवीस वर्षे जाऊ दिली असता काय? गेले १७९६ पासून १७९४ पर्यंत म्हणजे २८ वर्षे उभयताचे प्रयत्न एकाच प्रांतात एकाच अतिम उद्देशाने मुरू असून परस्परांची भेट मात्र नाही, यावर क्षणभर तरी विश्वास बसता काय? पण प्रस्तुतच महाराजांचे पत्र तर न मिळत तर नुसत्या सभयाने, विश्वासान किंवा कल्पनेने केशव गोसाव्याच्या पत्राचा उलगाडा करण्याचा माझा प्रयत्न वाचनानी निमूळपण कबूल करून असता की काय, याची शका आहे मारादा, स्थळ, वेळ, प्रसंग, व्यक्ति इत्यादिकांच्या सापेक्षतेनेच केशव गोसावी यांनी "प्रथम भेट ह्या शब्दाचा उपयोग आपल्या पत्रात केला असला पाहून, अस मानल्यावाचून दुसरी तो नाही.

जी कथा या दोन पत्रांची तीच इतर उपलब्ध, अनुपलब्ध पत्रांची हाय अशी सहायोपादेक पत्र आधी पारशी नसावयाचीच जी असतील याचा अर्थ महाराजांच्या पत्रांच्या धर्माने उला पाहिजे. सारांग महागजांच्या

पत्रामुळे अनेक मते व मतंतरे य चा निःकाल लागतो. सदरहु पत्रावरून नि-
 विवादपणे निष्पन्न होणारे सिद्धान्त अन्यथा मानता यत नादात व यापुढ जो
 जो कागदपत्राचा पुरावा उपलब्ध होईल त्याने या सिद्धांताचाच पुष्टि होणार
 आहे असा पूर्ण भरवसा घाटतो. अजून किती तरी पत्रव्यवहार उपलब्ध
 व्हाण्याचा राहिला आहे व जो झाला आहे तो प्रकाशित व्हावयाचा आहे.
 श्रीसद्गुरुसमर्थ रामदासस्वामी व शिवाजीमहाराज यांचा सख दशविणारा
 एवढाच पुरावा आहे अस नाही. आणखी अनेक प्रकारचा पुरावा आहे.
 त्या सर्वांचे साद्यत विवेचन पुढे केव्हा तरी करू.

तूर्त महाराजांच्या या बहुमोल पत्रावरून जरा कल्पना मनात आल्या,
 त्या येथे नमूद केल्या आहेत. त्यांच्या ग्राह्याग्राह्यतेचा विचार करणे वाच-
 कांकडे आहे. श्रीसद्गुरुसमर्थ रामदास स्वामी व श्रीशिवाजीमहाराज यांचा
 परस्परसख, परस्परप्रेम, सद्गुरूची निरपेक्षता व सच्छिष्याचा अनन्यभाष
 इत्यादिकांचा अदम्य होण्यास हे प्रकरण असात. कारणीभूत झाल्यास आज
 जो थोडासा उतावीळपणा केला आहे, तो क्षम्य होईल. महाराजांस त्या का-
 लाचे यथार्थ ज्ञान होऊन त्यास जात्मोन्नतीचा मार्ग सद्गुरूकृपेने दिसावा अशी
 प्रार्थना करून हे प्रकरण संपवितो.

उपसंहार

शके १७१० मध्य प्रस्तुतचा ग्रन्थ निर्माण होईपर्यंत वारकरी प्रथ आणि रामदासी सांप्रदाय यांच्यात विरोध नव्हता, हे भीमस्वामींनी जी सरसकट भक्तांची लीला वर्णिली आहे त्यावरून उघड दिसते. असा विरोध पूर्वी नव्हता व केव्हा हि नमला पाहिजे समर्थसांप्रदायाचे जे मुख्य अंग ह रिक्त्यानिरूपण ते वारकरीपथाचे सर्वस्व होय. अर्थात वारकरी पथाचा समावेश रामदासी सांप्रदायात होऊ शकतो. त्याच्यात विरोध समजत नाही व तो उत्तम करण्याच्या भरीम कोणी पट्टे नये हेंच उत्तम.

प्रस्तुतचा भक्तलीलामृत ग्रन्थ व इतर काही गाडे शिरगावमठातील रा. भ. प. रघुनाथपुत्रा ऊर्फ लक्ष्मण यदावत याचे कारभारी रा. रा. गणपत राय ऊर्फ भाऊसाहेब यांना जामच्या हवार्ली केली आहेत. तसेच रा. भ. प. कृष्णापुत्रा याचेकडून हि काही संप्रद मिळाला आहे. या उभयतांचे आझी पार आभारी जाहोंउ.

तजावरमठपति श्रीसमर्थशिष्य शहापुरकर भीमस्वामी यांनी लिहिलेले श्रीसमर्थोच चरित्र शेवटी दिले आहे. या लहानशा चरित्राचे महत्त्व मार्गे एकाप्रकरणात दर्शित केलेच आहे श्रीसमर्थांच्या अवतारसमाप्तीनंतर लागलीच हे थोटेच चरित्र लिहिले गेले. हनुमतस्वामींच्या द्वाणण्याप्रमाणे शके १६०३ च्या माघ वद्य ९ नंतर तिसऱ्या दिवशी भीमस्वामी तजावरपुत्रा आले, तेव्हा त्यांना श्रीसमर्थांच्या अन्नारसमाप्तीची बातमी लागून त्यांनी बहुत शोक केला. तेव्हाच हे चरित्र आहे अशी दहा पाच चरित्रे उपलब्ध होतील तर आणखी काय पाहिजे ? हे चरित्र चाफळमठातील असून ते श्री बापुसाहेबमहाराज याचेकडून आह्मांस मिळाले त्याचे आभास मानाथे तितके थोडेच सभेन स्वीकारलेल्या प्रस्तुतच्या उत्रोगारहल त्याची पूर्ण सद्धानुभूति आहे आणि द्वाणूनच सांप्रदायाची थोडी पार सगा करण्याची सभेस उमेद आहे

भीमत् दासशोधाच्या प्रस्तावनेत दुसरा भाग श्रेष्ठ्याच्या ग्रन्थाचा कादू भव झटले हातें. परंतु ते ग्रन्थ वेळेवर तयार न झाल्यामुळे संप्यारी हा भाग घेतला. या पुढचा भाग हि श्रेष्ठ्याच्या ग्रन्थाचा न घेता पाचकाना ज्याची अन्यत उत्मकता आहे असा भीमसमर्थांच्या प्रकणाचा पेत्र या सपथाची

एक अटचण वाचकाच्या वाना घातून ठेवणें बरें. समर्थाच्या एकाच प्रक
रणापैकीं कहीं भाग छापलेला आणि काहीं भाग न छापलेला असा अस
ल्यास तें सर्वथ प्रकरण एकाच भागात येणें जरूर आहे. शिवाय समर्थाचे
इतर सर्वथ ग्रन्थ शुद्ध व अस्सलरहस्युक्त आपणास छापणें अहेतुच. तेव्हा
समर्थाच्या इतर ग्रन्थांचें मापुढें जे दोन तीन भाग निघणार आहेत त्यात
प्रकाशित आणि अप्रकाशित असा भेदाभेद करून घोगळा करण्याच्या
ऐवजीं त्याचे सर्व ग्रन्थ कल्याणस्वामीनीं लिहिलेल्या प्रमाणानुसार छापण्याचा
आमचा विचार आहे, तो वाचकास पसत पटेल असा भरसा आहे. दरम्या
न श्रीसमर्थकृत मनाच्या श्लोकाचा एक स्वतंत्र भाग श्रीमत् भगवद्गीतेप्रमाणें
छापारा अशी पुष्कळ रामदासीयाची रचना आहे. शुद्ध कल्याण स्वामी
च्या हातचे हे श्लोक सभेनयळ आहेत. प्रकाशित श्लोकाशीं ते ताडून पाहिले
जागे प्रकाशित श्लोकात इळुहळु पाठभेद शोऊन करा चुका होत गेल्या,
ह समजतें. श्रीमत् दासरोधाची प्रस्तावना लिहिताना त्यावेळीं उपलब्ध हा
लेल्या सग्रहावरून “रामदास आणि रामदासी” ग्रन्थमालेचे सात भाग
योजिल होते, परंतु हल्ली जो सग्रह झाला आहे व होत आहे, त्यावरून आता
एकदर किती भाग होतील याचा नकीं अंदाज करिता येत नाही. काय पटे
ल तें वर ! श्रीरामचंद्रांपणमस्तु ॥

धुळ
विजयादशमी १८२८

सत्कार्योत्तेजक सभा

धीराम

अलभ्याचा हा लाभ थोर जाला ।
 विश्वजनासी उषेगा आला ।
 कीर्तिरूपेंचि विस्तारला ।
 दाही दिशा भरोनि पुरवला ॥ १ ॥
 गे वाइये स्वामी तो आठवे मनी ।
 नित्य बोलतां चालतां जनी ।
 स्वमसुपुत्रिजागृतीमौनी ।
 यउ नाहींच अखंड ध्यानी ॥ ४० ॥
 भक्तिप्रेमाचें तार उतटलें ।
 ज्ञानचैराग्यतीरें लागलें ।
 सतसज्जनीं सांठविलें ।
 हीनदीनासि नेहिन उधरिलें ॥ २ ॥
 ज्याच्या गुणासी नाहीं गणना ।
 ज्याच्या कीर्तीसी नाहीं तुळणा ।
 जो स्वयंभ श्रीगुरुराणा ।
 ब्रह्मादिकासी पुवी फळेना ॥ ३ ॥
 धर्मस्थापना स्थापियेली ।
 न्यायेनीतीनें भक्ति वाढविली ।
 सतमडळी ते निवार्ली ।
 यहू दास ते भूमडळीं ॥ ४ ॥
 जन्मजन्मांतरी पुण्यकोटी ।
 बहु सचित होते गाठी ।
 योगीरायाची जाली ज्यास भेटी ।
 त्यास फल्याण होये खेटी ॥ ५ ॥

श्रीराम

श्रीसमर्थोचें अभंगात्मक चरित्र.

॥ श्रीराम ॥ नमू गणपति आणि सरस्वति । सद्गुणसि चित्ती
आठउनी ॥ १ ॥ श्रीराम जानकी भरत लक्ष्मण । शत्रुघ्न हनुमान
नमन त्यासी ॥ २ ॥ रामरदायेनी ते कुळस्वामिणी । नमन तथे
चरणी प्रपारमी ॥ ३ ॥ सताचें स्तवनी जाहाला उल्हास । कराग
प्रकाश हृदयामात्री ॥ ४ ॥ मारुती अवतार कर्लीमाजी जात । जगदो
द्वार केला बहुमाल ॥ ५ ॥ गगातीरीं पुण्य क्षेत्र जात त्रेथें । रामभक्त
होने प्रभनची ॥ ६ ॥ सूर्यानीपत हे नाम याचे सार । तेथेंचि अवतार
घेत जाले ॥ ७ ॥ गुरुपरपरा नव्हतीच काहीं । राममूर्ति नाहीं घृणनात
॥ ८ ॥ परी रामनवमी उग्राह कराया । प्रपच प्राहाया जनका ऐसा ॥ ९ ॥
कीर्तनात उभे राहावें प्रेमभाषें । अपूर्व राघवें केतें तेथें ॥ १० ॥
प्रथम अभंगा कथा हे उल्हासे । यशस्तदासें गाईयली ॥ ११ ॥ १

॥ श्रीराम ॥ गर्भीच डोहले जाहाले मातेसी । जीवन्मुक्ता ऐसी
स्त्रिती सदा ॥ १ ॥ रामनवमीमध्ये । पाहा अष्टमास । मव्यरात्रा त्यास
दूत आले ॥ २ ॥ दूत आले पुढे वाठोनी निघाले । देवाटया आले भीम
जथें ॥ ३ ॥ तेथें रामचद्रे देवोनी दर्शन । अनुग्रह पूर्ण केला तत्रा ॥ ४ ॥
मत्तकीं हलक ठेगानिया कारी । मत्र हा सागोनी तेराक्षरी ॥ ५ ॥
हममूर्ति रम्य पद्माभि श्रीराम । देवोनिया नेम सागताती ॥ ६ ॥ उदईक
दान प्रहरान पुत्र । होईल विचित्र भक्तराज ॥ ७ ॥ सागोनि ऐसें
जाण्टे अद्भ्य । मनात उल्हास न समाय ॥ ८ ॥ मूर्तीची प्रतिप्रा
केली आनदानें । गोसांनी कीर्तन करीत हाते ॥ ९ ॥ रामनवमी दोन
प्रहा जम । जाहाला उत्तम जगदोद्वारा ॥ १० ॥ द्वितीय अभंगा
जम हा स्वर्माचा । भाम गाय वाचा आनदानें ॥ ११ ॥

॥ श्रीराम ॥ वारावे दिवसी ठेविळें नामासी । प्रीतीचें उल्हासी
 नारायण ॥ १ ॥ उत्पन्नचि योगी बाळेंदशअत । प्रियान्यास न्याते मर्ग
 जाला ॥ २ ॥ साता वरुपात मुनिप्रधानासी । केळे मोहज्यानी अन्य
 तची ॥ ३ ॥ तेव्हा काळ पडता सकट्ट जगदालें । बापें प्रिचारिळें
 नारोगासी ॥ ४ ॥ दोन मण गृह आहेत प्रळतात । रामनवमी होत
 कैसी आता ॥ ५ ॥ तेजें हे नोळती राम विश्वपती । रामनवमी प्रीती
 करील तो ॥ ६ ॥ नारोगासी म्हणती वळतामध्ये नाट । गृह भरून
 देई बाळ्याप्रग ॥ ७ ॥ कणगीत उतरोनि पाठ्या भरून देती । माणमेंही
 घेता वरीन्यावरी ॥ ८ ॥ रामनवमी आणि र्पाची वेगमी । ऐसी रामी
 भूमी पजरी असे ॥ ९ ॥ वेता वेता सर्ग श्रमोनि वसते । तेव्हा हे
 निचाटे गोहरची ॥ १० ॥ तृतीय अभगी कथा जाली लेमी । गाव्या
 भीमानी आनट हा ॥ ११ ॥ ३

॥ श्रीराम ॥ मग रामनवमी जानदाने केली । काळ गेग
 नागी । मुभिक्षता ॥ १ ॥ गावीचा हिमेप्र हावमा देवानी । पोपाक
 घेवोनी आते प्रग ॥ २ ॥ पुटे पिता शात हावानिया नात । येष्ट वधु
 वरित प्रपचासी ॥ ३ ॥ मारडीवरी अनुग्रह देती तपे । हेहि अचिंतें
 गेल होते ॥ ४ ॥ यष्ट प्रधु त्या न देतीच येजें । म्हणती आता
 जाऊ देनापासी ॥ ५ ॥ मर्ताच्या दवाल्यात जाता रामे । भेटोनिया
 प्रेमे वृपा केली ॥ ६ ॥ आज्ञा केली आता भक्ति उभारानी । अज्ञाने
 तारानी भजनमार्गे ॥ ७ ॥ आले जो गृहास प्रपची उदास । लग्नाचा
 सांरस्त केला तेव्हा ॥ ८ ॥ लग्नमडपासी समारभें नेल । प्रिप्र येक
 बोले सायधान ॥ ९ ॥ ऐकताचि शब्द जाले सायधान । केले पलायन
 अकस्मात ॥ १० ॥ चतुर्थ अभगी कथा हे जाहाली । भीमें हे वणिळा
 सकळीत ॥ ११ ॥ ४

॥ श्रीराम ॥ ब्राह्मणा म्हणती पावन करावे । तीर्थ देवनी भावे
मुक्त केलें ॥ १ ॥ मुक्त जालें कैसा पक्षी न उठला । दोप कैसा गेला
सांगा स्वामी ॥ २ ॥ कुरवाळींतां पक्षी गेला गगनासी । ब्राह्मण पायांसी
लागताती ॥ ३ ॥ ऐसी कीर्ति तेथें करोनि निघाले । दक्षणे चालिले
रामेश्वरा ॥ ४ ॥ दक्षणेचीं तीर्थें करोनि सर्वही । ज्योतर्लिंगे तेही वारा
केलीं ॥ ५ ॥ आले कृष्णार्तारा करोनिया स्नान । ब्रह्मकर्म पूर्ण सारो-
नाया ॥ ६ ॥ वृक्षछाया रम्य पाहोनि बसले । कौतुक जाहले तेथें
येक ॥ ७ ॥ भिलवडी गांवीं होता सेखदार । देवाज्ञा सत्वरं जालीं
तया ॥ ८ ॥ त्याची पत्नी छायामन ध्यावया । जातां गुरुरायां पाही-
यलें ॥ ९ ॥ सर्वा विचारुनी गेली नमनासी । सहज कुंकु तीसी लावी-
यलें ॥ १० ॥ सप्तम अभंग भीम गाय ऐसा । कथेच्या उल्हासा धरो-
नीयां ॥ ११ ॥ ७

॥ श्रीराम ॥ सती बोले स्वामी सौभाग्य दिधलें । परी आहे
वेळ सेवटीली ॥ १ ॥ कृष्णार्तारी जंत्र पाहिलें स्वामीनीं । उठीले
गडवडोनीं निघावया ॥ २ ॥ दासें हा धन्यासी बोल लावियेला ।
बोळोनिया बोला पेशा गेले ॥ ३ ॥ सती फिरे मार्गे पती आले प्राण ।
विचित्र विद्वान जालें पाहा ॥ ४ ॥ सर्वांनीं आनंदें पिटीले टाळींसी ।
सतीच्या नेत्रांनीं अश्रु आले ॥ ५ ॥ समारभें आले गृहासी तेथचा । जालें
वृत्त तेव्हां मांगितलें ॥ ६ ॥ पतिव्रता तेव्हां अन्न वर्जी पाहा । स्वामी
येती तेव्हां जेऊं ह्मणे ॥ ७ ॥ एसें येक मास होता आले स्वामी । सती

॥ श्रीराम ॥ जोगाईचा अंत्रा तेथे स्वामी आले । तेथे जें वर्तले
तेही एका ॥ १ ॥ अरण्यांत देवालय तेथे आले । तों विप्र पाहिले चौवे
तेथे ॥ २ ॥ तथा पुसतां हणती दत्तात्रेय भेटी । व्हावे ऐता पोटी हेत
आदे ॥ ३ ॥ धीर जरी धराल तरा भेटी होईल । बोलोनी वसले आप-
णही ॥ ४ ॥ तेव्हां फकीराचा धरोनीया वेग । वृद्ध स्त्री असे हेला
सवें ॥ ५ ॥ शडरिपु ते मुरगे सहा समागमें । येवोनी संभ्रमें उत-
रले ॥ ६ ॥ चुल करोनियां हंडी चढविनी । हेला कापूनि घाली
तयामध्ये ॥ ७ ॥ न भरितां हंडी साही मुरगे घाली अंत । न भरतां
पाहात विप्राकडे ॥ ८ ॥ भयाभीत जाले पळोनिया गेले । हे मात्र
राहिले निर्मयत्वे ॥ ९ ॥ यासी मारा हणतां धन्य जालो आजी । तुम-
चाया काजी लावा यासी ॥ १० ॥ नव्या अभंगांत दिल्ली भेटी तेव्हां ।
धरोनी सद्वावा भीम गाय ॥ ११ ॥ ९

॥ श्रीराम ॥ आळिगन भेटी गोष्टी जाल्यावरी । हणती द्यावी
वरी भेटी विप्रां ॥ १ ॥ स्वार्माच्या भिडेने स्वप्नांत दर्शना । देवोनी
कामना पूर्ण केल्या ॥ २ ॥ येक विप्र जांवेहूनि आला तेणें । सर्व वर्त-
मान निवेदिलें ॥ ३ ॥ रेणुका मातेस तुमच्या वियांगें । नेत्र गेले वेग
रुदतांना ॥ ४ ॥ ऐकतांचि स्वामी गेले दर्शनासी । पाई मस्तकासी ठेवि-
ले ॥ ५ ॥ ओंजळ भरोनी मोहरा देती तये । गळा भिटी माय घाली
तेव्हां ॥ ६ ॥ नारोवारे तुज पाहूं कैसी आतां । हात नेत्रावरता फिरवी
माझ्या ॥ ७ ॥ लावितांची हात नेत्र दिव्य आले । पूर्णबोधे केले समा-
धान ॥ ८ ॥ जीवन्मुक्तस्थिती देवोनी मातेसी । आले पदरीसी जापा-
डीस ॥ ९ ॥ किर्तनीं अभंग रामध्यान करितां । विठळ तन्वता राम
जाला ॥ १० ॥ दाहावा अभंग भीम गाय भावे । चरित्रे अभिनयें पुढे
एका ॥ ११ ॥ १०

जाली होती तैसी ॥ २ ॥ तेथूनीयां पुन्हां आले जनस्थाना । टाकळीस
जाणा मठ केला ॥ ३ ॥ माएतीची मूर्ति आपुलिया हस्तें । करोनी
स्थापीत तये स्थानीं ॥ ४ ॥ पूजेसी ब्राह्मण ठेवोनी निचाळे । कृष्णा-
तीरा आले प्रेमभावें ॥ ५ ॥ सहज स्वभावें शहापूर गांव । तेथें गुरुराव
येते जाले ॥ ६ ॥ जमेदार विप्र त्या घरी येवोनी । रघूवीर गर्जोनी
वालीयले ॥ ७ ॥ नमन करोनी विप्रें वैसवीले । भजन आरंभिलें दीर्घ
स्वरें ॥ ८ ॥ तो क्षणे संकटीं क्षणावें हें नाम । तुझा होती श्रमं उगे
दिसा ॥ ९ ॥ संकटांत तरी स्मरे रामराया । आक्षी जातो कार्या क्षणूनी
नेले ॥ १० ॥ एकादश जाले अभंग समान । यशवंतमुत गाय
प्रेम ॥ ११ ॥ ११

॥ श्रीराम ॥ कन्हाडांत ठाणें होतें अविधाचें । तया या गां-
वाचें स्मरण जालें ॥ १ ॥ पाठवोनी स्वारी धरिलें जमेदार । संकट हें
थोर जालें तया ॥ २ ॥ तेन्हां तयालागीं जाहाले स्मरण । नवसर्ची
जाण केला त्यानीं ॥ ३ ॥ जरी साधु तुझी असाल साचार । तरी आह्मा
पर कग आतां ॥ ४ ॥ धन्यापासीं नेळे दिवाण त्या बोले । कासया
आर्जाळे यासी सांगा ॥ ५ ॥ सन्मान करवोन वखें देववीलीं । गांवीं
आल्या केली विचारणा ॥ ६ ॥ स्वामीनीं दर्शन दिल्लें तरी अन्न । खाऊं
क्षणवून नेम केला ॥ ७ ॥ शोध केला तेन्हां वृक्षाचे छायेसी । पाहातां
तयापासीं आले सर्व ॥ ८ ॥ सत्कार करोनी शिष्य जाले सर्व । मठही
अपूर्व तेथें केला ॥ ९ ॥ मारुती स्थापूनी कथा कीर्तनासी । गांवची म-
क्तीसी लावीयले ॥ १० ॥ द्वादश अभंग जाले येथोनिया । आनंद
गावया भीमालागीं ॥ ११ ॥ १२

॥ श्रीराम ॥ भोगुरीं कृष्णाजीपंत कुळकर्णी । भक्तराज आणि
उदासनि ॥ १ ॥ पुत्र येऊ जाला मुर्जा लग्न केलें । पुढें खर्चें जालें
निधनर्ची ॥ २ ॥ उदास होवोनी गेले महायात्रे । तीर्थेही पवित्र केलीं
सर्व ॥ ३ ॥ कावड घेवोनी गेले रामेश्वरा । फिरोनी करवीरा येते

वोलीयले ॥ ६ ॥ गुर दक्षणेसी घात्रे या वाळासी । ऐकता वृत्तासी
 निवेर्दाले ॥ ७ ॥ मातेने येरोनी केग नमस्कार । बहुसी उत्तर बोली
 यली ॥ ८ ॥ अन्य भाग्य अमुचे सार्थक जाहाले । घात्रे आम्हा व्हेहीले
 स्वामीसरे ॥ ९ ॥ त्रिपर्गासी तेव्हा करुनी अनुग्रह । आनद न माय
 ह्यामाजी ॥ १० ॥ पचदश जाले अभग हे ऐसे । भीमास उल्हा
 स गावयाचा ॥ ११ ॥ १५

॥ श्रीराम ॥ त्रिपर्गा घेरोनी आटे शाहापुरा । गावही सामोरा
 आत्र तेव्हा ॥ १ ॥ मठी येरोनीया कीर्तन भन्न । होत आनदाने न
 वणने ॥ २ ॥ खमागर्जाते जेघात्रे स्वामीनी । सेनेमानी दोना मुळे
 सदा ॥ ३ ॥ तेरोनी मसुर जाहे कोशारी । ब्रह्मपुरी घरी होती
 तेरे ॥ ४ ॥ नरहा ब्रह्मण आणि सर्व जन । येकर मिळोन आठ
 तेरे ॥ ५ ॥ स्वामान घेरोन आले ममुरास । तेरेही मठास केले
 पाहा ॥ ६ ॥ आपुलीया हाते मांती करोना । सर्व गाव भजना लावि
 यण ॥ ७ ॥ इतुक्या उळाह आगी गमनयमी । रथोळाह स्वामी
 करिता तेरे ॥ ८ ॥ चरीयाची टाळी रथासी आडना । हणती हे
 तोडानी ग्रामस्तामी ॥ ९ ॥ पाठाहाचा वाग आत्राचोनीया । कैसे तावा
 वे या हणती स्वामी ॥ १० ॥ पौडश अभगा कया जाली ऐसी ।
 गावया भीमासी आनद हा ॥ ११ ॥ १६

॥ श्रीराम ॥ त्रिजापुरा सभा भरली घनदाट । तरेचा प्रगट
 जाते स्वामी ॥ १ ॥ पाहाताचा नमन कडे अनिधाने । आत्र काय
 हण नागा स्वामी ॥ २ ॥ अत्रायाची टाळी रथा अटविति । तावया
 निगुता पत्र देई ॥ ३ ॥ ल्हानिया पत्र गाहा तीरा हण । मसुरासी
 जाणे वरा करा ॥ ४ ॥ स्वामी हणता तया वरे जावे तुम्ही । तीरे
 फिरत आली येउ स्वस्थ ॥ ५ ॥ चाळीमा कोमाची मन्त्र करीत

आले । तों स्वामी देखीलें अकस्मात ॥ ६ ॥ बोलती स्वामीसी केव्हां
आला तुहां । हणती आलो आर्ही तेधवार्ची ॥ ७ ॥ सर्वोसी आश्रय
जालें तेव्हां मोठें । हणती स्वामी कोठें गेले केव्हां ॥ ८ ॥ ग्रामस्ता
आणोनी दिवळें पत्रासां । हणती या डाळींसी तोंडा आतां ॥ ९ ॥
मनुष्याचा कांहीं तोंडाया उपाय । नाहीं हणती काय करावें हो ॥ १० ॥
सतदश जाले अभग हे ऐसे । भीमाचें मानस स्वामीपाई ॥ ११ ॥ १७

॥ श्रीराम ॥ सर्वाचा उपाय राहिला जेधवां । अंबाजीसी
तेव्हां आज्ञा केली ॥ १ ॥ चरणावरी तेव्हां मस्तक ठेविले । शस्त्रें तें
घेतलें हस्तांमार्जी ॥ २ ॥ बळवटें वृक्षीं लागले तोंडाया । भय नाहीं
जया तीळप्राये ॥ ३ ॥ अद्भुतची वारा आला तयें वेळीं । मोडोनीया
डाळीं पडलीं पाहा ॥ ४ ॥ उसळोनी पाल्यांत पडले अकस्मांत । गड-
बड अद्भुत जाली तेव्हां ॥ ५ ॥ स्वामी तयें वेळीं मारिती हाकेंस ।
कल्याण आहेस काय सांग ॥ ६ ॥ कल्याण हणोनी उठिले सधर ।
आनंद हा थोर जाला तेव्हां ॥ ७ ॥ आक्रामण गुळ आणोनी वार्दीत ।
नाम हें ठेवित कल्याणची ॥ ८ ॥ गमनवमां जाला उछाह तें वेळीं ।
भक्तीची दिवाळी जाली मोठी ॥ ९ ॥ खुमावाड हणें वेदावृद्धीं कैसी ।
होईल मानसीं विचारीत ॥ १० ॥ अष्टादश जाले अभग हे ऐसे ।
भीम गात असे मनोल्हामे ॥ ११ ॥

बहु होती ॥ ८ ॥ ऐसे करौनीया निवाले तैथोनी । दोघासी घेयांनी
ममागमें ॥ ० ॥ दोघा बधुपरी अयतची प्रीति । तैथोनीया घेती शिर-
गावासी ॥ १० ॥ येकोणविंशती अभगात ऐसी । कथा हे उल्हासी
भीम गाय ॥ ११ ॥ १९

॥ श्रीराम ॥ गाव सर्व आला चरणासी लागला । भायें स्थि-
रावला गुग्राव ॥ १ ॥ कर्गेनिया मठ तैथेही राहिले । रामे स्वप्न दिल्लें
तये म्थानी ॥ २ ॥ कर्त्रिवाची आज्ञा केगी तये स्थानी । आरभ तैथो-
नी करुनानी ॥ ३ ॥ दासबोध ग्रंथ घोच्या मुग्धातूनी । निघता लिहि
ल्या यानी परिवाररी ॥ ४ ॥ कन्याण स्वामीनी लिहिला दासबोध ।
मन्या हे प्रमिद्ध एका किनी ॥ ५ ॥ दिनमामाजी मात जत बोव्या
व्याहाया । म्थामीना पाहाव्या जानदानें ॥ ६ ॥ रत्नमागईसही आणि
यत्रे तैथे । ठेपिलें उल्हासे ममागने ॥ ७ ॥ सर्व कवन तैथे लिहिलें
उभयानी । पुढे कर्नी करणी चाली ऐका ॥ ८ ॥ मसुरात मागे मुसळ
गोसात्री । भिक्षेलागी गायी गेले हाते ॥ ० ॥ पठाण देवोनी त्रोलानि
ला भक्ते । हणणे नगमन दाना मन ॥ १० ॥ विसावे अभगी कथा
जाली ऐसी । भिमाचे मानसा सतपाय ॥ ११ ॥ २०

॥ श्रीराम ॥ मुसळाररी मूर्ति मारतीची रम्य । स्कंदी वाहे
प्रेमें सर्वकाळ ॥ १ ॥ तथा पुढे तेचि टाकीयलें क्षीती । उचलेनी ह
णनी देई हाता ॥ २ ॥ तेहा तें नुचले दाहापाचालागी । करामत
बेगी थोर देवे ॥ ३ ॥ कापत धरथरा घाली लोटगण । पूजन अर्चन
केले तेहा ॥ ४ ॥ शिरगावाहूनी निवाले सद्गुर । महिमा अपारु न
वर्णने ॥ ५ ॥ उबरजेअत म्थापिला मारुती । तैथोनीया जाती
शिराळ्यामी ॥ ६ ॥ तैथेही हनुमत स्थापोनी निवाले । पारगावा गेले
अकम्मात ॥ ७ ॥ तैथेही मारुती करोनी निघाले । कोण्या गावा गेले
तेही ऐका ॥ ८ ॥ मनपाडळ्यात करोनी मारुती । मिरजेलागी जाती
महजान ॥ ९ ॥ भिक्षा मागावया गेले येक्या घरी । वेणागई पुरी

भक्त होती ॥ १० ॥ येकरीस जाले अभग येधून । पुढीळ कथन भी-
म गाय ॥ ११ ॥ २१

॥ श्रीराम ॥ वेणावाड तेरा पाहोनी म्वाभीमी । लगे चर-
णासी प्रेमभावे ॥ १ ॥ सत्कार करोनी वेमात्रे क्षणती । वैसले हे
प्रीति पाहोनीया ॥ २ ॥ येकनाथी भागवत होती पाहात । स्वामी रि-
चारोत जीवशिव ॥ ३ ॥ याचे कैसे रूप केले जाहे यात । क्षणताची
चित्त निर्बुजले ॥ ४ ॥ रागार चरणी देखिनाहे शर । दीन मी पामर
आहे तारा ॥ ५ ॥ तेव्हा अनुग्रह देवोनी तयला । वोग पूर्ण केला
चळेनामा ॥ ६ ॥ तेथोनिया आले उरणावासी । तेथे मारतीमी
केडे पाहा ॥ ७ ॥ पुढे माजगारी स्थापनीया रूद्र । हेत रामचद्र
स्थापनेचा ॥ ८ ॥ पुढे चाफळ्यासी येऊनी पाहिले । अपूर्व देखीले स्थळ
दृष्टी ॥ ९ ॥ माडव्य ऋषीने केग होता यज्ञ । टेकाड गहन
होते तेथे ॥ १० ॥ वारीम अभग जाहाले नपूर्ण । भीम गाय मने उ-
लासाने ॥ ११ ॥ २२

॥ श्रीराम ॥ माडव्या हे गगा वाहाताहे ग्यानी । झाडीही पा
हिली नीरीडची ॥ १ ॥ कळकीचे वेद अद्भुत पाहोनी । ग्रामस्ता ला-
गोनी बोलीयले ॥ २ ॥ येवडे तुळी आह्ला घात्रे तोटोनीया । येथे
रामराया स्थापू मग ॥ ३ ॥ क्षणती दीन प्रहरा येथे आले कोणी ।
ताकाळ मळोनी पडताहे ॥ ४ ॥ अत पाहाती तो पाच शत गुडे ।
गेंदुर प्रचेड चर्चियले ॥ ५ ॥ ऐसे ऐकताची स्वामी निद्रांरती । उच-
लोनी टाकीती गगेअत ॥ ६ ॥ सर्वाही उचलोनी गगेत टाकीले । येक
न उचले मुख्य जो तो ॥ ७ ॥ नुचलेसी जरी फोडोन काडीन । श्रीराम
स्थापीन याच स्थानी ॥ ८ ॥ गूढ येक त्याचे आगी आला बोले ।

रया जाती । उपाय राहानी नुचलता ॥ ० ॥ शरण जाळे म्हणती
 काहीं द्याय मान । काठीचे निद्राण तुमचे पुढे ॥ १० ॥ मतोप
 पावोनी गेते ते मागारे । भामें अल्पमात्र वर्णायिलें ॥ ११ ॥ २५

✓ श्रीराम ॥ पुढें ध्यानमूर्ती केली मारतीची । प्रतापगडाची
 पृष्ठीभार्गी ॥ १ ॥ शिगणगडाच्या रानी टेंकाररी । मूर्ति केली परी
 मारतीचा ॥ २ ॥ प्रतापगडाची होता राजा शिव । पुराणीं सद्गान
 श्रयणाचा ॥ ३ ॥ तेंचें निचे चर्चा सद्गुण्याचून । व्यर्थ देह नाण
 शयनत ॥ ४ ॥ श्रीराम वृष्णादि पूर्णग्रह परी । सद्गुर निर्घारी केले
 तहीं ॥ ५ ॥ एकतार्चा गया अश्रु नेत्री येती । सद्गुर भेटती कोण
 क्वळा ॥ ६ ॥ नित्यावरी निद्रा केली योलीअत ॥ तेंचें गुरुनाम
 प्रगटले ॥ ७ ॥ राया उठरीलें दर्शन दिगळे । पाहाताची चाले समा
 धान ॥ ८ ॥ जेव्हा रायासी तुनिया रायात । कोण साधुसत न
 नाणमी ॥ ९ ॥ आसेल आरड तरी ये मसुरा । प्रसाद हा परा घेई
 आता ॥ १० ॥ बुका लपोनीया नारळ दिगळा । भामें हा वर्णिला
 कथाभाग ॥ ११ ॥ २६

श्रीराम ॥ नमन करोनी पाहे जो उठोनी । तज स्वामी नयनीं
 न दिसती ॥ १ ॥ कागडे पाहात तज नमी तेसी । आश्चर्य मानसीं
 जाळें फार ॥ २ ॥ उर्तमान सर्वा राये निचेदीलें । मसुरा गहाले जाण
 क्षणे ॥ ३ ॥ सद्गुरुदर्शन होईल जेवना । अज आही तेव्हा भक्षू
 क्षण ॥ ४ ॥ ऐसा करोनी नेम निघोन मसुरा । मुकामची परा केला
 तरे ॥ ५ ॥ शोध करिता मठी स्वामी नाही क्षणती । तेव्हा आली
 चित्ती उद्विग्नता ॥ ६ ॥ स्वप्नामाजी स्वामी सागती रायासी । पृष्ठीमाची
 कसा भेरी घेसी ॥ ७ ॥ उदर्वक सपनी शिगणगडांत । भेट होय तेथ
 येई जाण ॥ ८ ॥ प्रात काळीं स्वारी चाळिली त्वरेनें । चरेगाया जाण
 जगळी आले ॥ ९ ॥ कल्याण गोसाया होते शिरगावीं । सद्गुरुचा जीया
 निनव्याम ॥ १० ॥ तहीं याच दिसा निघाले दर्शना । अकस्मात

जाणा आले तेथें ॥ ११ ॥ रायानें पाहोनी खालीं उतरोनी । दटप्राय
चरणीं नमन केलें ॥ १२ ॥ परस्परे भेटी गोष्टीत आनद । भीमासी
स्वानद गान्याचा ॥ १३ ॥ २७

॥ श्रीराम ॥ सुखासनीं यासी वसरोनी गये । हणने गुरमाय
केव्हा पाहू ॥ १ ॥ अर्ज कोशाग्ररून कल्याण गोसात्री । गेली दृष्टी
बरवा स्वामीपरी ॥ २ ॥ सुखासनानुनी टाकीपली उटा । नमन आपडीं
केलें तेथें ॥ ३ ॥ रायें विचारीठें तथा पाह्याले । तेव्हा तणें केलें
दडवत ॥ ४ ॥ रायासी टाकानी गळे स्वामीपासीं । हणती दर्शनासी
राम आग ॥ ५ ॥ अनगणीं पाई राम हलुहलु । चाले सर्व मेळु
समागमें ॥ ६ ॥ आला स्वामीपासीं केव्हा दटपत । घुनेचें साहित्य
सर्ज केलें ॥ ७ ॥ गया अनुग्रह जातीया नतर । माहरा होन वर पाई
वोती ॥ ८ ॥ मुठी भरभरा दिवठे टाकानी । पाई हाती त्यानीं
वेचायठें ॥ ९ ॥ स्वामीपासीं कर्पी होता नासी हणता । प्रसाद रा
यासा देई वेगीं ॥ १० ॥ आठारामि चाल अभग हे ऐसे । यशवत
दास गाय प्रमें ॥ ११ ॥ २८

॥ श्रीराम ॥ कपी गग वृक्षा अने तीन आगून । स्वामीपुढें
जाण ठेगीयत ॥ १ ॥ भ्रामा हणती आह्लापुढें का ठेविसी । ठई
प्रसादासा राजयाग ॥ २ ॥ ठऊनीया अत्र स्वामीपुढें येव । दोन दि
ले दख रायालागीं ॥ ३ ॥ राम बोले पुत्र अनी दिले दोन । नौवती
ठोकण आनदानें ॥ ४ ॥ शुभ्र ढाला आनीपासूनी नसाव्या । भग
व्याच कराव्या हणता केव्या ॥ ५ ॥ राया स्वामा हणती चाफळा
जायोन । रामाचें दर्शन घऊनीं जायें ॥ ६ ॥ कल्याण गोसात्री जपळी
बोलाऊनी । हणती रामकानीं ऐसे सागा ॥ ७ ॥ राजयासी तुरा मस्त
कींचा दणें । करोनी नमन निघत जाडे ॥ ८ ॥ पुढें येरोनीया राम
रायाकानी । निरोप सागोनी उभे होते ॥ ९ ॥ आला राव, रामा केग

नमस्कार । तुरा हा झरार आला पुढें ॥ १० ॥ घेरोनीया तुरा रायासी
टावील । आनद जाहाला भीमा गाया ॥ ११ ॥ २९

॥ श्रीराम ॥ राजा सातान्यासी गेलीया उपरी । कथा जे
वर्तली, तेही ऐका ॥ १ ॥ काशीहूनी येक पडित निघाला । जिंकीत
चालीला क्षेत्रोक्षेत्री ॥ २ ॥ आला सातान्यासी भेटे राजयासी । वाद
पंडितासी घाल आली ॥ ३ ॥ जानव्यासी सुरी बाधोनीया हणें ।
निव्हा हे छेद्रणें अव्याक्षरी ॥ ४ ॥ न घालाची वाद तरी दा पत्रानी ।
हणूनी आप्रहासी आला भारी ॥ ५ ॥ पडित सर्गही भयाभीत जाले ।
तेव्हा राजा त्रोलें व्यात्र पत्र ॥ ६ ॥ नित्य दासत्रोध समास वाचारा ।
हाही पाहामया आला तेंत्रें ॥ ७ ॥ येरोनी पडित पुस्तत हे काय । सा-
गती हा आहं दासत्रोध ॥ ८ ॥ रामदास स्वामी समर्थ सद्गुर । महिमा
अपारु न चर्णत्रें ॥ ९ ॥ ऐकता आत्रेश पडिता गढला । हणें जिकू
त्याना आर्धा आली ॥ १० ॥ तिसावे अभगी कत्रा जाटी ऐसी । पु
टील प्रमेयासी भीम गाये ॥ ११ ॥ ३०

॥ श्रीराम ॥ निघोना चालिला सतळळणासी । मार्गी जाता
त्यासी काय जाले ॥ १ ॥ कल्याण गोसांनी पाहाताची खुण । रामदास
हणें तुहाी काय ॥ २ ॥ ऐकताचा नेत्रा अश्रु आले पूर्ण । स्वामीचे
मी दीन दास आहे ॥ ३ ॥ पडितही हणें दर्शनाचा हेत । धरोनी
त्वरित आलो येथें ॥ ४ ॥ चलावे दर्शना तुहाही होईल । बोलोनी हे
त्रें आले पुढें ॥ ५ ॥ दडप्राय तेव्हा करोनी नमन । सर्व वर्तमान
निवेदीलें ॥ ६ ॥ दिवसाची मशाल लाधोनीया आले । स्वामीनी त्या
केलें नमनासी ॥ ७ ॥ आशिर्नाद अत्रा नमनाचा प्रकार । प्रश्नाचे
उत्तर होय तेव्हा ॥ ८ ॥ राजा शिष्य केग घाला गद आता । पाहो
त्रिपन्नता कैसी आहे ॥ ९ ॥ हणती पडितासा धन्य तुहाी थोर । माप-
णाचा मात्र डाग आहे ॥ १० ॥ येकतीस अभग पुढें कथा गोड ।
भिमासी आयड वर्णायाची ॥ ११ ॥ ३१

॥ श्रीराम ॥ मर्त्याच्या वृष्टीसी प्रकाश दिवसा । तुलासीच
 कैसा अंधकार ॥ १ ॥ पडित क्षणत बडबड हे टाका । प्रश्न करा निरा
 पाहू कैसा ॥ २ ॥ स्वामी म्हणती काहीं नव्हे मी पडित । रामांनी
 चिंतीत आहे सदा ॥ ३ ॥ क्षणत पडित तरी एका मंत्र । धात्रे त्वरे
 पत्र जिर्कालोसे ॥ ४ ॥ इतुक्यात अत्यज मोळी घेवोनीया । जात होता
 नया पाचारीडा ॥ ५ ॥ ठेवोनीया मोळी आला म्यामीपुढे । दडवत
 पडे पृथ्वीपरी ॥ ६ ॥ उभा राहोनीया आज्ञा काय पुढे । स्वामी कन्या-
 पास बोलौयले ॥ ७ ॥ हानार्ताळ छटी देवोनी क्षणती । मडळ निगुती
 काढी चार ॥ ८ ॥ प्रथम मटळ स्थूळ देह तेथे । आणोनी पुसत स्वामी
 त्यासी ॥ ९ ॥ तो अणे मी शूद्र दुन्या मडळात । सूक्ष्मात वेश्य हणे
 आहे ॥ १० ॥ तिजे ते कारण येता क्षत्रिय हणे । कथा हे गहन
 भीम गाय ॥ ११ ॥

३२

॥ श्रीराम ॥ चतुर्थ कारण ज्ञान देह जाण । हणे मी ब्राह्मण
 आहे आता ॥ १ ॥ वाद यासी काहीं घालीसील काय । आज्ञा जरी
 होय तरी सिद्ध ॥ २ ॥ पडितासी वाद अनुतचि केला । क्षणात
 जिर्काला स्वामीसत्ते ॥ ३ ॥ इतुक्यान त्रिमान आले अकस्मात । दिव्य
 देही होत क्षणामार्जी ॥ ४ ॥ स्वामीपाई केठे नमन येऊन । स्वामी
 क्षणती कोण होतासी नृ ॥ ५ ॥ हणे माल्यवत गधर्ष मी सत्य । होतो
 त्रीडा करोन सरोवरी ॥ ६ ॥ सुर्योदय जाला तरी नाहीं भान । तेथे
 आले स्नाना देवकृपी ॥ ७ ॥ पाहोनी उन्मत्त शाय दिला त्यानी ।
 क्षणती द्रुष्ट योनी जन्म घेई ॥ ८ ॥ तेव्हा जाले दीन उशाप मागता ।
 क्षणती ती जन्मात मुक्त होसी ॥ ९ ॥ पशु जन्म दोन अत्यजाचा
 घेक । तेथे मुक्त देव होसील तू ॥ १० ॥ मारुती अवतार नाम राम
 दास । ताराया जनान भीम हणे ॥ ११ ॥

३३

॥ श्रीराम ॥ तेचि तुन मुक्त करिती हा वर । देवोनी सचर
 जाते जाले ॥ १ ॥ प्रथमचि घोटा जयपाल जेणे । मुकुंदराये तेथे

मुक्त केले ॥ २ ॥ पठणात हेअ तेंथे ज्ञानराजा । दुजा जन्म माजा
 मुक्त केला ॥ ३ ॥ मारती साक्षात मुक्त केले दीना । धार्या आता
 आज्ञा येतो स्वामी ॥ ४ ॥ नमन करोनी सव्य घालोनीया । गेला जया
 ठामा होता तें ॥ ५ ॥ पटितासी तेहा अश्रुपात आले । पायापरी
 लोळे शुद्धि नाही ॥ ६ ॥ उठयोनी अनुग्रह केला त्यासी । हुर्मुनी
 बघ्यासी घेता जाला ॥ ७ ॥ दासप्रोध ग्रन्थ लेहोनी घेतला । सत जाणा
 केला सतरायें ॥ ८ ॥ आज्ञा घेयोनीया काशीसी चार्गळे । सेडरास
 आले गामामयें ॥ ९ ॥ ब्राह्मणाचें घरीं राहिले वस्तीसी । दासप्रोध ग्र
 न्यासी वार्चाताना ॥ १० ॥ ग्रहिणानाई येक श्रयणासी वैस्तत । हणें
 कोण ग्रन्थ कोण केला ॥ ११ ॥

३४

॥ श्रीराम ॥ सर्व वर्तमान जालें तें तयेसी । सागताची
 तीसी अश्रु आले ॥ १ ॥ प्रात काळी गेले पडित निघोन । मागे
 वर्तमान कसें ऐका ॥ २ ॥ ग्रहिणानाई हणें स्वामीचें चरण । पाहू
 तेन्हा अन्न भक्षू हणें ॥ ३ ॥ घोडे मनुष्यासी घेयोनी निघाली । स्वामी
 पासीं आली भावकळें ॥ ४ ॥ तयेसी स्वामीनीं दिला अनुग्रह । भक्त
 राव पाहे तेही जाली ॥ ५ ॥ आज्ञा घेऊनीया गली पूर्व ग्रामा । अभि
 नर प्रेमा निष्टेचा हा ॥ ६ ॥ शिवानी राजाचा जीव स्वामीपासीं ।
 प्रतापगडासी जाते जाले ॥ ७ ॥ तेंपे निळोपत अमाय रायाला ।
 आये भटायाला आनदानें ॥ ८ ॥ भेटी होता रायें सर्व वर्तमान । कळे
 निवेदन सहस्ररुचें ॥ ९ ॥ ऐकताची प्रेमा, तयासी होवोनी । रायानी
 पुसोनी निघते जाले ॥ १० ॥ आले चाफळ्यासी जाहालें दर्शन । प्रेम
 आलें पूर्ण भीम हणें ॥ ११ ॥

कोठें गेला होता ॥ ४ ॥ राया पासोनीया वृतांत जो जाला । तयान-
वेदिला महिमा सारा ॥ ५ ॥ ऐकतांची तये नेत्रीं आले अश्रु । लगे ते
सद्गुरु भेटती कै ॥ ६ ॥ दर्शन होईल तरी अन्न खाणें । अपवित्र जणें
गुरूवाण ॥ ७ ॥ तीन दिवस जाले बहुती वजीले । परीं नाहीं घेतले
अन्नपारणा ॥ ८ ॥ प्रहर रात्रींत आले स्वामी तेथे । हणती कुर्घास्त
तीं दिसाचा ॥ ९ ॥ ऐकोनीया सती धावरीच जाली । चुलीपासीं गेली
पहायया ॥ १० ॥ किंचितसा अग्नी आंत पाहोनीयां । भीम लगे तया
काय केले ॥ ११ ॥ ३६

॥ श्रीराम ॥ साडी नेसली ते फाडोन पेटवी । घरी अघण
टेवी क्षीरालागी ॥ १ ॥ सर्व घरांतील शाला सोवळ्यास । जाळीतांच
त्यास स्वामी पाहाती ॥ २ ॥ सेवायाची क्षीर करोनी वाढीली । स्वामीनी
सेवाळी यथात्तांग ॥ ३ ॥ उरल्या प्रसादासी ग्रहण करून । अनुग्रह
पूर्ण दिला तये ॥ ४ ॥ भ्रताराची उंच होती शालजोडी । मनांत आ-
वडी जाली वाया ॥ ५ ॥ पाहों गेली तंत्र जाळोनी टाफिली । बहु
खिन्न जाली मनामाजी ॥ ६ ॥ जाणोनी अंतर स्वामी म्हणती तये ।
गवाळ्यांत पाहे स्वस्थ चित्ते ॥ ७ ॥ पाहे गवाळ्यांत सर्वही आहेत ।
स्वामी जो देत न घेती हे ॥ ८ ॥ म्हणती उत्तार कैसा देसी आम्हा ।
अद्भुतचि प्रेमा वर्णवेना ॥ ९ ॥ गळवला काशाचा म्हणूनी निळोपंत ।
गृहांग जो येत तंत्र स्वामी ॥ १० ॥ नमन करोनी आनंद जाहाल ।

स्वामीपासीं^१ दर्शनासी ॥ ४ ॥ रामचंद्र नाम ठेरिल्लें स्वामींना । पूर्ण
 कृपा करुनी पाठवाली ॥ ५ ॥ मुजही तयाची केळी स्वामीपासीं । अ-
 नुग्रह त्यासी केला तेहा ॥ ६ ॥ रासीवड्यामध्ये होती वाई येक । अ-
 नुग्रह देख केला तीसी ॥ ७ ॥ नाम र्ताचें आका भाव जांचा नीका ।
 प्रीतिपात्र देखा स्वामाचें तें ॥ ८ ॥ चाफळीच्या मठीं स्वामीत्व तपेचें ।
 जोत्र प्राण जीचे स्वामीपासी ॥ ९ ॥ दिवाळ्याचा सण आला तें
 कौतुक । पुढिलीया देख अभगात ॥ १० ॥ आडतांस अभग जाले हे
 सपूर्ण । भाव धरुनी मने भीम गाय ॥ ११ ॥ ३८

॥ श्रीराम ॥ मिरजेमध्ये होती वेणुमाई भक्त । अखड आसक्त
 गुरुच्यानी ॥ १ ॥ दिवाळीच्या सर्णी हेत हा जाहाला । न्हाऊ घाला-
 पाला स्वामीलागी ॥ २ ॥ समर्थ प्रगटले न्हाऊही घालीत । पराळा
 वाडीत वणुमाई ॥ ३ ॥ सेउर आमात पहिणांमाई राहे । दिवाळीमि गेहे
 श्रीगुरुसी ॥ ४ ॥ मिरजेहनी स्वामी तक्काळ पातले । भोवना वाढिल्लें
 यथासाग ॥ ५ ॥ कडु दोडक्याची पारंगी भार्जी होती । श्रीगुरु भक्षिती
 राम हणुनी ॥ ६ ॥ बारवार वाढी नेणोनिया भार्जी ॥ स्वामी हणती
 आजी पोटा भरे ॥ ७ ॥ भोजन जाहाळे ताबुल घेतला । प्रमाद सेर्गला
 वर्हाणाईने ॥ ८ ॥ कडु भार्जी खाता अश्रुपात आल । प्रदुत तिन-
 वीले श्रीगुरुसी ॥ ९ ॥ चापळात आका गोट पाहे फार । समर्थ
 सगर तेरे आले ॥ १० ॥ पुजुनी स्वामीना । आका बोवाळात । यश
 वनसुत गाय णेसे ॥ ११ ॥ ३९

॥ श्रीराम ॥ चापळा दर्शना वेणुमाई आली । समर्था भेटली
 प्रेमभावे ॥ १ ॥ हणती रामनवमी वरोनीया जाई । आजा हणुनी पाई
 नमन केने ॥ २ ॥ आकांमाई आणि उभयता तुही । असा येथे रामी
 हेत ठेवा ॥ ३ ॥ सागोनीया स्वामी निघोनीया गेलि । मार्गे वने जाले
 तेंही णेवा ॥ ४ ॥ मर्याने आणापया आका गेला । साहिना राहाली

वेणुबाई ॥ ५ ॥ सीत उपद्रव अर्गीं ज्वर येता । मर्ना वाटे चिंता बहु-
 साल ॥ ६ ॥ उळ्ळट पापड साहित्य राहीलें । रामें ऐसें केलें काय
 हाणे ॥ ७ ॥ उछाह समीप आला काय करू । चालीले पाझरू नेत्रा-
 तूनी ॥ ८ ॥ न्या मज सत्तर श्रीरामासन्मुख । पुसेन त्या देव ऐसें
 का हें ॥ ९ ॥ सर्गही मिळोनी नेती रामापुढे । वाधा हणें गाढें
 ग्वासासी या ॥ १० ॥ आका गावा गेली मज वेधा जानी । दयाळ
 राहीली रामनवमी ॥ ११ ॥ ४०

॥ श्रीराम ॥ ध्यान करिता स्वामी आले अकस्मात । खावा-
 हूनी मुक्त केली तेन्हा ॥ १ ॥ उछाहही जाला ज्वरही राहीला । मिरजे
 जायवाला सिद्ध जाली ॥ २ ॥ हणें स्वामीराज पुजे घाणें काहीं । राम
 दिला तयें पुजेलागों ॥ ३ ॥ ताम्रमूर्ति रम्य पद्मभि श्रीराम । घेवोनीयां
 प्रेमें गेली पाहा ॥ ४ ॥ सर्गकाळ पूजाभजनात असात्रे । कीर्तन करायें
 अहोरात्र ॥ ५ ॥ रात्रें येवोनी स्वमात सागात्रे । साक्षात्कार भायें ऐसा
 असे ॥ ६ ॥ वेणुबाईची हे पुढें कथा रम्य । मागू अनुक्रमें श्रान्त
 यामी ॥ ७ ॥ मयें कथा आली जयरामस्वामीची । ऐका डची रुची
 बहु आहे ॥ ८ ॥ गुरुपरपरा कृष्णउपासना । ब्रह्मचारी जाणा होते
 पूर्ण ॥ ९ ॥ अनुक्रम आला हणुनी सपूर्ण । आदिअत जाण सांगा-
 तळा ॥ १० ॥ येथोनी अभग जयरामस्वामीचे । भीम गाय वाचें
 आनडीनें ॥ ११ ॥ ४१

॥ श्रीराम ॥ जयराम स्वामी हे साता वर्यात । येता मुर्जा
 करीत पिता त्याचा ॥ १ ॥ पुढें दो बरुपा पिता शात जाला । मातेनेच
 केल्या प्रतिपाळ ॥ २ ॥ पुढें पढरीत यात्रा जाय जय । हेही मातेसो
 चालोपले ॥ ३ ॥ आले पढरीत आनद मनात । तेथेच राहात माते-
 सहान्त ॥ ४ ॥ मातेचे सेवेंत तत्पर हे होते । तय तोस मृत्य आला
 पाहा ॥ ५ ॥ तेथेचें सार्थक केलें आनदाने । पाडुरगां मन सर्ग-
 काळ ॥ ६ ॥ मागीं मानापिता तूचि देवा आता । ज्ञान देई आतां

दीनास या ॥ ७ ॥ चंद्रभागे स्नान क्षेत्र प्रदक्षणा । देवासी प्रार्थना
हेचि सदा ॥ ८ ॥ येके दिसी केग निग्रह जेधना । देवें भेटी तेव्हा
दिली पाहा ॥ ९ ॥ मागे वापा नर हणें घाणें ज्ञाना । देव त्यासी जाणा
बोर्लीयले ॥ १० ॥ सह्रु वाचोनी नव्हे कदा ज्ञान । भीमाचें हें मन
गुरुपाई ॥ ११ ॥ ४२

॥ श्रीराम ॥ गुर करू कोण सागा स्वामी मज । ऐवोनी
महाराज सागताती ॥ १ ॥ पढरीपासोनी आहे दाहा गाणें । पश्चि
मेसी जाणें वडगावासी ॥ २ ॥ तेथें आहे माझा अतरग पूर्ण । कृष्णापा
हें जाण नाम त्याचें ॥ ३ ॥ ऐकताचि ऐसें निघाले सत्वर । ध्यान
निरतर सह्रुचें ॥ ४ ॥ आले वटप्रामा कृष्णापासमुख । पाहाताचि
हाक मारायला ॥ ५ ॥ ये रे जयरामा पादुरगें तुज । धाडिलें हें मज
कळों आठें ॥ ६ ॥ ऐकताचि नेत्री अश्रुधारा आली । चरणारती घाली
दडवत ॥ ७ ॥ उठोनी देवोनी आळिगन त्यासी । हणती वृत्तातासी
ऐके माझ्या ॥ ८ ॥ विप्रवुळी जम कृष्णातीरा ग्राम । ऊर्णवाहे नाम
प्रसिद्ध हें ॥ ९ ॥ पूर्व स्त्री जे हाती नमोर्नाया गेली । मग दुर्जी केली
आणीकाची ॥ १० ॥ विप्र येक घेरोनीया होता आग । ब्रह्मसूत्रें जाला
समथ हा ॥ ११ ॥ ४३

॥ श्रीराम ॥ होती उपरें कन्या येक जाली । पुढें यात्रा
आली रणळ्याची ॥ १ ॥ उदकासी गला आमुचीहो काता । तिनें तेथें
पिता बोळखील ॥ २ ॥ जाल्या भेटा गोष्टा स्फुदत उकसाबुकसा ।
पुसता तयासा आयानाया ॥ ३ ॥ नापाकाची होती कळों आला जना ।
केला विचारणा माहाजनी ॥ ४ ॥ पित्यासमागमें गेला त आनदें । मग
विप्रवृद्धे आला पाहा ॥ ५ ॥ नकळत दाप जाला प्रायश्चित । देवोनी
जातीत घऊ हणतो ॥ ६ ॥ आता ब्राह्मणासी कासया भ्रष्टऊ । देह
पाई ठेऊ देवानाच ॥ ७ ॥ सिद्ध शातरायें मग कृपा कला । वृत्ति

स्थिरावली सस्वरूपी ॥ ८ ॥ आपाढी कार्तिकी पढरीची वारी । करितो
ज्ञानेश्वरीपारायण ॥ ९ ॥ जयरामा तू शुद्ध आहेसी ब्राह्मण । भ्रष्ट
यातीहून जाहालों मी ॥ १० ॥ कथा हे गहन पुढें आहे एका । प्रसंग
ह्या नीका भीम गाय ॥ ११ ॥ ४४

॥ श्रीराम ॥ ह्मणती याती कुळा नाही मज चाड । याची
पाई दृढ मान आहे ॥ १ ॥ केला अनुग्रह आनंद जाहाला । तीर्थ घातें
मजला ह्मणती तेव्हा ॥ २ ॥ निर्हारीत तेव्हा करोनीया स्नान । ह्मणती
तीर्थ जाण हेंचि घेई ॥ ३ ॥ सेना मद्रुर्ची केली वर्णनेना । सेवतवि
ज्ञाना जालें पाहा ॥ ४ ॥ कृष्णापासी काळ पातला समीप । ह्मणती
ब्रह्मरूप होऊ आता ॥ ५ ॥ जयराम हा माझा न ठेवील प्राण । ह्मण-
वोनी खूण सागती त्या ॥ ६ ॥ जयरामा भक्तीचा करी तू उद्घाट ।
आर्त्ता वैकुण्ठस जाऊ आता ॥ ७ ॥ येक खूण तुज सागतो ते ऐक ।
मारुतीचा देख अवतारची ॥ ८ ॥ स्वामी रामदास नाम हें प्रसिद्ध ।
करिता ते बोध पूर्ण तूज ॥ ९ ॥ मजहनी प्रीति करी त्याचा ठई ।
राम आणि ते काहीं भिन्न नाही ॥ १० ॥ सागोनीया ऐसें गेले पर-
धामा । सताचा महिमा भीम गाये ॥ ११ ॥ ४५

॥ श्रीराम ॥ स्वामीचीं समाप्ती केलें वृद्धानन । भजनविधी
जाण वाढविली ॥ १ ॥ शकराचार्याचा मठ करविली । गुरुत्व निर्धारि
ब्राह्मणाचें ॥ २ ॥ तयापासीं कोणी सागती जाऊनी । भ्रष्टाकार जनी
जाला येक ॥ ३ ॥ ब्राह्मण अमता नार्पाकाचा शिष्य । होणेनी बहुत
भ्रष्टाकार ॥ ४ ॥ ऐकताचि स्वारी वाडोनी आणिटे । पुसता कथिलें
होतें तमें ॥ ५ ॥ तयाच्या मठात उद्याहर्ही होता । भोजना तयता
विप्र आले ॥ ६ ॥ चंद्र सहन्याच्या वैमन्या पगती । स्वामी तयाप्रती
बोळताती ॥ ७ ॥ भ्रष्टाचा हा शिष्य ह्मणूनी उपरीत । कादूनीया घेत
तसे क्षणी ॥ ८ ॥ शयनातुनीया जालो आर्त्ता मुक्त । ह्मणोनी निघत
तेथोनीया ॥ ९ ॥ पचगंगेरी वगेनीया स्नान मद्रुर्चे ध्यान आर-

भीलें ॥ १० ॥ भीम हणें गुरुभक्त जे निसीम । तयासी श्रीराम
साभाळीत ॥ ११ ॥ ४६

॥ श्रीराम ॥ रामदास स्वामी निरवीले तुहासी । तरी या दि-
नासी साभाळीये ॥ १ ॥ चिंतीताची नत्रळ जालें तये वेळी । यज्ञोपवीतें
गेलीं ब्राह्मणाचीं ॥ २ ॥ चारसहस्र हो पाहाती गळ्यात । येकही
दिसत नाहीं कोठें ॥ ३ ॥ जोटवी आगठ्या किन्या मुद्या होत्या । येक
दाची पाहा त्या गेल्या जाणा ॥ ४ ॥ ब्राह्मण क्षोभले हणती सन्यास्यासी ।
सताच्या उळणासी काहो केलें ॥ ५ ॥ सन्यास्यासहित सर्वही ब्राह्मण ।
येवानी सन्माने नेले यासी ॥ ६ ॥ यज्ञोपवीत याच्या गळा घालिताती ।
सर्वांचीही येतीं जसीं तेंसीं ॥ ७ ॥ सन्मान बहुत करुनी पाठरीलें ।
पूर्वस्थाना आले होते तें ॥ ८ ॥ कृष्णापा स्वामीची पुण्यतीथ आली ।
साहित्याची केली विचारणा ॥ ९ ॥ चाफळासी जावं दर्शना हा हेत ।
परी पुण्यतीथ जवळी आली ॥ १० ॥ पत्र पाठवाये तरी नाहीं ठीक ।
भीम हणें ऐक्य भाव पाहा ॥ ११ ॥ ४७

॥ श्रीराम ॥ ऐसीयात स्वामी आले गात्रापासीं । सारिती स्ना
नासी स्वस्थ चित्तें ॥ १ ॥ कोणी आला त्यानें सांगितलें यास । स्वामी
रामदास आले हणून ॥ २ ॥ ऐकोनी हणती दिनाचें अतर । जाणोनी
साचार राम आला ॥ ३ ॥ वाघे लाऊनीया चालीले सामोरे । हणती
वारवार धय जालो ॥ ४ ॥ दर्शन होताचि अष्टभाज जाले । नेत्रातूनी
चाले अश्रुधारा ॥ ५ ॥ पायावरी दडप्राय नमस्कार । करिताची सत्वर
उठरीलें ॥ ६ ॥ आलिंगनें तेव्हा दिलें प्रेमभाषें । गघोना चालीये
आश्रमासी ॥ ७ ॥ जयरामा उडाह रचना सांग वंसी । होती ते
स्वामीसी निजदीली ॥ ८ ॥ पुण्यतीथ यथें काग न कराना । रघोउह

॥ श्रीराम ॥ जयराम हणती राघोवासी भावें । कीर्तन ऐकावें
 ऐसी इच्छा ॥ १ ॥ आज करूं हणून गेले अरण्यांत । तेथें कौतुकार्थ
 काय केलें ॥ २ ॥ पोरें मेळऊन तया शिकवीती । नारळ देऊं हणती
 आक्रा आक्रा ॥ ३ ॥ यादवा माधवा शिकऊनी तया । हणती कथेस
 या संध्याकाळीं ॥ ४ ॥ कथे उभे रहावें हणसी जयरामा । टाळधरी
 आह्मा नाही कोणी ॥ ५ ॥ ओहेत हे टाळधरी तुमचेची । स्वामी ऐक-
 तांचि उभे राहाती ॥ ६ ॥ टाळधरी सर्व गेले निघोनीया । मग पारा
 तयां बोलार्थिलें ॥ ७ ॥ यादवा मधवा हणत उभे राहाती । टाळ घेती
 हाती पाषाणाचे ॥ ८ ॥ तयावरी कथा केली दोनप्रहर । ब्रह्मरस थोर
 जाला तेव्हां ॥ ९ ॥ कथा जात्यावरी नारळ आणऊन । आक्रा आक्रा
 जाण दीले तयां ॥ १० ॥ पुढील कथेसी अवधान द्यावें । भीम हणें
 भावें ऐका सर्व ॥ ११ ॥

४९

॥ श्रीराम ॥ खटावांन येका विप्रें उळाहासी । सभारंभें यांसी
 नेले तेथें ॥ १ ॥ जयरामस्वामीचें त्या दिसीं कीर्तन । ऐकावया जन
 बहुत आले ॥ २ ॥ गांवींचा पठाण ठाणेदार होता । तोही आला होता
 ऐकायासी ॥ ३ ॥ रामदासस्वामीसमर्था पाहोन । करित कीर्तन आनं-
 दानें ॥ ४ ॥ प्रेमाच्या भरांत तेधना बोलती । हाती राम देती संत-
 रात्र ॥ ५ ॥ पठाणें हें मनी धरोनीया गेला । प्रातःकाळीं याला बोल-
 वीले ॥ ६ ॥ तीन छत्तीवरी बंगल्यांत हणें । हाती राम देणें धरो-
 नीया ॥ ७ ॥ अब्यात्म सांगता कैद केलें यांसी । तेव्हा गोपाळासी
 पाचारीलें ॥ ८ ॥ सच्छिष्य गोपाळा हणती राघोवाला । वर्तमान
 त्याला सांग जाई ॥ ९ ॥ जाबोनी स्वामीसी सांगे सर्व वृत्त । ऐकतांचि
 तेथें आले वेगें ॥ १० ॥ पठाणें सन्मान करून बैसवीले । पुढे जें
 वर्तलें भीम सांगें ॥ ११ ॥

५०

॥ श्रीराम ॥ स्वामी तया हणती राम व्हावा काय । तरी तूं
 मार्गें ये आमुचीया ॥ १ ॥ लाहान खिडकी होती तयांतूनी । सत्वर

निवोनी आल खाला ॥ २ ॥ राम उभा केग त्वरें येड आता । चम
 कार पाहाता कापू लागे ॥ ३ ॥ गळ्यात पागोटें घालोना उत्तरे । क्षणे
 मी पामर ओहे दीन ॥ ४ ॥ द्रव्य बहु दिहें सकारही केला । उठाव
 जाहाला आनदानें ॥ ५ ॥ ऐसी तेंपें ख्याती करोनी निघाले । नटग्रामा
 आळ आनदानें ॥ ६ ॥ येके दिसीं क्षणती जयरामा भ्राम्भ । करों हें
 भाग्य सताचें की ॥ ७ ॥ गोपाळ गोसात्री मठात ठेवोनी । उभयता निवोनी
 गेल पाहा ॥ ८ ॥ अरण्यात गले पर्वताची घळ । क्षणती हें म्यळ
 राहाया योग्य ॥ ९ ॥ घळ लिपायासी चिखल कराया । बुदळ आणो
 नीया ठेवीयळी ॥ १० ॥ यज्ञतमुत्त अल्पमती आहे । सताचीच गाय
 लाग मुद्दां ॥ ११ ॥ ५१

॥ श्रीराम ॥ जयरामासा माती खाणाया लावीती । पाण्यालागा
 जाती आपणची ॥ १ ॥ पाणी आणोनीया आर्ताताचि माती । पाहो
 नीया जाती तयेवेळा ॥ २ ॥ माती खाणवेना ओहेमी निरामी । तेव्हा
 केळे भूमी दडवत ॥ ३ ॥ रात्रोत्रारे मज करी तू निकामी । क्षणती
 पाणा तुझी आणा आता ॥ ४ ॥ याचें शरीर जड हालु हालु घागर ।
 आगिता माती फार टांग केला ॥ ५ ॥ स्वामीचाच पाणा आणोनी
 चिखल । करोनीया घळ खाणु मेरे ॥ ६ ॥ तत्र कडा अकम्मात पडिल्या
 बरा । जयरामा या नेत्री अधु आणु ॥ ७ ॥ रात्रोत्रारिखें रत्न हाणुपें ।
 क्षणानी घातळ आसन तेथे ॥ ८ ॥ प्राणाचा सकल्प केला तय क्षणीं ।
 तत्र पडिलीं कानीं घनी ऐसी ॥ ९ ॥ शहापुरीं आह येवोनीया पाहे ।
 निस्मय हा होय अत वर्णा ॥ १० ॥ जाणें बरे तेथे क्षणोनी निघाले ।
 मठालागा आणे भीम क्षणे ॥ ११ ॥ ५२

॥ श्रीराम ॥ येवोनी पाहाती स्वामी आनटात । मिठीच घागात
 गळा तेव्हा ॥ १ ॥ रात्रोत्रारे तुजें चरित्र नकळें । क्षणोनीया लळ
 चरणावरी ॥ २ ॥ काहा मज कृपा करुना साग गूण । येकाता नेऊन
 वाघ केला ॥ ३ ॥ तीन दिवस तेव्हा समाधी रागली । स्थितीच

बाणली धर्णवेना ॥ ४ ॥ स्वामीनी तयासी केडे सावधान । मित्रमुक्त-
पण जालें प्राप्त ॥ ५ ॥ उभयता निघोनी आडे घटप्रामा । तेथें केळा
महिमा अद्भुतची ॥ ६ ॥ जयरामा स्नानासी जाऊ अरण्यांत । क्षणोनी
त्वरित निघतें जाळे ॥ ७ ॥ सात पुरुष खोत्र होता येक आड । बहु
अवघड तेथें आळे ॥ ८ ॥ पाहातांचि उडी टोकिली स्वामीनी । जयराम
स्या नयनी । पाहाताती ॥ ९ ॥ टाऊ उडी क्षणता यानीही टासीली ।
तळामीच गेली अकरमात ॥ १० ॥ आसन घालोनी बेमळे मुखात ।
यशवंतमुत गाय त्यासी ॥ ११ ॥ ५३

॥ श्रीराम ॥ स्वामी मनोवेंगें आले चाफळ्यासी । जाले तीन
दिवस ऐसीयासी ॥ १ ॥ तेथोनीया स्वामी आडे वडगावा । क्षणती
शिष्या सर्वां मिळऊनी ॥ २ ॥ स्वामी तुमचे गेळे आडात बुडाळे ।
तीन दिवस जाले पाहू चला ॥ ३ ॥ बुका माळ्या तेहां वाघें ग्याऊनीया ।
आळे पाहारया तया स्थाना ॥ ४ ॥ पोहोणार अन उतरोनी पाळणा ।
माडोनीया जाणा काडिताती ॥ ५ ॥ समार्धामुखात आहेत निमग्न ।
काहीं देहभान नाही यासी ॥ ६ ॥ स्वामीनी त्यावेळे नमस्कार केळा ।
धन्य सांगु लीळा मुखें क्षणती ॥ ७ ॥ बुका भाळीं माळ्या गळ्यात घा-
लून । समार्धी उत्थान केलें पाहा ॥ ८ ॥ वाघें लाऊनीया मठासी आ-
र्णाले । बोधा रूप जाले आर्जा माझ्या ॥ ९ ॥ अर्धोन्मलित नेत्र पाहाती
उचडून । स्वामीस देखोन नमन केलें ॥ १० ॥ जयरामस्वामीचें च
रित्र अद्भुत । भामें सकळीत उर्णायिलें ॥ ११ ॥ ५४

॥ श्रीराम ॥ तेथोनीया स्वामी आले चाफळ्यासी । पुढें कथा
कैसी तेही ऐका ॥ १ ॥ अरण्यात जावें तेथेंचि राहों । व्याघ्राने पडावें
समोवते ॥ २ ॥ येकनाथस्वामी त्याचा नातु असे । गेळा विदेशास
द्रव्यासाटी ॥ ३ ॥ रिजापुराकडे रोजगार करून । जपळी होते होंन
वासधची ॥ ४ ॥ बहु दिस जाले ज्ञातसे घरास । वावाजी हें असे
नाम ज्याचें ॥ ५ ॥ मार्गी येता कानी ऐकाले कितीसी । सतदर्शनासी

जावें आधी ॥ ६ ॥ आपुल्या तडिलाची ल्याती आहे मोठी । यासी
 पाहू दृष्टी हणूनी आला ॥ ७ ॥ चाफळासी आला विचारू लागला ।
 स्वामी दर्शनाला आलों हणें ॥ ८ ॥ मठी होते त्यानीं सत्कार करून ।
 राहार्जिलें जाण आदरें त्या ॥ ९ ॥ कल्याण गोसांनी शिरगावीं होते ।
 तेही आले तेथें अकस्मात ॥ १० ॥ गुरगारीं दर्शन घ्यावें सहुरुचें ।
 भीम हणें साचे प्रेम असे ॥ ११ ॥

५५

॥ श्रीराम ॥ घोडे मनुष्यामी ठेवोनीया तेथें । द्रव्य मात्र घेत
 समागमें ॥ १ ॥ कल्याण गोसांनी यान्या समागमें । चालीलें सप्रेमें भेटा-
 म्या ॥ २ ॥ पर्नतात स्वामी धोंडीवरी पाहाती । नमन करिती
 दडप्राय ॥ ३ ॥ येक होन स्वामीपुढे ठेवियला । आळिगन त्याला
 दिलें भावें ॥ ४ ॥ कल्याण स्वैपाक करीं त्वरें आतां । जाळींत तवता
 सिधा आहे ॥ ५ ॥ तिघाचाची सिधा भाडींही आहेत । घेवोनी त्वरीत
 पाक वेला ॥ ६ ॥ कोंकणस्थ विप्र साठ मार्गी जाता । स्वामीसी पा
 हाता सतोपले ॥ ७ ॥ समर्थे भोजना राहार्जिले तयासी । हणती स्ना
 नासी कृग त्वरें ॥ ८ ॥ अन्नावरी छट्टी आगीची टाकीळी । तृती सर्वा
 जाळी वर्णनेना ॥ ९ ॥ दक्षणा घावया हणती बाबाजीसी । येकसष्ट
 होनासी वेगीं घावें ॥ १० ॥ द्विगुणीत देउं हणताचि दिधले । ब्राह्मणा
 वाटीलें भीम हणें ॥ ११ ॥

५६

॥ श्रीराम ॥ साठ ब्राह्मणासी दिळे साठ होन । बाबाजीसी
 जाण दोन दिले ॥ १ ॥ आले चाफळासी घेवोनी तयासी । केले अति-
 प्यासी बहुतची ॥ २ ॥ जाते वेळे काहीं न देनीच होन । मनीं सफो-
 चोन जाता जाला ॥ ३ ॥ दोन होनावरी आल्य गावापासी । घराज्य
 रात्रांमी जाऊ हणें ॥ ४ ॥ त्याच दिवसीं स्वामी तयाच्या वाड्यात ।
 आणें अकस्मात प्रात काळीं ॥ ५ ॥ बाबाजीचा बाप भव्यरूप पाहें ।
 नमन करीत आहे बारवार ॥ ६ ॥ सवामें होनामी देवोनी हणती ।
 बाबाजीही यतां अस्तमानीं ॥ ७ ॥ मार्गी तस्कराचा उपद्रव हणून ।

दिले होन तेणें आहापासीं ॥ ८ ॥ नाम रामदास सागोनीया तथा ।
 गेले तेथोनीया अकस्मात ॥ ९ ॥ आनद जाहाला अस्तमान होता ।
 बाबाजी तत्वता आले तेथें ॥ १० ॥ बापे वर्तमान सर्व सांगितलें ।
 तेण अश्रु आले भीम हणें ॥ ११ ॥ ५७

॥ श्रीराम ॥ सद्गदीत कठ बापा वर्तमान । सर्व निवेदन केलें
 तेव्हा ॥ १ ॥ ऐसीयासी तुम्ही कैसें जाऊ दिले । हें काहीं समजलें
 नाही आला । २ । सर्वही मटासी येथोनी स्वामीसी । भेटोनी गृहासी
 गेले जाणा ॥ ३ ॥ पुढें कशा गोड वहुत रसाळ । कोंडोळ्याचे घळें
 स्वामी गेले ॥ ४ ॥ काडी येक दिवस होती तथा ठाया । चाफळा जाण्या
 हेत जाला ॥ ५ ॥ कल्याण गोसात्री समागमे होते । कुकुग्रति पाहात
 तेथें आले ॥ ६ ॥ उतारहीं नाही उदक अपार । गात्र पंन्तार क्षेत्रें
 होना ॥ ७ ॥ तथासी हणती न्या वेगी आह्लासी । पेट्टी आणाय्यासी
 गेले तेव्हा ॥ ८ ॥ परायेन व्हाने कासयामी आह्मी । जणोनीया स्वामी
 शिरलें अत ॥ ९ ॥ पोहत चालीलें गडेट चुकते । आरनात आले अक-
 स्मात ॥ १० ॥ हर्त्ता आला तरा न निवे त्यातून । जन पाहात्री नयनी
 भीम हणें ॥ ११ ॥ ५८

स्वामीसी निप्रेढीलें ॥ ९ ॥ समर्थ बोलीले न धे अशाश्वत । तरी त्या
शाश्वत देऊ आह्मी ॥ १० ॥ काहीं येक दिवस चाफळीं राहोनी ।
चाळीले तेयोनी भीम हणने ॥ ११ ॥ ५९

॥ श्रीराम ॥ चाफळासनिव दोंच कोशापर । रामघळ बरी
होती तेथे ॥ १ ॥ दाहा पाच शिष्य समागमे होते । प्रळीत राहते
काहीं टीन ॥ २ ॥ येकातीं वेसांने ध्यानस्त असांने । काहीं न बोलांने
कोणामने ॥ ३ ॥ स्वामीची बैठक आसनाचें स्थान । आद्यापीही जाण आहे
तेथें ॥ ४ ॥ प्रहररात्रीसी बोलीले शिष्यासी । विडा हा आह्मासी घारे
कोणी ॥ ५ ॥ पाहाती तों पानें नाहीं ओळण्यात । कन्याण त्या हणत
आणितो मी ॥ ६ ॥ अमात्रास्येची रात्र अधार निग्रीड । झाडीही
सट्ट टुण फार ॥ ७ ॥ भय नाहीं मनीं सत्वर निगाले । कड्याग्वुलीं
गेले भजन करात ॥ ८ ॥ मार्गापरी सर्प न दिसे कलेटारी । पाय तया-
बरी पटीळा तेव्हा ॥ ९ ॥ दश कविता हाक राम हणुनी देत । पृथ्वीसी
पडत अचेतन ॥ १० ॥ स्वामीनीं तो शत्रु एकता उठिले । घांरारेच
जाले भीम हणने ॥ ११ ॥ ६०

॥ श्रीराम ॥ कोण गेला कोटें हणती तो कन्याण । गेला हें
एकोन बोलीयले ॥ १ ॥ लाया चूड वेगीं जाऊ कड्याग्वालीं । हाक का
दिधळी पाहू चला ॥ २ ॥ लायनीया चूट आले याजपासी । पाहाती
तों प्राणासी ठान नाहीं ॥ ३ ॥ उचलोनी तरी धाणीयले प्रेत । हणती
खरा भक्त हाचि आहे ॥ ४ ॥ भेरपासी हाक मारिली स्वभागीं । अतीत
उठवी आमुचा हा ॥ ५ ॥ प्रात काळीं आत्रा मण वाट गुळ । सर्पांचे
हे सळ दूर करी ॥ ६ ॥ भेरपाचे सब पाहू हणोनी तें । येयोनीया
हस्त फिरवोला ॥ ७ ॥ निर्गम होउनी उठिटे सत्वर । स्वामीचरणीं
शिर ठेवियले ॥ ८ ॥ पाहाती तो हातो पानेही आहेत । तेव्हां विडा
देत नद्रुहसी ॥ ९ ॥ सर्प शिष्याद्यागीं निस्मये जाहाला । नमस्कार

केत्रा सर्वनीही ॥ १० ॥ आना मण गुठ वार्नीला आनदें । भीम हा
स्वानदें लीला गाय ॥ ११ ॥ ६१

॥ श्रीराम ॥ उग्ररज गार्गी होता येऊ भक्त । न्याची पेका
मात आमडीने ॥ १ ॥ जटीळ गोमांरी गुर केग त्याने । धरोच ठेवोनी
सेवा करी ॥ २ ॥ चाकरी आर्याया सागत खीयेती । सेवा मज पेती
कराती त्या ॥ ३ ॥ ऐमें मागोनीया गेळा तो गायामी । दासीला सेवेती
दावीयेले ॥ ४ ॥ तयावरी तेंणे टेविताची प्रीति । तेंहां निंदा कर्मिनी
मर्ये नन ॥ ५ ॥ पतित्रा पतिभेणे न हणणे काहीं । पेन्नीयांत तोही
आग घरा ॥ ६ ॥ तया वर्तमान सागती सर्गही । परी न ये पाही
विष्टनी त्या ॥ ७ ॥ दासीम आणोनी नमस्कार घाटी । गुरमाता जाळी
हणणे आह्ला ॥ ८ ॥ निथये करोनी उभयांची सेवा । करित सद्गना
धरोनीया ॥ ९ ॥ ऐसें वर्तमान चाफळी स्वामीम । कळताचि त्याम
धन्य हणती ॥ १० ॥ पेसायाची भेटी घ्यारी हणऊनी । निघती
ते क्षणीं भीम हणणे ॥ ११ ॥ ६२

॥ श्रीराम ॥ मुखासनी तेव्हां धैसोनी निघाले । समागमे चाले
शिष्यभार ॥ १ ॥ आले गायामध्यें प्रामस्त भेटती । गुरुभक्त हणती
दाना आह्ला ॥ २ ॥ ममाचार घेतां होता तो शेतात । प्रामस्त सागत
स्वामीपासी ॥ ३ ॥ गुर त्याचा घरीं भेटा हणती पाही । स्वामी
हणती नाही प्रयोजन ॥ ४ ॥ धाडोनी माणमे आणिला बोलाऊन ।
पाहातां आळिगन स्वामी देती ॥ ५ ॥ आळिगनातचि जाळ्य अनुतापा ।
हणणे स्वामी वृषा करा दीना ॥ ६ ॥ तया अनुग्रह देवोनी सत्वर ।
केला भयपार क्षणामाजीं ॥ ७ ॥ ऐकुनी जटिल पळोनीया गेला ।
निथये तारीला स्वामीराये ॥ ८ ॥ पुन्हा चाफळ्यासी आले आनदानें ।
पुढाल कथन तेंही पेका ॥ ९ ॥ वद्दासी ताराया अग्रतार सन्य । कितीं
हे अद्भुत जगामातीं ॥ १० ॥ चाफळीच्या कथा जाहाल्या मपूर्ण ।
पुढाल कथन भाम गाय ॥ ११ ॥ ६३

॥ श्रीराम ॥ येके दिसीं स्वामी तारळखोन्यात । गेले अक-
स्मात आनदाने ॥ १ ॥ कोकणीचे शूद्र सागती स्वामीसी । घळ आप-
णासी आहे येथें ॥ २ ॥ परी पचानन व्याघ्र आहे तेथ । तये स्थानीं
जात नाहीं कोणी ॥ ३ ॥ दत्तोबासी तेव्हा बोलीलें वचन । जाऊन तें
स्थान पाहा आधीं ॥ ४ ॥ व्याघ्रासी आमुचा सागामा निरोप । स्थान
घावें कोप साडूनीया ॥ ५ ॥ तेथें आही स्नानसव्या करू ऐसी ।
इच्छा हे मानसी जाली आहे ॥ ६ ॥ आज्ञा वदोनीया गेले भीत भीत ।
तत्र त्या घळीत व्याघ्र होता ॥ ७ ॥ भयाभीत तया निरोप सागती ।
नेत्र हे झाकित्ती त्रेसोनीया ॥ ८ ॥ गर्जना करूनी गेल निवोनीया ।
स्वामी तया ठाया आले मग ॥ ९ ॥ काहीं येक दिवस तेथेंचि राहिले ।
पुन्हा जाते जाले चाफळासी ॥ १० ॥ आद्यापी घळीत व्याघ्र नाहीं
येत । ऐसी केली ख्यात भीम हणें ॥ ११ ॥ ६४

॥ श्रीराम ॥ चाफळीं मठात निद्रा होती केली । रात्री
जाहाली दोन प्रहर ॥ १ ॥ कन्याण गोसावी भार घालिताती । इतु
क्यात येती चोर पाहा ॥ २ ॥ साठी बेरडाचा दरगडा आला । तेव्हा
कन्याणाला आज्ञा केली ॥ ३ ॥ जीवें न मारारें धुडाऊनी घारें । ऐसें
हणता भारें उठिले हे ॥ ४ ॥ मठासनिधानी येउनी त्रिलगले । तेव्हा
यानी केलें काय ऐका ॥ ५ ॥ हाक देउनीया तुळगट उचलीलें ।
पाठीच लागले अकस्मात ॥ ६ ॥ साठही बेरड हत्यार टाडूनी । चर
णासी येऊनी लागताती ॥ ७ ॥ घारें जीवदान हणताचि सोटिले ।
वेरोनीया आले हत्यारासी ॥ ८ ॥ स्वामीपुढें माळीं आणोनी ठेवीली ।
पाठ थापटीला गुरुनारें ॥ ९ ॥ पुढें रामनरमी उग्राहही आला । समा
रंभ जाला वर्णवना ॥ १० ॥ राजेही उग्राहा आले होते तथें । भीम
गाय चित्तें सद्गुरूसी ॥ ११ ॥ ६५

असे तथा ॥ २ ॥ लग्न पडते ह्यणूनी स्वामीसी विनरीले । सन्मानेचि
नेले किन्यात्री ॥ ३ ॥ सज्जनगड हें नाम त्या किन्याचें । एकता
स्वामीचें मन नीचे ॥ ४ ॥ सातान्याहूनि तो होता तीन कोस । तेथेंच
निवास केला मग ॥ ५ ॥ ग्याटे उपद्रव बहुत म्हणून । येकात जाणोन
राहानाती ॥ ६ ॥ घरही विस्तीर्ण गावोन दिधलें । निस्पृहही जाले ऋ
शिष्य ॥ ७ ॥ भिल्लडी गावीं उठविला भतार । प्रथमचि पुत्र जाला
त्यासी ॥ ८ ॥ पाचा रूपाचा होता स्वामीलागी । आणोनीया वेगी
समर्पिला ॥ ९ ॥ मुजी करोनीया ठेरोनीया नाच । उद्धन हें पाहोन
ठेवीयलें ॥ १० ॥ टाकळीचा मठ देवोनी तथासी । ऐशा निस्पृहासी
भीम गाय ॥ ११ ॥ ६६

॥ श्रीराम ॥ प्रातामये काही दुष्काळ पडिला । खर्चही वाढला
मठीं थोर ॥ १ ॥ स्वामी बोलीयले जावें कोठे तरी । समुद्राय भारा
जाला असे ॥ २ ॥ वार्ता हे पाकता रायासी समजली । विचारणा
केली तेव्हा कसी ॥ ३ ॥ कारवून उधोपानस्या आणोन । ठवियला
जाण स्वामीपासी ॥ ४ ॥ लागेल ते मनीं घातें आनदानें । ऐशी आज्ञा
पूर्ण केली तथा ॥ ५ ॥ रात्र दर्शनासी आला प्रमभातें । नमन सद्भावें
केलें पाई ॥ ६ ॥ ह्यणे राय काय अजीच बुडालें । जाऊ का इच्छिले
विदेशासी ॥ ७ ॥ गला जरी तरी प्राण मी न ठवी । आज्ञा मात्र
व्हात्री दीनासीया ॥ ८ ॥ नेत्रा अधुधारा निश्चय जाणाना । अभय
स्वामीनीं दिल्ले त्यासी ॥ ९ ॥ ऐसा भाव तुझा तेणोंचि गाधलो ।
किन्यात्री जागे ठाणापती ॥ १० ॥ ऐकोनीया रायें साखर जाटिली ।
भिमे हे वर्णिली भक्तीसार ॥ ११ ॥ ६७

॥ श्रीराम ॥ रात्र सातान्यासा गेलीया उपरी । मागें क्या
बरी तेहा एका ॥ १ ॥ परकाळ आला न मागोना कोणा । गेले वृष्णा
स्नाना यकलेचि ॥ २ ॥ वृष्णावेण्यासगमासी करिता स्नान । निप्रवृदे
जाण आली तेथें ॥ ३ ॥ सक्क्य सागती दाहारीम मिळोनी । आज्ञा

विचारोनी स्नान केलें ॥ ४ ॥ कपाळीं त्रिपुंड लाऊनी विसले । विप्र
 बोलीयले दक्षणा द्या ॥ ५ ॥ जवळी तों येक पैसा नाहीं आतां । आहे
 कृष्णा माता भावीकासी ॥ ६ ॥ उदका जाऊनीया खडे घेवोनीया । येक
 येक तया हातीं देती ॥ ७ ॥ भावार्थी वोलती आमुचें हें सुवर्ण । अभावार्थी
 ते जाण टाकीताती ॥ ८ ॥ तेथोनीया स्वामी मठाळगी आले । ब्राह्म-
 णही गेले घरोघरी ॥ ९ ॥ भाविक होते ते पाहाती सोडोन । तंव तें
 सुवर्ण जालें असे ॥ १० ॥ जितुक्यानीं घेतले तितुक्याचेंही जालें ।
 त्यानीं दाखवीलें कुटीळासी ॥ ११ ॥ पाहातांची त्यांच्या अश्रु आले
 नेत्रीं । भीम ह्मणें वरी भक्ती आहे ॥ १२ ॥

६८

॥ श्रीराम ॥ सर्वही मिळोनी आले स्वामीपासीं । स्वामीनीं
 तयांसी बोळखीले ॥ १ ॥ नमन करोनी व्रैसावें ह्मणती । तेन्हां ते वोल-
 ती स्वामीलागीं ॥ २ ॥ येक येक धोंटा द्यावा तुझी आत्मा । अद्भुत
 महिमा सांगवेना ॥ ३ ॥ सुवर्णाचे गोळे जाहाले तयांचे । आत्मा अभा-
 ग्याचें कर्म खोटें ॥ ४ ॥ स्वामी ह्मणती तये वेळेचा तो गुण । भाव
 तसें जाण फळ आहे ॥ ५ ॥ बहु श्रमी होतां येकेक मोहर । वेवोनीं
 साचार गेले पाहा ॥ ६ ॥ राव दर्शनासी आले स्वामीचीया । मोहीताही
 तयासवें होता ॥ ७ ॥ नाम हें तयाचें रामराव तेणें । स्वामीस पाहोन
 काय केलें ॥ ८ ॥ दटप्राय पृथ्वीवरी पडोनीया । ह्मणें स्वामीराया मुक्त
 करा ॥ ९ ॥ पाहोनी भाविक दिल्या अनुग्रह । राव भेटताहे तया-
 लागीं ॥ १० ॥ स्वामी तयालागीं सांगती तें ऐका । भीम ह्मणें नीका
 प्रसंग हा ॥ ११ ॥

८०

लागी ॥ ५ ॥ हाही आला हातीं माळजप करीन । भोजना वेंसत पक्ति-
माजी ॥ ६ ॥ सरदार विचारी कोण गुरु केला । सागताचि त्याला
न साहावे ॥ ७ ॥ पिसे रामदास त्याचे तुली शिष्य । हणोनी उप-
हास्य केलें बहु ॥ ८ ॥ भोजनीं निक्षेप शिक्षेसी करिता । हणोनी तत्रता
उठूनी गेला ॥ ९ ॥ घरीं जागेनीया विचारी ब्राह्मणा । गुरुनिंदा जाणा
ऐकीयली ॥ १० ॥ मरणें कीं मारणें हणूनी सिद्ध जाला । सागेनी
तयाला पाठवीले ॥ ११ ॥

७०

॥ श्रीराम ॥ हातीं नम्र खड्ग घोड्यावरी स्वार । वेभान ही
थोर जाला असे ॥ १ ॥ अकस्मात स्वामी आले तचे स्थानीं । शिष्य
पुढें दोनी पाठवीले ॥ २ ॥ पाहाताचि घोड्याखालीं उतरनी । नमन
चरणीं भावें केलें ॥ ३ ॥ हास्तासी जोडोनी पुढें आज्ञा काय । सेपटील
आहे प्रसंग हा ॥ ४ ॥ हणती शायी भिक्षा न जावें युद्धासी । ऐकताचि
त्यासी अश्रु आले ॥ ५ ॥ स्वामी आले ऐसें ऐकता निवाळा । प्रेमभरें
आला नमनासी ॥ ६ ॥ जेणें केली निंदा त्याची वाचा गेली । तोही
स्वामीजवळी आला वेगें ॥ ७ ॥ राया वर्तमान कळता तोही आला ।
समुदाय मिळाला सर्ग तेथें ॥ ८ ॥ सर्गाचा सतोप केला गुरुरायें । पाई
लाळताहे निंदकही ॥ ९ ॥ सर्गस्याचें दान करवोनी तयासी । अनुग्रह
त्यासी दिला मग ॥ १० ॥ वाचा आली तेव्हा आनंद जाहाला । मीमें
हा वर्णोला सतमहिमा ॥ ११ ॥

७१

॥ श्रीराम ॥ वेणाराई स्वामीदर्शनासी आली । भक्ति तिनें
केली तेही ऐका ॥ १ ॥ करोनी स्वयंपाक ताट वाटोनीया । स्वामीपासी
काया वाचा मन ॥ २ ॥ खोर्लत जागेनी ताट स्वामीपासीं । ठेगेनी
दारासी घात्रें मग ॥ ३ ॥ कोणी न पाहावें ऐसी आज्ञा होती । तेसेचि
चालती सर्वत्रही ॥ ४ ॥ वेणुवाई नित्य नव्या पकानासी । करोनी
स्वामीसी जेववात्रें ॥ ५ ॥ येके दिवसी केली अपूर्णें सुंदर । आनडीचा
पार नाही जीव्या ॥ ६ ॥ भरोनीया ताट खोर्लत नेगेनी । संप्रम

ठेवोनी वाहेर ये ॥ ७ ॥ दार खोवोनीया उर्भाच राहीली । मनांत भावीली
भावना हे ॥ ८ ॥ भोजन जालीयां धुवोनी ताटाती । मग प्रसादासी
घेऊं हणें ॥ ९ ॥ खोलीतूनी ध्वनी उठे रामराम । हणें पूर्णकाम जेवा-
तांती ॥ १० ॥ आपणही लागे भजन कराया । भीमासी गावया
आनंद हा ॥ ११ ॥ ७२

॥ श्रीराम ॥ मनामाजी हणें शरोक्यातुनीया । पाहावे गुरराया
भोजनांत ॥ १ ॥ उंच भितीवरी चढोनी पाहात । तव कपीनाथ त्रै-
सलासे ॥ २ ॥ पाहातांचि तेव्हां गुर्गुरीला रागें । भयाभीत वेगें पडिली
खाली ॥ ३ ॥ शुद्धि नाही देहभान सर्व गेळें । निःशेष निमाले प्राण
पाहा ॥ ४ ॥ गडबड जाहाली खोलींत पाहाती । स्वामी न दिसती कि-
ल्यावरी ॥ ५ ॥ कल्याण गोसांवी किल्याखाली येती । स्वामीस पाहाती
धोंडीवरी ॥ ६ ॥ प्रार्थना करोनी वर्तमान कथिलें । हणती कांही केले
उवाडीसी ॥ ७ ॥ आली कृपा मग किल्यावरी आले । वेणीस पाहिले
हणती सर्व ॥ ८ ॥ लत्ताप्रहार करितां उठोन बैसली । चरणास लागली
आंनदांन ॥ ९ ॥ बहू स्तव केला सद्गुरूचा जेव्हां । स्वामीनीं तेव्हां कृपा
केली ॥ १० ॥ आज्ञा घेवोनीया गेली मिरजेसी । पुढिल कथेसी भीम
गाय ॥ ११ ॥ ७३

॥ श्रीराम ॥ येके दिसी राजा आला दर्शनासी । करोनी नम-
नासी बैसलासे ॥ १ ॥ कल्याण गोसांवी भाव ज्यांचा निका । प्रातः-
काळीं देखा स्नाना जावें ॥ २ ॥ दोंच घागरीचा गुंडा नित्य घ्यावे ।
गंगेवरी यावे किल्याखाली ॥ ३ ॥ उर्वोशी हें नांव गंगेचें जाणावें ।
स्नान हें करावें स्वच्छ तेंथें ॥ ४ ॥ प्रहर दिवसांत यावे स्वामीपासी ।
पेसा प्रतिदिवसीं नेम ज्यांचा ॥ ५ ॥ स्वामी स्नानपान त्यांतचि करितां ।
माझा भीम हणती सर्वांत हा ॥ ६ ॥ रापानें पाहोनी हणें दाळगपु ।
मनांत संकल्पु केला पेसा ॥ ७ ॥ अंतरसाक्ष स्वामी जाणोनीया भाव ।
बोलावीले सर्व शिष्यवर्ग ॥ ८ ॥ ग्रन्थांतिल खुणा पुसतां न कळती ।

गग विचारिता कन्याणासी ॥ ९ ॥ जे जे विचारिले ते ते सांगितले ।
 दळगपु वॉले कोण आतां ॥ १० ॥ कल्याण गोसांवां गये नमन
 केले । मीने हें वर्णिले अल्पज्ञाने ॥ ११ ॥ ७४

॥ श्रीराम ॥ आज्ञा घेवोनीया आर्ला सातान्यासी । स्वामीचा
 माननी निजध्यान ॥ १ ॥ तेथे गागाभट्ट पंडितही श्रेष्ठ । शाश्वरामव्ये
 स्पष्ट जाणणारे ॥ २ ॥ रायापासी येतां मन्मान करोनी । उत्तम आसनीं
 धनवर्तले ॥ ३ ॥ दामदोष ग्रन्थ वाचिताहे राव । धरोनीया भाव
 आनंदाने ॥ ४ ॥ चौदा ब्रह्मचिंचि निवाले प्रमेय । ऐकोनी विस्मय
 विप्रे जाल्ये ॥ ५ ॥ आपुल्या मनापेसे कविच करिती । संत हा
 ह्मणनी कोण आहे ॥ ६ ॥ गव ह्मणे स्वामी गमदास थोर । महिमा
 अपार न वर्णवे ॥ ७ ॥ आशागशाचोनी केले कविन्यासी । जाऊं ह्मणे
 त्यासी भेटायया ॥ ८ ॥ येतां स्वामीपासीं स्वामीच बोलती । बृहदारण्य-
 श्रुति येती तुला ॥ ९ ॥ तेदटी मात्र मज येत नाही स्पष्ट । स्वामी
 घडघडाट ह्मणती नी ॥ १० ॥ तेच टिपण त्यासी काढोनी दावीले ।
 गर्वहान केले मीने ह्मणे ॥ ११ ॥ ७५

॥ श्रीराम ॥ स्वामीचरणावरी ठेविल्या मस्तक । मानवी मी रंज
 आहे ह्मणे ॥ १ ॥ तया अनुग्रह देउनांया भक्त । विद्याभिमानांत गेले
 होनी ॥ २ ॥ दासवोन ग्रन्थ करी पारायण । सदा रामभजन करी
 ताहे ॥ ३ ॥ आज्ञा घेवोनीया तोही गेल्यावरी । कैसी जाली परी तेह
 ऐका ॥ ४ ॥ बासुदेववावा पंडित निस्पृह । तेथे शिष्य पाहे बहु
 केले ॥ ५ ॥ कण्हेराचा मठ प्रतापेचि केला । स्वामीदर्शनाला यावे
 भावे ॥ ६ ॥ येकशे येकवीस पताका लावाव्या । महतीचा यावा मोटा

नरे ॥ १० ॥ आज्ञा क्षेत्रोनीया जाये आनदानें । जाग अभीमान भीम
 क्षणे ॥ ११ ॥ ७६

॥ श्रीराम ॥ दिनाकर विप्र शिष्य होता त्यास । स्वामीच्या
 सेवेस ठेविलें त्या ॥ १ ॥ येथे दिसीं त्यास जमळी गोलाऊन । ह
 णती साग कोण मत्र तुना ॥ २ ॥ या मत्राचा जप तुना न कराना ।
 मूर्ख तेंणें गोत्रा केला तुन ॥ ३ ॥ समर्थ तयासी दिव्य अनुग्रह ।
 सर्गही समुदाय मिळाला तेथे ॥ ४ ॥ मिरजेतून वेणुगाई आली होती ।
 पुढें कसी रयाती तेही ऐका ॥ ५ ॥ वासुदेनाना कळलें वर्तमान ।
 तेंणें अत करण खिन्न जाले ॥ ६ ॥ स्वामीद्रोही त्यासी मोक्ष न दे
 कोणी । तुष्टत्यात्राचोना गुरुरात्र ॥ ७ ॥ त्वरित निघोनी आळ स्वामी
 पासीं । हणती कृपा कसी होय आता ॥ ८ ॥ खोलीच्या वाटेरी येता
 स्वामी जेणें । नमन साष्टांग केणें यणे ॥ ९ ॥ स्वामी काहीं उठ न ह
 णती त्यासी । निश्चय मानसीं केला यणे ॥ १० ॥ देह जावो परी उठ
 णेंचि नाही । भीम क्षणे पाही भक्ति जेनी ॥ ११ ॥ ७७

॥ श्रीराम ॥ सर्वांनीं प्रार्थना केली समर्थांची । परी ते को
 णाची न ऐकती ॥ १ ॥ तीन अहोरात्र तसाचि पटिलासे । रूपेमाती
 असे हेत त्याचा ॥ २ ॥ प्रात काळीं वेणुगाईनें उठोनी । तपोरा घे
 वानी भजा करी ॥ ३ ॥ करणासुरें केला अभंग भक्तीनें ॥ अष्टमात्र
 पूर्ण येती तये ॥ ४ ॥

घोनीया हणतांचि उठिला । स्वामीनी देखिला कृपादृष्टी ॥ ८ ॥ तीर्थ
 देवोनीया हणती या मंत्राचा । पाळट त्या साचा कां रे केला ॥ ९ ॥
 अतःपर ऐसें न करावें तुवा । सर्वासी सांगावा मंत्र माझा ॥ १० ॥
 तुझीया मंत्राच्या जपें अधःपात । बोधें जाला स्वस्थ भीम हणो ॥ ११ ॥

७८

॥ श्रीराम ॥ आज्ञा घेवोनीयां गेले ते मठासी । वेणुही मिरजेसी
 गेल्यावरी ॥ १ ॥ स्वामीचे मानसी आले येके दिवेंसीं । जावे चाफळ्यासी
 ऐसा हेत ॥ २ ॥ कल्याण गोसांवी मठांत ठेवोनी । पोरे आणवोनी
 बोलीयले ॥ ३ ॥ बाराबलोत्याचीं मुलें नांल जाणा । सांगती कल्याणा
 सांभाळी यां ॥ ४ ॥ सान्निध असावें मागती तें धावें । आज्ञेसी मानावें
 आह्मा ऐसें ॥ ५ ॥ मान्य करोनीया लागले सेवेसी । स्वामी चाफळ्यासी
 निघते जालें ॥ ६ ॥ आह्मासमागमे येऊं नका कोणी । येकटे निघोनी
 गेले पाहू ॥ ७ ॥ मार्गी अस्तमान जाला हणोनीया । हणती खेड्यांत
 या राहूं आजी ॥ ८ ॥ जाळगेवाडी हें नाम होतें तेथें । स्वामी अक-
 स्मात आले तेव्हां ॥ ९ ॥ शूद्र येक त्यासी न सांगोनी नांव । हणती
 देसी ठाव तरी राहू ॥ १० ॥ राहा हणतां तेथें जावोनी वैसले । भजन
 प्रवर्तले भीम हणो ॥ ११ ॥

७९

॥ श्रीराम ॥ राम राम ध्वनी करीतांचि जाणा । शूद्रानें चरणाः
 वंदीयलें ॥ १ ॥ माग हणतांचि हणो भरलें घर । द्वाड हें साचार
 न हणावें ॥ २ ॥ स्वामी हणती तया हणूं आही हेंचि । हणो सत्ता
 तुमची काय येथें ॥ ३ ॥ बोलतां बोलतां तया बोध जाला । बोळ्यांती
 तयाला दिली मग ॥ ४ ॥ नेत्रां अधुपात चरणावरी लोळे । दीन मां
 सांभाळ करा हणो ॥ ५ ॥ तया अनुग्रह करोनी निघाले । चाफळ्यासी
 आले समपासीं ॥ ६ ॥ येऊं मास तेथें राहिले आज्ञें । जुलती स्वानेंद्रें
 अहिर्नीसां ॥ ७ ॥ गणेश गोसांवी शिष्य येक होता । चतुर तत्वता बहु

असे ॥ ८ ॥ स्वामी हणती त्यासी विरवळ आमुचा । पाठवीला साचा
गडानरी ॥ ९ ॥ कल्याण गोसारी भेटले त्यासी । पाहे चरित्रासी
तेथिल्या ॥ १० ॥ हणने गुरुभक्त ऐसा न देखिला । धन्य धन्यं लीला
भामि गाये ॥ ११ ॥ ८०

॥ श्रीराम ॥ बारा घरची बारा त्याची जाचणी । वर्णिताही
वाणी न वर्णने ॥ १ ॥ वचन त्याचें कदा न पटू देती खालीं । मास
येक जाली सेवा ऐसी ॥ २ ॥ शुष्क जाली काया कल्याण स्वामीची ।
हणती हे स्वामीची सेवा आहे ॥ ३ ॥ गणेश गोसारी पाहोनी पोरारी ।
बळेंचि नेत्रासी अश्रु आणिते ॥ ४ ॥ बोलिले पोरारी तुमची नीगा
ऐसी । पुढें काय कैसी गती न कळे ॥ ५ ॥ कोणी तुला आहे किंवा
सागा नाही । ऐसे हणता पाही पळून गेलीं ॥ ६ ॥ कल्याण गोसावी
समजाऊनी त्याला । बघोनीया आला स्वामीपासी ॥ ७ ॥ पुढें येतोनीया
समनारी स्वामीसी । मग कल्याणासी भेटवीले ॥ ८ ॥ पूर्ण कृपा करून
दिल्ले आलिंगन । स्वामी हणती धन्य शिष्यामध्ये ॥ ९ ॥ सजनगडासी
आले मग जाणा । सर्वत्र नमना येती पुढें ॥ १० ॥ स्वामीची हे लीला
गाता आणि ऐकता । आनंद हा चित्ता भीमार्चया ॥ ११ ॥ ८१

॥ श्रीराम ॥ पाटगारीं मौनीप्राया होते सत । तत्राखु बोडीत
प्रतिदिनीं ॥ १ ॥ पाटगारीं नवा शेखदार आला । तत्राखुच केला
बद याचा ॥ २ ॥ प्रात काळी हुका हणता वर्तमान । तेव्हा शिष्यें
जाण निवेदीलें ॥ ३ ॥ हागणा बद ऐसे मुखातूनी आलें । हाकीमाचें
जालें बद पाहा ॥ ४ ॥ द्विगुण रतीव्र चालोनी आला । शरणागत
जाला सतालागा ॥ ५ ॥ हुका बोडीताची होतें तैसें जालें । येके दिसीं
गेले पुराणासी ॥ ६ ॥ आगीं होता डगला केला बाका हात । पाणी निध
ळत क्षार जाणा ॥ ७ ॥ जहाज काडीलें समुद्रातुनीया । रदीयले पाया
मवीं तेव्हा ॥ ८ ॥ पोरानीं वाळूत पुरोनी ठेवीलें । सात दिवस जाले
त्यालागीं ॥ ९ ॥ उकरोनी पाहार्ती तर जैसे तसे । सर्गींही चरणास

वदीयेले ॥ १० ॥ मोर्नागाया सिद्ध महिमा अद्भुत । यशातमुत गाय
प्रेमें ॥ ११ ॥ २ ८२

॥ श्रीराम ॥ पाटगायी मोर्नागायाचे भेटांमी । धाडो कोणामी
तरी आता ॥ १ ॥ सर्व शिष्य स्वामीपामी उभे असती । तेव्हा पाचा-
रिती दत्तोर्नामी ॥ २ ॥ हणती दत्तोर्नाया जाणे पाटगाया । सत मोर्ना-
वाया दर्शनाती ॥ ३ ॥ आका खारका ह्या पाव्या तुना वेगें । नमस्कार
सागे माझा त्यासी ॥ ४ ॥ आज्ञा हणोर्नाया तेमैचि निघाले । सिद्धा-
पासीं आले येकातात ॥ ५ ॥ दाहा खारकाती टोर्नाया पुढें । नम-
स्कार गाढे घालताती ॥ ६ ॥ ह्मतामी जोडोनी उभे राहाती जेव्हा ।
मत्तराज तेव्हा बोलीयेले ॥ ७ ॥ मारती अतार आका नरयेमाजी ।
येक उणी आजी काहो केली ॥ ८ ॥ ऐमे ऐकनाचि काढोनी ठेविली ।
मनात जाहाली विस्मयता ॥ ९ ॥ न्यानीं येक उडी रमाल आणिक ।
वृदावन येक साखरेचें ॥ १० ॥ ऐसें देता हातो निघाले तेथोन । भाम
आहे दीन त्याचाची ॥ ११ ॥ २ ८३

॥ श्रीराम ॥ सज्जनगडाती आले स्वामीपामी । उडी रमा-
लाती निवेदीले ॥ १ ॥ नमस्कार आका घालोनी सत्वर । जोडोनीया
कर उभे राहाती ॥ २ ॥ सर्र वर्तमान जालें तें स्वामीती । सागता
मानसीं पिचारीले ॥ ३ ॥ हणती वृदावन केलें काय देई । साखरेचें
पारी काय केलें ॥ ४ ॥ तात्काळचि पुढें काढोनी ठेविलें । परीक्षे पा-
हिले हणती काय ॥ ५ ॥ आजपसिोर्नाया ऐसे न कराणें । सतासी
भानाणें ब्रह्मरूप ॥ ६ ॥ अमानित्वपेदाभाजी तें असती । आज्ञानात
होती अज्ञानची ॥ ८ ॥ प्रोध करोनीया सागती सुणेसी । स्वरूपस्थि-
तीसी पायगळे ॥ ८ ॥ भोजन करोनी बसले बाहेरी । गारडी पेटारी
घेउनी आला ॥ ९ ॥ शिष्य पिज देती आनंद पाहाती । गारडीही

क्षितीं वसलासे ॥ १० ॥ पुढील हे कथा रसाळ ऐकानी । भाम हा
निनरी श्रोतयासी ॥ ११ ॥

८४

॥ श्रीराम ॥ स्वामी हणता तथा उजडी टापले । आत ना
पाहिले सर्प नाही ॥ १ ॥ तथा हणती पोट जयागरा भरिती । तेंचि
तुजपासी नाहीं कारे ॥ २ ॥ गारडी त्रोल्ला आज्ञा करा स्वामी । सर्प
आणीता मा येच क्षणीं ॥ ३ ॥ झाकोनी टोपडी पाय पावरीने । सर्प
प्रगट केलें तेच क्षणीं ॥ ४ ॥ पणा काढोनीया धु धु वार टाकित । स्वामी
निचारीत सर्पत्रासी ॥ ५ ॥ सर्प खरा किंवा खाना सागा कौणी । कन्याण
ते क्षणीं वोलियले ॥ ६ ॥ सर्प मिथ्या स्वामी हें दृष्टीग्रहन । एकता
वचन धरी हणती ॥ ७ ॥ आज्ञा हणोनीया धरों गेठे जेव्हा । मुखाना
तेवना धरीयले ॥ ८ ॥ धरीताचि सर्पें हाता लागे वेढे । घालीतसे गाढ
कर्कराटे ॥ ९ ॥ नेत्रा अश्रु आले स्वामीसा वोलिले । लागलासे कळ
बहुसाल ॥ १० ॥ तेव्हा हणती स्वामी लटक्या सर्प कळ । लागली
हे नगर भीम हणे ॥ ११ ॥

८५

॥ श्रीराम ॥ स्वामी हणती मिथ्या सर्प कळ जसा । मायेचा
ही तेसी आहे जाणा ॥ १ ॥ गारड्यास हणती सर्प काढा आता ।
वखानें तत्वता झाकी हात ॥ २ ॥ वानगरी मत्र हणताचे पाही । मप
नाहा चिदी गुडाळीली ॥ ३ ॥ गारड्याचा तेव्हा सताप करोन । दिव्या
लागोन पुढे ऐका ॥ ४ ॥ कुणळ ब्राह्मण येक पुवान्त । नाम हें प्रसिद्ध
काडोपत ॥ ५ ॥ कोळ्यामाना कण न सापडे कही । तसा यासी पाहा
पाय नव्हे ॥ ६ ॥ मलागिरासगे चदन सर्व हाती । वळु ह न हाता
तसाचा हा ॥ ७ ॥ स्वामासा पाहात रात्रा टुष्ट मन । झराक्यान् नयनें
जावोनीया ॥ ८ ॥ तेथें स्त्रिया दिव्य भार घागताता । सौंदर्य दिसती
रमे एशा ॥ ९ ॥ ऐसा नित्य पाहे अभाय गिळाला । राया नगर । आला
आवेशानें ॥ १० ॥ उपहास्य थोचें करावें मनात । आला सातान्यात
भीम हणे ॥ ११ ॥

॥ श्रीराम ॥ रायासी सागत अनोपनीत्रं जेव्हा । राम मनीं तव्हा
 ल्पणे मिथ्या ॥ १ ॥ राया ल्पणे चाले दाखनीतो तूज । चरित्र हें आन
 येच क्षणीं ॥ २ ॥ रात्री स्वारी सिद्ध करोनीया आला । बोभाट हो दिव्हा
 नाही काहीं ॥ ३ ॥ गुप्त रूपें आले दोंघे खोलीनरी । मध्यरात्र पुरी
 जाली असे ॥ ४ ॥ पाहातो ब्राह्मण छिया स्वामीपासी । दिव्य त्या
 सेनेसी करीताती ॥ ५ ॥ राया ल्पणे पाहे चारचि मुदर । स्वामी पलगा
 वर तयापासी ॥ ६ ॥ पाहे राम तेव्हा दिसताती वानर । स्वामीलागी
 भार घालीताती ॥ ७ ॥ राया टिसे येक विप्रालागी येक । एसें अलौ
 लिक केले देवे ॥ ८ ॥ राया तेव्हा नेत्रीं अश्रुधार आली । विप्राच्या
 दिधली मुखानरी ॥ ९ ॥ राम ल्पणे यासी घाला खोड्यामध्ये । आवस
 रिसा वद केला त्यासी ॥ १० ॥ प्रात काळा राम दर्शनासी आला ।
 नमस्कार केला दडप्राये ॥ ११ ॥

॥ श्रीराम ॥ गर आज्ञा काय विचारी स्वामीनी । हणती त्या
 विप्रानी मुक्त करी ॥ १ ॥ करोनीया मुक्त वस्त्रे देवरीली । तयासीही
 जाली भक्ती तेव्हा ॥ २ ॥ आज्ञा भागोनीया राम गेला भात्रे । चरित्रे
 अभिनने पुढे ऐका ॥ ३ ॥ गेरेही स्वामीची वाढत घालिती । उढो
 नांया जाती कड्याखाली ॥ ४ ॥ कड्यामध्ये झाड तेथेच राहीली ।
 शिष्ये येका दिल्ली होती भात्रे ॥ ५ ॥ तया नेसां हणून बोलीयले
 होते । त्यामुळे वाढत घालिताती ॥ ६ ॥ आणा धोत्रे हणून सर्वा केली
 आज्ञा । परी जागरेना कोणा तेथे ॥ ७ ॥ कल्याण गोसावी गेले कड्या-
 वरी । टाकीयेली बरी उडी तेव्हा ॥ ८ ॥ आणोनीया धोत्रे दिली गुरु-
 राया । तेव्हा कृपा तयावरी केली ॥ ९ ॥ वडील बधुनीं पत्र पाठवीले ।
 स्वामीनीं वार्चलें आवडीनें ॥ १० ॥ भूमि हणणे गगाधरवारा नाव ।
 पाठवीला भात्रे श्लोक एक ॥ ११ ॥

॥ श्लोक ॥

रावण्य मौंदर्य ताहण्य नारी । चातुर्यता बचळ चित्तहारी ॥

येकात काळ पडतां समधु । अंगिलाय न करी तो धन्य साधु ॥ १ ॥

॥ श्रीराम ॥ ज्येष्ठ्याच्या श्लोकासी वार्चिता स्वामीनी । विचारीती
 मनी श्रेष्ठशिक्षा ॥ १ ॥ पत्राचें उत्तर लेहोनीया दिल्ली । तेही निवेदीलें
 श्रोतयासी ॥ २ ॥ योगाचा शेवट राम लागणार । ऐसा हा निर्धार
 केल्या शास्त्रीं ॥ ३ ॥ कामानें जिदीलें सर्वासी साचार । रामकृपा पार
 पावरील ॥ ४ ॥ हणोनीया श्लोक येकचि लिहीला । अमीनव लीला
 रणनेना ॥ ५ ॥

पूर्णबोध रामरूपा जरी होये । तरी काम काय करील सागा ॥ ६ ॥
 रज्जु कळ्यायरी सर्पभय आहे । ऐसें लणू नये सूज्ज जनीं ॥ ७ ॥
 आमसाक्षात्कारीं क्रिया पुण्य नाहीं । ब्रह्मरूप पाहीं जग दीसे ॥ ८ ॥
 ऐसही असतां प्रवृत्तां मार्गात । श्रष्टाकार होत नाहीं जाणा ॥ ९ ॥ परीं
 उटीगची शिक्षाही असावी । केली मान्य जीवीं धरोनीया ॥ १० ॥ जाणे
 पत्र गेलें प्राचेर्ना पाहींलें । आनंद पावेल भीम लणे ॥ ११ ॥ ९०

॥ श्रीराम ॥ केशवस्वामींनीं पत्र पाठ्यालें । नमन लिहीलें
 साष्टांगसी ॥ १ ॥ यानें दीनालागीं भेट्टी द्यावयासी । मुस्त्य पत्र त्यासी
 ऐका भावें ॥ २ ॥

धीनीं घेके दिसीं भावीयले । त्रहु दिवस जाले येके स्थळीं ॥ ९ ॥ काहीं
दिवस जाऊ अरण्यात राहू । मग येथे येऊ ह्मणताती ॥ १० ॥ आम्हा
शिष्य नमागमे घेणेनीया । निघाले जाण्या भौम ह्मणे ॥ ११ ॥ ९१

॥ श्रीराम ॥ गडाहनी खालीं उतरले पाहीं । शिष्य होते तेही
चाळीयले ॥ १ ॥ कांतुक मार्गात आले रगनाथ । येकमेका होत
दृष्टादृष्टी ॥ २ ॥ रगनाथ सतराज योगात । बखतर अगात दिव्य
याया ॥ ३ ॥ पाचा हजारचा घोटा गाडीखालीं । तिरकमठा जवळी
हतीं असे ॥ ४ ॥ हुदेदार पुढें धारत चाळीती । चपरीचरी उडती
अत्रागिरी ॥ ५ ॥ पाहोनी स्वामीसी उडीच टाकीली । तेव्हा हे जवळी
आले जाणा ॥ ६ ॥ मारुतीच आजी भेटला ह्मणून । करिताची नमन
आल्मिळाले ॥ ७ ॥ उभयताचे पोग आनंद अद्भुत । सवादही होत
प्रीति करुनी ॥ ८ ॥ अनिर्गम्य त्रोल त्रोलीले जें काये । सागताचि
नये अल्पमती ॥ ९ ॥ जें जें स्थूळमाने त्रोलीले त्रिनोदें । तें मात्र
आनंदें सागेन मी ॥ १० ॥ यशप्रतमुत सताच्या कीर्तनें । मुखी जाला
मनें काया वाचा ॥ ११ ॥ ९२

॥ श्रीराम ॥ स्वामी ह्मणती तथा तिरकमठा आहे । पराक्रम
काय पाहू परे ॥ १ ॥ घर आकाशात घेताहे मडळें । तथासी पाहीले
अक्स्मात ॥ २ ॥ ह्मणती या घरेसी त्रिघोनी पाटाये । पराक्रम दायाये
केसा आहे ॥ ३ ॥ ऐकताचि तेव्हा त्रिघोनी पाडीली । निर्नीय जाहाली
तच क्षणीं ॥ ४ ॥ स्वामी ह्मणती माठा पराक्रम केला । आता पक्षी
मग उठायला ॥ ५ ॥ तुमचे काय वेले यानें पर्थ घात । केला या
त्वर्गित जीवघोरे ॥ ६ ॥ स्वामीस त्रोलीले तुमचें हें सामर्थ्य । उठयल
सय तुहांच या ॥ ७ ॥ एकताचि ऐसें स्वामीनीं त्या वेळे । पक्षा उच
रीये अक्स्मात ॥ ८ ॥ कुर्याळोनी ह्मणती उडानीया जाये । गगनात
भिराये पूर्वप्रत ॥ ९ ॥ उडानीया पक्षी होता तमा गेला । अभिना

जाल्य महिमा पाता ॥ १० ॥ फट्टीपट्ट म्यामारांग केज्य त्यांनी । भांग
हणें वानी तोही ऐका ॥ ११ ॥ ९३

॥ फट्टीपट्ट रंगनाथ स्यामांचा ॥

रामदास चतुराक्षरि मंत्र जप यात्वार । शुभ्रगार भवगागरतारज गक्ति
गुम गार ॥ ७ ॥ रामदास द्वय अभिश्र नामे गोश शरंरा । रादाटे परिमळ भुवनी
हतां घेतां कर्पूरा । राजती यंजुळ्या त्या परी त्या जीवन की गारा । राजाधिराज
अवतरला या या जगदोपारा ॥ १ ॥ मनुष्यवेषे पिळगे परि हा परिपूर्ण काम ।
मकरावृति बुंदले पाहातां केवळ ते हेम । मटण रातगणेचे गाधुमुनिनविधान ।
मस्तकमणि हा शनकोटीचा निजगुज गुगधाम ॥ २ ॥ दास तो उदास सेडनि
धरमःश्रुतवंदा । दाना स्वात्मसुखाचा निरमुनि विषयाचा धदा । दानवदुळ पट्ट
वरी मर्दुनि तारित मतिमदा । दारा द्रव्य त्यजुनिया रात्वर राट्टापे वदा ॥ ३ ॥ मट्ट
हराज विराजत कर्त्री सखनार्गारिवाग । मर्वस्वेगी धरण रिषापे धरुनिया काय ।
रात्य गनासन श्रीगुरु गमधे मुनिमानसहर । सत्जपूर्ण निजरेंगि रंगना तारव
विश्वास ॥ ४ ॥ ७ ॥

॥ श्रीराम ॥ ऐशा स्तयनामी करोनी नमन । करितां स्वामी
जाण घोळीयले ॥ १ ॥ समागम जाणा कराना जैशाचा । तैसाचि तो
साचा होय पाहा ॥ २ ॥ भाग्याची मगती धरितां होय भाग्या । सेवित्ता
अभाग्या होय तैसा ॥ ३ ॥ उदकामार्जी जैसा रग मेळयाया । तद्रुप
पाहाना होय जी ते ॥ ४ ॥ अध्या वनस्पतिमार्जीही तैसॅचि । स्वछता
तयाची तैथे जाये ॥ ५ ॥ तैसॅ हें मानस लापारें ज्या सर्गी । तैचि होय
येगी ऐसॅ आहे ॥ ६ ॥ भल्याच्या मगतीं भलाचि होतसे । दृष्टसंगें
वंस बुद्धि तैसी ॥ ७ ॥ भिल्लाचे सर्गतीं वाळा भिल्ल जाळा । हिंसक
तो भला तयाहूनी ॥ ८ ॥ नारदाचा जेव्हा नाळ्य समागम । सतात
उत्तम ऋषी जाला ॥ ९ ॥ शतकोटीं पाहा केळें रामयण । जालीया
श्रवण मोक्ष होय ॥ १० ॥ यशन्तमुत्सनाचा अकित । हणोनी हे
गान मनगीला ॥ ११ ॥ ९४

॥ श्रीराम ॥ स्वामी हणती तया सत पूर्णज्ञानी । ब्रह्मनिष्ठपणी
 सुखी सदा ॥ १ ॥ जगासी ताराने हाचि धदा त्यासी । दात्रिती दिक्षेसी
 आचरोनी ॥ २ ॥ कुसर्गेही तया न वाधेचि पूर्ण । परी होय जन भ्रष्ट
 सण्णी ॥ ३ ॥ जना नाही ज्ञान कर्मभ्रष्ट होती । यालागी दात्रिती
 आचरोनी ॥ ४ ॥ सता माळ जप कर्मा नाही काम । सर्वदा आराम
 सस्वरूपी ॥ ५ ॥ ऐसेही असोनी कीर्तन भजन । तारक ते जाण जाले
 ऐसे ॥ ६ ॥ कर्मे अत करण शुद्ध होय मग । तेव्हा ज्ञानयोग सागती
 त्या ॥ ७ ॥ येव्ही हे देहे नाही जया होय । भोग त्याग काय तया
 आहे ॥ ८ ॥ ऐकोनीया ऐसे स्वामीचे उचन । समाधाने जाण काय
 केलें ॥ ९ ॥ धनुष्यबाणासी ठेविलें पार्या । हस्ती माळ पाही घेते
 जाले ॥ १० ॥ अद्भुत त्या वेळीं जाहाला सदाद । भीम मर्तामद काय
 वर्णा ॥ ११ ॥

९५

॥ श्रीराम ॥ तेयोनीया स्वामी निघोनी चालीले । अरण्यात
 गेले कौतुकार्थ ॥ १ ॥ शिष्य पाठीमागे भजन करीत । चालता परत
 पुढें आला ॥ २ ॥ स्वामीतेहा नीट चढोनीया गेले । हेही चालीयले हाळु
 हाळु ॥ ३ ॥ दोन प्रहर जाले क्षुधेने व्यापीठे । स्वामी पुढें गेले
 गिरीगरी ॥ ४ ॥ स्वामीमही क्षुधा लागताचि तेथे । देनालय होंते

सर्व तेव्हा पाहाताती ॥ २ ॥ मुगध्ने कश ददिय्य दिसनी । त्रिपुड
 पाहाती भाळीं पूर्ण ॥ ३ ॥ येअरी गधाची उटी सर्गीगासी । पाहाती
 माळासी कळा दिव्य ॥ ४ ॥ तात्रूल मुखात आह मुगध्यात । गजेरही
 हातात शाभताती ॥ ५ ॥ ऐसें ध्यान पाहाता आनद शिष्यामी । कळे
 नमनासी दडप्राय ॥ ६ ॥ स्वामी हणती जा र दवाळयाआत । जाल
 श्रमयुक्त चट्टमाल ॥ ७ ॥ ऐकताचि गेल दवाळयाआत । पाहाती तो
 तेथ सर्व आह ॥ ८ ॥ आनद करोनी भक्षिती सर्वही । गध माळा
 तेही घत जाळे ॥ ९ ॥ तृप्त होवोर्नाया त्राह्य पातळे । स्वामीही नित्राल
 पुढें जाया ॥ १० ॥ समुद्रस्नानासी करोनाया आले । काकण पाहीले
 भीम हणें ॥ ११ ॥

९७

॥ श्रीराम ॥ रानात वानटें मनुष्यें रानट । झाडीतचि त्राट
 अल्पमात्र ॥ १ ॥ स्त्रिया अल्प मुडके पुरुष वाडके । मुरे जाणा निक
 हणती त्या ॥ २ ॥ पशुवत सत्र होते त्या भक्ति । लपोनी निगुती
 निघत जाळे ॥ ३ ॥ सज्जनगटासी आले स्वठदानें । यती सर्व जन
 नमनासी ॥ ४ ॥ पुढें तुकाराम येती याच भेटी । तेही नवल गोंठी
 ऐका भायें ॥ ५ ॥ वाय लावानीया सन्मानें आणित । आळिगन दिल्ल
 गुरुराये ॥ ६ ॥ तयासी विन्हाड दिलें दुज स्थानी । सर्गीचिया मनीं
 होतें ऐसें ॥ ७ ॥ कीर्तन ऐकारें त्याचें कसें आह । समारभ पाह केला
 रानी ॥ ८ ॥ तुकारामायाहा मनात स्वामीचें । कीर्तन हें माच
 ऐकारेसें ॥ ९ ॥ जाणानीया स्वामी हणती कथा आधीं । उभ राहू
 सर्घी येतो तेचा ॥ १० ॥ तुकारामा गेलायया पाठरीलें । शिष्यासा
 धाडीनें भीम हण ॥ ११ ॥

९८

॥ श्रीराम ॥ मशाल घवानी गेले वालयाया । चला हणती
 तया कीर्तनासी ॥ १ ॥ तुमचें कीर्तन ऐकारें हणोन । स्वामाही येवान
 वसलता ॥ २ ॥ तुकारामें शिष्य मन्गुठ पाहोन । हणता आह्ला त्राण
 येत नाही ॥ ३ ॥ जावानीया तेव्हा सागती स्वामाना । ह उभ पाठीनी

तयाच्यार्ची ॥ ४ ॥ कीर्तनासी उभे राहाती येवोनी । पिठळ हणोनी
 हाक दिली ॥ ५ ॥ स्वामी हणती आर्ही करितो कीर्तन । आपण
 श्रमोन आला आजी ॥ ६ ॥ तुकाराम हणती माझा अधिकार । शिष्यात
 साचार मोजाया जी ॥ ७ ॥ करिता कीर्तन नेत्रीं अश्रुधारा । रोमाच
 शरीरायरी येती ॥ ८ ॥ येऊ प्रहर कथा करोनी नमन । स्वामीलागी
 जाण केलें भात्रे ॥ ९ ॥ स्वामी तेव्हा कीर्तनासी उभे राहाती । घोषे
 सर्त होती तृत तेव्हा ॥ १० ॥ उभयासी आनद जाला न वर्णने ।
 भीम गाय भात्रे सतर्लाळा ॥ ११ ॥ ९९

॥ श्रीराम ॥ तीन दिनस तेथे राहोनी आज्ञेसी । घेऊनी पढ-
 रीसी जाते जाले ॥ १ ॥ वामन गोसारी दर्शनाचा हेत । धरोनीया
 तेथ आले पाहा ॥ २ ॥ दृष्टादृष्टी होता नमने आळिगने । जालें जाण
 पूर्ण तये वेळी ॥ ३ ॥ कातुकार्य येकमेकासी वळीले । अर्थ हा सखोल
 आहे त्याचा ॥ ४ ॥ स्वामी तयालागी हणती ये वृषभा । आलो आहे
 उभा महिषा पाहे ॥ ५ ॥ पिण्यु आणि शिव अर्थ ऐसा याचा । सनाद
 उभयाचा जाला मग ॥ ६ ॥ सतोष पात्रोनी वामन गोसारी । श्लोक
 केला जीनी भानयुक्त ॥ ७ ॥

॥ श्लोक ॥

शुकासारिखें पूर्ण वैराग्य ज्याचे । बसिष्ठापरी ध्यान योगीजनाचें ॥

कवा वाल्मिकासारिखा मान्य ऐसा । नमस्कार माझा तया रामदासा ॥ १ ॥

ऐसे स्तत्र करुनी आज्ञेसी वदोनी । जाते जाले मनी आनदानें ॥ ८ ॥

शिष्यसमुदाय जेथें नित्योत्तर । स्वामीचरणीं भात्र सर्गाचाही ॥ ९ ॥

सद्गुरुनिष्ठेची कथा पुढें रम्य । स्वामीचा अगम्य भाव आहे ॥ १० ॥

येवोनी जाहाले शंभर अभंग । पुढील प्रसंग भीम गाय ॥ ११ ॥ १००

लिहिले होते पाहा ॥ २ ॥ कल्याण गोसायी जवळी बोलवोन । ह्मणती
 हें लिहिणें स्वस्थ चित्तें ॥ ३ ॥ शिरगांवासी जावे येक मास राहोवें ।
 मग जाणा यावें दर्शनासी ॥ ४ ॥ लघु ग्रन्थ यांचीं नामेंही ऐकावीं ।
 श्रवणमात्रें गोवीं निरसे जाणां ॥ ५ ॥ आत्माराम ऐसें प्रथमाचें नाम ।
 दुजाही उत्तम पूर्वार्थ ॥ ६ ॥ तिजा अंतर्भाव आवघा ब्रह्मरस । जुनाट-
 पुरुष चौथा ऐसा ॥ ७ ॥ सगुणध्यान हें नाम पांचव्याचें । ऐश्वर्य
 रामाचें बर्णिल्लें ॥ ८ ॥ निर्गुणध्यानांत अनुभव पाहा । ऐसें जाले
 साहा ग्रन्थ जाणा ॥ ९ ॥ पंचसमासी हा सप्तम जाणावा । वाचितांचि
 जीया सुख होये ॥ १० ॥ सप्तसमासी तो अष्टम प्रसिद्ध । आवघा ज्ञान-
 बोध मीम ह्मणे ॥ ११ ॥ १०१

॥ श्रीराम ॥ येकविसी हें नाम प्रसिद्ध नवम । जाणावा दशम
 अष्टाक्षरी ॥ १ ॥ येकादश पडरिपूचेंचि रूप । करोनिया बापा दावी-
 यलें ॥ २ ॥ द्वादशांत राजधर्म निवेदीला । क्षात्रधर्म भला त्रयो-
 दश ॥ ३ ॥ ऐसें त्रयोदश ग्रन्थ हे उत्तम । जयांत अप्यात्म प्रगट
 केलें ॥ ४ ॥ आज्ञा होतां गेले घेवोनी मठासी । लिहीती मानसी
 धरोनीयां ॥ ५ ॥ मार्गे स्वामीपासीं मंडळी बहुत । शिष्य मी ह्मणत
 आपणासी ॥ ६ ॥ जे ते आपुल्या मनी ह्मणतीं आली थोर । स्वामीनीं
 विचार केला तेव्हां ॥ ७ ॥ सर्व गर्वहात करूं येकदाची । यांचीया
 चित्ताची खातरची ॥ ८ ॥ सत्यभामा गरुड आणि यादवासी । गर्व
 होता त्यासी कैसें केलें ॥ ९ ॥ आणोनी मारुती निर्दाळीला गर्व । कृष्ण
 रामराव जाले होते ॥ १० ॥ दर्शनाचा लाभ मारुतीसी दिला । निग-
 र्वता जाला भाव सर्वा ॥ ११ ॥ तैसें कांही आतां कौतुक करोनी ।
 मीम ह्मणे नयनां दाऊं ह्मणती ॥ १२ ॥ १०२

॥ श्रीराम ॥ सातान्यासी राव होता तो स्वामीसी । निवे भेटा-
 यासी येके दीनीं ॥ १ ॥ तयापासी असिलता होती जाणा । रायासी

ते प्राणाहूनी प्रीय ॥ २ ॥ तीन शतं होन देवोनी घेतली । करामत
 भली तयेमध्ये ॥ ३ ॥ लोहाच्या पाहारेचे टुकडेच कराये । युक्षदडभावे
 जयापरी ॥ ४ ॥ येके दिसीं मोठा वृक्ष बुटगा त्यासी । हाणीताचि
 तसी निघोन गेली ॥ ५ ॥ रात्र ब्राह्मणासी पुसे स्वामीपुढें । ठेरावे निराडे
 काय सागा ॥ ६ ॥ विप्र ह्मणे तुहा अत्यंत आनडे । तेंचि स्वामीपुढें
 ठेरा आर्जा ॥ ७ ॥ आला किल्यापरी स्वामीदर्शनासी । पुढें त्या
 खड्गासी ठेरीवेलें ॥ ८ ॥ दडप्राय नमन करोनीया आज्ञा । घेवोनीया जाणा
 गेल्यावरी ॥ ९ ॥ स्वामी ह्मणती मनीं निश्चय शिष्याचा । पाहों बरे
 साचा कोण आहे ॥ १० ॥ मुखाचे सागाती अवघेच आहेती । परी
 माझा सार्थी आहे कोण ॥ ११ ॥ अत्रघेच तनमन करिती अर्पण ।
 भोम ह्मणे खूण पाहाती स्वामी ॥ १२ ॥

१०३

॥ श्रीराम ॥ येके दिसीं केलें कौतुक तें ऐका । भात्र पाहाती
 निका सच्छिष्याचा ॥ १ ॥ असिलता नम्र घेवोनी हातात । कोणा न
 कळन खोलीतची ॥ २ ॥ मळगट कुकुमें भरला जाणा पूर्ण । कोपीन
 हें जाण वस्त्र मात्र ॥ ३ ॥ अकस्मात आले बाहेर ते वेळीं । दिधली
 आरोळी दीर्घ घोपें ॥ ४ ॥ जेतें होतें उच तयाखाली उडो । बोलाची
 परघंडी अन्नोपिन्न ॥ ५ ॥ पुढें येईल त्यासी जावेंचि मारीन । ह्मणोनी
 गर्जेन गेलताती ॥ ६ ॥ प्रात काळीं नेमू होता कोण कोणा । पायावरी
 जाणा नमन रीती ॥ ७ ॥ तयेवेळीं तेचि दुग्धन पाहाती । मत्रचळ
 ह्मणती स्वामीलगा ॥ ८ ॥ येक घडी वाट पाहिली परी कोणी । न
 येती निर्वाणीं पळुनी जाती ॥ ९ ॥ जीपावरी कोणी उदार होईल । तरी
 माझे जाईल ह्मणती वेड ॥ १० ॥ सजेनेचि सरं बोलोन दारीती ।
 भोम ह्मणे चित्ती धर्य व्हावें ॥ ११ ॥

१०४

॥ श्रीराम ॥ घडीभरी वाट पाहोनी निघाले । कल्याणरून
 मारली उडी दिली ॥ १ ॥ गेले त्रहारण्या मारीतचि हाया । त्रहांड
 नायका आळविते ॥ २ ॥ सर्वत्र हणती काय जाळे याहा । मत्रचळ
 माहा जाळा आहे ॥ ३ ॥ उधोपानस्यानें पत्र लिहिलें राया । वेड लागो
 नीया स्वामी गेले ॥ ४ ॥ वाचिताची राया नेत्रीं आले अश्रु । दणें हें
 सदुरु काय केळें ॥ ५ ॥ कसीं खोला वेली न कळे आझा जीया । उपो-
 पणें तेव्हा आरभीलीं ॥ ६ ॥ अनुष्ठाना त्रिप्र बहुत धाडिले । माहा माहा
 स्थळें पाहोनीया ॥ ७ ॥ आपणही केळें तेव्हा वर्ज अन्न । दुध मात्र
 प्राणरक्षणासी ॥ ८ ॥ शिरगात्रत होते कल्याण गोसात्री । सर्वकाळ
 जीरीं हेत हाचि ॥ ९ ॥ केव्हा मास सरे जाऊ स्वामीपासी । सपूर्ण
 ग्रन्थासी छेहोनीया ॥ १० ॥ गुरभक्तान्या ह्या कथा रम्य मोट । गाता
 पुरे कोड भीम हणें ॥ ११ ॥ १०५

॥ श्रीराम ॥ याम येक आला ब्राह्मण तयानें । कत्रिलें उर्तमान
 तेंही ऐका ॥ १ ॥ हणें स्वामी तुमचे वेड लागोनीया । गेले फिराय्या
 अरण्यात ॥ २ ॥ ऐकोनी हणती काय हें प्रोळसा । त्याचाये लालेसी
 न जाणता ॥ ३ ॥ कोणीच सन्नाध नाही गेल काये । तरा कसा देह
 अर्पियला ॥ ४ ॥ इतुके जाले परी कोणासा माराले । ऐसे साग बहिलें
 मजपासीं ॥ ५ ॥ काय करू मज आज्ञा नाहा बघून । राहालों गुतोन
 मासभरी ॥ ६ ॥ त्रिप्र गेला पुढ मासहा जाहाय । स्वामादर्शनाळा
 चालींते हे ॥ ७ ॥ सज्जनगडीसा येरोनी पाहाता । सर्व श्रमा होती
 स्वामीसाठीं ॥ ८ ॥ कल्याण गोसात्रा गळे कां हो स्वामा । तयाराण
 आलीं दीन जाले ॥ ९ ॥ हणता स्वम्य असा आणितो स्वामासा ।
 भरतसा मानसीं असो याया ॥ १० ॥ नका जाऊ तुझा पुकट मराल ।
 स्फुडती सकळ भीम हणें ॥ ११ ॥ १०६

॥ श्रीराम ॥ हणता स्वामीहस्तें, मृत्यु जरा होये । इतुके पुण्ये
 काय आज्ञापाना ॥ १ ॥ आन गुह्यार दर्शन घेईन । पहिलेच अर्पण

वेले देह ॥ २ ॥ ज्याचे त्यासी देता सकोचे वा ज्ञात्रें । सतोपानें
 घात्रें हेंचि भलें ॥ ३ ॥ त्याचे देहे त्यासी करीन अर्पण । करूत ते
 जाण कळे तसें ॥ ४ ॥ त्रोटनीया ऐसे सत्वर निग्राळ । कित्याखालीं
 आले अक्स्मात ॥ ५ ॥ झाडी रान होतें निमिड तयात । स्वामी तेथें
 होते आनदानें ॥ ६ ॥ मास येक वाट बढचि जाहाली । कोणा दन्या
 जत्रळी न जातीच ॥ ७ ॥ मनुष्यानीं पाहा दराचि मोटीळ । मास येक
 जाला ऐसीयासी ॥ ८ ॥ कल्याण गोसात्री पुसती तयासी । आमुच्या
 स्वामीसी सागा कोणी ॥ ९ ॥ सागताचि मार्ग चालीले निर्भय । क्षणती
 गुरमाय भेटे वही ॥ १० ॥ परताचा कडा अद्भुत तयात । मध्येंच
 रसत भीम टाणे ॥ ११ ॥

१०७

॥ श्रीराम ॥ परता दोन भाले खाले ऋ खोल । मध्येंच
 सरळ रूक्ष होता ॥ १ ॥ पायरीचा वृक्ष पाल्याच्या शुभक्यात । तेथें
 स्वामीनाथ प्रसलेती ॥ २ ॥ मळवट कपाळीं जेसा आहे तसा । टप
 टपांत दशा होती तैसा ॥ ३ ॥ ताबुल मुवात आनदभरीत । कल्या
 णाची तेंच दृष्टी गेली ॥ ४ ॥ नग्न असिलता झळकली हातात । पाहा
 ताची तेथ नमन केलें ॥ ५ ॥ स्वामाचाही दृष्टी गेली यात्ररी । क्षणती
 हा मुठारी आला आना ॥ ६ ॥ दिली तेव्हा हाक क्षणती कां येतोसी ।
 जींचि मरसी जायें मार्गें ॥ ७ ॥ ऐकोना नमन केलें दडवत । उठोना
 चालत त्रें त्रें ॥ ८ ॥ अक्स्मात तेव्हा आगेठी मारोन । परताप्रीं
 जाण गेले रेंगें ॥ ९ ॥ परतापरते हेही चालायते । दुरोनी देखालें
 भव्यरूप ॥ १० ॥ पुन्हा तेथें नमन केलें दडवत । प्रेम हे अद्भुत
 भीम टाणे ॥ ११ ॥

१०८

केली विचारणा ॥ ४ ॥ दोही हातीं दोन धोंडे घेवोनीया । टाकितानी
 तयावरी पाहा ॥ ५ ॥ बहुताचि धोंडे टाकीयले परी । येक अंगावरी न
 पडेचि ॥ ६ ॥ येतांचि जवळी खड्ड उचळालें । अद्भुतचि केलें नवल
 पाहा ॥ ७ ॥ धांवोनीया जवळी आले अकस्मात । पागोटें पाडीत मस्त-
 कीचें ॥ ८ ॥ वामहस्तें शेंडी धरोनीया नेटें । वांक क्षणती मोटें केलें
 अंग ॥ ९ ॥ जितुकें वांकवीती तितुकेंच वांकती । मारूं आतां क्षणती
 याच क्षणीं ॥ १० ॥ स्वामीहस्तें मृत्य होईल क्षणून । प्रेम आलें पूर्ण
 भीम क्षणे ॥ ११ ॥ १०९

॥ श्रीराम ॥ असिलता सव्य हस्तांत घेवोन । मानेसी लावोन
 मारूं क्षणती ॥ १ ॥ इतुक्यांत शब्द येक बोलीयले । जाहाले नवल
 तेंही ऐका ॥ २ ॥ येका घायामय्यें स्वामी मुक्त करा । मानीतो मी बरा
 मुख यांत ॥ ३ ॥ स्वामी क्षणती बरें मानीयलें मुख । मज काय देख
 त्वरा आहे ॥ ४ ॥ आतां मी आडट घेतो स्वस्थ चित्तें । येका घायें
 मातें तुटसी कैसा ॥ ५ ॥ मोठी मान येथें करोनी आलासी । नको
 क्षणतां येसी धटपणें ॥ ६ ॥ आतां घेतों सेज हळु हळु स्वस्थ ।
 झालासी तूं मस्त शिष्यामाजी ॥ ७ ॥ मग मौन धरुनी राहिले ते
 वेळीं । स्वामीनीं हालवोली असिलता ॥ ८ ॥ मानेवरी ठेवितां ती क्षण
 क्षणा । तों तों यांच्या मना आनंदचि ॥ ९ ॥ दृढनिधयाचें बळ
 पाहोनीयां । आली गुरुराया दया पूर्ण ॥ १० ॥ असिलता तेव्हां
 हस्तीची टाकीती । आळिगन देती भीम क्षणे ॥ ११ ॥ ११०

॥ श्रीराम ॥ नेत्रीं अश्रुधारा सद्रदीत कठ । बोलीयले स्पष्ट
 तेंही ऐका ॥ १ ॥ सर्व भातखाऊ मिळालेत सारे । मुखाचे सोपरे
 आहेत कीं ॥ २ ॥ आह्मा मात्र चळ जाला क्षणताती । तूं येक निभ्रांती
 देखीलसी ॥ ३ ॥ माझीये कृपेचा तूचि अधिकारी । येर वेपधारी
 जाण वापा ॥ ४ ॥ तांच्या धागरीनें उद्दक सांठविती । समुद्र न घेती
 माठऊन ॥ ५ ॥ त्याम येक जाला अगस्तीच मात्र । मुग्धाचेंचि पात्र

तेणें कल ॥ ६ ॥ तसी गुरुरूपा आधी करा ऐसी । घेती परी गुरुसी
 न साठने ॥ ७ ॥ सद्गुरुमी गिळारें तेव्हा गुर व्हारें । जीवित्व वेंचार्ने
 लागे त्रापा ॥ ८ ॥ कन्याणारे स्वामीपण माझें सरें । तुझे ठाई वारे
 असो आता ॥ ९ ॥ तुजें आणि माझें ऐसे आहे द्वैत । जात्रो वा समस्त
 आजीहूना ॥ १० ॥ मस्तकी हस्तक ठेवोनीया त्रात्र । केलासे अगाध
 भीम ह्मणे ॥ ११ ॥ १११

॥ श्रीराम ॥ ब्रह्ममोघ तेव्हा लावला सपूर्ण । कृपेचे महिमान
 प्रोत्पन्नेना ॥ १ ॥ विप खाता जसा मृत्यही तत्काळ । अमृतें केवळ
 अमर होय ॥ २ ॥ तसा अत्रकृपेमाजी अधोगती । कृपेमाजी मुक्ती
 तेसी जाणा ॥ ३ ॥ जीवित्व धरोनी ब्रह्म व्हारें ऐसें । न घड विश्वासें
 जाण त्रापा ॥ ४ ॥ वारवार देती आर्लिंगन प्रेमें । प्राप्ती हे नि सीम
 जाली तेव्हा ॥ ५ ॥ मग स्वामीलागी बोलीले उचन । सरसीसी दर्शन
 घारें आता ॥ ६ ॥ भोळ्याभाषिकासी ताराया अत्रतार । भाग्य अमुचे
 सार ह्मणोनीया ॥ ७ ॥ अपुल्या त्रियोगें सर्व दुख जालें । अत्र हें
 वजिलें कोणी कोणी ॥ ८ ॥ जसा मयुरेसी कृष्ण गेल्यावरी । गोकु
 व्यत परी जाली होती ॥ ९ ॥ तेमें समस्तासी त्रियोगें नाहाले । चा
 लारें रहातें येच क्षणीं । ॥ १० ॥ घेवोनी स्वामीसी आले आनदानें ।
 भीम गाय मन दास त्याचा ॥ ११ ॥ ११२

॥ श्रीराम ॥ सज्जनगडासा यता मार्गी खान । करारें ह्मणोन
 इच्छा जागी ॥ १ ॥ कन्याणार येथें करी स्वैपाकासी । नैवेद्य रामासी
 दाऊ येथें ॥ २ ॥ झाळी होता काव्ये त्यान सर्व सिद्धि । नैवेद्याची
 निधि सपादाला ॥ ३ ॥ उभयानी तेथें करोनी भोजन । मग आत्र
 जाण किल्यावरी ॥ ४ ॥ समस्तासी जाला आनद अद्भुत । नमासी
 यत सर्व तेव्हा ॥ ५ ॥ तये वळीं यक पद कलें न्यानी । तेही प्वा
 कानें भावयुक्त ॥ ६ ॥ रावहा दर्शना आत्र भावयुक्त । पड दटयत
 पावावरा ॥ ७ ॥ स्वामीलागी ह्मणे कल्याण गोसात्री । फोडें पाय जागी

धरु त्यांचे ॥ ८ ॥ पाहाताचि तया नमन केलें प्रेमे । ह्मण आत्मा राम
 दारीयला ॥ ९ ॥ वशांमार्जा येऊ जाला भगीरथ । आझा समस्तात
 तसे तुझी ॥ १० ॥ भीम ह्मणे रांये धरविळे पाय । पुढील प्रमेय ते-
 ही ऐका ॥ ११ ॥ ११३

॥ पद स्वामींचें ॥

पदा पदा ब्रह्मपिमा येतो जवळी । रामनाम हाक मान्ना डोई वाडोळी ॥
 उरति शोडी बघनरीण सदा भोक्क्या । मगाराचा धुत्रा करोनी आण उधळी ॥ १ ॥
 मीपणाचें दाहाणपण जवळें माथें । कोण वाहे वेहनुदिवन्नाचें वीथें ॥
 नग्ये आझा मान अभिमाणाचें हुणें । तुया शुद्धि घेता सुरे भीषण हें मान ॥ २ ॥
 प्रपच उरिग्व्यापनी वंगणें त्याणें । भौता पाळा पडोन वाहे जन भविद्येचें ॥
 देखोना धावे ज्येनी पळेजन द्य वागचें । अश्याचें रान पेता नचने दाणाचें ॥ ३ ॥
 औट हात गने नवा ठाई वितुळजे । दाहाबा टाव हाता तेथें टीगळ दाधले ॥
 ऐणे मन तेहा निरुतात गुललें । परतूनी अले ह्मणोनीया जीवें मारिजे ॥ ४ ॥
 आर्मी जन धड देउनी चार ररितो । पिमा आपणा ऐग्या दसुनी उमर धरीनो ॥
 आतें भेगें येती त्या वड आनीने । गर्मारामदाम एणें अवद्ध वाटना ॥ ५ ॥

॥ श्रीराम ॥ ऐसे पद केले मनीनीं ऐकीले । मन आनदलें
 तथे वेळी ॥ १ ॥ मिरजे त्रेणुवाई होती ते दर्शना । आगी निचे जाणा
 प्रेम मोठें ॥ २ ॥ निचे भक्ति ऐसी भक्ती नाही कोठें । ध्यान तांचें
 मोठें कोणा नये ॥ ३ ॥ ऐन्वभाय ऱ्ठ अमे स्वामीपाई । भक्तीचा
 नसाई काय नागू ॥ ४ ॥ आली स्वामीपासी ध्यास अहिर्निशी । पाई
 मस्तकासी ठेरीपले ॥ ५ ॥ मार्गी जाले श्रम पर्जन्य लागला । श्रम हा
 जाहाला बहुनाड ॥ ६ ॥ मनीं ह्मणे आता येणें जाणें पुरे । स्वामीपदीं
 स्थिर होऊ आता ॥ ७ ॥ वाटेचा वृत्तात मरु निवेदिला । स्वामीनीं
 ऐकीला मनोभारें ॥ ८ ॥ ह्मणती वेणें ऱ्ठ श्रम जाण तुन । दया
 आली नज ऐक आता ॥ ९ ॥ घरींच पाऊन लागला पाहून । क

आलीस जाण मरावया ॥ १० ॥ ऐकताचि नेत्रीं लागले पाझर । आला
 प्रेमपूर भीम हणणे ॥ ११ ॥ ११४

॥ श्रीराम ॥ हणणे स्वामी हेचि इच्छा आहे मज । हेचि द्यावे
 आज कृपादान ॥ १ ॥ स्वामी हणती ऐक पधरा दिवस । भोजन
 आह्वांस घाली मग ॥ २ ॥ आज्ञा हणूनी पाई ठेवी मस्तकाला । आनट
 जाहाला मनामाजी ॥ ३ ॥ आवडीचीं रीती ऐकावी सादर । मिरजंमार्जी
 घर तयें स्थानी ॥ ४ ॥ गावात जें उच्च तांदुळ पाहोन । शुद्ध ते
 सडोन निवडावे ॥ ५ ॥ जैसे शिवपुजे निवडीताती जन । तैसेचि
 निवडून सगळे द्यावे ॥ ६ ॥ त्याचा वस्ता भरून ठेवावा स्वामीसी ।
 ऐसें साहित्यासी सर्प पाहा ॥ ७ ॥ भरोनी कठाळ स्वामीपासी द्यावे ।
 आनदेचि द्यावे भोजनासी ॥ ८ ॥ वेणुवाई आहे तोंघरी स्वामीनीं ।
 दुःप्याच्या हातूनी न जेवीती ॥ ९ ॥ हणूनी त्या वेळे पधरा दिवस ।
 भोजन आह्वांस घाली हणती ॥ १० ॥ पुढील कथेसी द्यावे अवधान ।
 भक्ती हे गहन भीम हणणे ॥ ११ ॥ ११५

॥ श्रीराम ॥ पधरा दिवस स्वैपाक करून । स्वामीस भोजन
 करवीलें ॥ १ ॥ सोळावे दिवसीं करूनी भोजनासी । वार्लाले शिष्यासी
 गुरुरात्र ॥ २ ॥ अमुचें आसन घाळ्ळें वाहेरी । उठोनी सत्वरी चा-
 लीयले ॥ ३ ॥ बाहेर आसन त्यापरी बैसोन । पाहताती जाण शिष्या-
 कोडे ॥ ४ ॥ हास्तासी जोडोन सर्व उभे तेथे । पुसती स्वामी त्यांते
 तेंही ऐका ॥ ५ ॥ सर्वही जणाचीं जाली हो भोजनें । शोध करूनी
 येणें याची वेळ ॥ ६ ॥ सर्वांचाही शोध घेवोनीया आले । मग निभे-
 दिलें गुरुराया ॥ ७ ॥ भोजन वेणीचें जालेसें पाहावे । येवोनी सागावे
 येच क्षणीं ॥ ८ ॥ तुळी कोणी कोठे न जायें येथोनी । सर्वही मिळोनी
 आसा येथें ॥ ९ ॥ वेणुवाई स्वस्थ भोजन करून । तांबुळ घेवोन बैस-
 लीसे ॥ १० ॥ स्वामीनीं तयेंसी पाठवीले मूळ । आनदाची वेळ भीम
 हणणे ॥ ११

॥ श्रीराम ॥ बोलानिता आली पायाम टागरी । मग उठ
 वीळी गुरराये ॥ १ ॥ उण त्या कउन केरसे ऐकीं । रामासी वर्ण
 आयडीने ॥ २ ॥ सितास्यवरासी केले कनारी । ते वेळी स्वामीर्म
 ऐकालें ॥ ३ ॥ ऐकताची म्वामी मतोप पात्रे । रामासी वर्णितें आ
 यडीने ॥ ४ ॥ वेणे आजो आहे साळ्या दिवस । मागे या वेळस पाही
 जे ते ॥ ५ ॥ आज्ञा हणोर्नाया निणा आणरील । भागें आणरीग
 गुरुरात्र ॥ ६ ॥ हणने मागू काय नासावन मारे । चित्त हें न थार
 तयामध्ये ॥ ७ ॥ मिद्धि आणि सामर्थ्य जरी मागू आता । तरा काही
 चित्ता तेही न ये ॥ ८ ॥ पाई श्याग ठाव टुजपण वाव । घेणें देणें
 सर्ग नाही करा ॥ ९ ॥ नेत्रीं अश्रुगारा सद्रदीत कठ । गोलता हे स्पष्ट
 प्रेमभरें ॥ १० ॥ रामाच शरीर धरालें पूर्ण । गले देहभान भांम
 हणने ॥ ११ ॥

११७

॥ श्रीराम ॥ वेणुवाई ऐसी भक्ता कोठे नाहा । अद्भुतचि पाहा
 प्रेमा जीचा ॥ १ ॥ टेपोर्नाया निणा नमन घालीत । पडे दडवत
 पृथ्वीवरी ॥ २ ॥ चरणाररी ठरी मस्तक ते वेळी । प्रमाश्रुने क्षाळी पाय
 तेव्हा ॥ ३ ॥ स्वामी सर्वालागी हणनी तत्वता । भवनाचा आता
 घोष करा ॥ ४ ॥ मृदाग आणोन्ना गळही गायसी । रामराम ऐसी
 ध्वनी पूर्ण ॥ ५ ॥ वेणुवाईचीया मुग्धातूनी कमा । रामराम ऐसा शब्द
 जाला ॥ ६ ॥ तथा शब्दासरिमा प्राण रोग जाण । देह अचेतन जाल
 तेव्हा ॥ ७ ॥ तुळसीनागें आणि चदनकाष्टासी । आणोनी तयेसी
 उचलीले ॥ ८ ॥ आनटे दहन केठे म्वामीराये । इग्रामरणी पाहं
 हणती सर्ग ॥ ९ ॥ धन्य वेणुवाई निष्ठा जिचा पूर्ण । स्वामी मुवे
 स्तवन करिती जीचें ॥ १० ॥ गुरुभक्ताचा हे सीमाच जाहली । पुढें
 कथा जाली तेही ऐका ॥ ११ ॥

११८

१ वेणुवाईच सीतास्यवरा कार्य अतून अप्रमादत आहे मभेला
 ते उपलब्ध पान आहे

॥ श्रीराम ॥ स्वामीच्या मानसीं रामकथा कांहीं । वर्णानीं हें
 पाहीं इच्छा जाली ॥ १ ॥ सुदरकांडाचे केले शत श्लोक । युद्धकांड
 देख तेरा शतें ॥ २ ॥ पेसैं चौदा शतें केले रामायणें । जयाच्या श्रवणें
 दोष जाती ॥ ३ ॥ येक शिष्य आला स्वामीदर्शनासी । त्याच्या
 मानसीं रामायणें ॥ ४ ॥ यांसी हणें मज यात्रें हें पुस्तक । प्रीत
 त्याची येक दुजी नाही ॥ ५ ॥ प्रातःकाळीं त्या जावयाची त्वरा ।
 हणोनी दातारा विनवाळें ॥ ६ ॥ यांनी कल्याणासी केली आज्ञा ऐसी ।
 तुहींच हें यासी लिहूनी यात्रें ॥ ७ ॥ येका रात्रीतची लिहिलें पुस्तक ।
 प्रातःकाळीं देख आणून देती ॥ ८ ॥ पाहोनी प्रसन्न जाले गुरुराज ।
 आळिगन सहज दिलें प्रेम ॥ ९ ॥ मग मनबोध केले श्लोक पूर्ण ।
 दोन शतें जाण पांचागळें ॥ १० ॥ आणिक अभंग जाले संख्येतीत ।
 न होय गणांत भीम हणें ॥ ११ ॥

वाडिती गिरगात्रासी ॥ ९ ॥ लणती स्वामीपण दिल्लें म्या तयामी ।
 आतां मजपासीं काही नाही ॥ १० ॥ स्वामीत्पचि दिल्ले आपणा ऐसें
 वेतें । द्वेत मानळ्ळे भीम लणे ॥ ११ ॥ १२०

॥ श्रीराम ॥ स्वामीचीं चरित्रे तडिलातडिल्लें श्रवण । जागी
 तितुकीं जाण वर्णिल्ली ॥ १ ॥ अत्पमती परी आमड मानसीं । लणोनी
 सिद्धीसी नेळें देवें ॥ २ ॥ वशपरपरा आणि गुरुही ते । ऐका सागेन
 ते मालीकेसी ॥ ३ ॥ कल्याण स्वामी हे ब्रह्मचारी पूर्ण । बधु त्याचे
 जाण येकोदर ॥ ४ ॥ दत्तात्रय ऐसें नाम असे साचें । स्वामीनीं त्याचें
 लग्न केलें ॥ ५ ॥ कृपा करोनीया दिला तर पूर्ण । नारळ देवान
 पोलीयले ॥ ६ ॥ ब्रह्मनिष्ठ भक्त होय तुज पुत्र । पुढेंही विचित्र
 ऐका येक ॥ ७ ॥ तुझिया वशात भक्तचि होतीळ । सहजात बोल
 जाले ऐसे ॥ ८ ॥ रामस्वामी हे पुत्र जाणा त्याचे । ब्रह्मनिष्ठ साचे
 गुरुभक्त ॥ ९ ॥ तयापामानी हे यशवतस्वामी । प्रेम प्रीति रामी
 सदा याची ॥ १० ॥ तयानीं नाम हें गर्भाचि टेंगातें । भीम ऐसें
 जाणें खूडीतही ॥ ११ ॥ त्राप आणि गुरु परपरा ऐसी । सर्व श्रोत
 यामी निवेदीनी ॥ १२ ॥ गुरुचरित्र हें सर्व जालें । अभगीं वर्णिल्ले
 यथामती ॥ १३ ॥ न्यून अमेल ते वगय सपूर्ण । श्रोते तुझी मृत्त
 लणोनीया ॥ १४ ॥ गुरुभक्तांनीं हे त्राचावें आमडीं । तयामीच गोडी
 त्रागे येतें ॥ १५ ॥ येक जत आणि यद्वराम त्रते । अभग निवृत्त
 ओढत हे ॥ १६ ॥ शके सत्राशत आणि येकोणीम । पिगळ हा अमे
 मयळ ॥ १७ ॥ श्रावण त्रात त्रितीया हे तीव्र । रामर अमन सौम्य
 पाहा ॥ १८ ॥ शततारका हे नभत्र जाणावें । तारीय स्वभावे
 पधराती ॥ १९ ॥ मोक्ष पुण्या नात तयात अवती । अभग सयापी
 तेंथे जाली ॥ २० ॥ यशवतमुत मताया कीर्तनें । भीम भयभान
 नाही जालें ॥ २१ ॥ १२१

॥ इति श्री गुरुचरित्रे अभग सपूर्ण ॥ शुभ भवतु ॥

कल्याणस्वामी

॥ श्रीराम ॥ कल्याण स्वामी हे शिरगारीं होते । आनदभरीत
सर्नकाळ ॥ १ ॥ काळ पडे तेव्हा पढरी निघाले । समागमें चाले
बहु जन ॥ २ ॥ हाणमता वेरड वाटात छुटाय । आला दया तथा
काही नाही ॥ ३ ॥ अकम्मात यासी पाहोनीया हणने । येकीकडे होणें
तुली आता ॥ ४ ॥ तुमचा समुदाय घेरोनीया जाणें । दर्शनेचि भाज
जाला ऐसा ॥ ५ ॥ हणती हे आह्लासी आधी मारी येथे । चित्ता
येईल तें करी मग ॥ ६ ॥ बहुतचि बोप करिता तथास । भाणें हणने
शिष्य करा मज ॥ ७ ॥ तथा रामनाम सांगता तथाणें । मागा काही
हणने स्वामीलागी ॥ ८ ॥ पढरीस आह्लाी मुरक्षित जाणे । ऐसे देई
भाणे करोनीया ॥ ९ ॥ शभर वेरड रक्षणासी दिले । पढरीस आले
मनीसहित ॥ १० ॥ केला यात्रा माग निघाले तेथोन । पुढील कथन
भीम गाय ॥ ११ ॥

॥ श्रीराम ॥ परड्यासन्निध तीन कोशावरी । राहिले निर्धारी
टोमगारीं ॥ १ ॥ सीनार्तारीं मठ केला न्या गावात । शिष्यही बहुत
जाले तेथे ॥ २ ॥ बालेघाटारी होता शिष्य तेणें । यासी पाचारणें
केलें होतें ॥ ३ ॥ रामनवमी घरीं उछाह तो करी । सद्गुरु पाचारी
प्रेमभाणें ॥ ४ ॥ निघाले जायया मार्गी विहीरीवरी । स्नानसध्या बरी
नारिताती ॥ ५ ॥ जटिलें येरोनी माडीवरी पाय । ठेरोनीया पाहे शांती
याची ॥ ६ ॥ काढोनीया पाय भागे उभा राहे । शिष्यसमुदाय
खवळला ॥ ७ ॥ नेत्र उघडोनी शिष्यामी हणती । क्रोध नका चित्तीं
येऊ देऊ ॥ ८ ॥ मुग्या मर्क्षाब्दचे लागताती पाये । त्याचें तुली काय
केलें मागा ॥ ९ ॥ एकला जटिल पायामी लागला । नोही शिष्य

जाला पुढं एका ॥ १० ॥ आये अयेरीसि प्रतिपदेमचा । त्वभोजनामी
 होते वेळे ॥ ११ ॥ गावामानी मठ होता जर्नीळाचा । त्याच्या महतीचा
 डाग तेथे ॥ १२ ॥ देशमुख त्याचा शिष्य होता हणून । प्रतिष्ठा
 सपूर्ण तेथे त्याची ॥ १३ ॥ तेही भोवनासी तसाले होणे । ब्राह्मण
 पुत्रें केले तेव्हा ॥ १४ ॥ गंध पुष्पे पुत्र मान देता यामी । क्षोभोन
 मानसा गेले पाहा ॥ १५ ॥ नमजारीले परा पुन्हा नाही आले । भय
 भीत जाले सर्व तेव्हा ॥ १६ ॥ ब्राह्मणभोजन जाहाळीयानरा । विरस
 अतरी जाग मोटा ॥ १७ ॥ रात्री कीर्तनासी कोणाच न यती । भय
 पडे चित्ता न्सायाचे ॥ १८ ॥ स्वामीनीच येक पद हणोनीया । आठ
 वळे तथा श्रागुरुसी ॥ १९ ॥ देशमुख होता दुसरीया गात्री । निद्रा
 करी वरवी आनदानें ॥ २० ॥ तेथेचि सदुरु प्रगल्हानी । उडानें
 मारोनी उठवीग ॥ २१ ॥ हणती रामदास नाम माझे सत्य । तू वारे
 भ्रमिष्ट जाहालामी ॥ २२ ॥ माझे मूळ तेथे गल्ह उठाहास । जर्नीळें
 शिष्यस केला त्याचा ॥ २३ ॥ प्रात काळा तुजा जावानी समानें । कर्गमी
 तरी प्राण राह तुजा ॥ २४ ॥ कपाळीं तथाया बुका लयायग । नमस्कार
 केग मनोभावे ॥ २५ ॥ उठानी पाहात तव काहीं नाही । प्रात काळीं
 पाही निगळा तो ॥ २६ ॥ कल्याण स्वामीहा निरोनी चागीग । मार्गी
 माची ताले दर्शन या ॥ २७ ॥ घाळ्याखाल उडी गकोन नमन ।
 वरें पाळ जाण तडगत ॥ २८ ॥ गावात आणान समान वहुत ।
 करोनीया होत शिष्य तोहा ॥ २९ ॥ तडिळ हाते त हाकाना दिवळ ।
 उळाहासी केग आनदानें ॥ ३० ॥ अपार चरित्रे केग पने रिता ।
 भाम गाय चित्तीं प्रेमयुक्त ॥ ३१ ॥

दत्तात्रेयस्वामी

॥ श्रीराम ॥ दत्तात्रेयस्वामी त्यांची कथा रम्य । कीर्तनाचें प्रेम
 एका ज्यांचें ॥ १ ॥ कोकणस्थ विप्र मांडवगडासी । होंता त्याचे स्त्रीसी
 वाधा होती ॥ २ ॥ समंधाची वाधा वस्त्रचि टाकावें । भलतेंचि करावें
 नवल मोठें ॥ ३ ॥ घरांमध्ये होती ठेविली कोंडोन । तेंथें आगमन
 जाले यांचें ॥ ४ ॥ तयां घरांमध्ये करितां कीर्तन । दार उघटोन आली
 तेंथें ॥ ५ ॥ भक्ति ज्ञान आणि वैराग्य वर्णितां । अनुताप तत्वता जाला
 त्यासी ॥ ६ ॥ ह्मणे म्या बहुतालागी दिला दगा । आतां मुक्तिजोगा
 ठाव आहे ॥ ७ ॥ घेवोनाया तीर्थ भालाभरी उडे । पृथ्वीमांजा पडे प्रेत
 जेंसे ॥ ८ ॥ आंगावरी तिच्या टाकायली छाटी । उठीली गोरटी लज्या-
 युक्त ॥ ९ ॥ पायावरि तेहां मस्तक ठेवोन । स्त्रियांमध्ये जाण गेली
 वेगें ॥ १० ॥ तिच्या बोध्यामध्ये नारळ घालीत । पुत्र तया होत सत्ता
 ऐसी ॥ ११ ॥ अद्यापी तयेचा वश परींच्यात । पाहावा जी तेथ आहे
 जाण ॥ १२ ॥ बहुत चारत्रें केलें त्यांत येक । संकळीत देख वर्णि-
 यलें ॥ १३ ॥ पुढील कथेसी दावें अवधान । भीम आहे दीन तया-
 चेची ॥ १४ ॥

राघवस्वामी

॥ श्रीराम ॥ दत्तात्रेयस्वामी त्यांचे पुत्र धन्य । जाले जे गा
 गान्य भक्त ज्ञानी ॥ १ ॥ जनका ऐसा ज्यांनीं प्रपंचही केला । भक्ति
 ज्ञान ज्याला हस्तगत ॥ २ ॥ येके दिसीं घरीं स्वर्चावया नाही । बोली-
 यली पाही माता यांसी ॥ ३ ॥ ह्मणे राघोवारे घरीं वसलीयां । कैसा
 प्रपंचा या चाले सांग ॥ ४ ॥ ह्मणती विश्व पाळी तो आह्ला सांभाळी ।
 नवल तये काळीं जालें एका ॥ ५ ॥ भोजनी वैमतां कोरटाची भान ।

दुध नाही मात चाणनात ॥ ६ ॥ श्लोक दोन करून देनापुढं तेंणे ।
 ठेगविले जाण शिष्याहार्ती ॥ ७ ॥ पाचमे ऋषये एक गाय हंस । तथा
 समयास आली तैयें ॥ ८ ॥

॥ श्लोक ॥

ज्याचे गृहा कमळजा आण कामधनु । कन्यतरु धरनिधा मुख काय वानु ॥
 आश्वीर्य वाटत मनी कविराग जाणा । दामास त काडस विच त ही निळना ॥१॥
 राहते स्मदानभुमिकेवरि भस्म खावा । मागे सदा भिक घरोघरि दैन्य दावा ॥
 आश्वीर्य वाटत मनी कविराज भला । दामाघरी क्षिरनिधी सुरदुभी ला ॥ २ ॥

ऐसे दोन श्लोक केले तये वेळा । आणुनी देनाजवळीं वाची
 ताची ॥ ९ ॥ ऐसा भक्तालागी साभाळी अनत । घरातचि देत भीम
 हणे ॥ १० ॥

यशवंतस्वामी

॥ श्रीराम ॥ राघवस्वामीचे पोटी यशमत । पुत्र जाले सत्य-
 भक्त ज्ञानी ॥ १ ॥ पढरीस गेले यात्रे कार्तीकीस । चोरानीं घोड्यास
 नेले त्याचे ॥ २ ॥ समाधान वृत्ती न डढळे मन । शार्ता हे सपूर्ण
 वाणळसे ॥ ३ ॥ पधरा दिवस जाले जाते वेळे । बोलीले सकळ
 सर्गीयासी ॥ ४ ॥ सामान घोड्याचें पाडुरगापुढें । ठेवानी निवाडे
 या रे वेगा ॥ ५ ॥ इतुक्यात कौतुक घोडें आलें द्वारी । जाली नमल
 परी काय सागू ॥ ६ ॥ भक्ताचे कधीही न पडेंचि उणें । सदा नारायेण
 साभाळीतो ॥ ७ ॥ बाप आणि गुरु आमुचे जाणावें । भीमालागी भाव
 पाई त्याचे ॥ ८ ॥

भानुदासस्वामी

॥ श्रीराम ॥ भानुदासस्वामी सतामार्जी श्रेष्ठ । प्रपचाचे कष्ट
 दूर च्या ॥ १ ॥ कापड आणाया गेले सग्यासरे । अद्भुतचि देवे केले
 तेथे ॥ २ ॥ खेप भरोनीया घेता मार्गावरी । पाले दिल्ली बरी गावा
 पानी ॥ ३ ॥ याचे पाल मय्ये होतें हे गावात । कीर्तनासी जात ऐका
 वया ॥ ४ ॥ सर्गानी बर्जिले परी न राहाले । स्मरणी रगले देना
 जीचे ॥ ५ ॥ रिया पैयामथ्ये दीड पाले याची । टाकती तयाची बुद्धी
 ऐसी ॥ ६ ॥ बल सारे रानी दिधले हाफोनी । रडऊ तया मनी भाव-
 ना हे ॥ ७ ॥ चार आले धाडी मोठी अकस्मात । लुटोनीया नेत सर्व
 याचे ॥ ८ ॥ भानुदास आले कीर्तन पेकानी । पाहाती नयनी जाहाले
 ते ॥ ९ ॥ माझे सर्ग देना केलेसी जतन । परी सगा जाण माझे
 की हे ॥ १० ॥ तेहा पाडुरगे चार अत्र कले । प्रात काळी आले
 घेवोनीया ॥ ११ ॥ ज्याचे त्यासी दिन्हे आनद जाहाला । वागीले
 दिजाला आपुले जे ॥ १२ ॥ साडोनीया वेगसार पिणा हाता । भजनी
 रगती अहिनिसी ॥ १३ ॥ सनाच चरित्र गाता आणि एकता । हाय
 सार्थकता भीम हणे ॥ १४ ॥

॥ श्रीराम ॥ घरीं आल उहु दरिद्र पिडीले । काता तेव्हा गेले
 दीनरूप ॥ १ ॥ प्रात काळीं गगास्नान करोनीया । गीतापाठी तया
 प्राति फार ॥ २ ॥ यागक्षेम त्याचा गहातो मी ऐसे । अनन्य विश्वास
 भजती जे ॥ ३ ॥ लोक पाहोनीया विस्मित जाहाले । हारताळे लागले
 तयालागी ॥ ४ ॥ देव घरीं आले माल घेवोनीया । काता पुसे तया कोण
 तुझी ॥ ५ ॥ कृष्णार्जीपत हें नाम सागीतले । द्रव्ये अन्न केले तृत
 तय ॥ ६ ॥ जमनरी खाता न सरेचि ऐसे । देवोनी विश्वासे बोली
 यड ॥ ७ ॥ तुमचा भ्रतागर्मी निरोप मागावा । दड धरुनी जीवा

मार्जा ऐका ॥ ८ ॥ आमुचे दाढी त्यानीं छारिलीं हार्ताळ । पुसोनीं
 तात्काळ टाका साग ॥ ९ ॥ इतुकें सागोनीया गेले तों हे आले । घरां
 जों पाहीले अद्भुतर्ची ॥ १० ॥ पुसता कातेसी सागे वर्तमान । नेत्रां
 बाहाती जाण अश्रुधारा ॥ ११ ॥ तात्काळ हार्ताळ पुसोन टाकीली ।
 भक्तासी साभाळी हेंचि सत्य ॥ १२ ॥ कातेसी हणती सर्गस्वाचें दान ।
 करावेंसें जाण वाटताहे ॥ १३ ॥ बोलायोनी मित्र फडशा केला सारा ।
 हणो ज्याचें त्याला समर्पिलें ॥ १४ ॥ ऐसे हरिभक्त उदास मानसीं । देव
 तयापासी भीम हणो ॥ १५ ॥

॥ श्रीराम ॥ भानुदास क्षेत्र पेठणाहूनीया । पढरी जावया
 सिद्ध जाले ॥ १ ॥ आले पढरीस नेम याचा असे । प्रेमाच्या उल्हासें
 गांभें भांभें ॥ २ ॥ देवापुढें पाच अभग हणावें । देवें माळें द्यावें
 अकस्मात ॥ ३ ॥ येका शिष्यें यासी पितामर दिला । आले राउळाला
 नित्या ऐमे ॥ ४ ॥ तेंथें होता सडा चिडमिडीत जाले । पितामरामुळें
 काय केलें ॥ ५ ॥ राखोनी नमन केलें वरिच्याररी । तयें अवसरीं
 माळ न ये ॥ ६ ॥ बहुत श्रम जाले न ये माळ जेन्हा । उपेक्षालें तेन्हा
 हणती देवें ॥ ७ ॥ तेथोनी निघाले येका गावा आले । लोकासी बोलीले
 तेथीलिया ॥ ८ ॥ प्रहररात्रीसी विघ्न येईल येथें । मारोनी तयातें टाका
 तुह्मी ॥ ९ ॥ पढरीहून ते होते दोन कोस । हणती जिवा नाश करू
 आता ॥ १० ॥ चौथे गडी केलें तयासी हणती । माझीये मोटेसी
 वाघोनी न्या ॥ ११ ॥ तया गागामध्यें नेवोनी टेंगवें । मग तुह्मी
 यावे पढरीस ॥ १२ ॥ आज्ञा हणोनीया नेली मोट गावीं । ठेगिली
 जाणारी गागामध्यें ॥ १३ ॥ निवोनीया गडी गेल्यावरी लोक । मार
 करिती देख तयाररी ॥ १४ ॥ बहु केला मार परी न लागेची । मागें
 प्रन्हादाची साक्ष यासी ॥ १५ ॥ धीट गेले मोटे सोडोनी पाहीले ।
 स्वामीन देखीले अकस्मान ॥ १६ ॥ नमन करिती पायास लागती ।
 तेथोनीया येतो पढरीस ॥ १७ ॥ निग्रह करिता हणो पांडुरग । सोप-

ज्याचें मग स्मरण दिल्लें ॥ १८ ॥ समाधान केलें माळेसी दिधले ।
पैठणासी आले आनदानें ॥ १९ ॥ पुढील चरित्र विस्तार बहुत । भीम
गाय नित्य सतलोला ॥ २० ॥

॥ श्रीराम ॥ अनेगोंदीमध्यें होता नृपनाथ । कानडा त्रिह्यात
रामराजा ॥ १ ॥ रासाईचा भक्त होता तो अत्यंत । साक्षात्कार सत्य
होता मोठा ॥ २ ॥ अभिमान त्या जाहाला अत्यंत । वैभवी आणि
भक्त मीच ह्मणे ॥ ३ ॥ हेमाडपतही तेथें होते जाण । त्यासी गजानन
साध्य सदा ॥ ४ ॥ लके निर्माणें नेले होते ज्यासी । पिशाचलिपीसी
आणिले ज्यानीं ॥ ५ ॥ रायापासी येता बोलीला अभिमानें । आह्मा
ऐसा कोण भक्त बोला ॥ ६ ॥ वैभवही थोर भक्तही मी थोर । देवी
माझी थोर सर्गामध्यें ॥ ७ ॥ हेमाडपतासी न सारें जेव्हा । बोलीयले
तेव्हां निशकची ॥ ८ ॥ पढरीत पाडुरग देव येक । ऐसा नाहीं देख
भूमडळीं ॥ ९ ॥ त्याचाची भक्त नामदेव सत । वैभव अद्भुत तेथें
आहे ॥ १० ॥ रायासी आवेश येवोनी निघाला । सर्व वैभवाला
घेवोनीया ॥ ११ ॥ यानीं करोनीया गणपतीच्या ध्याना । ह्मणती
माझ्या उचना साभाळारें ॥ १२ ॥ अभय होताचि चालीयले मार्गी ।
सेना दोही भागों चतुरग ॥ १३ ॥ आठ कोसावरी राहीली पढरी ।
भक्तसाहेकरी पाडुरग ॥ १४ ॥ अद्भुतचि मान करितो देवाजी । हार
काची दुर्जा ऐसें भासे ॥ १५ ॥ घोड्यावरी स्वार होवोनी आपण । आले
नारायण रायापुढें ॥ १६ ॥ रायें पाहाताचि ह्मणे नामदेव । नमन सद्भावें
करूनी पुसे ॥ १७ ॥ कृष्णाजीपत हें नाम जाणरीलें । नामदेवें केलें
पांगें आह्मा ॥ १८ ॥ सागोनीया जाता ह्मणतसे राम । धन्य हें वैभव
घाटतसें ॥ १९ ॥ मुलोनीया आह्मी पाग्यान्या पायासी । लागलों हे
ऐसी भ्राती जाली ॥ २० ॥ ऐसी उद्द सोगें पाडुरग दावी । न धरवे

जीयी ब्रह्मादिका ॥ २१ ॥ पढरी येरोनी पाहाताती तत्र । कळस कोट
 मर्न सुवर्णाचे ॥ २२ ॥ हेमाडपतासी घेरोनी नाड्यांत । रत्ने वस्त्रे घेत
 अमोलीक ॥ २३ ॥ येता वचरींत प्रसले त्रैडासी । नामदेव त्यासी
 मानीयले ॥ २४ ॥ नगन करोनी वस्त्रे रने णिल्ही । आळिगनें जात्री
 पुढें ऐका ॥ २५ ॥ रात्र हण नाम नागाणें आपुलें । नारायण भजे
 हणती आह्वा ॥ २६ ॥ नामदेवाचीये असो कोठीररी । त्याचा आह्वा
 वरी छोभ फार ॥ २७ ॥ तुझी सर्न आजी याणें भोजनासी । मग भेटी
 त्यासी करु तुझा ॥ २८ ॥ अधिकारासारीख त्रेसरीळे पाहा । आली
 वाढायया जगमाता ॥ २९ ॥ नामदेवाची हे पनी हणऊन । रात्र तये
 नमन करीताहे ॥ ३० ॥ पुसता सागती नारोपतकाता । कोठीररी
 हाता तयाचा हे ॥ ३१ ॥ हेमाडपतासी हणणे रात्र काय । वैभव हें
 आहे न वर्णने ॥ ३२ ॥ ऐकतात्रि याच्या नेत्री आले अश्रु । हणती
 सर्वेश्वर जालासा रे ॥ ३३ ॥ भोजन करोनी चद्रभागेतीरीं । पाहाताती
 नेत्री कोतुकामी ॥ ३४ ॥ शतात्रि दासी भाडीं घासीताती । निजे
 ऐशा दिसती रात्रयासी ॥ ३५ ॥ रासाईनी त्यात होती जोळवान ।
 साष्टांग नमन करी तये ॥ ३६ ॥ हण माते एसे काय हें करिसी ।
 साग निश्चयेंसी आजी मज ॥ ३७ ॥ हण दवी तुझा दर आहे तेथें ।
 चाकरीचें नातें यथें आहे ॥ ३८ ॥ त्रिस्मये होरानी हणणे दासीपण ।
 सोडवान जाण चिंता नाही ॥ ३९ ॥ नामदेवाचाये भेटीसी चालाला ।
 राठव्यात आला देवाचीये ॥ ४० ॥ खाद्याररी घाणा डोईस वोडके ।
 पाई चाळ निके प्राधीयल ॥ ४१ ॥ गाडींत लंगोटी भजनीं रगल ।
 रायाणें देखील अक्स्मात ॥ ४२ ॥ रायासी सागती हचि नामदेव ।
 एकता सद्गान जाला माठा ॥ ४३ ॥ सतदर्शनाचा महिमा अद्भुत । रात्र
 दडवत पट पाई ॥ ४४ ॥ उठरोनी यानीं आळिगन दिल्लें । प्रेम गहीं
 वरले नेत्र तेव्हा ॥ ४५ ॥ हणणे रात्र रासाईस मुरु करा । दर माझा
 ग्वरा आह जी हा ॥ ४६ ॥ नामदेव हणती नामीपण आह । नेत्रपण

पाहे तंघरीच ॥ ४७ ॥ सरकारातुनीया दूर केल्यावर । सत्ता तीळमात्र
 न चालेची ॥ ४८ ॥ मनामध्यें रात्र बहु सकोचला । दासीलागी केल्या
 देव आही ॥ ४९ ॥ ईचा देव धनी कोण तोचि पाहू । तयालागी
 वाहू जीवप्राण ॥ ५० ॥ आला देवाल्यात पांडुरगापुढें । निग्रहासी
 गाढें आरंभिले ॥ ५१ ॥ ह्मणे यांसी नेऊ किंवा प्राण देऊ । उपोपणें
 बहु आरंभीली ॥ ५२ ॥ सात दीन जेव्हां उदकही न घे । पांडुरग-
 माय बोले तेव्हां ॥ ५३ ॥ येके दिसीं मज नेई अनेगोंदी । आणीकही
 सर्घी ऐक येक ॥ ५४ ॥ माजीया सताचा होता अपमान । तात्काळ
 तेंथोन येईन मी ॥ ५५ ॥ कबुल करोनी नेले कैसें ऐका । मनुष्येंचि
 देखा उभीं केलीं ॥ ५६ ॥ बहु प्रेने नेले देव अनेगोंदी । करी पुजा
 विधी मनोभावे ॥ ५७ ॥ भानुदाससंत तेथें गेले जेव्हां । अपमान
 तेव्हां केला रायें ॥ ५८ ॥ कळताचि सत नेत्रा आले अश्रु । ह्मणे
 सर्वेश्वरु जातो आता ॥ ५९ ॥ पांडुरग राया ह्मणती आमुची भाक ।
 उगवली देख जाऊं आता ॥ ६० ॥ आमुची प्रतिमा करोनी वैसवी ।
 मज ऐसे भावी सत माझे ॥ ६१ ॥ रात्र ह्मणे येका दिसातचि जावें ।
 मंग देवरायें मान्य केलें ॥ ६२ ॥ भानुदासें देवा उचलोनी घेतलें ।
 तळ्यामाजी नेले अकस्मात ॥ ६३ ॥ जाला गुप्त चंद्रभागेत निघाला ।
 जयजयकार जाला पढरीसी ॥ ६४ ॥ आणीयला देव धन्य सतराव ।
 भानुदासा सर्व नमना येता ॥ ६५ ॥ पढरीचा रात्र पढरीस आला ।
 आनंद जाहाला यात्रेलागी ॥ ६६ ॥ कथेचा विस्तार आहेच बहुत ।
 भीमें सकळीन वर्णायलें ॥ ६७ ॥

॥ इति श्री भानुदास आख्यान संपूर्ण ॥ शुभं भवतु ॥

श्रीएकनाथ

॥ श्रीराम ॥ भानुदास स्वामी त्याचे पणतु सत्य । जाले येकनाथ भक्त ज्ञानी ॥ १ ॥ मुर्जा लग्न वापें कळें तये नेळीं । प्रपचाची जाळी न पडेची ॥ २ ॥ विद्या काही पोट भरायाची नाही । हणवोनी पाही काये केलें ॥ ३ ॥ ओरगात्रांत जनार्दनपत । ससारी अलिप्त जनकाऐसे ॥ ४ ॥ दत्तात्रेय सिद्ध त्याचा अनुग्रह । गुरुराीं होय दर्शन ज्या ॥ ५ ॥ दिवाणगिरीही होती अत्रिाचा । परी भक्ती साची असे पाहा ॥ ६ ॥ येकनाथ तेरें ठेरिले आणोनी । शागिर्दी करूनी राहीयले ॥ ७ ॥ विद्या काही न ये सेवेंत तपर । निल निरतर स्वामीपासी ॥ ८ ॥ खोलामाजी रात्री जनार्दनपत । जात्रोनी बेसत गुरुध्यानीं ॥ ९ ॥ आज्ञा असे वोंणी बाहेर नसात्रे । येकनाथ भावें राहाती उभे ॥ १० ॥ ऐसे साहा महाने होते उभे रहात । गुरुराीं येत दत्त तेथें ॥ ११ ॥ हणता त्या मुलासा बोल्खात्रे आत । जनार्दनपत घेती आत ॥ १२ ॥ सिद्धासी पाहाता नमस्कार केला । जवळी बेसत्रीला गुरुरायें ॥ १३ ॥ जिहेररी सिद्धें लिहाले अक्षर । बोंलीलें उत्तर जनार्दन ॥ १४ ॥ यासी अनुग्रह देई प्रात काळीं । सतामाजी बळा होईल हा ॥ १५ ॥ अनुग्रह मग दिला येकनाथा । पुढीलही कथा भीम सागे ॥ १६ ॥

॥ श्रीराम ॥ पारसा लाखोत्रे अत्रिधासा आल । बोलाऊ धाडाले जनार्दना ॥ १ ॥ होते दवाचनीं आले बोलात्रणें । येकनाथा येणें पाठवीलें ॥ २ ॥ पारसा लाखोत्रे गमा नाथापुढें । पाडोना निनाडें वाचा हणें ॥ ३ ॥ घडघडाट त्या वाचोना दात्राले । उत्तरहा दिल्ले यथास्थित ॥ ४ ॥ त्रिवाणगिराचीं दिल्लें उखें यासीं । आनटें घरासा आत्रे तेव्हा ॥ ५ ॥ स्वामापदात्ररी भस्तक ठरिले । आत्रिगन त्रिळें

जनार्दन ॥ ६ ॥ सर्व कारभार करिती अविधाचा । परी लोभ त्याचा
 नाही यांसी ॥ ७ ॥ स्वामी आज्ञेवरी देहच ठेवीला । येके दिसीं याला
 बोलीयले ॥ ८ ॥ येकनाथा तांब्या ठेवावया सांग । आपणचि अंगें
 घेऊनी गेले ॥ ९ ॥ घाण येती लणून अंगेंची झाडिती । सडा तये
 क्षितीं स्वच्छ व्हाया ॥ १० ॥ रांगोळी घालोनी बोलीले स्वामीसी । शौच-
 कूपापासी तांब्या आहे ॥ ११ ॥ जावोनी पाहातां आश्चर्य वाटले ।
 लणती काय केलें येकोवानें ॥ १२ ॥ काम यासी आतां पाहोनी सांगावें ।
 गुरुपण भावें घेतो माझे ॥ १३ ॥ सर्व शिष्य द्वेष करिताती यांचा ।
 हे कांहीं कोणाचा न करिती ॥ १४ ॥ येकनाथ प्रातःकाळीं पाई जाती ।
 तुळसी अति प्रीति आणावया ॥ १५ ॥ जनार्दनपंतीं केलें कौतुकासी ।
 बांधिती मांडीसी अंबा येक ॥ १६ ॥ खांडूक जाहालें वैचें सांगीतलें ।
 तोंडेंचि बोडिलें पाहिजे या ॥ १७ ॥ तोंड लावोनीया जो कोणीं वेईल ।
 तात्काळ मरेल ऐसें आहे ॥ १८ ॥ कोणाही त्या वेळीं नव्हे अवसान ।
 तुळसी हे घेवोन आले तेव्हां ॥ १९ ॥ कळतां वर्तमान आले स्वामी-
 पासी । लणती त्यांचे त्यांसी देऊं देह ॥ २० ॥ जवळी येतांची स्वामी
 बोलीयले । मरसी या वेळे पुतें पाहें ॥ २१ ॥ मायवापा पुत्र येक तूं
 आहेसी । स्त्री तुझी तयेसी दुःख होये ॥ २२ ॥ न बोलतां तोंड
 लावोनी बोडीलें । घटाघटा गिळिलें प्रेमानदें ॥ २३ ॥ स्वामीस बोलीले
 नित्य दुःखें ऐसीं । बहुत अंगासी व्हावीं वाटें ॥ २४ ॥ मग आलिंगन
 दिधलें आवडीं । गुरुकृपाजोडी जोडली त्या ॥ २५ ॥ सर्वही बोलती
 कळतें हें आह्मांसी । चोखीतो त्वरेसी पाय काये ॥ २६ ॥ पुढील
 कथेसी धावें अवधान । संताचेची दीन भीम आहे ॥ २७ ॥

॥ श्रीराम ॥ दिवाणगिरीचा करितां कारभार । करोनी तत्पर
 गुरुसेवे ॥ १ ॥ दुष्ट बुद्धि धरुनी सर्व कारकून । येके स्त्रीसी जाण
 बोलीयले ॥ २ ॥ गर्भाण पाहोन द्रव्य देती तये । रचिला अपाये
 संतावरा ॥ ३ ॥ येकनाथें पोट वाढवीलें लणें । आणिलीही धन

देऊ तुज' ॥ ४ ॥ तर्साच ते होती लणून मान्य कंठे । मग समजा-
 वीलें अविधासी ॥ ५ ॥ तया आला कोष सेवक घाडीले । येकनाथा
 आले बोलवाया ॥ ६ ॥ जनार्दनस्वामी करिती देवार्चन । पुढें उभे
 जाण हेही होते ॥ ७ ॥ सेवक येताचि जाण्या निघाले । स्वामी बोली
 यळे तये नेळी ॥ ८ ॥ नित्याऐसें नव्हे बोलारणें हेंचि । स्मरणी हातीची
 दिल्ली तेव्हा ॥ ९ ॥ घालोनीया हस्ती गेले आनदानें । अग्नि पाहोन
 बोलें यासी ॥ १० ॥ काय ह्या बोलती तये बोलवीले । तयेंनें कथिलें
 द्रव्यलोभें ॥ ११ ॥ येकनाथ तेव्हा ह्मणती अग्निधासी । असत्य मानीसी
 माझे आता १२ ॥ स्मरणी तयेच्या लगीली पोटासी । बोलती गर्भासी
 सत्य साग ॥ १३ ॥ पोटातूनी गर्भ जेले घडघडीत । जाहाला वृत्तात
 सर्ग सामे ॥ १४ ॥ ऐकता अग्नि जाला सद्गदीत । पायासी लागत
 नाथाचीये ॥ १५ ॥ चाडी केली ज्यानी त्याचा शिरछेद । करणासा
 क्रोध आला तया ॥ १६ ॥ येकनाथा लणे मागा काहीं आता । भाक
 घेयोनी त्या मागताती ॥ १७ ॥ ज्यानीं केली चाडी तयापरी दया ।
 पहिल्याहूनीया करानी जी ॥ १८ ॥ उलें आणऊन देमिळी तयासी ।
 दुष्टापरी ऐसी कृपा केली ॥ १९ ॥ ज्यानीं त्या स्त्रियेसी देऊ केलें धन ।
 तेही त्या हातून देववीलें ॥ २० ॥ सन्मानें येयोनी जनार्दनपाई । वर्त
 मान तेही निघेदीलें ॥ २१ ॥ सताचें चरित्र सतानीं ऐकावें । जिगींच
 धरावें भीम लणे ॥ २२ ॥

॥ श्रीराम ॥ जनार्दनस्वामीलागी केला प्रश्न । मनोजयखूण
 कसी आहे ॥ १ ॥ घरीचा हिशम येवढा जुळून देई । आज्ञा लणून
 पाई नमन केलें ॥ २ ॥ येकनाथ तेव्हा येकाप्रचित्तानें । जमाखर्च जाण
 पाहाताती ॥ ३ ॥ रुका येक तेषें न लागे लणोन । येकचित्त जाण
 केलें होतें ॥ ४ ॥ जनार्दनस्वामी पुढें उभे राहाती । हे न काहीं
 पाहाती तयाकडे ॥ ५ ॥ जोळीयले स्वामी कोंठें रे आहेसी । लणती
 रुक्यापासा होता जी मी ॥ ६ ॥ ऐसेंच स्वरूपीं ठगवें हें मन । मग

दृश्यमान नाही होय ॥ ७ ॥ भीम भय सहज तरांनीया जात्रे । सत
लीला भात्रे ऐकताची ॥ ८ ॥

॥ श्रीराम ॥ येक दिनीं जनार्दनस्वामी क्षणती । पिकपात्र
क्षितीं टाकून ये ॥ १ ॥ दृष्टी न पडेचि तेथे टाकून ये । आज्ञा क्षणुनीं
काय केले यानीं ॥ २ ॥ डोळा न पडे ऐसा येक आहे ठान । प्राशन
सद्गत्रे केली तेव्हा ॥ ३ ॥ ऐसी गुरुभक्ती कोणा नव्हे जाण । भीम
द्वणे पूर्ण गुरुच ते ॥ ४ ॥

॥ श्रीराम ॥ जनार्दनस्वामी स्वप्न जाले ऐसे । वागेत विश्वासे
येई क्षणून ॥ १ ॥ समागमे येकनाथानीं आणारे । चाळीले सद्गत्रे
उभयता ॥ २ ॥ वागेत फकीर पाहाता नमन । उभयता जाण
करिताती ॥ ३ ॥ कटोन्यात दुग्ध श्वानीचे काढून । दुकडे भिजऊन
देती यासी ॥ ४ ॥ जनार्दनपत प्रसाद भक्षिती । नाथ हे ठेविती
शिरावरी ॥ ५ ॥ सिद्ध ब्रीडीपले न करी भक्षण । अद्भुत करन
करील हा ॥ ६ ॥ बहुतासी भक्ती लाऊन तारील । नमस्कार केले
उभयानीं ॥ ७ ॥ उठोनी पाहाता काही नाही तेथे । जाहाले विस्मित
तये वेळीं ॥ ८ ॥ जनार्दनस्वामी क्षणती दत्तात्रेय । कामधेनु पाहं
दूध तीचे ॥ ९ ॥ यशवतमुत आनंदेचि गात । ठेवोनीया हेन सता
पासी ॥ १० ॥

॥ श्रीराम ॥ जनार्दनस्वामी त्याचा हाता शिष्य । मुभेदार
असे गुरुभक्त ॥ १ ॥ रामनरमी करी उच्चाह सद्गत्रे । स्वामीसी पुत्रां
प्रेमानंदे ॥ २ ॥ कार्मायात्रे स्वामी जात्रया निगळे । येकोवा ठेवले गृही
तेव्हा ॥ ३ ॥ मुभेदारा नेत्र आल अश्रु हण्ये । पुजेसी सागणे काय
कर ॥ ४ ॥ क्षणती येकनाथ प्रतिमाचा मार्गी । तयादार्गी पुजा
प्रेमयुक्त ॥ ५ ॥ गेले स्वामी कासा रामनरमी ध्याने । म्वामी ऐसी
केनी पुजा याची ॥ ६ ॥ येकनाथ हात चोळीती त्या वेळीं । गुस्ती

त्या वेळा ऐसें कांय ॥ ७ ॥ हणती स्वामी गेले विश्वेश्वरापासीं । दीप
हा शालेसी लागलासे ॥ ८ ॥ त्रिद्वर्षाले पाहाती हस्त जाठे काळे ।
जासूद धाटीले तये वेळीं ॥ ९ ॥ वर्तमान आणीलें सन्यचि जाहालें ।
सद्गोत्रे नर्माले येकनाथा ॥ १० ॥ गुरुपासीं मन न हालेचि ज्याचें ।
सामर्थे निष्ठेचें भौम हणने ॥ ११ ॥

॥ श्रीराम ॥ जनार्दनस्वामी कासीयात्रा करून । घरा आले
जाण आनदानें ॥ १ ॥ येकनाथें पाईं मस्तक ठेरीलें । प्रेमे आळिंगीले
गुरुराये ॥ २ ॥ पठणात पत्नी जाळी उपर । स्वामीलागीं पत्र धाडी
माता ॥ ३ ॥ स्वामीनी पत्रासी वाचोनी ठेरीलें । यासी न
वाटीले पुढे एका ॥ ४ ॥ बहुतानी याचा द्वेष करोनाया । हणोनी
अपाया योजीयले ॥ ५ ॥ गुरुमातेपासी जाऊन सागती । पुत्राहूनी
प्रीति याजवरी ॥ ६ ॥ येकनाथ जरी जाईल पठणा । तरी पुत्र
झाहाणा करू आली ॥ ७ ॥ स्वामीचें पुस्तक येकनाथापासी । निल
वाचायासी नेती हेचि ॥ ८ ॥ गीतेचे पुस्तक मातेनें ठेरीलें । स्वामी
बोलीयले नात्रालागी ॥ ९ ॥ आणी रे पुस्तक न सापटे जेव्हा । सर्वा-
लागीं तेव्हा विचारिले ॥ १० ॥ मातेसहीत हणती नाहीं देखीलें ।
कृत्रिम हें जालें आंहे पाहा ॥ ११ ॥ जयाने पुस्तक ठेरीलें असेल ।
तयाचें जातील नेत्र आता ॥ १२ ॥ एमे त्राळीयल सद्गुरु ते वेळीं ।
नेत्रहीन जाली वाई तेहा ॥ १३ ॥ येकनाथा हणण अन्याय जाहाला ।
दया तेव्हा त्याला आली पूर्ण ॥ १४ ॥ स्वामाचा प्रार्थना करोनी हस्तासी ।
फिरवांता नेत्रासा तेज आले ॥ १५ ॥ गीतचें पुस्तक आणोनी दिधले ।
वर्तमान कथिलें होतें तमें ॥ १६ ॥ येकनाथमाथा ठेरीयला हस्त ।
आळिंगन देत प्रेमभारें ॥ १७ ॥ जात्रें पठणामा मी चतुःपासा । आं
अहिर्निस्ता एमे मान ॥ १८ ॥ आज्ञा हणोनाया आले पठणात । नम-
स्कार करीत मानेलागी ॥ १९ ॥ गुरुधर्म्याच्या ह्या कथा जाल्या पूर्ण ।
येथील कथन भौम गाय ॥ २० ॥

॥ श्रीराम ॥ जनार्दनपंतापासां जीवप्राण । प्रपंचाचं भान
 नाही जया ॥ १ ॥ स्वामीलागीं पत्र मातेनें धाडीलें । यत्तमान लिहिलें
 होतें तेंसें ॥ २ ॥ वाचोनीया स्वामी स्वहस्तेंचि पत्र । लिहिलें पवित्र
 धर्मन्यायें ॥ ३ ॥ अना तेंधें कग प्रपंच आपुला । संतोप मातेला होय
 तेंणें ॥ ४ ॥ धर्मपत्नी तिचा करा अंगीकार । आज्ञां हे साचार आहे
 माझे ॥ ५ ॥ जात होते स्नाना वाटेवरी पत्र । वाचीतांचि नेत्र सजळ
 जाले ॥ ६ ॥ तथा गड्यालागीं केल्या नमस्कार । ह्मणती वारंवार धन्य
 तथा ॥ ७ ॥ मातेलागीं तेव्हां मांगोन धाडीलें । पत्नीला आणवीले तये
 स्थानीं ॥ ८ ॥ देवोनीया पाल राहिले तेंधेंचि । गुरूचे आज्ञेची प्रीति
 ऐसी ॥ ९ ॥ घरही कोंपट मोडकेसे होतें । ऐका जगन्नाथें काय
 केलें ॥ १० ॥ सावकारें घर वांधीलें नूतन । तथा दिलें स्वप्न देव-
 गायें ॥ ११ ॥ माझ्या येकौवासी घर दारें आतां । यांसीही तत्वता
 स्वप्न जालें ॥ १२ ॥ स्वामीनीं स्वप्नांत आज्ञा केली ऐसी । नूतन गृ-
 हासी जाई वेगीं ॥ १३ ॥ सावकार आला देवोनीया गेल्या । सर्व वे-
 गमीला केलें तेंणें ॥ १४ ॥ पुढील कथेमी दारें अवधान । संतलीला
 गहन भीम ह्मणे ॥ १५ ॥

॥ श्रीराम ॥ येकनाथावरीं पाणीं आणायाचा । ब्राह्मण तो
 नाचा गेला होता ॥ १ ॥ ब्रह्मांडनायक विप्रवेप धरून । देवोनी नमन
 केले त्यांसी ॥ २ ॥ यांनीही नमन करोनी भेटले । नाम विचारीलें काय
 प्रपुनी ॥ ३ ॥ कृष्ण नाम माझे सेवेम राहीन । ह्मणती हे देतन सांग
 काय ॥ ४ ॥ मज कांहीं इच्छा नाही ध्यावयाची । प्रीति अंतरींची संत-
 सेवा ॥ ५ ॥ हेंचि माझे धन हाचि माझा मान । पूर्ण समाधान सेवा
 घ्यावी ॥ ६ ॥ तुज कोणी आहे किंवा नाही सांग । तेव्हां पांडुरंग
 बोलीयला ॥ ७ ॥ माता जिन्हा चक्षु पिता हे जाणावें । कर्ण बोळ-
 ग्वावे मंहोदर ॥ ८ ॥ हस्त पाद माझा कुटुंब हा सारा । प्रपंच वेवहारा
 इच्छा नाही ॥ ९ ॥ आळिगन स्वामी देवोनी ठेविती । लग्न तुजें प्रीति

कन्द आर्हा ॥ १० ॥ सतनेधेवरी प्रीति देवानीची । भीमान हे रुचि
गाययाची ॥ ११ ॥

॥ श्रीराम ॥ येकनाथस्वामी रामायण लिहिती । प्रेमाची हे
ज्योती ऐकायाची ॥ १ ॥ मुदरकाटात कथा आली ऐसी । मारुती लकेमी
उडी मारी ॥ २ ॥ यामी नेहमान नाहीं तये काळी । उडाले ते वेळीं
आवेगानें ॥ ३ ॥ बाभ्यापोंहर ते जागेन पटती । लोक तेथे येती धावो
नीया ॥ ४ ॥ कृष्णाणा यगेनी उठगेनी नेले । नाहीं दुखवले भीम
दण ॥ ५ ॥

॥ श्रीराम ॥ येकनाथस्वामी कृष्णापासीं हागती । नापिक
निगुती चोत्राया ॥ १ ॥ आणिया चोत्रगेनी आमन घालोनी । त्रैसता
जागेनी स्मश्रुलागा ॥ २ ॥ रामायणी कथा आपानी ध्यानात । मनन
करीत अतर्यामीं ॥ ३ ॥ साताशुद्धि जाला मन त्रिधसालें । अखयासी
माराडे मारुतान ॥ ४ ॥ इद्रनीतें नेले हानुमतासी लके । रावणासी
देख सिंहासनी ॥ ५ ॥ पुछागे आसन वगेनी त्यावरी । तसता विचारी
लकानाथ ॥ ६ ॥ कोणर वानरा हाण पुत्रहता । दुत जाण साताप
ताचा मी ॥ ७ ॥ शत्रुनिघात न होती प्रवीण । त्याचा स्वामी जाण
राम माझा ॥ ८ ॥ दुत आह परी भुजाया चपटें । मेरु हे त्रिकुट
तोळवान ॥ ९ ॥ रावण मशक हाणोन तोंटात । दिला अकरमात अर
लाळा ॥ १० ॥ येकनाथ नेत्र झाकानी ध्यानस्त । न्हाव्यायाच देत
तोंडावरा ॥ ११ ॥ मग वृत्तीवरी येगेना चोत्रनी । तथा समोर्वाती
न्यावत ॥ १२ ॥ रावणाया तोंडावरी मारुतानें । दिळी नये मन
गळें माझें ॥ १३ ॥ पुहा हनामत करायया लाग । स्वामा नेत्र वेगें
लायाताती ॥ १४ ॥ पायावरी शार टयानाया हाण । त्रकसा न जाण
क्षणमरा ॥ १५ ॥ णसें ध्याननिष्ठ ऐम गुम्भक्त । भीम न्यामा गात
आवडागे ॥ १६ ॥

॥ श्रीराम ॥ येकनाथा घरीं पितृश्राद्ध आले । ब्रह्मणासी दिल्लें
 आमत्रण ॥ १ ॥ कृष्णापा घरात कारभारी सर्व । स्वैपाक अपूर्व सिद्ध
 होये ॥ २ ॥ म्यामी स्नान करूनी गेले माडीपरी । मोढ्या घेऊन गिरीं
 जाती खाली ॥ ३ ॥ अतेज जातीचे तया गेला वास । हणती धन्य
 यास भक्षती त ॥ ४ ॥ स्वामीनी कृष्णापा आणिला बोलाऊन । हणती
 सर्प अन्न पिटाळ्लें ॥ ५ ॥ अतेनाचें मन गेलें स्वैपाकात । अन्न हें
 समस्त यासी घावें ॥ ६ ॥ कृष्णापा तयासी राडापोरासहित । आणो-
 नीया देत भोजनासी ॥ ७ ॥ पाहोनी ब्राह्मण क्षोभले अद्भुत । पुहा हे
 करीत स्वैपाकासी ॥ ८ ॥ जालीं अन्न सिद्ध न येती ब्राह्मण । केलें
 कृष्णापानें नत्रल पेका ॥ ९ ॥ त्याचेच वडील स्वर्गा गेले होते । आणो
 नीया देत भोजन त्या ॥ १० ॥ निडे घेवोनीया यासी शिब्या देत । गेले
 अकस्मात ऊर्ध्वपथें ॥ ११ ॥ येकनाथाचार्या घरीच्या अन्नामाठीं । देना
 डडा पोटी भक्षायचा ॥ १२ ॥ ऐसें हें आश्चर्य पाहोनीया निप्र ।
 करिती नमस्कार सतराया ॥ १३ ॥ यज्ञप्रतमुत गाय सतलीला । देना
 जीर्वा लीला देव जाणे ॥ १४ ॥

॥ श्रीराम ॥ येकनाथा घरी कीर्तनासी निय । येक गूढ नित्य
 येत होता ॥ १ ॥ तयासी अनुताप जाला घर तेणें । लुटवोनी जाण
 काय केळें ॥ २ ॥ स्त्रीयेसहीत स्वामीने ॥ करायया । दारापासीं तया
 राहिलासे ॥ ३ ॥ झाडलाट वरी चिंच्याचाची पोत । प्रकाश रात्रीत
 स्वामीपुढें ॥ ४ ॥ कातेचे फाटके वख त्याची चिंता । न मागे तत्रता
 स्वामीपासी ॥ ५ ॥ स्वामीया मनात आठें घावें परी । कृष्णापा नि

जाता वाटेपरी पुट्टा याचा ॥ ११ ॥ गोळा केडे मरं नये तथात ।
 चोरोनी मुखात परी दोन ॥ १२ ॥ देता उणे आले देवानी दिवले ।
 घरासी पातळे पुढे पेका ॥ १३ ॥ मुखातुनी टाकी मुखा ओहेतची ।
 रास रुपयाची पुढे जागी ॥ १४ ॥ स्वामी देव आले निवारण जाले ।
 दरिद्रही गेलें भीम लणे ॥ १५ ॥

॥ श्रीराम ॥ येकनामस्वामी गगामान करून । येता कुटी
 छाने काय केले ॥ १ ॥ पीक अगापरी टाकी अकम्मात । पुन्हा म्हात
 करीत आनदाने ॥ २ ॥ ऐसें तीन वेळ केले परी चिती । नयेची रि
 कृती तीळप्राय ॥ ३ ॥ घरा आले मग पात्र साठोनीया । तयालागीं
 पाहा पाठरीले ॥ ४ ॥ भक्षिता प्रसाद अनुताप जाहाय । येरोनी
 स्वामीला नमन केले ॥ ५ ॥ अनोपकारीया करिती उपहार । शातीच
 अपार भीम लणे ॥ ६ ॥

॥ श्रीराम ॥ येकनामस्वामीपासीं शिष्य येक । येरोनीया देव
 पूजा केली ॥ १ ॥ अपूर्ण मदील दिवला तयाने । मस्तकीं राधोन
 भावयुक्त ॥ २ ॥ गात्राच्या बाहेर गळे शीया तेंपे । अडापरी होते श्वान
 येक ॥ ३ ॥ तृपाक्रात जाणे स्वामीनीं पाहीले । मदाल राधीले ताच्या
 लागीं ॥ ४ ॥ न पुरे लणाना मध्येचा फाडाती । उदक काढीत
 अडातुनी ॥ ५ ॥ उताणे पाडानी पोटा ग्वालायाना । पाचोनाया पाणी
 स्वस्थ केले । ऐसे दयावत मदील फाडात । आमाच पाहात भीम
 लणे ॥ ७ ॥

॥ श्रीराम ॥ येकनाम घरीं आहेत श्रीहरा । काय कोणा सरी
 नळे याची ॥ १ ॥ जनार्दन स्वामी आणि दामोपत । गुरुगु सत्य
 नाक्षात्कारी ॥ २ ॥ दासोपत जोगार्डचा अत्र तेंपे । राहाती हे तेंपे
 गेले पाहा ॥ ३ ॥ भेगी गोष्टी जाण्या धानदे । मग विचाराले
 जनार्दना ॥ ४ ॥ महु शिष्य तुला केडे त्यात कोणी । घरी देव आणा

पेसा आहे ॥ ५ ॥ येकनाथ माझा आहे पठणात । उपासना तेच उभी
 आहे ॥ ६ ॥ महुरु म्बमुखें करिती ज्याची स्तुती । तोचि शिष्य क्षिती
 धन्य जाणा ॥ ७ ॥ जनार्दनपत गृह्यालार्गी गेले । दासोपत आले
 पठणासी ॥ ८ ॥ येकोपार्नि सता सामोरे दो कोसा । उरी जाये पेसा
 नेम ज्याचा ॥ ९ ॥ ऐमें अमे ह्यणुनी पुढें दासोपत । शिष्यासी धाडीत
 मुचनसी ॥ १० ॥ आले शिष्य त्यासी पाहा कृष्णापाना । दिले बुडा
 यानी द्वारातून ॥ ११ ॥ गात्राजवळी आले सागो पाठवीले । कृष्णापा
 वोल्ले तयागर्गी ॥ १२ ॥ दूर असता कारे जवळी ह्यणता । फिरारे
 जा आता क्रों ह्यणे ॥ १३ ॥ दासोपता ह्यणती द्वारात ब्राह्मण । बुडा-
 यानी ह्यणे रागे रागे ॥ १४ ॥ येकनाथाचाया द्वारापासी आले । मनी
 खिन्न जाले होते बहु ॥ १५ ॥ द्वारि जो पाहाती दत्तात्रेयमूर्ति । नम
 स्कार प्रति केण तव्हा ॥ १६ ॥ ह्यणता स्वामी येथें उभे का राहीला ।
 येकनाथ गोत्रा कळा ह्यणता ॥ १७ ॥ येकनाथ आहे ब्रह्ममूत त्यासी ।
 साडोना आह्वासी जायेना ॥ १८ ॥ येकनाथा कळता वर्तमान आले ।
 प्रेम गहावरल प्रेमभायें ॥ १९ ॥ परस्परें नमस्कार धाडीताती । जोळ
 जोळतानी प्रेमभायें ॥ २० ॥ सत्मान नाथना गुरु पेसा कळा ।
 सतोपें गृह्याला गेल मग ॥ २१ ॥ धन्य येकनाथ धन्य निष्ठावत ।
 मनात स्तरीत भीम ह्यणे ॥ २२ ॥

॥ श्रीराम ॥ येकनाथस्वामी चाडळ स्नानामा । आमाच पा
 हाती जपें तेथें ॥ १ ॥ लोणान्याचे येक गाढव सुटोनी । सेतात जा
 योनी खाय फार ॥ २ ॥ पाहोनीया शूद्रा काप आला भारी । काडीयळ
 धारा काठ्यामार्गी ॥ ३ ॥ याचा यडळ धनी मग मारू त्यासी । मुक्या
 जीवनासी न मारीच ॥ ४ ॥ टोनी वसण तत्र नाथ आळ । पाहा
 ताचि जाल सद्गदात ॥ ५ ॥ उर्थें तृपाकात जालसे पाहोन । आग
 काठ्या जाण काडीयल्या ॥ ६ ॥ गगेवरा आणुना पाणा नों पात्रिती ।
 येतो शूद्र पाहानी वातत्रा ॥ ७ ॥ स्वामास पाहोन उभा राहे तेथ ।

हणणे माझे संत बुड्याले ॥ ८ ॥ येकनाथा हणणे पाहा चला संत ।
 पाहाती तों तेथ काहीं नाहीं ॥ ९ ॥ जसे होतें संत तैसेचि जाहालें ।
 स्वामीपाई केलें दडनत ॥ १० ॥ हणती येकनाथ आमुचें गाढव । न
 मारीलें मात्र धन्य तुझा ॥ ११ ॥ भूतमात्रों दया ऐसी ज्याची पूर्ण ।
 तेथें नारायण भोग हणणे ॥ १२ ॥

॥ श्रीराम ॥ येकनाथस्वामी वेसले भोजना । कृष्णापा हा जाणा
 तूप वाढी ॥ १ ॥ थोडें तूप हणूनी वोल्ले मातेसी । वाढावें तुपासी
 आज तुझी ॥ २ ॥ कृष्णापार थोडें तूप हणऊन । बरे मां वाढीन
 असों देई ॥ ३ ॥ तूप वाढीयलें सर्वां सारीखेंचि । पतिव्रता साची
 काय करी ॥ ४ ॥ नाथाचीये पारीं भरीयला द्रोण । सर्वही भोजन
 करिताती ॥ ५ ॥ स्वामीनीं तुपासी न लायीला हात । दिल्लें नाहीं तीर्थ
 तयें दिसी ॥ ६ ॥ उदकही प्राशन केलें नाहीं पाहा । पतिव्रता माहा
 नेमयती ॥ ७ ॥ द्वितीय दीनहीं तेसाची जाहाला । परो हे सत्वाला न
 सोडीच ॥ ८ ॥ स्वामी देती तीर्थ तेव्हाचि भोजन । करीन हा पण
 सय जीचा ॥ ९ ॥ तृतीय दिवसां नरेद्याची येळ । वाढीनां आणिलें
 ताट पुढें ॥ १० ॥ दासोनी नरेद्य वैश्वदेवा केलें । पुन्हा जाणा आले
 देवापासीं ॥ ११ ॥ तुळसाचें तत्रक भरलेसे पाहोनी । व्रमोनी आसनी
 वाहाताती ॥ १२ ॥ नरेद्याची भार्ता घटानाद होता । दुजे ताट
 माता वाढी जाणा ॥ १३ ॥ तयाचाही पुन्हा नरेद्य अर्पिला । घ्यानांन
 पाहोला देवराणा ॥ १४ ॥ तातूट मुजात न घेनीच प्राप्त । मनात
 उदास जाले तेव्हा ॥ १५ ॥ कृष्णापा वोल्ल्या नरेद्य जाहाला । पुन्हा
 का देवाला जेवनीता ॥ १६ ॥ व्याननिष्ठ स्वामी दृश्यस्मृती नाहीं ।
 तुपाचांच पाहीं धरीलें कैसा ॥ १७ ॥ तीन दिवस जाटे उपोषणा-
 लागी । तीर्थ यावे वेगीं आजी तरी १० ॥ तीर्थ देवोनीया भोजनही
 जालें । भोगें हें जणीने मकरान्त ॥ २० ॥

॥ श्रीराम ॥ एकनाथावरी होते, देवराव । अद्भुतचि भाव
 कृष्णर्जाचा ॥ १ ॥ नाथाचोया हाते श्रीमुखांत खारा । ऐसें आले जीवीं
 देवाजीचे ॥ २ ॥ क्षेत्रा आमरण दिल्ले भोजनासी । स्वैपाक चाठीसी
 लावीयला ॥ ३ ॥ स्वामी स्नान करुनी सहजात पाहाती । घृत नाही
 हणती कृष्णापासी ॥ ४ ॥ कोणापासोनीया आणुवे सागाल । मोले-
 वीण दीळ सागा कोण ॥ ५ ॥ हणती रामशेटमोदी त्यापासोनी । तरे
 जाय आणी गमू नको ॥ ६ ॥ आज्ञा हणणे परी न जाता स्वामीसी ।
 निस्मय मानसी जाला बद्ध ॥ ७ ॥ दोन तीन वेळे विचारीता हणणे ।
 आणू मी कोटून सागा स्वामी ॥ ८ ॥ आले निप्र सर्व पात्रेही वाढीली ।
 तुपाचीच जाली वेळ जेव्हा ॥ ९ ॥ स्वामी हणती वाढायया तूप आण ।
 कृष्णापा कोटून आणू हणणे ॥ १० ॥ ऐकताचि दिल्ली श्रीमुखात
 जेव्हा । दुजा गाल तेव्हा पुढें करी ॥ ११ ॥ देता दुज्यावरी हर्ष जाला
 वाप । पाण्याचेंची तूप करुन वाढी ॥ १२ ॥ बुद्धिदाता सर्व आपण
 श्रीहरी । सतापासी खरी प्रीत याची ॥ १३ ॥ यशवतमुत सताचा
 अकीत । हणुनी लीला गात आनदानें ॥ १४ ॥

बाळा खाय प्रीति गुळ आता ॥ १० ॥ तेही खाय तेन्हा आपणही
खाती । ऐसी आहे भक्ती भीम ह्मणे ॥ ११ ॥

॥ श्रीराम ॥ ॥ येकनाथस्वामीपरी ब्राह्मणानें । तुफान घेवोन
काय केलें ॥ १ ॥ पठणासमीप नेले जार खींसी । येकनाथ ईंसी गेले
ह्मणे ॥ २ ॥ हाकीमें नाथासी बोलावोनी नेले । ह्मणती ऐसें केलें काय
तुझी ॥ ३ ॥ तयेसी पाहोनी ह्मणती सत्य साग । नाही तरी अग
कुष्ट होय ॥ ४ ॥ असत्य बोळता गळन कुष्ट जाला । वाहोंच लागला
क्षणामार्जा ॥ ५ ॥ पठण नाथाच्या पायापरी लोळे । वेथचि छळीले
ह्मणे स्वामी ॥ ६ ॥ जार खी येवोनी तेही पाया लागे । वर्तमान सागे
होंतें तैसें ॥ ७ ॥ दया तेन्हा आली तीर्थ देवोनीया । होंती तसी काया
केली तिची ॥ ८ ॥ सर्वासी तद्भाव लागोनी भक्तीसी । करणी केली
ऐसी भीम ह्मणे ॥ ९ ॥

॥ श्रीराम ॥ येकनाथा पुत्र जाहाला पत्रि । हारबाजी वि-
चित्र नाम ज्याचें ॥ १ ॥ बुद्धिवळें न्यानी कासीम जावोनी । पडीत
होवोनी आले परा ॥ २ ॥ नाथ ह्मणे भ्रष्ट सोपळें उत्पष्ट । निंदेमाजी
नष्ट पुण्य जालें । ॥ ३ ॥ आपुलेच हातें करारा म्हेपाक । नाथा दया
देख आली त्याची ॥ ४ ॥ गात्रामध्यें बार्द माग मोननासी । नाथ
हारबाजीसी सागतीती ॥ ५ ॥ पात्र वाढीयलें हेही पाहाताती । उच-
लोनी देती बार्दलागी ॥ ६ ॥ दुजें पात्र खाली जसें होंतें तैसें । वाढी-
लेच असे घनघर्वात ॥ ७ ॥ अगातुक चौघे आले त्यासी पात्रें । दिधली
विचित्रे पाहाती हे ॥ ८ ॥ जाला अनुताप येवोनी स्वामीसी । ह्मणती या
दिनासी येऊ दारें ॥ ९ ॥ निदेंने पुण्याचा क्षय जाग सर्व । आतां
तरी गर्व करू नरो ॥ १० ॥ केली तृपा पूण दिने पात्र त्यासी ।
माझ्या करनानी वार्चा आता ॥ ११ ॥ अभिमानरहित केण भक्त
पूर्ण । भीम मागे गूण तृपेचा हे ॥ १२ ॥

॥ श्रीराम ॥ येकनाथस्वामी स्नाना गेले जेव्हा । पाणी थड
तेव्हा काय कैले ॥ १ ॥ जाळ घालिताना धुरचि लागला । गगेसी
स्नानाला जाती तेव्हा ॥ २ ॥ मार्गात कुटाळ हणें तोंड कैसें । त्वाप-
राची ऐसें दिसताहे ॥ ३ ॥ मागे कृष्णापासी आला कोप जेव्हा । स्वामी
शात तेव्हा करिती त्यामी ॥ ४ ॥ ख शब्दे आकाश यापर जें ब्रह्म ।
तयाचें उपम दिलें त्याने ॥ ५ ॥ व्यर्थ तयापरी का गा क्रोधा येमी ।
ऐकता पायासी तोही लागे ॥ ६ ॥ यशवतमुत हणें सत शात । देवही
अदित जाला असे ॥ ७ ॥

॥ श्रीराम ॥ येकनाथ गगान्मान करोनीया । तीरी गुरुराया
आठवीले ॥ १ ॥ विप्र येक परीस होता तयापासी । जायता तो कासी
यात्रेलागीं ॥ २ ॥ नाथापासी आला परीस दिधला । हणें रक्षा याला
जीवाहूनी ॥ ३ ॥ गगातीरा शिष्या त्यापरी ठेरोनी । हा गेला तेथोनी
यात्रेलागीं ॥ ४ ॥ यासी नाहीं स्मरण हे आले गृहासी । वर्प येक त्यासी
जाल्यावरी ॥ ५ ॥ विप्र आला हणें दावा आता परीस । तेव्हा हे
गगेस जाती पाहा ॥ ६ ॥ जये स्थानी होता ठेविला तैसाचि । रक्षणा
गगाची करी पाहा ॥ ७ ॥ विप्र आनदला घेवोनीया गेला । ऐसी सत
लीला भीम गाय ॥ ८ ॥

॥ श्रीराम ॥ येकनाथस्वामीपासी वाई येक । आली पुत्र देख
मागानया ॥ १ ॥ हणें पुत्र स्वामी द्यावा येक मज । कृष्णापा सहज
आले तेथें ॥ २ ॥ हणता इच्या देवा पुत्र नाहा स्वामी । निर्दय हे भूमी
आहे जाणा ॥ ३ ॥ खटकारा कैसें पाक हाय सागा । तैसाचा हा
जागा आहे जाणा ॥ ४ ॥ उदईक अनुभव याचा दाखनीन । ऐकता
तेथून तेही गेली ॥ ५ ॥ दोनप्रहरा गेली गगेला स्नानासी । यानेही
स्वामीसी नेले तेथें ॥ ६ ॥ स्नान कम्ना येता अतैयाचें मूळ । दरडी-

वरून आले भूमीपरी ॥ ७ ॥ तप्त वाळूपरी रडे लोळे त्यासी । पाहोनी
 दृष्टासी वाई गेली ॥ ८ ॥ गागे सामी येती उचलोनीया घेती । नेत्रो
 नीया देती ज्याचे त्यासी ॥ ९ ॥ पुन्हा स्नान करुनी गृहासी पातळे ।
 कुष्णाप बोलिले स्वामीलागीं ॥ १० ॥ वाईचे अतर पाहीलें कीं आता ।
 तिळप्राय चित्ता द्रव नाही ॥ ११ ॥ दया तेथें देव शास्त्रही प्रमाण ।
 भूतदयेनीण मुक्ती नाही ॥ १२ ॥ अभिमान ज्यासी नर्क होय त्यासी ।
 सागती वाईनी स्पष्ट मग ॥ १३ ॥ ऐसांच चरित्रें केलीं अभिनव ।
 वरोनीया भाव भीम सागे ॥ १४ ॥

॥ श्रीराम ॥ येकनाथस्वामी रामायण लिहीता । ध्यानी स्तव्य
 होता देव लीही ॥ १ ॥ येके दिसा येऊ श्वपच मारुंक । होता तेथे
 येक नवल जालें ॥ २ ॥ खीयेलागीं ह्मणे स्वामीसी भोजन । घरीं आ-
 णून जाण घाबें वाटे ॥ ३ ॥ आला दारापुढें मना प्रार्थना । करी
 ह्मणे दीना तारा आजी ॥ ४ ॥ मुख धुता मान वाकडी होताना । ह्मणे
 गुटराणा येऊ ह्मणती ॥ ५ ॥ खीयेसी सागत आनंद उद्भूत । घर सारें
 धूत तथे वेळीं ॥ ६ ॥ सडासमार्जन निर्मळ करून । कोणें घड्न जाण
 नेसे काता ॥ ७ ॥ स्वैपाक मुदर केला पाठ मारी । पाचार आणडीं
 ह्मणे आतां ॥ ८ ॥ द्वारीं येरोनीया स्वामीनी पुमत । तया सागत शिष्य
 तेव्हा ॥ ९ ॥ भोजन करोनी केरी निद्रा ह्मणती । नेत्रीं अशु येती
 तेव्हा यांचे ॥ १० ॥ गृहा येरोनीया कातेलागीं ह्मणे । उपशीलें नाण
 नाथजीनीं ॥ ११ ॥ आता हें जीवित्य कानया टेंपों । दार दारी
 भावें अग्नी दया ॥ १२ ॥ प्राणाचा सकळ केवळ तेव्हा देव । आणे
 त्याचा भाव पाहोनीया ॥ १३ ॥ स्वामीचेंचि रूप धरोनी वाडीले ।
 द्वार फा लारीं उघटी वेगीं ॥ १४ ॥ उघडोनीया द्वार घागी दडमत ।
 नेवोनाया अत वैमवाले ॥ १५ ॥ भोजन करितां ब्राह्मण मागीन ।

पाहोनी हणती भ्रष्टाकार ॥ १६ ॥ वाज्यामाजी आले नाथासी पाहिले ।
 कीर्तनी रगले प्रेमभावे ॥ १७ ॥ हणती नापरूपे गेला तेथे देव । जा
 घोनीया पाय घरू चला ॥ १८ ॥ आले तत्र देव जेघोनीया गेले ।
 पात्रही जाहालें गुप्त तेथें ॥ १९ ॥ भक्ती वेली तैसा होतो नारायण ।
 भीम आत्रडीनें लीला गाय ॥ २० ॥

॥ श्रीराम ॥ येकनाथकन्या नाम लीलानाई । प्रीति तिचे
 ठाई बद्द असे ॥ १ ॥ वरुपें जाली सात लग्नाची योजना । लोक कारिती
 जाणा ठाईठाई ॥ २ ॥ निश्वभर नामे निग्र येक आला । कोणी नाही
 त्याला मागें पुढे ॥ ३ ॥ भोजना बसता विचारिती स्वामी । दीन हें
 जी मी हणणे मुखें ॥ ४ ॥ आली दया हणती कथ्य इच्छा आहे । लग्न
 करावें हें मनीं वाटे ॥ ५ ॥ गोत्र विचारीलें घटीतार्था आले । कृष्णा
 पानीं दिल्लें अनुमोदन ॥ ६ ॥ मोठे मोठे आले न देवोनी त्यासी । दे
 घोनीया यासी लग्न वेलें ॥ ७ ॥ घराच ठेरीले भजन कीर्तन । अनुग्रह
 जाण दिला तथा ॥ ८ ॥ लीलानाईचीया नारळ वोगीत । कृपेनें हणत
 पुत्र होय ॥ ९ ॥ जाला पुत्र त्याचें नाव मुक्तेश्वर । भारत अपार केलें
 ज्यानीं ॥ १० ॥ पुढील कथेसी घात्रें अग्रधान । सतळीला गहन भीम
 हणणे ॥ ११ ॥

॥ श्रीराम ॥ येकनाथस्वामी घरीं वृष्णनाथ । वारात्रपं हाते
 सेवेसाठी ॥ १ ॥ सप्तशृंगी होता ब्राह्मण तपस्वी । प्रसन्न त्या देवी
 माग हणणे ॥ २ ॥ तेव्हा हणणे मन दारी दरराज । स्वामी चतुर्भुज
 वैकुण्ठीचा ॥ ३ ॥ देवा सागता तो द्वारकेसा गेला । निग्रहचि वेळा
 देवापुढें ॥ ४ ॥ देवें दिल्लें स्वप्न जाई पैठणासी । येकनाथापासीं भेटू
 तूज ॥ ५ ॥ आला पैठणासी गगतीरीं स्नान । करनीया जाण
 पाहाताहे ॥ ६ ॥ कृष्णापा पायानें पाणीं उडऊन । आगावरी जाण
 याच्या जाय ॥ ७ ॥ हणणे रे दाटग्या पाणीं का उटरीनीं । कोणाचा
 आहेमी साग वेगीं ॥ ८ ॥ येकनाथा घरीं आहे मी सेवेला । अन्न वेले

तुला चरणोदके ॥ ९ ॥ लोलीमराज हें नाम न्या त्रिप्राचें । नाथ दर्श
नाचें धार्त बहु ॥ १० ॥ मनामव्ये हणने पारपत्य याचे । नाथापासीं
साचे करू आता ॥ ११ ॥ तथा मागें मागें नाथापासीं आला । हणने
देवाजीला दावा वेगों ॥ १२ ॥ नमनानमनें जालिंगन भावें । देवोनीया
देव दाखरिती ॥ १३ ॥ धातुमूर्ति पाहाता हणने हें कामया । चतुर्भुज
तया दावी मज ॥ १४ ॥ मारी तीन हाका हणनी ईलें देव । केसा नय-
लाव जाला तेथें ॥ १५ ॥ हाक मारिताचि कृष्णापा येरोन । उभा राहे
जाण स्वामीपुढें ॥ १६ ॥ स्वामी हणती जाई आर्हा देवानीसी । पाचा-
रिता येसी कासया तू ॥ १७ ॥ गेला दुर्जी हाक मारिताचि आला ।
नाथ हणती त्याला मूर्खा जाये ॥ १८ ॥ जानदेची हणने उपदेश हा
असे । ताहू नको ऐसें हणती मन ॥ १९ ॥ तृतीय हाकेसी देताची
नमन । स्वामीलागीं जाण केलें प्रीति ॥ २० ॥ स्वामा हणती हाकेस-
रिसा का रे येसी । देव काय होसी तूचि साग ॥ २१ ॥ तुझी केलें
तरी होईन मी देव । तुझी सतरान न करा काय ॥ २२ ॥ हो हो पाहू
हणता जाहाले प्रगट । प्रभा हे उच्छृष्ट पाके तेथें ॥ २३ ॥ चतुर्भुज
पिताप्रधारी गम्य । शख चक्र पद्म गदा हाती ॥ २४ ॥ पाहोनी
मुदर रूप मनोहर । केला नमस्कार उभयानीं ॥ २५ ॥ उठोनी पाहाती
तय काहीं नाहीं । ऐसी लीला पाही भाम गाय ॥ २६ ॥

॥ श्रीराम ॥ येकनाथें बहु करुणा केली जेव्हा । स्वामीं आले
तेव्हां देवराय ॥ १ ॥ बोध करोनाया केले समाधान । हणती आमुचें
लग्न करी आता ॥ २ ॥ मग नाथें केलें रक्मिणसंनर । देवाचारी वर
असे तथा ॥ ३ ॥ सतकाड केलीं रामायणें णेनीं । वाचिता रामामी
मुख होये ॥ ४ ॥ अक्स्मान् राम त्वणता प्राण गेते । शिष्यहा मित्राणे
बहुसाल ॥ ५ ॥ लीलाजाई आला आनोश करीत । नेत्र डवडीत स्वामी

तेव्हा ॥ ६ ॥ हणती लीले धोत्र तुज सर्गाडून । त्याचें काय चिन्ह
 दाखवीसी ॥ ७ ॥ वृथाच का शोक करिशी हें साग । ज्ञान तुझे सोंग
 ऐसें जालें ॥ ८ ॥ हणने स्वामी जना ऐसें केलें तुही । माझे मनोधर्मी
 ऐसें आहे ॥ ९ ॥ कीर्तन करित गगातीरा जाये । आह्लासी सागायें
 तेंयें काहीं ॥ १० ॥ अग्र्य हणोनी उभेच राहोन । करित कीर्तन
 चालीपळे ॥ ११ ॥ गगेत येजोनी करोनीया स्नान । स्वात्ममुख जाण
 केलें तेंयें ॥ १२ ॥ मग रामरूप जालीया घरासी । येवोनी मानसी
 निचारीती ॥ १३ ॥ उत्तरकाडाची समाती राहीली । गागोबास केली
 आज्ञा त्याची ॥ १४ ॥ घोडी तो राखीत होता भोळा भक्त । ग्रन्थाची
 समात त्याचे हातें ॥ १५ ॥ सर्ग गर्हात केलें गुरुराये । भौम सदा
 गाय सतलीला ॥ १६ ॥

॥ श्रीराम ॥ येकनाथाचीया चितेत पिपळ । जाला तो केरळ
 दाहा दिसा ॥ १ ॥ अद्यापी अश्वत्थ आहे तो तेसाची । जात्रोनी पाहाती
 विश्व जन ॥ २ ॥ येक शिपी भक्त शिष्य तो स्वामीचा । नेम होता त्याचा
 तोही एका ॥ ३ ॥ धोत्रजोटा प्रतिगर्पी उच येक । स्वामीलागीं देख
 नेसवी तो ॥ ४ ॥ गेला होता नागपुराला खेपेसी । आधी धे स्वामीसी
 जोडा उच ॥ ५ ॥ खेप धेवोनीया गागापासीं आळा ॥ माजोसी वा
 धळा होता जोडा ॥ ६ ॥ जाला काळ ऐसें ऐकताची पडे । हणने
 आता जोडे नेसे कोण ॥ ७ ॥ गगेपासा आळा तो नाथ पाहीले ।
 आनदें वैसले देखताचि ॥ ८ ॥ पायागरा करी दीर्घ दडपत । स्वामीही
 भेटत प्रेमानदें ॥ ९ ॥ जोडाही नेसले समागान जालें । शिष्यें दिन-
 वीले गुरुराया ॥ १० ॥ स्वामी तुही मेली हणून वाटेसी । दुष्टानें आ-
 ह्लासी निवेडीलें ॥ ११ ॥ स्वामी हणती कोणी मेलेही हणती । अमर
 जाणती जनी कोणी ॥ १२ ॥ नाथासी नमन करोनी गृहात । ये कळे

नार्थ गेले सत्य ॥ १३ ॥ हणणे म्या देखाले धोरेंही नेसले । पाहानया
 आले मिळोर्नाया ॥ १४ ॥ तत्र तये स्थानी काहीं नाहीं जाणा । धन्य
 गुरुराणा हणती सर्व ॥ १५ ॥ येकनाथस्वामी तयाचीं चरित्रें । गाईलीं
 पोरेंत्रें अल्प ज्ञाने ॥ १६ ॥ कथा सतमुखें जाहान्या श्रवण । तितुक्या
 मात्र जाण लिहिल्या भायें ॥ १७ ॥ यशवतमुत सताचा अकित ।
 भाय धरुनी गात लीला ऐसी ॥ १८ ॥

॥ श्रीराम ॥ सपूर्णमस्तु ॥

वामनस्वामी

॥ श्रीराम ॥ वामन गोसात्री पडीत माहान । कासीयात्रे
 जाण जात होत ॥ १ ॥ मनात कासीचे पडीत जिकारे । ऐसे मनो-
 भायें असे पाहा ॥ २ ॥ क्षेत्रान्या ममीय तीन कोसाररी । अश्वत्थाचे
 पारीं निद्रा केला ॥ ३ ॥ विश्वेश्वरें तथें ननळ दाखरीलें । विप्रासी
 याहीले टाळो टाळी ॥ ४ ॥ येक विप्र हणें दृजया विप्रासी । त्या
 मोठ्या टाळींसी सोड आता ॥ ५ ॥ तो हणें कोणता सांग ब्रह्मप्रह ।
 वृक्षाच्या ओट पाहा वेगीं ॥ ६ ॥ जायानी कामीस जिकील सर्वासी ।
 मग या टाळींसी येईल तो ॥ ७ ॥ पंक्ताची नेत्रा आले धधुपात ।
 अभिमानें सय अधोगती ॥ ८ ॥ यात्रार्थ केटी बहु नद्रपणें । मग
 आले जाण देगाप्रती ॥ ९ ॥ पुढीं कथेसी घायें अत्रधान । भक्ती हे
 गहन भूमि हणें ॥ १० ॥

॥ श्रीराम ॥ वामन गोसात्री येयोना गृहासी । पुढें मायघानी
 आरंभायें ॥ १ ॥ वैष्णव हे होत हणोनी ब्राह्मण । वैष्णवची जाण
 योग्यरी ॥ २ ॥ मनात गेय मनें तथें येक स्मार्त । आग अकस्मात

दशप्रथी ॥ ३ ॥ येक दिवसाचे होतें उपोषण । क्षुधातुर जाण वट्ट
 जाला ॥ ४ ॥ पिचारिता तया ह्मणे मी वृष्णत्र । टिळे लागी सर्व
 त्याची ऐसे ॥ ५ ॥ पाठीवरी मात्र आडवा लागला । भोजनासी गेला
 निप्रास्तें ॥ ६ ॥ पात्रेही वाढीलीं प्रसला सन्माने । तेव्हा आगावरून
 वल्ल पडे ॥ ७ ॥ शंजारी पाहोनी गेला तो उठोनी । राखेसी आणोनी
 पार्ती घाली ॥ ८ ॥ रामन गोसारी पाहोन तयाला । उठोनी नेला
 येकीकडे ॥ ९ ॥ विप्र ते समई भोजन करोन । तानूळ घेयोन पाहा
 ताती ॥ १० ॥ वामन गोसारी निभूति लायोनी । बेसती भोजनीं
 तयासहीत ॥ ११ ॥ तये वेळीं वेडा श्लोक तोही ऐका । भीम ह्मणे निका
 प्रसंग हा ॥ १२ ॥

श्लोक

कण्ठलो मी तुमच्या मतातें । देणानि सर्वत्र अममतातें ॥

पाहोन मी माधव सर्व भूतीं । अद्वैतप्रिया हरिच्या विभूतीं ॥ १ ॥

नीया ॥ ८ ॥ अग्निधाचा दृष्टी गेला अकम्मात । लावण्य अद्भुत वाळा
 घरी ॥ ९ ॥ कोंणाचे हें वाळ पाहू कोठें नेतो । मागें मागें जातो
 येकायेनी ॥ १० ॥ धोत्रें धुता भजन करिती सप्रेमें । पुढें पुरपोत्तम
 नाचताहे ॥ ११ ॥ अग्निध पाहोनी पुढें जात असे । तज त्या न दिसे
 वाळ तेजें ॥ १२ ॥ येनाना त्रिचारी नाम काय भाजे । केशव स्वभाजे
 सागताती ॥ १३ ॥ पाई दन्तत घाली हणजे वाळ । देखीलें सायळे
 काय सागू ॥ १४ ॥ ऐकताची नेत्रीं आळे याया अश्रु । हणती सजें
 श्वरु लीला त्याची ॥ १५ ॥ सर्वस्व टाकोनी शिष्य जाला याचा । महिमा
 दर्शनाचा न वर्णय ॥ १६ ॥ देवाचें दर्शन जाहाल ज्यासी । मुकला
 ससारासी तोची जाणा ॥ १७ ॥ घरा आल्यापरा स्वामीसी सागती ।
 आळिगन दती गुरराय ॥ १८ ॥ केशवा रे माझे गुरूपण आता ।
 वेई वा तवता कृपायुक्त ॥ १९ ॥ राघवस्वामीच केशवस्वामा तेच ।
 जाले जाणा साचे भीम हणजे ॥ २० ॥

॥ श्रीराम ॥ केशवस्वामीच घरीं यकादसी । उपासना ज्यासी
 साह्य सदा ॥ १ ॥ अम्नमानी मुठ शकरा मिश्रात । देवासी दायात
 प्रेमानदें ॥ २ ॥ सर्वांसा प्रसाद वाटोना कीर्तना । उभे राहावे जाण
 चारी प्रहर ॥ ३ ॥ यक येकादसी मुठ आणायासी । वाण्याच्या घरासी
 शिष्य गेला ॥ ४ ॥ घरा वाणी नव्हता पुत्र त्याचा हाता । बचेनाग न
 कळता दिव्हा त्यानें ॥ ५ ॥ घरास आणोन वारीक करोन । शर्करा
 मिळऊन नेती तेथें ॥ ६ ॥ स्वामीनीं नयेच दापोना देनासी । प्रसाद
 सर्वासी वाटीयला ॥ ७ ॥ कीर्तनासा उभे राहीन ता वाणा । घरासी
 जावोनी तेजें आला ॥ ८ ॥ केशवस्वामीच्या पदीं प्रमें लाळ । पाचरती
 डोळे त्याचेची ॥ ९ ॥ हणजे स्वामा तुला न कळत वाय । पोरें दिव्हा
 असे बचेनाग ॥ १० ॥ हणती तू कीतन एक स्वस्थ मन । वीथ हा
 भगवान वाधू न द ॥ ११ ॥ प्रात काळीं गृतीं कृष्णवर्ण तारी ।
 दुधें अभिपत्रीला त्रिप्रमुगे ॥ १२ ॥ कीतनात ज त अभग जाहात ।

अनिधें लिहीने वरिऱ्यावरी ॥ १३ ॥ भक्ताचा चरित्रें देवानास प्रीये ।
 हणुनी भीम गाय अहिनिसीं ॥ १४ ॥

॥ श्रीराम ॥ कशवस्वामा हे पढरीस जाता । गावोनी ना
 चती आनदानें ॥ १ ॥ जयाऱ्या कीर्तनीं नाचताती देव । प्रेमाचा
 गारव न सागवे ॥ २ ॥ सर्व श्रोतयाच्या नत्रा अश्रुधारा । रोमाच श
 रीरावरी यती ॥ ३ ॥ येका पटिताना केला प्रश्न यासी । हणती या
 सुणेसी सागा आह्ला ॥ ४ ॥ केशवस्वामी हे त्रालाळे तयाला । अभि
 मान हा गला पाहिने जी ॥ ५ ॥ पडित त्रोलीला अभिमान टाकीला ।
 सागाने खुणेला त्रर आता ॥ ६ ॥ हणती अभिमान टाकीला सपूर्ण ।
 तरी जोडे घेवोन उभ राहा ॥ ७ ॥ त्राधयुक्त हणती गोसावी लवाड ।
 भर्तीच वडवड करितो पाहा ॥ ८ ॥ जालीया कीर्तन गृहा गळे सर्व ।
 पुढेंही अपूर्न जालें एका ॥ ९ ॥ येके त्रितीं तेची पडित देवासी ।
 जाता दर्शनासी देखता या ॥ १० ॥ हणता रे कशवा पायपास
 शिरीं । घेवोनीया द्वारीं उभे राहे ॥ ११ ॥ विसा ब्राह्मणाचे जोडे
 गोव्या कळे । शिरींच धरीले आनदानें ॥ १२ ॥ चार घड्या देवदर्शन
 घवाना । आनतें येवाना पाहती या ॥ १३ ॥ जाड गिरावरी घेवोनी
 नाचता । भजन करिती प्रेमयुक्त ॥ १४ ॥ पाहोनी पडित हणे खरा
 मत । पायामी लागत धन्य हण ॥ १५ ॥ त्राठे तसा चाल अभि
 मान नाहा । तोचि सन पाहा भीम हणे ॥ १६ ॥

गात होते ॥ ७ ॥ भितीवरी तथें त्रिज देवार्जाचें । होतें आणि राधेचें
 समीपची ॥ ८ ॥ राधा त्रिडी देती न घेतीच देव । ऐसा तथें भज
 केला होता ॥ ९ ॥ पटाण घोलीला चित्रें त्रिडा घ्यानी । कशा हे माना-
 वी तेव्हा सत्य ॥ १० ॥ नाही तरी शारूपये येकेका । पासोनीया देखा
 घेऊ आता ॥ ११ ॥ द्वार प्रद वेडें जन गडप्रडाले । अधुपात आले
 सर्वालागी ॥ १२ ॥ केशवस्वामीना दवा आळविले । नेत्र गहीरले
 तये वेळी ॥ १३ ॥ कीर्तनाची प्रीत जरी तुझा असे । तरा दाग
 पास लीला आजी ॥ १४ ॥ यथा दुखदाती जाहाली सर्वासी । होय
 मुखरासी ऐसें करा ॥ १५ ॥ भक्ताक्य साद्ये करी नारायण । विजे
 ऐसा जाण भास जाला ॥ १६ ॥ पाहाती तों त्रिडी मुखी देवार्जाचें ।
 नवल चित्राचें पाहोनीया ॥ १७ ॥ पटाण गडप्रडा पायावरी लोळे ।
 जळें पूर्ण डोळे जाले त्याचे ॥ १८ ॥ देव हे तुझीच अपराधी मी
 आहे । दड करा पाहे दीनासी या ॥ १९ ॥ जयापासीं द्रव्य घ्यामे
 जितुकें । मानसात निके आले होतें ॥ २० ॥ तितुकेंचि तयासी दाने
 आनदानें । आज्ञा मान्य करून दिल्ले पाहा ॥ २१ ॥ तोहा कला भक्त
 केशवस्वामीनी । सतलीला रणी भीम सदा ॥ २२ ॥

॥ श्रीराम ॥ केशवस्वामाची कीर्त जाली मोठी । पाडाहानें
 भेटी नेले यासी ॥ १ ॥ ह्यण कदोरीमी वसा तुझी सत । येक आमा
 द्वैत नाही काहीं ॥ २ ॥ सानंका आणोनी ठरीयल्या पुढें । सरुट हें
 गादें प्राप्त जालें ॥ ३ ॥ बराहरूपी जा भगवान तयाचें । चितन हें
 साचें केले याना ॥ ४ ॥ चितीताचि लघु वराहरूपामी । धग्वना हाता
 सी आले याच्या ॥ ५ ॥ मुमकटीतुनिया काढानी सोडिती । दोन चार
 क्षितीवरी जाले ॥ ६ ॥ पाडाह वालीला हें काय हें काय । ह्यणती
 आमा आहे भेदातीत ॥ ७ ॥ सताचें उळण घडलें ह्यणान । बहुत

सन्मान कैला मग ॥ ८ ॥ तेयोनीया आले मग पढरीस । तयाचा
 निर्वेश जाला मागे ॥ ९ ॥ देवासी निंदीता न ये कोप काहीं । भक्त
 निंदा पाहीं साहसेना ॥ १० ॥ केशवस्वामीचा चरितें अद्भुत । त्यात
 सकळीत भीम गाय ॥ ११ ॥

॥ इति श्री केशवस्वामींच्या कथा संपूर्णमस्तु ॥ शुभ भवतु ॥

निरंजनस्वामी

आठवित्ती ॥ ७ ॥ बळेंचि तेथवां पाहाती येवोन । शाळिग्रामांतून शुटा
 आली ॥ ८ ॥ चमत्कार तेव्हां पाहोर्नाया सर्व । नमस्कार मावें घाली-
 तार्ती ॥ ९ ॥ भक्तांनीं देवार्जा होथे केला तैना । संता साद्ये पेसा
 भीम हणें ॥ १० ॥

आनंदमूर्ति

॥ श्रीराम ॥ आनंदमूर्तीची कथा ऐका आतां । जो कां गुरु-
 भक्तां शिरोमणी ॥ १ ॥ कृष्णातीरीं ब्रह्मनाळ गांव तेथें । गुरुपासीं होते
 सेवेलागीं ॥ २ ॥ सहुरुचें नांव रघुनाथगोमांवी । रामाची करावी भक्ती
 सार ॥ ३ ॥ अस्तमानवरी जप कृष्णातीरीं । नैवेद्य त्यावरी देवा-
 र्जास ॥ ४ ॥ दशर्मा आणि भार्जा भक्षावी आपण । ऐसा नित्य जाण
 नेम ज्यांचा ॥ ५ ॥ श्रावणमासांत हणती येके दिनीं । भाजी आजी
 आणी मेथीचीच ॥ ६ ॥ आज्ञा हणोर्नाया शोध करूं गेले । मेथीसी
 शोधिले मळोमळीं ॥ ७ ॥ कोणी हणती मेथी आहे पैलतीरीं । पाहाती
 तीं उत्तारी कोणी नाहीं ॥ ८ ॥ पोहायाचा कांहीं अम्यासही नाहीं । नि-
 धयानें पाहीं गेले पाहा ॥ ९ ॥ भग्न्या पुरांतुनी चालतची गेले । भाजी
 घेउनी आले नवल मोठें ॥ १० ॥ करोर्नाया सिद्ध बाढोर्नाया ताट ।
 सहुरु निकट आणोयले ॥ ११ ॥ विचारिनीं गुरु भाजां हे कोटील ।
 वर्तमान केलें श्रुत सर्व ॥ १२ ॥ अनंदा कृष्णें बुडविलें असतें । तरीं
 कैसें होतें सांग वापा ॥ १३ ॥ हणती भाजां खाचो पेसा हें तुला ।
 कृष्णा कैसी आसा बुडवी सांगा ॥ १४ ॥ आदिगन दिलें कृपा पूर्ण
 केली । भामें हें वर्णिली भक्तीमार ॥ १५ ॥

॥ श्रीराम ॥ आनंदमूर्तीसी सदृशना पूर्ण । स्वस्वर्पा अभिन्न
केले पाहा ॥ १ ॥ रामरूप गुर जाल तय वेळी । जोटुनी मध्याजुळी
विनरीले ॥ २ ॥ चरणसुपुष्टे टिगला तयासी । बढोनी तयासी
ठेरीयले ॥ ३ ॥ सोमळ्याची वरी घेष्टणें देवोनी । पुजेंत ठेवोना
प्रेमभात्रें ॥ ४ ॥ शिष्य जाले बहु गंठे वागीयात्रे । केले त्रय यात्रे यथा
साग ॥ ५ ॥ वाशीमध्ये वास वेळा काहीं दीन । तेथें वार्ता जाण
प्रगळी ॥ ६ ॥ ब्राह्मण असता चर्मानोडा सत्य । घेऊनी मोरळ्यात
पुजीताती ॥ ७ ॥ मिळोनी ब्राह्मण क्षणती पाहू काये । आमुची गीता
आहे बोलीले हे ॥ ८ ॥ पाहू गीना क्षणता न देतीच पाह्या । पेटले
आग्रहा बहुसाळ ॥ ९ ॥ मळेंचि घेवोनी पाहाती सोडून । यानीं गुरु
ध्यान केलें तेव्हा ॥ १० ॥ चर्माजोडा ल्याची भगवद्गीता जाली । भक्त
वाचा वेळी सत्य दवे ॥ ११ ॥ धन्य सतरार महिमा अभिनव । सर्वां
सी सद्भाव जाला तेव्हा ॥ १२ ॥ आढे ब्रह्मनाळा रामनवमीमध्ये । सर्वां
जाले वय रामा ऐसे ॥ १३ ॥ अद्यापि तयाची साक्षा आहे पूर्ण ।
कृष्णातीरी जाण वृद्धानें ॥ १४ ॥ रामनवमामध्ये डोलताती जाण ।
सतमहिमा गहन भीम क्षणें ॥ १५ ॥

मालोपंत

॥ श्रीराम ॥ मालोपंत सत निजापुराबत । जाहाले मिल्ह्यात
निश्चयानें ॥ १ ॥ पाठाहाचे होते कारभारी मुख्य । पाडुरगीं सख्य
ऐका कमें ॥ २ ॥ कार्तासीची वारी जावे पटरीस । नाचारें उल्हासे
देनापुष्टें ॥ ३ ॥ ऐसे प्रतिपदीं चालूत अमता । अभक्ताच्या चित्ता साहा
वेना ॥ ४ ॥ जाण्याचे दान येता अधिघासी । जावोनी तयासी साग

ताता ॥ ५ ॥ फाजेचे हिसेव तग आहे मोठा । सवही गळाटा होऊ
 पाहे ॥ ६ ॥ मालोपता यद्रा सहोनीया घ्याने । पढरी न जाणे ह्यणिजे
 ठीक ॥ ७ ॥ सर्व कारकून मिळोन रायासी । परोपरी त्यासी समजा
 पिती ॥ ८ ॥ इतुक्यात हे जाले निरोप मागाया । पढरीस जाया
 आनदानें ॥ ९ ॥ ह्यणती आता घ्यानी पढरीस जातो । सत्वरची येतो
 जात्रोनीया ॥ १० ॥ ह्यणे रात्र आज्ञा नाहा जात्रयार्ची । ऐसें ऐकताची
 बोळीयले ॥ ११ ॥ माझी गरी आहे जाईन मी आता । बोलीनी तवता
 गृहा गेले ॥ १२ ॥ मागें याच्या जप्ती पाठवीली पूर्ण । वद केले जाण
 मागें पुढें ॥ १३ ॥ येक दान दिवस जालीया उपरी । डुरडुर अतरी
 लागलीसे ॥ १४ ॥ प्रात काळीं केलें तुळसीचें निमित्त । निघोनीया
 जात आनवाणी ॥ १५ ॥ गाडीस धोतर येक अगोस्तर । ह्यणोनी
 सत्वर जाऊ दिले ॥ १६ ॥ गेले चार कोस येका गाणीं तेथे । सर्व
 अर्जमांत आले भेटी ॥ १७ ॥ तेथे सरजाम सर्व सिध्द केला । पढरीस
 गेला भक्तराज ॥ १८ ॥ चंद्रभागे स्नान देवाचें दर्शन । प्रपचाचें भान
 सोडीयलें ॥ १९ ॥ मागें वर्तमान दान प्रहर हाना । गेले ऐसी वार्ता
 जाली तें ॥ २० ॥ रक्षक पाहाती काठें न दिसती । त्यानीं रायाप्रती
 श्रुत केलें ॥ २१ ॥ अद्भुतची क्रोध तेव्हा आला जाणा । राडापेरें
 आणा ह्यणे त्याची ॥ २२ ॥ सकट अद्भुत होता देव आटे । मालोपत
 जाले पाडुरग ॥ २३ ॥ पाछाहाचे दृष्टी पडाये अकस्मात । कोप केला
 शात वचनमा ॥ २४ ॥ रात्र ह्यण पढरीस गेला ह्यणून । आला
 होता पूर्ण कोप आला ॥ २५ ॥ सर्व हिसेजाचे तटेही वारीले । फाजे
 सहा दिव्ह रोजमारे ॥ २६ ॥ दुष्ट कारकून यद्रा घाली त्यासी । बोळीले
 रायासी गृहा जातो ॥ २७ ॥ पढराचा यात्रा येईल तेव्हा भेट । वारी
 यळ तटे सर्व काहा ॥ २८ ॥ वघें अल्कार धेणोनीया आल । गृहात
 राहिले पूर्वमत ॥ २९ ॥ सर्वहा करिती यथाश्चिन परा । कातेचे मदीरी

न जाताच ॥ ३० ॥ पढरीचा नेम यात्रा आल्यापरी । येऊ सेजेपरी
 बोलीयले ॥ ३१ ॥ भक्तकाता देव मानीताती माता । आपटी भगवता
 न वर्णने ॥ ३२ ॥ येकमासपरी अहोरात्र देव । कीर्तन गारत्र केला
 बहु ॥ ३३ ॥ यात्रा आनदानें करोनी हे आले । वागेत राहीले स्वैपा
 कासी ॥ ३४ ॥ माळी बोलाऊन धाडीती गृहासी । गृहा पाहे यामी
 प्रसलेत ॥ ३५ ॥ दोन मालोपत जाले वार्ता ऐसी । फकता रायारी
 जाणवले ॥ ३६ ॥ केला पका शोध रात्र आला गृहा । मालोपत पाहा
 पुढे आठे ॥ ३७ ॥ यासीही घेऊनी आले वागेअत । दृष्टादृष्टी रात्र
 गुन जाले ॥ ३८ ॥ मालोपती सर्ग बुका लानीयला । पाछाह तया
 पुसताती ॥ ३९ ॥ परस्परे सर्ग कळता वर्तमान । आले भगवान भक्त
 साहा ॥ ४० ॥ गजेस्कर्दा मग उभयता बसोन । बारवार चरण र्द्री
 रात्र ॥ ४१ ॥ घरासी सन्मानें वाजत गाजत । येरोनीया स्वस्थ जाले
 मग ॥ ४२ ॥ बदी हांते जे जे तेही मुक्त वेळे । भक्तासी लानीले सर्ग
 पाहा ॥ ४३ ॥ यशवतमुत सताचा अकीत । सदा यश गात
 भक्ताचेंची ॥ ४४ ॥

उद्धवचिद्घन

॥ श्रीराम ॥ उद्धवचिद्घन गेले शाहारास । समानोनी त्यासी
 राहावित्ती ॥ १ ॥ पुढें रामनयमी आली होती क्षणूनी । जात्रयाची
 यानी त्वरा केला ॥ २ ॥ सर्गानी आप्रह करुनी राहानील । उछाहासा
 केठे आपडानें ॥ ३ ॥ प्रतिपदे देवस्थापना करोन । गजर भवन क
 रिताती ॥ ४ ॥ पताका मृदग लावोनी वाद्यासी । जाता मारतीसी म
 मारभें ॥ ५ ॥ रस्यातून जाता स्वारी अर्निधाची । येता दृष्टी त्याचा

फिरट्टी लणे ॥ ६ ॥ कोणेर निशाणे लावोनी येताती । पाचें वाजनीती
 आह्मापुढे ॥ ७ ॥ क्रोध येता लणे घ्याये या खुटोनी । तेन्हाच पळोनी
 गेठे सर्प ॥ ८ ॥ येकटे हे उभे आले मारुतीस । धनीच आह्मास
 नाहीं ह्मणती ॥ ९ ॥ मारुतीच्या पुढे निग्रहची केय । देहाचा सोडीला
 सकल्पची ॥ १० ॥ आला कपी भार गायात न माये । आले भक्त
 साह्ये करायया ॥ ११ ॥ कुराण पढत होता मशीदीति । गनर काढीत
 मसीदीमी ॥ १२ ॥ उष्ण आले अमानर पुढें पाहे । मोठा कपी आहे
 पुढें उभा ॥ १३ ॥ हात उगारोनी केला भुभुकार । भयार्भात गोर
 जाला मग ॥ १४ ॥ आला मृत्य लणे कोण रक्षी प्राण । सताचें
 उळण घडलें आनी ॥ १५ ॥ मताचीच आण ह्मणता कपी गेला ।
 चालतर्ची आला याजपार्सी ॥ १६ ॥ लोटगण घाली लणे मी अ
 न्याई । लोळताहे पाई दीना ऐसा ॥ १७ ॥ देवोनी अभय उठवोनी
 त्यासी । केली आज्ञा ऐसी उठ्याहाची ॥ १८ ॥ मग रामनयमी अ
 न्हूत जाली । भीमें हें वर्णिली सकळीत ॥ १९ ॥

नामदेव

॥ श्रीराम ॥ नामदेवार्चाया कथा ह्या बहुत । भक्तामाळअत
 वणायल्या ॥ १ ॥ राहील्या त्या सकळीत येक दान । सागेन भक्तीने
 अभगात ॥ २ ॥ दामशेट बाप शात जाय्यावरी । प्रपच अतराहुनी
 गेला ॥ ३ ॥ बापाचार्ची मित्र होता सावकार । बोलीला उत्तर
 नामयास्ता ॥ ४ ॥ नागपुरा पुत्र कापड आणाय्या । जाती तूही तया
 सगे जाई ॥ ५ ॥ दाहा सहस्राचें तुज भाडणळ । दतो मी सामाळ
 बुडऊ नको ॥ ६ ॥ बरे वाका लणे श्री येक ऐका । मागेन मी पैका

तेथे यात्रा ॥ ७ ॥ नागोनी पुत्रासी ममागमे यासी । जाती कापडासी
 आणाच्या ॥ ८ ॥ क्षेत्र पेटणास येता नामदेव । मनात उठत
 आला याचें ॥ ९ ॥ ह्मणे दादा माझा पेका घाना येथें । उदीमाचें
 भरते दिसताहे ॥ १० ॥ रागें रागे त्यानीं द्रव्य देऊन गेले । ह्मणती
 बुडवीले ह्यातान्यानें ॥ ११ ॥ गगातीरी नित्य ब्राह्मणभोजन । उठाहचि
 जाण आरभीला ॥ १२ ॥ उभे राहोनीया कीर्तन करावे । सर्वांनींही
 यावे श्रवणांभी ॥ १३ ॥ नागपुराहूनी कापड घेयोनी । पाहाती दुगानी
 पताकासी ॥ १४ ॥ नामदेव गेले सामेरे मानेसी । आणीलें तयासी
 सन्मानोनी ॥ १५ ॥ ब्राह्मण भोजना बेसता ह्मणती । पाणी सोडा
 प्रीति नामदेवा ॥ १६ ॥ तेव्हा ह्मणती दादा आजी पाणी सोडा । त्रोंय
 आला गाढा तयालागी ॥ १७ ॥ दाहा सहस्रासी पाणी कैसें सोडू ।
 हाडे तुर्जा मोडू द्रव्यासाठीं ॥ १८ ॥ विठळ गर्जोनी जेववीले विप्र । आनंद
 अपार नामदेवा ॥ १९ ॥ प्रात काळीं उठुनी पढरीस गेले । वृधा निवेदीले
 जालें तेसा ॥ २० ॥ कोपारूढ जाला पेटणासी आला । सामेरे तयाला
 गेले मग ॥ २१ ॥ मार्गल्याच ऐसे यानेही करोन । ह्मणे द्रव्य दणें
 झडकरी ॥ २२ ॥ त्याच दिसीं जाडा द्रव्याचाही जाला । काकानेही
 केला निग्रहची ॥ २३ ॥ नामदेवा तेव्हा स्वप्न दिलें देवे । गगेमानी
 यावे घेयोनीया ॥ २४ ॥ प्रात काळीं नामदेव गगातीरी । काका धरून
 करी गेले अत ॥ २५ ॥ पाहाती तो वाडा सुदर तयात । पठाण
 पाहात बेसलाने ॥ २६ ॥ नामदेव गेले सागाते जेवीले । देवाजी
 बोलीले विप्र कोठें ॥ २७ ॥ न ये अत ह्मणुनी सिधा दिला यासी । बोले
 नामयासी घाटलास ॥ २८ ॥ पुन्हा उदकात जायोनी टेंगती । पढरी
 पाहाती अकस्मात ॥ २९ ॥ गृह्यासी येयोनी त्रय सिमा पाहे । तत्र उभ्य
 आहे द्विगुर्णात ॥ ३० ॥ नामदेवा ह्मणे क्षोण तो पठाण । ह्मणे भग
 वान नेणसी तू ॥ ३१ ॥ ऐकताची नेत्रा आठे अश्रुपात । सर्वस्व
 यादीत तये वेळीं ॥ ३२ ॥ तोही केला सत समागम ऐसा । भीमाचा
 मानमा मतलीला ॥ ३३ ॥

॥ श्रीराम ॥ नामदेव पढरीत होते तेथे । ज्ञानेश्वर येत तसे
 नेळीं ॥ १ ॥ कवीरही गोरकुमारही आला । सताचा मिळाला समु-
 टाय ॥ २ ॥ कार्तिकीची यात्रा जाली मग जाया । निघताती मायार्तीत
 नव ॥ ३ ॥ नामदेवा समागमें घेवोन । तीर्थावळी जाण करा-
 वया ॥ ४ ॥ मार्गी जाता येका गायात राहाता । विप्र येक होता भरु
 नेथे ॥ ५ ॥ ज्ञानेश्वर गोरकुमार कवीर । पाहोर्नाया विप्र बोटे
 भर्ती ॥ ६ ॥ भोजनासी सागे चोघासी आरडी । मनातील गोडी
 काय नाग ॥ ७ ॥ घराना येवोनी कातेलागी हणगे । स्वैपाक करणे
 मनाग्या ॥ ८ ॥ तेही पतिव्रता पाक करी भायें । म्नानालागी जावें

॥ श्रीराम ॥ नामदेव संतासवे मारवाड । देश अवघड तेथें
 गेले ॥ १ ॥ उदकाचें सांकडें आड येक खोल । संतराव आले तया-
 पार्सी ॥ २ ॥ योगवळें ज्ञानदेवादिक जाण । करोनीया स्नान आले
 वरी ॥ ३ ॥ नामदेवा ह्मणती स्नान करी आतां । येणें श्रीअनंता
 आळवीलें ॥ ४ ॥ ऐकें वा श्रीहरी माझें तीर्थव्रत । तुजवीण चित्त नाही
 कोठें ॥ ५ ॥ योगयागतत्त्व तूचि मायवाप । दीनावरी कोप न
 करावा ॥ ६ ॥ चंद्रभागे पाय अतरले तुजे । संतासवे मज दिल्ली
 तुझी ॥ ७ ॥ यांनीं मोकलीलें स्नानासी सांगिले । भीमेसहीत आले
 पाहीजे जी ॥ ८ ॥ नेत्रां अश्रुधारा देहमान नाही । कळपळोनी पाही
 आले देव ॥ ९ ॥ आडांतुनी पाणी वरी आले जाण । वाहें लंगे पूर्ण
 आमनाखालीं ॥ १० ॥ नामदेवा देवें केलें सावधान । ह्मणती करी
 स्नान भक्तराया ॥ ११ ॥ आणीकही काथे दृष्टा आहे साग । ह्मणे
 पादुरग नामदेवा ॥ १२ ॥ नामदेव ह्मणे ऐक देवराया । उदक या
 द्याया असावे हें ॥ १३ ॥ त्रिठोत्रारे तुझी महिमा हे राहेल । जनही
 वर्णिलि कीर्ती तुझी ॥ १४ ॥ भक्ताचें वचन नुलघवे देवा । प्रवाह
 ठेवाया ऐसें जालें ॥ १५ ॥ आद्यापी ते नदी वाहे तया टेर्मी । सत-
 महिमा ऐसी केली देवें ॥ १६ ॥ आले पढरीस ह्मणती पादुरगा । शत-
 कोटी अभगा करीन मी ॥ १७ ॥ करिना अभग राहिले तेयासी ।
 जन्म द्याया ऐसी देवा इच्छा ॥ १८ ॥ तेही कथा पुढें रसाळ ऐकावी ।
 देव भक्तां गोपी भीम ह्मणे ॥ १९ ॥

॥ श्रीराम ॥ नामदेव पढरीत होते तेरे । ज्ञानेश्वर येत तये
 पेढ्या ॥ १ ॥ करीरही गोरानुभारही आग । सताचा मिळात्रा ममु
 दाग ॥ २ ॥ कार्तिकाचा यात्रा जाली मग जाया । निघतातां भायातीत
 सत ॥ ३ ॥ नामदेवा समागम घेवोन । तीर्थानळी जाण करा-
 न्या ॥ ४ ॥ मार्गी जाता येका गावात राहाता । निप्र येक होता भक्त
 तये ॥ ५ ॥ ज्ञानेश्वर गोरानुभार करीर । पाहोनीया निप्र तेल्ले
 भक्ती ॥ ६ ॥ भोजनासी सागे चौघामां आरडी । मनातील गोडी
 काय सांगू ॥ ७ ॥ घरासी येवोना कातेलागी हणणे । स्वैपाक करणे
 सताग्या ॥ ८ ॥ तेही पतिव्रता पाक करी भायें । स्नानालागी जाणे
 हणणे यासी ॥ ९ ॥ गेल्या स्नानामागे पुत्रात्रागा हणणे । जळण आणोन
 देई वेगा ॥ १० ॥ आणावया जाये सर्पदग्ग हाय । हाकेमरिमी जाय
 वाता तये ॥ ११ ॥ प्राण गेग तया आणान निजया । पतीसी सम
 जागी वर्तमान ॥ १२ ॥ उभयता धैर्य धरोनी हणती । मत घरा येती
 भोजनासा ॥ १३ ॥ तयाचें भोजन होवोन जाताळ । मग पाहू वाळ
 सार्पकासी ॥ १४ ॥ आणिले बोलाऊन पात्रेही वाढीलीं । नामदेवे
 केला विचारणा ॥ १५ ॥ हण वाळ वेगीं भोजना बोलाया । एकताची

॥ श्रीराम ॥ तुकाराचे मायनाय राउळात । जावोनी पाहात
पाडुरग ॥ १ ॥ निठोना ये पोटा हाचि छद घेती । निग्रह कारती
अद्भुतची ॥ २ ॥ पाडुरगा जालें सकट बहुत । रखुमाईस हणत
काय कर ॥ ३ ॥ याचे पोटा पाही दुजा पुत्र नाही । उपायेच काही
नाही यासी ॥ ४ ॥ रखुमाई बोठे नामदेवावरी । बाकी आहे खरी
अभगाचा ॥ ५ ॥ नामदेवा हणती घ्याना जम तुळी । झाडानाकी आक्षी
करू यें ॥ ६ ॥ नाही तरी आह्या घ्याना लागे जन्म । ऐसाच निसीम
भाय याचा ॥ ७ ॥ नामदेव लणे गर्भनास काही । घेणार मी नाहीं
ऐसे आहे ॥ ८ ॥ आणि देहासकट न्याये वैकुठासी । ऐसें जरी करीसी
तरी असा ॥ ९ ॥ कबुल करोना देव त्या हणती । स्वप्नात सागती
येता पांटा ॥ १० ॥ नरा महिन्या तुळा देणाल गाळासी । टेंचची
पागसा आला हणना ॥ ११ ॥ आनदें करोनी दिवस लेणीती । बोण्ठी
पागसा टेंच येती ॥ १२ ॥ नऊ महिने होता कीर्तना वसता । लुगड्या
वरी पाहता वाळ दिसें ॥ १३ ॥ न घतीच तेव्हा पुजान्यासा स्वप्न ।
दिल्लें दवें जाण ऐसेपरा ॥ १४ ॥ जसें तीं सागती तसें करोनिया ।
पाठ्यां तया दहूलागी ॥ १५ ॥ पुसता हणती दवावरोपरा ।
तुळेल हो तरा वेऊ आह्या ॥ १६ ॥ चंद्रभागेचीया गाळपटाअत ।
रोनीला अद्भुत वंट पाहा ॥ १७ ॥ देवार्जाची मूर्ति येका पारड्यात ।
वाळ हें टेंपात येकामाजा ॥ १८ ॥ देवानाया तुका उतरता नाम ।
जाते तुकाराम विश्वामाजी ॥ १९ ॥ आनदें वाळासी घेती मग जाण ।
सर्गोनी सन्मान केला बहु ॥ २० ॥ गारवोनी मग देहूसी धावीली ।
भामे ह वर्णाला मतगला ॥ २१ ॥

॥ श्रीराम ॥ तुकाराम दिवसा मासा थार जाल । तव्हा लग्न
कल मायनापें ॥ १ ॥ निठोनाची मूर्ती त्यानीच आणोनी । देणाल्य

तुकाराम

॥ श्रीराम ॥ तुकारामाचीया कथा जभगात । गांडियन्या हेत धरोनीया ॥ १ ॥ देहुमानी मायत्राप नामे त्याचा । निष्ठापन साची होती जाणा ॥ २ ॥ याती जाणा शूद्र मोरोत्रा हें नाम । वणकाई उत्तम पत्नी त्याची ॥ ३ ॥ होती सेतामध्ये अत्यतची भोळी । तय यात्रा आनी आळदीची ॥ ४ ॥ नामघोष करीत यात्रेकर जाती । हे न्यानी पुसती कोठें जाता ॥ ५ ॥ झणती यात्रेकरिता जातो आळदीस । तुळी यात्रे ऐसें बोलीयेले ॥ ६ ॥ ऐकताची काता जावोनी गृहासी । पीठ मारी कर्मा चार ओर ॥ ७ ॥ घेवोनी गाठोटी उभयता निवाली । आळदास आली ज्ञानोग्राचे ॥ ८ ॥ कीर्तन ऐकती आनर्दे करोन । सतमुखानून वाक्ये येती ॥ ९ ॥ धन्य ते कोसल्या धन्य तिची कुशा । जे राम रायासी प्रसजली ॥ १० ॥ धन्य दशरथ धन्य ते यगोदा । खेळनी गोविंदा अकारो ॥ ११ ॥ धन्य तची पोटी याच्या आले देव । ऐकता सद्भाव यासी जाला ॥ १२ ॥ झणती गोसाव्यासी आमुच्या पोटासी । केमा हर्षकेशी ईल सागा ॥ १३ ॥ गोसाणी बोलीले दयापासा जायें । देवा पोटा यायें पैसे झणा ॥ १४ ॥ गेग देवाल्यात झणती ज्ञानोग्रासी । देवा ये पोटासी हाची उद ॥ १५ ॥ तीन दिवस जाणें तसीच वमली । ज्ञानोग्रास चाली चिंता प्राप्त ॥ १६ ॥ विप्रनेत्र धन्यन तयास झणता । देव तुझापती दाखवीतो ॥ १७ ॥ कथें देव कैचा आहे पढरीस । झणोनी तयास उठविले ॥ १८ ॥ अनर्लीळा तया आणीले पढरी । झणती याचे द्वारी वसा आता ॥ १९ ॥ निठो वारे पोटा यायें पैसे झणा । उपदेश जणा केला हाची ॥ २० ॥ अश्व नाशले पाहान पाहता । ऐमी नागी कथा भीम झणे ॥ २१ ॥

॥ श्रीराम ॥ तुकोबाचे मायबाप राउळांत । जावोनी पाहात
पांडुरग ॥ १ ॥ विठोबा ये पोटा हाचि छंद घेती । निग्रह करिती
अद्भुतची ॥ २ ॥ पांडुरगा जालें संकट बहुत । रखुमाईस हणत
काय करूं ॥ ३ ॥ यांचें पोटीं पाहीं दुजा पुत्र नाहीं । उपायेच कांहीं
नाहीं यासी ॥ ४ ॥ रखुमावाई बोलें नामदेवावरी । बाकी आहे खरी
अभंगाची ॥ ५ ॥ नामदेवा हणती घ्यावा जन्म तुझी । झाडाबाकी आली
करूं येथें ॥ ६ ॥ नाहीं तरी आला घ्यावा लागे जन्म । ऐसाच निसीम
भाव यांचा ॥ ७ ॥ नामदेव हणें गर्भवास कांहीं । घेणार मी नाहीं
ऐसे आहे ॥ ८ ॥ आणि देहासकट न्यावे वैकुंठासी । ऐसें जरी करीसी
तरी असो ॥ ९ ॥ कबुल करोनी देव त्या हणती । स्वमांत सांगती
येतो पोटा ॥ १० ॥ नवा महिन्या तुझी देखाल बाळासी । देवची
पोटासी आळ हणा ॥ ११ ॥ आनदें करोनी दिवस लेखीती । बोटती
पोटासी देव येती ॥ १२ ॥ नऊ महिने होता कीर्तनी बैसतां । लुगट्या-
वरी पाहातां बाळ दिने ॥ १३ ॥ न घेतीच तेव्हां पुजान्यासी स्वप्न ।
दिन्हें देवें जाण ऐमेपरी ॥ १४ ॥ जैसें तीं सागती तैसें करोनिया ।
पाठवावें तया देहूलागी ॥ १५ ॥ पुसता हणती देवावरोवरी ।
तुळेल हो तरी घेऊं आली ॥ १६ ॥ चंद्रभागेचीया बाळवंटाअंत ।
रोविला अद्भुत धंष्ट पाहा ॥ १७ ॥ देवार्जाची मूर्ति येका पारल्यात ।
बाळ हें टेवत येकामार्जा ॥ १८ ॥ देवार्जाच्या तुंका उतरतां नाम ।
जालें तुकाराम विश्वामार्जा ॥ १९ ॥ आनदें बाळासी घेती मग जाण ।
सर्वांनी सन्मान केला बहु ॥ २० ॥ गौरवोनी मग देहूसी धाडीली ।
भामें हे वर्णोली अंतरीया ॥ २१ ॥

॥ श्रीराम ॥ तुकाराम दिवसां मासां थोर जाले । तेव्हां लग्न
केलें मायबापें ॥ १ ॥ विठोबाची मूर्ती त्यांनीच आणोनी । देवालय

कर्मनी स्थायीयली ॥ २ ॥ तयापुढे तुकाराम नृत्य करीती । देवार्जासी
 प्रीति बहु ज्याची ॥ ३ ॥ घरीं वेवसाय वश्यधर्म असे । धाडीयले यास
 कोकणात ॥ ४ ॥ मीठ घ्याने तेथे गृह घेती जाण । देशात आणान
 विक्रीती पाहा ॥ ५ ॥ जाला सर्व तोटा येवोनी गृहासी । सागती बहुमी
 वर्तमान ॥ ६ ॥ प्रपचात मन नाही तिळमात्र । लीला हे विचित्र भीम
 हणें ॥ ७ ॥

॥ श्रीराम ॥ तुकाराम भक्ती करीता आयडी । पाडुरगीं गोर्ना
 दृढ ज्याची ॥ १ ॥ स्वप्नातची गुरु जाहाला उपदेश । धरिला निश्वास
 दृढ नामीं ॥ २ ॥ जागृतींत तोची निश्चय धरोना । अभग तेथोनी भीम
 हणें ॥ ३ ॥

अभग तुकारामाचा

सत गुरुरायें मन कृपा कर्गी । परा नाहा धउंथी सवा काहा ॥ १ ॥
 सापडवार्ते वाट जाता गगास्ताना । मस्तकां तो जाणा टोविला कर ॥ २ ॥
 भावना मागती तुप पावशर । पडिग वितर स्वप्नामाना ॥ ३ ॥
 वावना आपुठ सागितने नाम । मत्र दिग रामकृष्णहारी ॥ ४ ॥
 राधवचैतन्य वैशवचैतन्य । सागीतगी खूण मारळिकेची ॥ ५ ॥
 माघ शुद्ध दशमा पाहोनी गुद्वार । कला अभिकार तुका हण ॥ ६ ॥

॥ श्रीराम ॥ तुकाराम देहुमाजी होते तरे । गानलील रये
 जात होते ॥ १ ॥ बहु हणें याच्या समागमे जाणें । मालासी आणारें
 भरोनीया ॥ २ ॥ पेशी रपायाचे बैल दिले दान । रूपये देवोन पाच
 शत ॥ ३ ॥ मार्गी जाता मोगलाई यका गानी । राहीले स्वभारी
 वस्तीसची ॥ ४ ॥ तेथे येऊ मित्र होता त्याची काता । रूपयत अमता
 काय जाळें ॥ ५ ॥ गार्थीच्या पठाणें देवताची दृष्टी । हत त्याचे पोटीं
 जाला जाणा ॥ ६ ॥ विप्रारसी कारी आठ आणोनीया । दंड वारी
 तया पाच शत ॥ ७ ॥ आठ निवसाजांन यावे रूपायामी । नाही नग

खांसी घावे हणें ॥ ८ ॥ कागद घेवोनी धांडोरा पिटिला । द्रव्य या
 विप्राला नका देऊ ॥ ९ ॥ आठ दिवस जाले द्रव्य न दे कोणां ।
 चिंतातुर मनी विप्र जाला ॥ १० ॥ तुकारामे दृष्टो पाहोनी तयासी ।
 देवोनी द्रव्यामी मुक्त केच्य ॥ ११ ॥ बैल येक तेथे विकोनी खर्चासी ।
 देवोनी तयासी बोर्लायले ॥ १२ ॥ चला पढरीस नका गहं येथे ।
 दुष्टसग तेथे राहू नये ॥ १३ ॥ येरू बैल आहे मीही येतो सगे । पाहू
 पांडुरग तुही आही ॥ १४ ॥ घेवोनीयां तया आले पढरीस । विकोनी
 बैलास तये स्थानीं ॥ १५ ॥ ब्राह्मणासी तेही द्रव्य देवोनीया । ऐसी
 भूतदया नाहीं कोठें ॥ १६ ॥ सोवती जे होते नागपुरा गेले । खेप
 घेवोनी आले घोघरी ॥ १७ ॥ यांचा बंधु हणें तुकाराम कोठें । सांग-
 तांची कष्ट जाले यांसी ॥ १८ ॥ पांडुरगें सांग तुकारामाचेंची ।
 घेवोनी मालासी घरा आले ॥ १९ ॥ पांचा सहस्राचा माल आणो-
 नीया । बैल पाहातां तया ऐसेचि ते ॥ २० ॥ बधुसी आनद होवोनी
 गळ्यासी । घालोनी मिठीसी मुखी जाला ॥ २१ ॥ भोजनादि सर्व
 उपचार करोन । खोलीत जेवोन निजा हणें ॥ २२ ॥ हणती त्रिठोवास
 केला म्या नवस । आधीं पढरीम जाणें असे ॥ २३ ॥ बांहर निजांनी
 अदृश्य जाहाला । मग बधु आला पढरीम ॥ २४ ॥ भेटे तुकाराम
 सांगे वर्तमान । अधु आले पूर्ण नेत्री याच्या ॥ २५ ॥ मग बधुसहीत
 आले देहूसची । महिमा अद्भुतची भीम हणें ॥ २६ ॥

॥ श्रीराम ॥ तुकाराम जान होते पढरीस । करिती उल्हासे
 नामघोष ॥ १ ॥ मार्गावरी पक्षी बैसले बहुत । गेले अकस्मात
 उडोनीया ॥ २ ॥ उभे राहोनीया देवा आळवीती । चांडाळ मी क्षिती
 जालो यासी ॥ ३ ॥ आंगावरोनीया येवोनी बैसले । तरीच जिणें भले
 देवराया ॥ ४ ॥ निश्चय करोनी उभेच राहात । पक्षीही बैसत
 अंगावरी ॥ ५ ॥ मग आनदानें चारा ग्या हणोन । पढरीस जाण

आले पाहा ॥ ६ ॥ चंद्रभागे स्नान क्षेत्रप्रदक्षणा । घेतार्ती दर्शना
भीम हणें ॥ ७ ॥

॥ श्रीराम ॥ तुकाराम चंद्रभागे स्नान करून । शिष्या पाहाती
जाण धोवयासी ॥ १ ॥ लांब धोंडा तेथें तेलीयाची कातां । पाहाताती
धुतां तयेलार्गी ॥ २ ॥ भजन करीत तेथें उभे होते । लुगडे धुई माते
बोलीयले ॥ ३ ॥ सासुसासन्यासी होती शिष्या देत । परमार्थ तये
ते सांगताती ॥ ४ ॥ वेथ या बाणीस श्रम कां देतीस । विठळ नामास
घेई आतां ॥ ५ ॥ ऐसा नरदेह नाही सावयाचा । वेथ नको वाचा
श्रमी करूं ॥ ६ ॥ तरुणी बोलीली सवाष्णीनीं नाम । घेऊं नये नेम
ऐसा आहे ॥ ७ ॥ अतार गेलीया हणसी काय राम । ऐसें तुकाराम
बोलीयले ॥ ८ ॥ लाट फिरवितां आली उरावरी । प्राणाची बोहरी
जाली पाहा ॥ ९ ॥ चंद्रभागेवरी आर्णाला जाळाया । हेहीं तया ठयां
आली मग ॥ १० ॥ रुदन करोनी हणें तुकोवासी । बोलाउनी त्यासी
आणा येथें ॥ ११ ॥ आणितां बोलाऊन केलें दंडवत । नाम घीन
याते उठवावे ॥ १२ ॥ जाती शवापासी हात फिरऊन । बोलिले वचन
तयालार्गी ॥ १३ ॥ तुझी काता नाम घेते आतां ऊठ । हणताची
स्पष्ट उठिला तो ॥ १४ ॥ देवार्जीनीं भाव ऐसा दाखवीला । सत निर्दी
त्याला ऐसें आहे ॥ १५ ॥ सर्वासी मद्गाव लावोनी भक्तीसी । भीम
हणें ऐसी सतलीला ॥ १६ ॥

॥ श्रीराम ॥ तुकाराम आले नेहस आनदें । अभग स्वच्छें
 लिहितार्ता ॥ १ ॥ निप्रां केळा द्वेष बद्धा बुडविती । जायोनी वसती
 तये स्थानां ॥ २ ॥ इद्रायणीतीरीं निद्रा केली तेंथ । तेरा दीन होते
 शिळेपरी ॥ ३ ॥ देवाजीस हणता अभग हे तुळी । कासयास स्वामी
 केले सागा ॥ ४ ॥ बुडवायाचे होते तरी का आह्वासी । बुद्धि दिली
 ऐसी करायाचीं ॥ ५ ॥ नेत्रीं अश्रुधारा प्रेमे गहीपरल । देवाजीही आले
 तये वेळीं ॥ ६ ॥ हणती तुकाराम अभग हे तुझे । प्राणाहून मज
 प्राय जाण ॥ ७ ॥ तेराचे दिवसीं काढोनी पहासी । जळ पाहा त्यासी
 न भिजरी ॥ ८ ॥ देव हणती मज जीवाहुनी प्रीय । भिजवीळ काय
 जळ यासी ॥ ९ ॥ देवोनीया पहा देव गेल्यापरी । निप्राचें शरीरीं
 कुष्ट भरे ॥ १० ॥ तेही शरण आले अभग वाचिले । दिव्यदेही जाले
 भाम हणे ॥ ११ ॥

॥ श्रीराम ॥ तुकाराम दाभाड्याचें तळेगात्र । तेचे नेले भायें-
 करुनी यामी ॥ १ ॥ गात्रातील लोक भात्रिक तयानीं । कथा प्रतिदिनीं
 करिती ॥ २ ॥ स्त्रिया पुरुष सर्ग कीर्तनामी येती । श्रवण करिती
 आवडीनें ॥ ३ ॥ येक बाई मात्र कीर्तनामी न ये । क्रूर होती पाहे
 नद्रुसाल ॥ ४ ॥ तिमासाचे वाळ पुत्र होता राग । हणोनी कथेला
 न जाये ते ॥ ५ ॥ सेजारणीमुखें पेंकता वीतामी । मनीं चाये ऐसी
 इच्छा जाली ॥ ६ ॥ हणे राई मूर कथेंत गेल । गात्राची बोळण न
 सोमये ॥ ७ ॥ शेजारीण हणे जपु दे तयाम । येत कीर्तनास घेणे
 नीया ॥ ८ ॥ राड्यासही सरे नव्हती अफुगा । उम धारयाचि नक
 लेची ॥ ९ ॥ पैमीयाची अफु आणोनी दीरगी । कीर्तनासी आली
 पेंकायया ॥ १० ॥ कथेमाजी धेसे शेजारीण पुसे । धान दे राड्याम
 झडकरा ॥ ११ ॥ उचलेनी स्नना छाना पो राड्याचा । निशेष
 प्राणासी छान नाही ॥ १२ ॥ वाळ मेठे हणे कथा दाड याचा । छान्या
 अनरींची राकीयेली ॥ १३ ॥ तुकागमापारा राळ आणाये । पुढे

टेरीयठे आणि वोलें ॥ १४ ॥ गळ उठनाये नाही तरी कथा । न करी
 तापना आर्जाहूनी ॥ १५ ॥ नाम देवार्जाचें न घे ह्यणोनी । शफ्त
 करोनी साग आता ॥ १६ ॥ तुकागम तेहां बोलाले तयेमी । कमा
 होता णेसी शफ्त कर ॥ १७ ॥ प्रसली जायोन कीर्तन चालिलें ।
 यानी आठरीलें देवार्जासी ॥ १८ ॥ ह्यणती देवा तुला नामडे कीर्तन ।
 ह्यणोनी हे विघ्न उभे केठें ॥ १९ ॥ आता शेवटील प्रमग हा आला ।
 णेके वा भिठला गायनापा ॥ २० ॥ नेत्री अश्रुधारा कठ सद्गदीत । देहभान
 तेंच न गहेची ॥ २१ ॥ णेसीयात बाळ देवानी उठरीले । जना दाव्य
 रीलें भक्तसाक्षे ॥ २२ ॥ सर्वासी आनद जाला तये वेळीं । भीमे हे
 उर्णिली मतलील ॥ २३ ॥

॥ श्रीराम ॥ तुकाराम चार प्रहर कीर्तन । निय करिती जाण
 अविध्रम ॥ १ ॥ सायकार यक जागे मारे रात । द्रव्यापामी हेत
 रक्षणाचा ॥ २ ॥ तुकारामा ह्यणे तुला चारी प्रहर । जागणें जी सार
 आहे निय ॥ ३ ॥ घराच्या भोंवन किराणें जी तुली । मग स्वस्थ
 जाद्वी निद्रा पर ॥ ४ ॥ माय करोनीया करिती भजन । तपोरा
 घेयोन भोंवताले ॥ ५ ॥ मध्यरात्री जाण तस्कर तयामी । पुस्तताची
 त्यामी मत ह्यणती ॥ ६ ॥ तुकारामें त्यामी करोनी नमन । गाल्ती

महिमा धोर बोळताती ॥ १६ ॥ सायकारासर्हात चोर केले भक्त ।
 लाला हे अद्भुत भीम हणणे ॥ १७ ॥

॥ श्रीराम ॥ तुकाराम देहुमार्जी होते घरी । कांता क्रूर भारी
 असे जाणा ॥ १ ॥ बोलीयली यांस उस जा आणाया । लेंकुराची माया
 नाही कैसी ॥ २ ॥ तेथोनी निघाले फडामार्जी गेले । उस त्यानें दिले
 मोठी येक ॥ ३ ॥ देवोनी मस्तकां चालीले रस्यांत । गांवांतील येत
 मुलें मागे ॥ ४ ॥ तथां येक येक देतचि चालीले । बाड्यामार्जी आले
 कांता पाहे ॥ ५ ॥ येक यांजपासी राहिला तो म्हासी । देतां क्रोध
 तिसां आला भारा ॥ ६ ॥ देवोनीया यांचे पाठीवरी हणणे । दुकडे जाले
 तीन तये वेळीं ॥ ७ ॥ पाहाती तों मुलें गांवांतील दोन । दिले उच-
 लोनी त्यांचे हातीं ॥ ८ ॥ येक आपुल्या चिरजीवा हातां । देवोनी
 हांसती आनदानें ॥ ९ ॥ बोलीले कांतेसी विभाग हा ठीक । केल्यासी
 त्वा देव यथास्थित ॥ १० ॥ तुझ्या सगें मुख होतें तैसें दुख । देतांस
 तू देव वरिच्यावरी ॥ ११ ॥ गांवांतील जनीं पाहेनीया ऐसें । बहुतचि
 उंम आणुन देती ॥ १२ ॥ अक्रोध सर्वदां समान पाहाणें । भीम हणणे
 नृण सेतांची हे ॥ १३ ॥

॥ श्रीराम ॥ तुकाराम जाता पाहा पढरीस । आले सातान्यास
 अकस्मात ॥ १ ॥ बहुती मिळोनी करविती कर्तन । राजा आला जाण
 ऐकावया ॥ २ ॥ बसला करोनी चित्त स्वस्थ परी । उगे कारभारी
 न बसती ॥ ३ ॥ क्षणक्षणा पाहा कानासी लागती । कर्तन करिती
 आनदें हे ॥ ४ ॥ राव आणि रक सारंग्याची यांसी । हणती राजयासी
 तपे वेळीं ॥ ५ ॥ गाढवाचा ऐना कथा ऐक नीट । ऐसें तेव्हां स्पष्ट
 बोलीयले ॥ ६ ॥ कथा जाव्यावरी मोतीयाची माळ । दिट्ही जी कुटील
 मर्त्यायुक्त ॥ ७ ॥ जाणोनी अतरु तोडोन टाकीली । अस्ता नाहीं जाली
 नाळग्राय ॥ ८ ॥ रायामी बोळती गाढ वाचा ऐना । शब्द हा आमचा
 आन होना ॥ ९ ॥

धरी वापा ॥ १० ॥ रायें पायावरी दंडवत केलें । बहुत सन्मानलें
भीम हणें ॥ ११ ॥

॥ श्रीराम ॥ तुकाराम मग आले पंढरीस । चंद्रभागे असे
पूर आला ॥ १ ॥ नावकरी अवघे द्रव्यवाना नेती । हे तैसे राहाती
ऐलतीरीं ॥ २ ॥ मध्यरात्र जाली पांडुरंग आले । पाण्यावरून नेले
चालतर्ची ॥ ३ ॥ देवे ज्यासी हातीं थरोनी तारीती । तोचि धन्य
क्षितीं भीम हणें ॥ ४ ॥

॥ श्रीराम ॥ पंढरीची यात्रा करोनी गृह्हासी । येवोनी देवासी
गार्ती सदां ॥ १ ॥ तुकाराम सदा अभग लिहिती । सर्व भूतीं पाहाती
पांडुरंग ॥ २ ॥ कांतेच्या वस्त्रासी जाले दंड बहु । चिंदा जाल्या पाहूं
त्यागले ते ॥ ३ ॥ इतुक्यांत भाऊ मूळ आला त्याने । गेला तो घेवोन
माहेरासी ॥ ४ ॥ दाहा रुपयाचें लुगडें नेसवीलें । देहूस धाडीले आनं-
दानें ॥ ५ ॥ जुने जें होते तें तेथेचि राहिलें । पुढें कैसें जालें तेंही
ऐका ॥ ६ ॥ प्रातःकाळीं कांता घेंसे अग भोया । लुगडें चोळीं तथा
फेडीताहे ॥ ७ ॥ अट्ठितीवरी सोडून ठेविल । आपण करीत खान
खालीं ॥ ८ ॥ तुकाराम घोटीवरी भजनांत । वृद्ध स्त्री अशांत आली
तेथें ॥ ९ ॥ लुगडें जाले चिंदा बोलें तुकोवामी । जरी काया शांकीसी
आजी माझी ॥ १० ॥ जुनेपुराणेंच बखर दे कातेचें । पांडुरंग तुमचे
साहेकरी ॥ ११ ॥ आली दया बहु पाहाती गृहांत । अट्ठिंत तेथ
लुगडें आहे ॥ १२ ॥ हाळुच जावोनी अणोनीया दिल्लें । ममाधान
जालें तपे मोठें ॥ १३ ॥ हणें तुवां माझी शांकीपती काया । कांतेसी
तुझीया टाळ देव ॥ १४ ॥ निघोन ते गेली कांताही नाहाली । पाहों
जों त्यागली मितीवरी ॥ १५ ॥ लुगडें चोळीं नाहीं लज्यायुक्त जाली ।
गृह्हामाजी गेली तपे वेळीं ॥ १६ ॥ हणें नंतगव लुगडें काय जालें ।
जुनेही राहिलें माहेरीच ॥ १७ ॥ तुकारामा तेव्हां विस्मय जाहाला ।
हणतो देवाजाल्या म्मगे आतां ॥ १८ ॥ क्रोध आला तपे हणें दिलें

कोणा । सागारे कण्ठा गान्धे हे ॥ १९ ॥ गायामध्ये लग्न सांपरे
 मिळोनी । अक्षत घेरोनी आले तेथे ॥ २० ॥ वन्हाडणी स्त्रीया हणती
 तुकारामा । वाई कोठें आह्वा सागा वेगी ॥ २१ ॥ हणती घरा
 रची आहे हाक मारा । दट्टे हे अपारा मार्जा तेव्हा ॥ २२ ॥ वन्हाडणी
 हणती वाई वाहेर या । अक्षता ध्यावया भोजनाच्या ॥ २३ ॥ ऐक-
 ताची नेत्रो आल्या अश्रुधारा । हणने दानोद्वारा पान आता ॥ २४ ॥ सद्ग-
 दीत कठ हणने देवार्जास । मार्गे बहुतास पावलासी ॥ २५ ॥ द्रोपदीस
 वस्त्रे दिली तुजा हणती । मज ऐसी नव्हती वस्त्रातीत ॥ २६ ॥ वहीणीचे
 नाते दर्शनही होते । पावला तेथे नमल काय ॥ २७ ॥ अनार्थ मी
 दान पतीत सेवार्हीन । सतदासी हणून लजा रक्षा ॥ २८ ॥ माझीया
 अपराधा नाहींच तुळणा । जागा नारायणा मायनापा ॥ २९ ॥ तुझीया
 भक्ताची करीन मी सेवा । निपरीत भावा साडोनीया ॥ ३० ॥ तुज ऐसे
 अजीहूनी भ्रतारासी । मानोनी आज्ञेसी पाळीन मी ॥ ३१ ॥ खरे सत
 जरी असतील हेच । शार्कासी तरीच काया माझी ॥ ३२ ॥ ऋत करुणा
 केलीसे आनडी । पितानर घडी दिली देणे ॥ ३३ ॥ नैसोनी आनदे
 वाहेर येरोनी । अक्षत देरोनी गेल्यापरी ॥ ३४ ॥ तुकाराम पाई ठेगीले
 मस्तक । वस्त्र अमोळीरू पाहाताती ॥ ३५ ॥ ते गेले तेथ्या हे आले
 हणती । जेसें वीज क्षितीं पेरता ये ॥ ३६ ॥ यशजतमुत भगसिधु-
 अत । तरावया गात सतर्लीला ॥ ३७ ॥

॥ श्रीराम ॥ तुकाराम येक्या गावा गेले होते । भजन करीत
 अहिर्निसी ॥ १ ॥ तेथे येक सत मोठे दमधारी । देवार्चन भारी
 होते त्याचे ॥ २ ॥ माळ्या मुद्रा सांग ऋत पाहोन । जाले शिष्य जाण
 सर्व जन ॥ ३ ॥ त्याच्या दर्शनासी आले तुकाराम । अतरीं निष्काम
 पुढे उभे ॥ ४ ॥ त्याने तोंडापरी घेरोनीया वस्त्र । ध्यान हे तपर
 करीती हे ॥ ५ ॥ मनामध्ये दगती गात्र शिष्य जाला । इनाम मर्नाला
 मागू आता ॥ ६ ॥ त्यामध्ये उत्त व्यक्ती पंकिल । गुच्छी होईल नह-

तचा ॥ ७ ॥ परा येक उस धर्म करु नये । ऐसे मना हाय कल्प
 नैसी ॥ ८ ॥ नेत्र उघडीता यानी नमन केलें । त्यानाही गुसिले केहा
 आला ॥ ९ ॥ उस न जायची येकही वर्मासी । आले त्या सर्गीसी
 दर्शनासी ॥ १० ॥ ऐसे ऐकताची घाली लोटागण । हणें नारायण दुजा
 नाहीं ॥ ११ ॥ तयासही ब्रोग करून केला भक्त । महिमा अद्भुत भीम
 हणें ॥ १२ ॥

॥ श्रीराम ॥ तुकाराम होते कीर्तन करात । राजयाची तेथ
 स्वारा आली ॥ १ ॥ दोनसे राऊत समागमे शूर । ठेरोनी बाहेर आत
 आले ॥ २ ॥ कीर्तनात स्वस्थ येनेन प्रसता । पाळाहाचा होता पाळत
 या ॥ ३ ॥ अकस्मात पाच सहस्र राऊत । आले समनागत राज
 यासी ॥ ४ ॥ तुकाराम हणती स्वस्थ प्रसा आता । पाडुरग चिंता आहे
 याची ॥ ५ ॥ सनोध येताची रूप राजयाचें । धरोनीया साचे आले
 देव ॥ ६ ॥ पाचा सहस्राचा मूळघाण केठी । लुट्ही आणिली बहु
 साल ॥ ७ ॥ घोडा सेनकाया हातात देवान । कीर्तनात जाण गेले
 मग ॥ ८ ॥ जालीया कीर्तन रायानें पाहलें । देवानें रक्षिले अरी
 घात ॥ ९ ॥ मग तुकारामा करोनी नमन । हणें तुला वन्य सत
 रात्र ॥ १० ॥ रात्र गेला मग हे आले पढरी । सतलीला वरी भीम
 गाय ॥ ११ ॥

॥ श्रीराम ॥ तुकाराम करा करीता बालती । मुखदुग्य हणती
 सता सम ॥ १ ॥ येक बाई तीनें ऐकुनी घरासी । नेरोनीया यासी काय
 केलें ॥ २ ॥ उसळत पाणी घाली तुकारामा । याचा दड प्रमा पाडु
 रगा ॥ ३ ॥ वाचे काहीं उष्ण न लागेच अगा । बाईचे सर्गीनी फाड
 आले ॥ ४ ॥ रडों लागे तेन्हा दया अडियासी । दिधलें तीर्थानी
 विठोबाचे ॥ ५ ॥ छानिता आगासी जाठी होती तसे । सतलीला ऐसी
 भीम हण ॥ ६ ॥

॥ श्रीराम ॥ तुकाराम पटरीम हात तथे । गाढायत्र जात
 हाती यात्रा ॥ १ ॥ त्रुंछ ब्राह्मण तुटुनउळ । खर्चाच्या जवळ
 नाही नाहा ॥ २ ॥ तुकाराम पा दिले गगेलागा । पिश्यामध्यभागा
 घालनीया ॥ ३ ॥ हणर्तः भागार्थात गता माझे पा । साभाळ्यारी
 मात्र पिश्या माझी ॥ ४ ॥ खर्चाच्या तुज देखे ३ जाण । मित्र आन
 दाने चालीयत्र ॥ ५ ॥ यात्रसमागमे मुकामानी जाये । पिशवीअत
 पाहे खर्चा आहे ॥ ६ ॥ यात्रार्थ मग केरी यत्रासाग । वापेनीया
 मग पर टाकी ॥ ७ ॥ अकस्मात गगेनून हात आला । घरांनीया गेला
 पत्रागर्गी ॥ ८ ॥ तसचा उत्तर ल्हानाया जाण । नडती आणोन
 टाकीपळे ॥ ९ ॥ तेही वपेनीया ठेवा पिश्याअत । खर्चाही चालत
 पूर्वत ॥ १० ॥ पटरीस आला तुकारा भट्य । हणें सतलीला
 न नर्णने ॥ ११ ॥ पर आणी उत्तर अभग ह दोन । आनदें पाहाणें
 भीम हणें ॥ १२ ॥

धारें ॥ ४ ॥ यानांच प्रार्थना मग करेनाया । आणिलें देवराया
 भोजनार्था ॥ ५ ॥ वक्रतुड आठे देवानीं पाहींडे । धन्य बोलींउळे
 तुकागमा ॥ ६ ॥ जानटेंची मग देहूम येउन । कीर्तन भजन
 करितार्ता ॥ ७ ॥ इत्रायर्षांनींरी र्शानि करीत । रेकुठानीं जात
 देहामहित ॥ ८ ॥ अन्य तुकाराम वन्य त्याचीं लींठा । भीम वर्णायाला
 अत्यमनी ॥ ९ ॥

संतोबा पोंवार

॥ श्रीराम ॥ सनोजा पोंवार भक्त नाळे मोटे । वेरागपट्टी श्रेष्ठ
 केलें ज्यानीं ॥ १ ॥ भीमनांगीं होते गझणगाजात । साटसाचें ह्यणत
 नाम ज्याचें ॥ २ ॥ रात्राची दया पूर्ण यात्ररी । फाज सगे वरी
 पाच महस्र ॥ ३ ॥ हातीं घोडे होते बभत्र बहुत । कीर्तन ऐकन
 प्रेमभाषें ॥ ४ ॥ तुकागमाचेंची जराग्यमपन्न । अभग हे जाण
 ऐकनाची ॥ ५ ॥ जाहालें वेराग्य ह्यणे जेवें गलों । प्रपचीं बुडालों मर्न-
 स्वेंसी ॥ ६ ॥ काता पतिव्रता नाम जीचें मती । निष्ठा तिचीं होती
 नामा ऐसी ॥ ७ ॥ माहेगती गेली होती मागें यानीं । सर्वस्व लुटोनीं
 फडशा केल ॥ ८ ॥ धोतर अगोम्र मात्र अगावरी । वैराग्य अतरां
 तांत्र ज्याचें ॥ ९ ॥ मुळ्य मुठा तेथे भीमेनीं मिळती । सगमीं हे येती
 अकम्मात ॥ १० ॥ गावहीं सन्धि भीमपैलीकडे । येकात आगडे बहु
 जाणा ॥ ११ ॥ गावामध्यें नावे भिक्षेपुरतें मात्र ॥ हस्तामार्जी पात्र
 तारकची ॥ १२ ॥ बहु भिक्षा यता न ध्यावी तत्रता । लाभयाया

चित्ता मुख तेणे ॥ १३ ॥ गोपीचंद्रा ऐसें पाहा हे वैराग्य । जाहाले
निसग भीम हणे ॥ १४ ॥

॥ श्रीराम ॥ सतोत्रा पोंयार त्याचे कातेलागी । वुर्तमान वेर्गा
समजताची ॥ १ ॥ वधुलागी हणे मज धाडा त्वरे । जाहाली तयार
जानपासी ॥ २ ॥ द्याखो रुपायाच्या वस्ता अगावरी । नाजुकहीं भारी
होती जाणा ॥ ३ ॥ पडदे सोडोनीया वसे पालगांत । सेत्रक राजत
समागमे ॥ ४ ॥ धरासी आली तों नरस्त्राचें दान । पहिलेंच येणे
केळें होतें ॥ ५ ॥ याजपासी येता बोलीले तयेसी । फिरोनी माहेरासी
जणे तुया ॥ ६ ॥ वस्ताभारा सर्ग तुझीया जन्माची । आहे वेगमीची
केली आहे ॥ ७ ॥ आही जालें वेडे न धरात्री आस्ता । लागलों पर-
मार्थाचीये वाटे ॥ ८ ॥ लोकीकाची चाड सोटीयत्री आही । आमुचां
आस्ना तुझी न धरात्री ॥ ९ ॥ बोलीयली सती पतीसी वचन । तुझानी
साटोन न जाये मी ॥ १० ॥ देह आणि प्राण अर्पिला तुझासी ।
देवही आलासी दुजा नाही ॥ ११ ॥ ऐसें जाहे तरी निवे पड्यातून ।
वस्ता अगावग्गन उतराव्या ॥ १२ ॥ आज्ञा वणोनीया निनाट्री वाहेरी ।
अळकार उतरा अगावग्गन ॥ १३ ॥ यर्गी न्याचा धर्म केला तये
वेळीं । पातळ आणि चोळी दिन्दी शुभ्र ॥ १४ ॥ आटे शेते न्यासी
लावले वाटेसां । वसे पापापामी निर्भगवे ॥ १५ ॥ धन्य हे नराग्य
उभयतामारीणें । भीम गाये मुणें ऐनीगामी ॥ १६ ॥

तेव्हा कासयाचा ॥ १३ ॥ सती हणणे तुज काही दावयासी । नाहीं
 मजपासीं काय करू ॥ १४ ॥ हणती पाडुरंग तुझी दिल्लें ऐसे ।
 कोणी दिलें नसे मजलागी ॥ १५ ॥ तुमचे उत्तर्ण न हो आह्मी
 जाण । आता काहीं देणें नलगे माये ॥ १६ ॥ वा रे तू इमानी बहुत
 आहेस । भीम हणणे ऐसे माता बोले ॥ १७ ॥

॥ श्रीराम ॥ सतोत्रा पोयार पाहाताती वाट । कातेलागी कष्ट
 जाले आजी ॥ १ ॥ पाणी आले भीमे टाकील ते उडी । पाडुरंग
 थडी पात्ररील ॥ २ ॥ इकडे देवराज बोळी घेती शिरी । वाई स्फटा-
 वरी वैसर्वाली ॥ ३ ॥ क्षणामाची गेलनीरासी येउनी । खाले उतरोनी
 जाणे हणती ॥ ४ ॥ सती हणणे वा रे भिक्षेतीट तुज । अन्न द्यायें
 मज ऐसें वाटे ॥ ५ ॥ देव हणती मीही भुकेलों व्याचार्ची । आम्हा
 प्रसादाची प्रीति मोठी ॥ ६ ॥ पतिव्रता हणणे स्वामीपासीं वेई । दर्शनही
 घेई अनयानें ॥ ७ ॥ आज्ञा हणणे जायें लंगोटी पीळोन । मागोन येईन
 प्रनादासी ॥ ८ ॥ गेली माता , वरी सतपाई शीर । ठेनेनी साचार
 बोलीयेली ॥ ९ ॥ जालें वर्तमान मरु निरेदीलें । नेत्री जक्षु आले
 सतोत्राचा ॥ १० ॥ पिठाकोळी मज दावया हणती । भूमार्तारा येती
 पाहायया ॥ ११ ॥ उभयता तथा हाहा मारीताना । दृष्टी न पडे जाणा
 येती थरी ॥ १२ ॥ सतोत्रा हणती कानेमी दर्जन । दिल्लें केमे जाण
 माजे आमी ॥ १३ ॥ सर्वस्वाचा त्याग केरा तुजनाटी । न पडेसी

गाभिमानी मुर्झ्याचा आर्त ॥ २० ॥ यगयत्मुत मनरीला गाये ।
बाठउनी पाप सहृदये ॥ २१ ॥

माणकोजीवावा बोधले °

॥ श्रीराम ॥ माणकोजीवावा बोधत्र विख्यात । धामणगागात
भक्त जाला ॥ १ ॥ पधरा दिवना नेता येसादनी । याये पढरीनी
तेपोनीया ॥ २ ॥ प्रात काळाहून याये पाच गाये । पाडुरग भावे
आगिगाया ॥ ३ ॥ येके दिनी घरी भवन करीत । टारीडही प्राप्त बहु
जाले ॥ ४ ॥ काला पत्रिना नाम ममनाई । गरोडर पाही जाहागी
ते ॥ ५ ॥ दिवस चालीया प्रमुाही चाली । पुत्र प्रमवरी नक्त
काता ॥ ६ ॥ जारा बोरीवत् ऐना निपत्तीत । आला हा पोटाग येम
जाणा ॥ ७ ॥ तेचि नाम तथा ठरीवते यम । भवन नि सीम करानी

आनदाने ॥ १८ ॥ पुढे काही दिसा सासूने चोगन । गाईस घेवान
पाठ्याले ॥ १९ ॥ येता गाय शेळी नाहीसीच जाली । भीम हणने केंडी
देवे लाला ॥ २० ॥

॥ श्रीराम ॥ माणकोर्जात्रा त्याचा पुत्र धोर । लग्नी साचार
केडे त्याचें ॥ १ ॥ हाकीमाचें शेत दोस्या रुपायाचे । होतें तें गव्हाचें
पीक त्यात ॥ २ ॥ बैल घरा नाही लोकची पेरिती । व्याचीही विश्रती
सता घरीं ॥ ३ ॥ भिक्षा मागोनीया वीही गोळा केलें । दोन मण
जालें गोळा तेहा ॥ ४ ॥ अम्तमानी घेती मारुतीदर्शन । उपासी
ब्राह्मण शत आटे ॥ ५ ॥ नमन तयासी करोनी गृहासी । आले यमा
जीसी बोलीयते ॥ ६ ॥ गडू पेंरायाची नेळ आली आता । दळ्याले
तयता क्षणामाजी ॥ ७ ॥ दुपती गाय येक होती ते वाण्यासी । पिणेनी
तुपासी आणीयले ॥ ८ ॥ तुम विप्र जाले निघोनीया गेले । आशिर्वाद
दिले तये वेळी ॥ ९ ॥ कडू भोपळ्याचे तीन शेताभत । आज्ञेनें पेरित
पुनराज ॥ १० ॥ अद्भुतचि पीक तेव्हा जालें व्यासी । नळगे राव्या
यासी निर्भय जें ॥ ११ ॥ नव्याची पुनर घरोघरीं सण । याचें घरी
जाण काही नाही ॥ १२ ॥ कातेया नत्रासी आरे अशु जेव्हा । यमा-
जीसी तेव्हा पाचारीले ॥ १३ ॥ पिठोत्राचें नारें घेणेनी भोपळे । तोंडोनी
बर्हाले आण आता ॥ १४ ॥ आणेनी फोंडिता सणाचें साहित्य । निघालें
तयात वेगळालें ॥ १५ ॥ सण यत्रासाग केल्या देनराये । सदा भक्त
साथ हणोनीया ॥ १६ ॥ कोणा येक दुष्ट हाकीमानी गेले । शत बुड
वीले बोधल्यानें ॥ १७ ॥ गेल्याणेनी यास नेळ वाळ्याभत । हणती
पंका त्रित देई आता ॥ १८ ॥ पाडुरग द्रव्य देईल हणती । खोलीत
कोंडिती भक्तराया ॥ १९ ॥ हणने याची राटपोर आणा येथें । मार यात्रा
त्यातें पेंसें बोले ॥ २० ॥ पाडुरग तव्हा सराप होणेनी । दोनसे
देणेनी रुपायासी ॥ २१ ॥ गेलें मग यात्रा आणेनी वाहेरी । सन्मानोनी
घरी नमनासी ॥ २२ ॥ सगपाचें घरी ठेविलें रपये । व्यर्थ सतराय

दुग्धाले ॥ २३ ॥ उन्ने, दिवा सर्व सन्मान घेयान । सरापा येयान
 विचारीती ॥ २४ ॥ तो लणे वाट्यात गेलों नाही अर्जा । पादुरगे पाही
 नवल केडे ॥ २५ ॥ भक्तांचे माहात्म वाढवातो देव । भीमाम्नी सद्भाव
 मान्याचा ॥ २६ ॥

॥ श्रीराम ॥ माणकोजीगात्रा येके दिनी शेंती । जायान वसती
 रात्रायया ॥ १ ॥ जोधळ्याचे पीक आले पोने भारी । यात्रा हे पढरी
 जात हांती ॥ २ ॥ हणती यात्रेकरी वात्रा शेतकरी । कणसे धारी
 चारी लेंकुरासी ॥ ३ ॥ वात्रा बोलीयले विठोवाचें शेत । कणसे धारी
 स्वस्य पाहीने ती ॥ ४ ॥ वणती यात्रेकरी शेत हें देवाचें । लुटनितो
 साचें भक्तराज ॥ ५ ॥ हाजारोत्र यात्रा लुटिले शेत सारे । नाही उरों
 दिले वर्णास येक ॥ ६ ॥ थोटे ताटे मात्र राशीली शेंतात । करणी हें
 अद्भुत भीम हणें ॥ ७ ॥

॥ श्रीराम ॥ पुटे येकादशी आले पढरीसी । पुर हा भीमसी
 आत्रा होता ॥ १ ॥ द्रव्यमान यात्रा नात्रकरी नेती । वानासी न नेती
 उत्तरोनी ॥ २ ॥ अस्तमानी नात्रा पलतीरा नेल्या । पाहाता या आल्या
 अश्रुधारा ॥ ३ ॥ हणती पादुरगा ऐमे काय केळे । पाय अतरले
 भार्जा काहो ॥ ४ ॥ रीस कोस आलों दर्शनाचा हेत । कठ सद्गदीत
 जाळतीती ॥ ५ ॥ प्रहर रात्र जाली आले पादुरग । विप्रयेयें मग
 बोलीयले ॥ ६ ॥ चाल पलतीग स्फदावरी वस । नात्रा हणती असे
 श्रद्ध जी मी ॥ ७ ॥ आमुच देव तुम्हा प्रत्यक्ष ब्राह्मण । तुमचे हें चरण
 अमुच्या दिरी ॥ ८ ॥ धरोनीया हातीं चाळतर्चा नेले । नाम सागीतलें
 विठल हे ॥ ९ ॥ ऐलतीरा येती गऊळात जाती । पादुरग प्रीति
 आळिगीला ॥ १० ॥ भक्तसाह सदा आहे नारायण । भीम गाय गुण
 निरंतर ॥ ११ ॥

॥ श्रीराम ॥ माणकोजीगात्रा पढरीस असता । देवार्जास चिंता
 सर्व ज्याची ॥ १ ॥ मन्व्यरात्री देव भागती स्वप्नान । माच येतो तये

गात्री तुझ्या ॥ २ ॥ याची मृण हेंचि रितां पें भरती । थोड्या ताटा
 थेंती कणसें पाहा ॥ ३ ॥ जागृत होवोनी यात्राही करोनी । गावासी
 येवोनी काय केले ॥ ४ ॥ यमाजी पुत्रासी सागतार्ती स्वम । तो ह्मणे
 पाहाणे पें आता ॥ ५ ॥ रितां पें तेंव्हा उकरोनी पाह । तोटापरो
 आहे धान्य त्यात ॥ ६ ॥ येवात ताटुळ दुप्यात गहू । वेगळाले पाहू
 लागला तो ॥ ७ ॥ गुळ्याच्या टपा निवाऱ्या येकात । तुपाच्या ढंभत
 जांच्या दृष्टी ॥ ८ ॥ शेत पाहो गेटे वोड्या ताड्या कणसे । आलीं दों
 ऐसे नवल केले ॥ ९ ॥ वात्रा ह्मणती हे तो देवाजीचे सर्प । ज्याचे
 त्या अर्पापें ऐसे आहे ॥ १० ॥ पाहुणगमूर्ती तेंचिचि स्थापोनी । उडाह
 करोनी पडशा केडा ॥ ११ ॥ सत्तीला ऐसी देवा प्रीत माठी । भीम
 गाय गाठी त्याच सदा ॥ १२ ॥

॥ श्रीराम ॥ माणकांजीनामा मजन करीत । वांटोपरी हेत
 ऐसीपात ॥ १ ॥ देव उदारत्व पाहाण्या आले । वरागी जाहाले
 पूर्वजनी ॥ २ ॥ ज्ञाना पाहता साष्टांग नमन । करोनी सन्मान वस
 वीले ॥ ३ ॥ विचारिनी त्या काय डडा आहे । तेंचि आज्ञा पाह
 करा दीना ॥ ४ ॥ देव बोलील तुशी मून देई । आज्ञा ह्मणून पाई
 नमन केले ॥ ५ ॥ कानेम ह्मणती ममते मून देई । पतिव्रता पाई
 बोले तेहा ॥ ६ ॥ पुत्रा आणि मुने विचारोपे आधी । मग कार्यसिद्धी
 करा स्वामी ॥ ७ ॥ मून भारीरथी पतिव्रता सर्ती । तपे विचारिती
 मनमाना ॥ ८ ॥ तुम् अतीतानी आन देतो मुनी । याची डडा चाली
 आहे ऐसी ॥ ९ ॥ पतिव्रता लगे मायनापे तुझा । अर्पियले आत्मा
 धर्मरती ॥ १० ॥ तुमच्या स्थापेन केडा आहे देह । आता चित्तम
 ये तंम करा ॥ ११ ॥ ज्ञाना ह्मणती आता पुत्रा विचारोपे । मग मपादापे
 धर्मकार्य ॥ १२ ॥ बोली होना पुत्र गेले तथापासी । रतमान त्यासी
 निवेदीते ॥ १३ ॥ तो ह्मणे जडश्व मागे माझ्या मना । विलय हा
 वाणा न करा ॥ १४ ॥ मग आगे करा थरिता पूजोनी । मुनेमी

अर्पणी आनंदाने ॥ १५ ॥ अर्तानाचे मागे चालायली सती ।
 भय नाही चित्ता तिळप्राय ॥ १६ ॥ रानांत जावोनी तीस ह्मणती
 जाये । ते ह्मणे न होय ऐसे आतां ॥ १७ ॥ तुझाती अर्पण केला
 आहे देहे । न सोडी मी पाय आतां स्वामी ॥ १८ ॥ आधी काय
 तुझी होता जी अज्ञान । आतां काय ज्ञान जालें तुझा ॥ १९ ॥ बोलती
 मी देव अदृश्य होईन । माग कांहीं जाण आतां मज ॥ २० ॥ बोलें
 पतिव्रता भय कां दावीता । अदृश्यची होतां प्राण दीने ॥ २१ ॥
 तुझा समागमें घाटीन प्राणासी । पृथ्वीचे पृथ्वीसी देह दीन
 ॥ २२ ॥ संकटची मोठे जाले देवाजीला । दर्शन हे ताला दिले
 मग ॥ २३ ॥ ह्मणती अतकाळीं नेईन वेकुंठा । धन्य माते निष्ठा
 आहे तुझी ॥ २४ ॥ आयुष्य आहे तों संतसेवा करी । बोधल्याची भारी
 प्रीत मज ॥ २५ ॥ ऐसा उदार तो खरा सत तोची । पुत्र कांता
 त्याची धन्य आहे ॥ २६ ॥ पतिव्रता ह्मणे जैसे आणिले मज । तैसें
 यावे आज नेवोनीया ॥ २७ ॥ तुझा वांचोनीया न जाये माघारी ।
 निश्चये श्रीहरी वश्य केला ॥ २८ ॥ मग पूर्वरूप धरोनी तयेसी ।
 घेवोनी गृहाती आले देव ॥ २९ ॥ नेवोनी घरांत सर्वासी दर्शन ।
 देवोनीया जाण नुजी कंठे ॥ ३० ॥ शर चक्र पानांवर वनमाळा ।
 घवघवांत डोळां पाहातारी ॥ ३१ ॥ पुजा करोनीया भोजनही तथे ।
 केले भगवंते प्रेमानंदे ॥ ३२ ॥ नमन करिता अदृश्य जाहाले । मीं हें
 वर्णिलें यथामती ॥ ३३ ॥

॥ श्रीराम ॥ माणकांजीबाबा कीनी ज्याची मोठी । पांडुर्गी
 दृष्टी निरंतर ॥ १ ॥ पाछाहानी कोणी निवेदाले ऐसे । हिंदु पार असे
 आणावे त्यां ॥ २ ॥ बोलवोनी यांनी नेले गृहाअन । ह्मणे करामत
 पाडूं याची ॥ ३ ॥ सानेक वाटोनी न्माले जांकोनी । पुढेच आणोनी

ठरीयली ॥ ४ ॥ अत्रि वोगीळा त्रेत्रा सनरात्र । आठनीला देव
 पढरांचा ॥ ५ ॥ रुमाळ काढिता पुणेच जाहारा । छंटागण घाली
 अत्रिध तो ॥ ६ ॥ गानाची सनद करोती दिधली । अद्यापि चालीली
 आहे पाहा ॥ ७ ॥ गानाची मन्माने पाठवीजे यासी । भीम गाय पेनी
 मतलीग ॥ ८ ॥

॥ श्रीराम ॥ माणसोचीनाय धामणगागात । कीर्तन करीत
 अहर्निशी ॥ १ ॥ मराणाची रामी नित्य येत होता । कीर्तनाची प्रीति
 बहु तये ॥ २ ॥ वसु नु जेव्हा विभक्त नाहाले । विभाग लागले
 करायया ॥ ३ ॥ सर्प वाटे तेव्हा नाहालीयावरी । उरली हेंचि बरी
 तुळसी दाम्नी ॥ ४ ॥ उभयता भाटती दासी घेऊ हाणून । लोक
 हणती विकून पका घ्याना ॥ ५ ॥ दौन कोमावरी होता गाव तेथें ।
 विकिले तयतें पाहा त्याना ॥ ६ ॥ अमर रुपये घनोनीया दिनी । हे
 तेथें राहाली पुढें पेका ॥ ७ ॥ जनाचाये घरा दिती ते अभक्त । हे
 तेथें करीत भजन सदा ॥ ८ ॥ रात्राच नित्राये धामणगागा याये ।
 कीर्तन पेकायें प्रेमयुक्त ॥ ९ ॥ पुन्हा प्रात नाळा जाये भजन करीत ।
 काम वधाआत नाम हणें ॥ १० ॥ घराचा द्वेष करिती मारही दि-
 धला । परी न सोडाव पाडरग ॥ ११ ॥ हणता पत्ता असचा त्रेथची

ड्यात जों आळी वाया बसलेत । केठे उटपत चरणामी ॥ २१ ॥ हणें
 वाया तुर्ली पुढे केव्हा आया । आश्चर्याची यात्रा जालें तेव्हा ॥ २२ ॥
 सर्व वर्तमान निवेदीलें ताने । ऐकना नयन नजळ जाले ॥ २३ ॥
 हणती पाडुरगें केले हे नवल । भक्ताचा कंगवाळ भीम हणें ॥ २४ ॥

॥ श्रीराम ॥ माणसोजीवाया सर्व भूती दया । उपमाची तथा
 नसे काही ॥ १ ॥ कीर्तन करीना सप्रेम नाचती । पाडुरग चित्ती दुजे
 नाही ॥ २ ॥ फुटाळी मिळोनी केथें ऐसी करणां । यात्राचें कीर्तनी
 तेही येती ॥ ३ ॥ गावामध्ये येक सर्गदशें मेण । उचलोनी आणांग
 कीर्तनात ॥ ४ ॥ वाया हणती सर्वां टाळीं वाजयात्री । घज्या उभारात्री
 भक्तीची हे ॥ ५ ॥ पाडुरग नव सकट टाळील । राज्या मकळ आन-
 दाने ॥ ६ ॥ कडकडाट जेव्हा टाळींचाचें होत । तोही राज्यांत नवल
 पाहा ॥ ७ ॥ निर्जाया मजीप केठें पाडुरगे । भक्तनाणे आगे हणोनी
 या ॥ ८ ॥ अभक्त जे होती त्यानी गर्त्त गाती । भीम हे रंभिली भक्ती
 मार ॥ ९ ॥

॥ श्रीराम ॥ ओगल्याया कथा यथोनी ममान । सर्व अभगात
 यणीयल्या ॥ १ ॥ मतमुखे या त्या होत्याच णकिल्या । नितुक्याच वर्णोल्या
 यथामती ॥ २ ॥ न्यून जमेल ते सपूर्ण करणें । मत्तया भावे ऐकती जे
 ॥ ३ ॥ यशवतगुप्तापाया प्रसादे । अमग हे उडे भीम गणें ॥ ४ ॥

॥ बोधल्यायाच्या कथा सपूर्ण ॥

॥ कथा अनंताची ॥

॥ श्रीराम ॥ सतसभेमध्यं अनंताची कथा । सांगतां ऐकतां
 मुख देवा ॥ १ ॥ धर्मरक्षणार्थं अजतार धरिता । शेपासी तव्यता
 बोलीयले ॥ २ ॥ तुम्ही आह्मी जन्म घेऊ पृथ्वीपर । ऐकता उत्तर
 देवाजीचें ॥ ३ ॥ गमावतारात सुग्न दिले फार । ने घे मी साचार
 जन्म देवा ॥ ४ ॥ बोलीयले देव होतासी लाहान । आतां ज्येष्ठ मान
 दिव्हा तुज ॥ ५ ॥ ऐकोनीया तेची जाले वळीराम । मानही उत्तम
 दिव्हा देवे ॥ ६ ॥ त्याची भक्ती पूजा नकरीच धर्म । जणोनीया श्रम जाले
 त्यासी ॥ ७ ॥ देवाच्या चित्तान पूजा अनंताची । धर्म करी साची
 तेव्हा सुख ॥ ८ ॥ काम्यक वनांत होते धर्मराज । देव तेंथे सहज
 झाले जेव्हां ॥ ९ ॥ नमन पूजन यथासाग केलें । मग विचारीलें
 देवाजीसी ॥ १० ॥ धर्म देवाजीर्मा केला प्रश्न कैसा । सुख होय ऐसा
 योग सागा ॥ ११ ॥ देव बोलीयले अनंताची पूजा । व्रत सार वोजा
 करी वापा ॥ १२ ॥ मीची तो अनंत दुजे काही नाही । भाव धरूनी
 पाही करी आता ॥ १३ ॥ कैसी कथा कोणे व्रत सागा केलें । धर्म
 विचारीलें मीम हणे ॥ १४ ॥

॥ श्रीराम ॥ धर्माचाची प्रश्न जाणोनीया देव । सांगताती
 सर्व कथा सार ॥ १ ॥ सुमत नामाचा विप्र येऊ होता । काता पति-
 व्रता होनी त्याची ॥ २ ॥ निमो जाली कन्या नाम हे मुसीळ । माते
 ऐमी लीन्य वंतां तिचो ॥ ३ ॥ पुढे तिचे लग्न केले आनदाने । विप्र
 जो कौटुंब्य त्यासी दिली ॥ ४ ॥ सुमताची काला गत जाली जेव्हा ।
 दुजी केली तेव्हा कर्कशाचो ॥ ५ ॥ जावई मुलीम न्याहोण्या आले ।
 कर्कडे कथिलें सुमताने ॥ ६ ॥ दिव्य वस्त्रें आणि पक्षात्रें करोनी ।
 सांगाने देवोनी पाठ्याने ॥ ७ ॥ कर्कडेनें गळीत चिन्त्यानें गांठोटे ।

कदात्र रोकडे वाघोनी दे ॥ ८ ॥ मार्गी जाना दिव्य सरोवर होते ।
 म्नानासही तेथे उतरली ॥ ९ ॥ कौटुंब्य ऋषी हे स्नानमथ्या करिती ।
 सरोवरी सती पाहानाहे ॥ १० ॥ देवत्रिधा आणि जप्सग अनत ।
 व्रत पृथा करंत भक्तिभावे ॥ ११ ॥ मुस्ताडा तयानी जात्रांनाया पुने ।
 काय नागा कमे मन्वर्गा ॥ १२ ॥ ह्मणती अनताचे व्रत पूजा आहे ।
 मुक्ती मुक्ती पाहे देतो भात्रे ॥ १३ ॥ यद्दोसी मुख डेईठ अनत ।
 पुटे मोक्ष प्राप्त भीम ह्मणे ॥ १४ ॥

॥ श्रीराम ॥ भाद्रपद शुध चतोरर्गांनची । अनताची ऐसी
 पूजा आहे ॥ १ ॥ रेशमाचा दोग चोग गार्डयुक्त । पुनोनी हनात
 वाधाय तो ॥ २ ॥ सागाल तसेंज करान भी व्रत । ज्ञाने मन आता
 येचक्षणा ॥ ३ ॥ भात्रार्ज पात्रोनी दिल्ल दोरा न्यानी । हातात वाधोनी
 प्रेमयुक्त ॥ ४ ॥ आर्ली पतीपाना तो पुने तयेली । ह्मणे विलयासी
 लारीले का ॥ ५ ॥ मग पतिव्रता सर्वही वृत्तान । पतीसा मागत
 मनोभावे ॥ ६ ॥ याने ते जप्थ करोनाया ह्मणे । प्रारब्ध प्राधान्य

दार्या हाता तयालार्गी ॥ ४ ॥ चादा गाठायुक्त दोग दार्यायला । कोंधे
 वे तयाला तोडोर्नीया ॥ ५ ॥ अग्निमाजी तया टाकीनाची सती । धागे
 नीया जाती ध्यापयार्गी ॥ ६ ॥ दृग्माने तो जग्नि विज्ञोर्नी पाहे ।
 अर्धा जळुर्नी जाये तये वेळी ॥ ७ ॥ क्षोभला अनत सपत्तीही जात ।
 घरही जळत विप्र पाहे ॥ ८ ॥ तस्कोरे येयोर्नी सर्व हरण केले । क्षणा
 मार्जा आले दराड या ॥ ९ ॥ पतिताता सर्ता अन्न वर्ज करी । निश्च
 यची भारी धरीला जेहा ॥ १० ॥ ह्मणे जी अनता पर्तीलार्गी हेत ।
 होयोर्नी अनत पूजी जरी ॥ ११ ॥ तराच हा प्राण राहील जी देना ।
 देणे अभिनया केले तेव्हा ॥ १२ ॥ विप्र कातेलार्गी ह्मणे साग काही ।
 जेमे काहो पाही जाले असे ॥ १३ ॥ ह्मणे जपकृपा जाली अनताची ।
 भीम ह्मणे सार्ची निष्टा तीची ॥ १४ ॥

॥ श्रीराम ॥ विप्रा अनुताप जाहाला अद्भुत । ह्मणे तो अनत
 भेटे जेहा ॥ १ ॥ तेहाची मी अत्र घेईन ह्मणोर्नी । निघाला काननी
 पाहायया ॥ २ ॥ प्राणान्ना सवप करोनी चार्गला । तो कूर्म देखील
 जळाअत ॥ ३ ॥ तया ह्मण वाठ अनत पाहीला । ता ह्मणे देखाला
 नाही आही ॥ ४ ॥ परी तुज वेढा भेटेल अना । तहा हा वृत्तात
 माझा पुस ॥ ५ ॥ जळाअत मज गहा हा प्रुत । पोता किनिमित्य
 विचाराये ॥ ६ ॥ के ह्मणानीया पुढे जाना गाये । दुग्ध प्राशीताहे
 अपुढे ते ॥ ७ ॥ तयसही पुम अनत ते ह्मण । अभागी नयनेन
 देण मी ॥ ८ ॥ तुजला अनत भेटल निश्चये । माझा हा पर्याय पुसे
 त्यासी ॥ ९ ॥ अप दुग्ध माझे माच का प्राशीते । परोपकारते कोहो
 न य ॥ १० ॥ वे ह्मणानीया तयोर्नी निघाला । तो वृक्ष देखील
 अत्रीयाचा ॥ ११ ॥ फळे प्रहुतचा परी कर्मीयुक्त । नाहीच भक्षित
 कोणी नया ॥ १२ ॥ पुढे पाहे तज पुष्करणी दोन । उदकाचे पान
 कोणा नाही ॥ १३ ॥ येकायर्नी अत जळ जाय जाण । अर्थ हा
 गहन भीम ह्मण ॥ १४ ॥

॥ श्रीराम ॥ अनताचा छद पुटे मृग पाहं । तथा पुनताहं
वर्तमान ॥ १ ॥ तो ह्मणे रात्रीत राजा होतां कमे । दिग्मा मृग ण्से
कर्म काय ॥ २ ॥ अनत भेटेल तेव्हा हे पुतापे । येताना सागापे
मजलागी ॥ ३ ॥ पुढे येऊ गज उन्मत्त देखील । तोही श्रांलीयेला
द्विजोत्तमा ॥ ४ ॥ उन्मत्त काहो मी पुतापे अनता । पुटे जो पाहाता
निप्र देखे ॥ ५ ॥ वृद्ध बद्ध आणि जर्धाग जळाले । नमल देखील
कौडण्याने ॥ ६ ॥ पुसे त्यासी अग कोणें हो जाळालें । सागापे बहिलें
द्विजोत्तमा ॥ ७ ॥ तो ह्मणे अपुल्या पुतापे मनासी । कष्ट हें भोगासी
याच साठी ॥ ८ ॥ सर्तालागीं कष्ट देवोनी अनत । टाकोनी अग्नीत
फिरसी का ॥ ९ ॥ दुजनासी दु ग देवोनीया मुर । इठीती ते मूर्ख
नुन ऐसे ॥ १० ॥ काया नाचा मने जीसमात्रा मुख । यावे तेव्हा देख
देव भेटे ॥ ११ ॥ अपुल्या जीनासी दु ग दिलें कोणी । तेही नाठवोनी
मुख यापे ॥ १२ ॥ कोपे दु ख होतें अनुभवासी येते । तरीही त्यापे
न सोडीती ॥ १३ ॥ ऐसे तो बोलायण आणि गुम जाला । पुढील
कोपला भोम गाये ॥ १४ ॥

॥ श्रीराम ॥ अनताने ऐसे चिन्ह दाखउनी । न दिसे नयनी
त्रिप्रोतमा ॥ १ ॥ मग शोरु करी कठ सद्वीन । नेत्रनुनी येत अश्रु-
वारा ॥ २ ॥ धाव धाव आना भेट द अनता । ब्रह्महत्या आता घेऊ
नको ॥ ३ ॥ मी तो अपराधी अन्याई पतान । परी कृपात आहेसी
तू ॥ ४ ॥ आचरण वय विद्या बरा काही । पराक्रम तूही न पा-
हासी ॥ ५ ॥ रूपत धनत न पाहासी । भक्ती भुलतोसी ऐसे
आहे ॥ ६ ॥ मी जालों अभक्त परी वाता माझी । भक्ती करी तुझी
मनोभावे ॥ ७ ॥ खरा भक्ती तीचा अनेक हो जरी । तरी मज हारी
भेट देई ॥ ८ ॥ ऐसा प्रेमयुक्त गहीपे वोलत । तेथेचा अनत प्रग-
टले ॥ ९ ॥ चतुर्भुज शम्भुचक्रगदापन्न । मति अभिगम रण-
वेना ॥ १० ॥ मुकुट कुटले गटा वन्यता । काम्नुभार्ची श्रीमी

फाकलीस ॥ ११ ॥ पितांबरगोभा गगनाचा गाभा । अगकार्ताप्रभा
 सावळा जो ॥ १२ ॥ वनवनीत भूती पाहाताची विप्र । हणें धन्य नेत्र
 अर्जी माझे ॥ १३ ॥ नन्मोजन्मी बहु होते पुण्य केले । दर्शन जाहाले
 भीम हणें ॥ १४ ॥

॥ श्रीराम ॥ बोलीयले देव तुझीया कातेच्या । भावार्थे तयेच्या
 भेटे तुज ॥ १ ॥ आता घरा जाये वाट पाहे सती । व्रत बरव्या रीती
 करी आता ॥ २ ॥ मज बहु प्रीनि आरडे हे जाण । पुजाविधी करणे
 येथासाग ॥ ३ ॥ आज्ञा हणोनी त्रिप्रे पाई मस्तकासी । ठेवोनी देवांनी
 पुस्तताहे ॥ ४ ॥ मार्गी जाली चिन्हे या भाव काय । सागता हे मांय
 भात्रिनाची ॥ ५ ॥ विद्याभिमानें तो न सागे कोणासी । सेना शिष्यापासी
 घेवोनीया ॥ ६ ॥ त्या टोपे तो कर्म जळामाजी दाहा । होत असे पाहा
 तयाठार्गी ॥ ७ ॥ गाय हेचि पृथ्वी बीज धरी ह्यणुन । आपुलें आपण
 दुध प्राणी ॥ ८ ॥ अव्याचा वृक्ष तो होता रनरत । रूपण बहुत
 हणोनिया ॥ ९ ॥ राना प्रजा पीडी हणोनी तो मृग । पीडीत तो
 अर्गे गज जाला ॥ १० ॥ पुत्रवरी जाण उभयता बहिणी । येकीमेकी
 जणी वाणदाने ॥ ११ ॥ त्रिप्र भेटला तो माच होये जाण । सन्नार्थ
 खूण सागीतली ॥ १२ ॥ मुटिकाती त्याची माझीया चितने । जाताना
 सागणे तयाठार्गी ॥ १३ ॥ सागोनीया ऐसे जाहाले अदृश्य । साडोनी
 आलस्य भीम गाये ॥ १४ ॥

॥ श्रीराम ॥ मार्गी येता मग सवोसी सागन । चितावा अनत
 मुक्त व्हाल ॥ १ ॥ मग आला गृहा मुसीळीसी हणें । अनतदर्शन
 जाळे मज ॥ २ ॥ देवे सांगितले व्रत कराव्या । मुखाया उपाया हेचि
 अहे ॥ ३ ॥ येहलेकीं मुख टर्डन तुहामी । अतीही मोक्षामी पाव
 वीन ॥ ४ ॥ मग आनदाने व्रत पूजा करी । सपत्तीही आली होती
 तीमी ॥ ५ ॥ हणोनी हे व्रत रीती त्या करणे । सर्वे मुख व्हावे नर

जात ॥ ६ ॥ पूर्वी कुंगराने केठे होने जाण । नगरांनी पूर्ण भक्ता
 याची ॥ ७ ॥ हरिश्चन्द्रादिक सयवर्षा भोज । नामवर्षा गजे करी
 ती हें ॥ ८ ॥ मांच तो अनत दुजे काही नाहीं । भाय रानी तूही
 करी धर्मा ॥ ९ ॥ ऐमें मागोनीया गेले द्वारेकनी । आली चतौर्दशी
 भाद्रपदी ॥ १० ॥ यथासाग व्रत र्मराये केठे । राज्य प्राप्त जाले
 तयालागीं ॥ ११ ॥ बगहपुराणा ऐनी कथा आहे । विष्णुव्रत पाहें
 प्रिय देवा ॥ १२ ॥ कथा हे जे गानी भावार्थे पेंकनी । तयानीं श्रीपनी
 नुष्ट होय ॥ १३ ॥ येहलोकीं सुख पुढें होय मोक्ष । कथेच्या प्रत्यक्ष
 श्रवणेंची ॥ १४ ॥ यशरतमुत धरोनीया हेत । अभर्गांच गात चरित्र
 हे ॥ १५ ॥

॥ इति श्री अनंतव्रतार्ची कथा संपूर्ण ॥

दामोदर देव

॥ श्रीराम ॥ दामोदरदेव सत मोठे जाले । ब्रह्मची पाहींले
 विश्व ज्यानीं ॥ १ ॥ सर्वाभूतीं येक वानुदेव पाहाती । आमाच
 देखती सतराव ॥ २ ॥ रानामध्ये व्याघ्र उग्र होता मोठा । त्याचे पाई
 काटा मोडलाने ॥ ३ ॥ मुजलाने पाय दुग जाठे त्यासी । गेले हे
 व्यापासी अकस्मात ॥ ४ ॥ व्याघ्रे दुरोनीया पाय दामोदराला । कळपट्टा
 आला पूर्ण यासी ॥ ५ ॥ जगट्टीं जागेनीं निशत्र बसले । काश्यानीं
 काटीले तयार्चाये ॥ ६ ॥ आपथ राधेनीं पाये बग केला । अन्य
 सत्कर्ण्य भीम रूपे ॥ ७ ॥

महा मुद्गलभट्ट

॥ श्रीराम ॥ माहामुद्गल हे भट्ट जाले सत । होते रामभक्त
 निसीमची ॥ १ ॥ माता निष्ठानत अनुग्रह तीने । दिला यासी पूर्ण
 भाग्युक्त ॥ २ ॥ राममंत्र तेराक्षरी सांगितला । निजप्यासे जाला
 साक्षात्कार ॥ ३ ॥ अष्टोत्तर शत आर्या केल्या स्पष्ट । राघव सनुष्ट
 जाला तेणें ॥ ४ ॥ जयाच्या आर्यांचे करिता पारायण । पातकें सपूर्ण
 जाती पाहा ॥ ५ ॥ येके दिसीं गेले होते सचारासी । मिळोनी द्रव्यासी
 येत होते ॥ ६ ॥ चोरें पाळतीले घालेण पाहोनी । आरप्य जाणोनी
 येतो जन ॥ ७ ॥ आर्यातील येऊ चरण क्षणती । रक्षा सीतापती
 येवोनीया ॥ ८ ॥

॥ चरण आर्येचा ॥

शुद्धिनो मरमिधीना वक्ष्यन्धराबुर्भा ।

पेमे क्षणता पुढें जाले सीतापती । उन्मीळेचा पती मागे चाले ॥ ९ ॥
 घोड्याररी मत प्रेम हे अद्भुत । स्मरणात चित्त रगळेंमे ॥ १० ॥
 पाहोनी तम्बर भयभात जाले । परतु चालेले रावतीची ॥ ११ ॥ निव्य
 पाहाती तो मागे पुढें मंतर । धरती मंतर जाले पेमें ॥ १२ ॥ चोर
 येवोनीया यामी विचारिती । दावा जी रक्षिती तुलासी ते ॥ १३ ॥ मागे
 पुढें उभे धनुष्य घेवोनी । निद्राही नयनी न ये त्यामी ॥ १४ ॥ येक
 तो सायन्ना दुजा मोरार्ण । रक्षिती सपूर्ण दिनारार्ण ॥ १५ ॥ एकताची
 याच्या नेत्रा जाले अश्रु । क्षणता सीतारर श्रमी जाला ॥ १६ ॥ चोरा-
 चांये पाई करिती नमनामी । दर्शन तुलासां दिल्लें देवें ॥ १७ ॥

घोग भार जाग स्वरुम सोडीये । तेही भक्त जाले भीम
 लणे ॥ १८ ॥

॥ श्रीराम ॥ माहामुद्रल हे भट्ट आनदान । भजन करित
 अदर्निमी ॥ १ ॥ सनशृंगी येक विप्र होता कुष्ट । देवी साग स्पष्ट
 तयागगी ॥ २ ॥ मज काही तेंग न जाये जाणावे । भट्टर्जापामी
 तों पेठगामी ॥ ३ ॥ आग यानशामी मरि निरेदले । मातेसी पुर्माडे
 तेज्य यानी ॥ ४ ॥ माता लगे त्यासी नेई तू गगेसी गळनकुष्टासी
 म्नान करी ॥ ५ ॥ राम लगणेनी बुडी मारवावी । निरसील गौरी
 राम माझा ॥ ६ ॥ यानी नेणेनीपा त्रियार स्मरण । करणेनी स्नान
 पाहाताची ॥ ७ ॥ दिव्यदेही जात्र कुष्ट सर्व गेग । आनद जाहाला
 मतराया ॥ ८ ॥ घरी येणेनीपा मानेग सागती । धन्य नाम शिती
 गणेमाचे ॥ ९ ॥ त्रियार लक्षणिता जाग दिव्यदेही । माता रष्ट पारी
 जाली तेव्हा ॥ १० ॥ येकवेळ हणता काय येक नव्हे । का गा रामराये
 श्रमरीला ॥ ११ ॥ माते सी अज्ञान नेणेची महाम । नमन सप्रेम
 केले पाई ॥ १२ ॥ ऐशा सतलीला गती जे ऐकती । तेही मुक्त होती
 भीम लणे ॥ १३ ॥

॥ श्रीराम ॥ माहामुद्रल हे भट्ट वृद्धना । यात्रेलागी जाणा
 विचारीनी ॥ १ ॥ येणे कोण देव आहे हें पुसती । सर्वही सागती राधा-
 वृष्ण ॥ २ ॥ न जाती दर्शना रामभक्त पूर्ण । जयरामध्यान अह-
 निसी ॥ ३ ॥ बहुनचि तेव्हा आग्रह सर्वांनी । नेले सनजनी देवा-
 न्यान ॥ ४ ॥ तेव्हा नेत्र यानी वळवट लाविले । देवापुढे नेले
 अकम्मात ॥ ५ ॥ आले देवापुढे जेमें विचारले । मग आरभिले
 स्तवनासी ॥ ६ ॥ साता भोक्ताचे हे काडे द्या टाकोनी । जयालागी वेषु
 लगतानी ॥ ७ ॥ धनुष्यगणासा धरा म्वासी हास्ती । राधा आवडती
 लाऊन द्या ॥ ८ ॥ जगन्माता आमुची साता सती आणा । गुरेखीया-
 पणा सोडोनी द्या ॥ ९ ॥ भय आयोध्येचे राम व्हाल जरी । मस्तक हा

तरा लवे जाणा ॥ १० ॥ भक्ताच्या राक्याचा प्रीत नारायेणा । जाला
 रामराणा तये वेळे ॥ ११ ॥ उघडोनी टोळे केली पुजा मग । भक्ती हें
 अभग भीम झणे ॥ १२ ॥

॥ श्रीराम ॥ महामुद्गल ह भटजीनीं ध्यान । जगोनी सपूर्ण
 बोलीयले ॥ १ ॥ अनाथासी थोर करोनी दावीले । तुझी वाटवीले
 दीनालागी ॥ २ ॥ आता हें कोंदड सोडा घेणु धरा । मयोराचा करा
 मुगुट जी ॥ ३ ॥ आवडती राधा बोलायाजपळी । व्हा जी वनमाळी
 पूर्वमत ॥ ४ ॥ येथील हें ध्यान नडे हगोनीया । प्रार्थना हे पाया
 केली स्वामी ॥ ५ ॥ परि मी नमन करीत जाईन । मग व्हावे पूर्ण
 देवराया ॥ ६ ॥ भक्ताच्या मुखात जैसें जैसें येत । देव तेंसा होत भीम
 झणे ॥ ७ ॥

॥ श्लोक ॥

अंवावाड

॥ श्रीराम ॥ नामदेवाची हे कन्या अंवावाड । भक्तीचां नवाड
 पेका तिची ॥ १ ॥ पढरीम नामदेवापरीं होती । तेव्हा आला परीं
 न्याहाण्या ॥ २ ॥ कार्तीकीची यात्रा होती दोन महिने । नामदेवा ह्मणे
 आणाल का ॥ ३ ॥ मातेमी विचारी आणिसाल काय । ते ह्मणे उपाय
 माझा नाहीं ॥ ४ ॥ आणू तुज ऐमे वोगीच न वोलि । जाणे वोटालें
 ऐमीयात ॥ ५ ॥ पाट्टुरगापार्या जाय गळ्या पडे । दीर्घमरं रडे आळ
 वानी ॥ ६ ॥ विठोपारे माझ्या आणापे त्या मज । रक्षी माझी लाज
 सग्या माझ्या ॥ ७ ॥ कार्तीकीची यात्रा सायुमत येती । अभागो मी
 परीं नेऊ आला ॥ ८ ॥ चरि देवा मज न आणीया जाण । स्त्रीहत्या
 घार्यान तुजपरी ॥ ९ ॥ ऐमे जोशेनाथा मस्तक चरणा । टोरोनी ने-
 थोनी चालीयली ॥ १० ॥ जार्ग सामन्यामी घ्यातमे देवामी । विठ्ठ
 मानसी अहिर्निमी ॥ ११ ॥ व मर्यामाची विठ्ठ विठ्ठ । उद सर-
 काल हाचि जये ॥ १२ ॥ कार्तीकीची यात्रा म न्निची आर्य । घार्या-

बहिर्णामी भेटला तयें वेळीं ॥ २३ ॥ ते हणें र दादा धरची नर
 मारी । नेमा कैसे परी मज माग ॥ २४ ॥ ममाधान याचें करोनीया
 न्यायें । मान्य केले देवे तयें वेळीं ॥ २५ ॥ मरमासी भेटोनी शैलापा-
 गोव्यासी । देवोनी अर्वासी वाटा हणें ॥ २६ ॥ अत्यंत दरिद्री बखे
 खुप जाला । हणें न्या मुर्लाला पढरीसी ॥ २७ ॥ सासु क्रूर
 मोठी हणें मी न भाई । तयेलार्हा साठी निसर्वाली ॥ २८ ॥
 मेहुण्याचा कोंप जाणोनी तयासी । पोपाकर्ची त्यासी दिला
 पाहा ॥ २९ ॥ मग गोल्याले अवावाईमवे । भावोर्जीनी यावे
 यात्रेलागीं ॥ ३० ॥ श्वशुर बोर्लीला माटवल हंतें । दुकानची तेथे
 वार्लीता मी ॥ ३१ ॥ पुत्र आणि सून ठेवारी पटरी । ऐमी माझी
 गरी डछा आहे ॥ ३२ ॥ महस्र रुपये जरी कोणी देता । मुन आणि
 मुता ठेरितो मी ॥ ३३ ॥ पढरीहूर्नीया नार्णतोच मग । ऐसे पांडुरगे
 ऐकनाची ॥ ३४ ॥ ग्वळिती काढोनी ठेवियेली पुटे । नवल हे गाढे
 केले पाहा ॥ ३५ ॥ पढरीस मग जावया निघती । घोड्यावरी सती
 बसवीली ॥ ३६ ॥ पुढे पांडुरग मागे तिचा पती । क्षणामार्जी येती
 पढरीस ॥ ३७ ॥ वालवटी आले वाई उत्तरेन । खर्लीती देवान
 पतीपामी ॥ ३८ ॥ उभयता नुर्हा पुढे व्हावे आता । येतो मी तत्वता
 मागोनीया ॥ ३९ ॥ मागे जो पाहाती अदृश्य जाहाले । पांडुरगे केले
 नवल ऐसे ॥ ४० ॥ नामदेवा टोबे नमन करोनी । वर्तमान कार्नी
 निवेदीले ॥ ४१ ॥ हणती नामदेव पांडुरग आले । भक्तीसी मुलले
 मुर्ला तुझे ॥ ४२ ॥ अक्षई तुहासां येथेचां ठेवांले । वेरझार केले
 शून्य देवें ॥ ४३ ॥ यशवतमुत सतर्लीला गात । प्रेम हे चित्तात
 धरोनीया ॥ ४४ ॥

नामदेव

—•••••

॥ श्रीराम ॥ नामदेव द्वारकेस जाता मागी । कैस भक्तीरगा
 रगले हे ॥ १ ॥ येक गात्र होता तेथे येक वाडे । झुर हाती पाही बद्धत
 ते ॥ २ ॥ येक पुत्र येक कन्या हाती तस । जाच करीतसे मुने
 बहु ॥ ३ ॥ पुत्रा आणि मुने ऐक्य होउ न दे । जीर्ण वस्त्रासी दे
 तयेलागी ॥ ४ ॥ घराच्या बाहेरी जीर्ण झोपड्यात । ठेवोनी तयेंत
 जाची बहु ॥ ५ ॥ उपर परी उपायची नाही । माहेरीही काही ठाव
 नसे ॥ ६ ॥ पुत्रासी गृहात निजऊनी द्वारी । पडत हातारी ऐमे
 असं ॥ ७ ॥ गात्रातल बहु पुत्रासी सागत । परी मातृभक्त असेची
 तो ॥ ८ ॥ कन्या पतीगृही जाली गरोदर । प्रसुत विचार पडे
 तेथे ॥ ९ ॥ होता पती मात्र दुजे नाही कोणी । तेव्हा बोलें वाणी
 पतीसी ते ॥ १० ॥ माझीये मातसी आणा बोलाऊन । तेव्हा घोडे
 यानें पाठवीले ॥ ११ ॥ कन्येपासी ईचा होता जीवप्राण । पुत्रालागी
 मरण जाते आता ॥ १२ ॥ सर्वही धान्यासी लिपणें घालोनी । महिन्याचे
 मोजोन दिले यासी ॥ १३ ॥ त्वरीत मी येते क्षणोनी निघाली । गृहा
 माजी गेली कन्येच्या ते ॥ १४ ॥ मागे ग्रामस्तानी यास बोलाऊन ।
 निषेध करोन बोलीयले ॥ १५ ॥ तुझी माता ये तो पती नें गृहात ।
 सर्वही साहाय्य आर्झी देतो ॥ १६ ॥ ग्रामस्तीं द्रपत्यपूजनची केले ।
 धान्यही दिधले उभयासी ॥ १७ ॥ मग आनदानें येकर जाहाली ।
 प्रांतिही वाढली उभयाची ॥ १८ ॥ देवे दया केली गर्भवती जाली ।
 सासुही राहीली बहु दीन ॥ १९ ॥ कन्ये काही रोग जाहाला क्षणून ।
 पण्मास हे जाण राहे तेथे ॥ २० ॥ पुढें आली गात्रासन्निध क्षणोनी । पुत्रासी
 येवोनी गगताती ॥ २१ ॥ ऐमें ऐकताची कातेसी बाहेरी । घालोनीया
 करी पूर्ववत ॥ २२ ॥ घरी येवोनीया मुनेस पाहीले । नहू द्वेषा केने

वर्णवेनः ॥ २३ ॥ तेथे नामदेव आले अकम्मात । आवडीं ग्रामसु
 गहाविना ॥ २४ ॥ कीर्तनामी याच्या यती सर्व जन । पुत्रासीं वेवान
 हेही आली ॥ २५ ॥ कथा ऐकतांची वेगव्य जाहाले । पुत्रालागीं वेले
 तये वेळी ॥ २६ ॥ जावे द्वारकेसी समागमे यांच्या । गुतले मायेच्या
 पामी आली ॥ २७ ॥ प्रातःकाळी पुत्रासहीत निघाली । मुनी चालीली
 समागमे ॥ २८ ॥ नित्य कीर्तनाचा घोष जेव्हां होय । मुन ऐकताहे
 भावयुक्त ॥ २९ ॥ दिवस जाहाले प्रमुतीची वेळ । झाडाही प्रवळ गाव
 नाही ॥ ३० ॥ विमात्र कोसाची मजल हणोन । यात्राही त्वरेने जाऊ
 लागे ॥ ३१ ॥ मार्गे मार्गे गेहे चालवेना ईसी । आर्य दाहा कोनी
 जैसी तेसी ॥ ३२ ॥ टाकोनीया ईसी सर्व गेले जेव्हां । मार्गापरी तेव्हा
 वेमली हे ॥ ३३ ॥ पुढे दाहा कोम मार्गे दाहा कोम । झाडी हे
 कर्कश भयंकर ॥ ३४ ॥ तेथे हे वेमली प्रमुतीची वेळ । जाहाली
 व्याकुळ बहु जेव्हां ॥ ३५ ॥ दीर्घस्वरं गडे भोवताले पाहे । हण
 कृष्णमाये धांव आता ॥ ३६ ॥ कृष्णावार्ड आई धाव लवटार्ड । कोणी
 नाही पाही मज आतां ॥ ३७ ॥ मामु पती तेही गेले टाकोनीया ।
 आतां दावी पाया देवगाया ॥ ३८ ॥ बहुता पापसी ऐमे कीर्तनांत ।
 नामदेव मत गात होत ॥ ३९ ॥ रंग मत त्यांचे गाणे रंग अमे ।
 तरी पाव ऐमे बोलताहे ॥ ४० ॥ ऐसी वेळ कोणा मार्गे नसे आली ।

विस्मय बहुत जाला यामी ॥ ४० ॥ लणनी मा अभक्त लायले कपाटा ।
 नाही मज निष्ठा रंग देवा ॥ ५० ॥ पटरी मोडोनी आये येथे कां
 मी । लणोनीया तुर्ही शिक्षा केली ॥ ५१ ॥ परी जगामध्ये जाली
 अपकीर्ती । प्राणार्ची समानी कर येथे ॥ ५२ ॥ हेही मोक्षपुग येथे
 देहपात । करावा हे मत तुझे वाटे ॥ ५३ ॥ निग्रह करिन वाणी
 जाली ऐसां । मी गेलो मार्गासी णेरु वापा ॥ ५४ ॥ धातारीची सून
 प्रसुत मार्गात । जाली मीही तेव गेलो आहे ॥ ५५ ॥ वास कोस
 जाडी लागली तयात । राहीती मी तेव आहे जाण ॥ ५६ ॥ वाळतपण
 हे कार्गती मी तीचे । दर्शन आमुचे तेथे तुज ॥ ५७ ॥ मग नामदेव
 तीर्थसपाठणी । करोनी नेथोनी चर्चयले ॥ ५८ ॥ शार्डान मुकाम
 केल्या नामदेवे । रारीमार्जी मरे निजंठ तेहा ॥ ५९ ॥ मध्यगरी देवे
 देवोनी दर्शन । माहालात जाण गेले यामी ॥ ६० ॥ कृष्णावाड मूल
 करोनी म्याधेन । अदृश्य भगवान जाले मग ॥ ६१ ॥ माहाल्ही तेथे
 नाहीसार्ची जाला । विचित्र हे लीला देवार्जीची ॥ ६२ ॥ सासु पती
 काता मूल येक करून । गहामी नेऊन धाल्यारी ॥ ६३ ॥ मग सासु
 मुनेरी लोभ करी । मतलीला बरा णणीयली ॥ ६४ ॥ यशप्रतसुन
 मतलीला गात । पढरीस येत नामदेव ॥ ६५ ॥

॥ जनावार्ड ॥

॥ श्रीराम ॥ नामदेवार्चीय यग जनावार्ड । भक्तीची नवार्ड
 ऐका तीची ॥ १ ॥ सतममामगे मिटलाचा उद । अतर्वालि बंध
 लागलासे ॥ २ ॥ निजध्याने जाग साक्षात्कार मोठा । अद्भुतची निष्ठा
 णणेना ॥ ३ ॥ गंगय्या अणया वाजे मान्यसग । तेथे भजन करी

आनदानं ॥ ४ ॥ राज्या राजकुना नृत्यर्चा करग्रा । देहेभान जाग्रा
 तये वेळे ॥ ५ ॥ तेहा देवार्जिना यात्रे अरुम्मान । तिचे काम करित
 पाडुरग ॥ ६ ॥ पितामगाअत गोत्रन्या वेचोत । प्रेमासी मुय्त भीम
 हणें ॥ ७ ॥

॥ श्रीराम ॥ जनार्ड येके दिनी दळायानी । वसली मानसी
 पाडुरग ॥ १ ॥ नाचणे दळाय दिले होतें ईस । भान नसे तीम
 दळायचे ॥ २ ॥ नेत्र लपोनीया भजन करीत । पाडुरगी चित्त मग्न
 जालें ॥ ३ ॥ नामदेवमाता गोणार्ड तेथ । येरोनी पाहात जनी
 तेव्हा ॥ ४ ॥ हणें वेडी जाई दळण राहीले । मायधान केलें तये
 वेळे ॥ ५ ॥ ऐसे दोन वेळे मायधान केठे । मग लाते दिले पाठी
 वरुं ॥ ६ ॥ जनार्ड लात वसतार्ची मग । आले पाडुरग दळा
 चया ॥ ७ ॥ श्रणामार्जा देवे दळोर्नत्या पीठ । सुपामानी नीट
 भरीयले ॥ ८ ॥ नाहाले अदृश्य थाली गोणार्ड । पाहे पीठ अई

भावयुक्त ॥ २९ ॥ तमेंची गोकुळा गापाळानों केठें । उचिष्ट चारिठे
 मुखार्ताळ ॥ ३० ॥ सताचें उचिष्ट न हणायें कदा । प्रसाद तो सदां
 मेऊ आह्मी ॥ ३१ ॥ देव निक्यावरून पाटी उतरिती । पकानें तीं
 होती हस्तस्पर्शें ॥ ३२ ॥ मग जनार्ड सागतें घेवोनी । जेवले
 वणोनी नीम गाये ॥ ३३ ॥

॥ श्रीराम ॥ जनार्डसंगे जेवोनीं तेंथेंचि । निजती श्रीपती
 प्रमासार्डी ॥ १ ॥ उशा तिची देव गोटोनाया घेती । गकळही प्रीति
 पावरले ॥ २ ॥ जनार्डचीया उशाकडे नाहीं । दिला गट्ट पाही
 देवराये ॥ ३ ॥ मग गोटें माना सागती मागील । भक्तीचीं हे भूल आहे
 आह्मा ॥ ४ ॥ जनार्ड देवापुढें निजे केमी । वापापुढें जैती कन्या
 निजे ॥ ५ ॥ देवाचा भावना कोसल्या यशोदा । तैसीच गोविंदा
 प्रीत ईर्चा ॥ ६ ॥ दोन्ही निष्काम हणूनी परस्परें । प्रीति जाली
 थोर वर्णनेना ॥ ७ ॥ प्रात काळा देव गडगडीनें गेले । पदक राहीं
 गळ्यार्ताळ ॥ ८ ॥ पुजारी पाहता पदकची नाहीं । गडगडले पाहीं
 तये रेळे ॥ ९ ॥ हकामामहीत शोध जो करिती । घरात बोलती जना
 बाई ॥ १० ॥ पदक का देव टाकोनीया गेले । ऐकनाची आंठे लोक
 तेंथें ॥ ११ ॥ तयांमा पदक दताची ने नेती । हाकींमा सागती जनी
 चोर ॥ १२ ॥ चाळाम शिपाई भाडीले तयानें । जनीस बाधोन आणा
 हणें ॥ १३ ॥ जनार्ड तेव्हा भजन करीत । अकस्मात दूत आठे
 तेंथें ॥ १४ ॥ बापोनीया हात चाल्नीली त्यानीं । पाहाती नयनीं लोक
 मोर ॥ १५ ॥ हातीमानळी अणीयत्री जेव्हा । विचारिती तेव्हा
 जनार्ड ॥ १६ ॥ केमे हें पदक नेल्ले जोरेन । साग आता जाण
 मनीस्तर ॥ १७ ॥ हण पांडुरगावीण काहीं नेणे । त्याचें हें कणें तोचि
 जाणें ॥ १८ ॥ देना मुख्यानी जाहाय शत्रु । उछा काये स्पष्ट साग
 आहे ॥ १९ ॥ जनार्ड हण देवाचें दर्शन । ध्यावें तेंसे मन
 उछीताहे ॥ २० ॥ न्याये हणें ईमी पाहो या देवानी । मया मुख्यानी

॥ रामभट पोळे ॥

॥ श्रीराम ॥ रामभट पोळे होते पैठणांत । मोठे रामभक्त

निःसीमची ॥ १ ॥ कोदंडरामाची मूर्ती सर्वकाळ । असारी जवळ जीवा
 ऐसी ॥ २ ॥ आपुल्यासारखे मूर्तीस उपचार । ज्याचे निरंतर होत
 होते ॥ ३ ॥ सर्व तीर्थ व्रतं रामार्वाण नाही । अहिर्नोसी पाही ॥
 निव्रथ्यान ॥ ४ ॥ परोपकारासी शरीर लायलें । श्रीरामा लक्षांते सर्वो
 भूती ॥ ५ ॥ कोणाचेही काम अडोच नेंदावें । निष्काम करावें
 मनाभावे ॥ ६ ॥ उंचनीच काम न करावें ऐसे । मनांतची नसे
 जयार्चीये ॥ ७ ॥ वाचें नाम मदां सत्यची बोलावें । कायेनें करावें
 सुखी सर्वो ॥ ८ ॥ कोणी दुष्ट वाक्य कठीण बोलती । त्याच्या पाया
 पडती ऐसी स्थिती ॥ ९ ॥ सदां समाधान हे मुख्य नाथन । समा-
 धी हे जाण सहाजांत ॥ १० ॥ तपें शार्तांतंत मुखें सतीपांत । व्याधी
 ह्या तृष्णेंत जाणाच्या हो ॥ ११ ॥ सर्वाभूती दया तोचि धर्म जाण ।
 रामभटा पूर्ण चिन्हें ऐसी ॥ १२ ॥ येकेदिसी पतोजीच्या शाल्लेंत ।
 पोरोंसी हणत पानें आणा ॥ १३ ॥ मोठीं मोठीं पानें आणावी वडा-
 ची । हणजे खेळायाचि सुटी वृद्धा ॥ १४ ॥ हर्ष जाला मुलां तेंथोनी
 चालीली । मार्गांत जो आली ऐसीयांत ॥ १५ ॥ रामभटवावा भेटले
 नयांसी । चलावें पानासी हणती यांच्या ॥ १६ ॥ बरे हणोनीया
 त्यांच्या संगें गेले । वडापासी आले मुलांसहित ॥ १७ ॥ हणती मुलें
 आतां बावा वर चढा । मोठी मोठी तोडा पाने पाहू ॥ १८ ॥ बांधली
 कमर त्यांन राममूर्ती । काम घालुनी जाती वृक्षावर ॥ १९ ॥ खाऊन
 हीं मुलें दाखविती पानें । अवघड ठिकाण होतें तेंथे ॥ २० ॥ वळकां-
 वीचीं पानें वांकून तोडीतां । मूर्ती जयचिता पडे खाली ॥ २१ ॥
 पटिला राम हणुन मुले वेळनाती । हे त्यांमि पुसती कैसा

पड ॥ २२ ॥ स्याग डाड आधि पाय नाग रंग । ऐंसांना अतरंग
 काये केडे ॥ २३ ॥ आपुत्या ऐम गमा आर्नाताग केड । नेउटा हे
 जाये गमगया ॥ २४ ॥ स्याग डेई उर पाय वगेनाया । गम हणो
 नीया । देह सोडी ॥ २५ ॥ काया मचा प्राण हेता गमारण । धग्ले
 उचलेन वरिण्याया ॥ २६ ॥ नयो कामरार्ड मुया चडकोटी ।
 पाहाना हे दृष्टा रूप ऐम ॥ २७ ॥ मुहुटा उपमान मुचेची आसा ।
 वर्णाया श्रीरामा ध्रुती नेती ॥ २८ ॥ आरंगन टिणे मग गमराये ।
 मनोरथ पाहे पूर्ण केणे ॥ २९ ॥ ऐमे रामभक्त ऐमे नीयमुक्त । मीन
 यामी गात अनुदिनी ॥ ३० ॥

॥ निपटनिरंजन ॥

॥ श्रीराम ॥ निपटनिरंजन आरगावाजन । हान माठ नत वाग
 मय्ये ॥ १ ॥ गायामय्ये जाये गम्यात फिरावे । काणी देना घ्यावे धान्य
 पीठ ॥ २ ॥ यके दिर्मा मय नालाचा पायान । गिरे एकम्मात तय
 वेडी ॥ ३ ॥ त्रिदेहरिती दहमान नाही । ममाभीम पाही चाली
 यले ॥ ४ ॥ मार्याण पाहाना हण पायाअत । गले न त्वरात काढा
 आधी ॥ ५ ॥ दहावग आल आणि वागयल । प्राग्नीं टाकीले
 झणती देहे ॥ ६ ॥ ज्याच मत्तेने पायाअत गे । ताच हे कादील
 तरी काढो ॥ ७ ॥ ऐमे वाडानाया नाग वागअत । हाना ममाभीम
 दव आले ॥ ८ ॥ पायाताल मय उपडाना काढाली । रक्तधर आली
 तये वेडी ॥ ९ ॥ हस्तमात्र पाय उर करती गल । ऐम मतराल
 भीम गात ॥ १० ॥

॥ श्रीराम ॥ निपटनिरजन जीवन्मुक्त ज्ञानी । दिलेश्वरा
 फोणी निवेदालें ॥ १ ॥ त्यानी स्वार यासी आणावा धाडीले । वागेमध्ये
 आले याजपासी ॥ २ ॥ गुफत श्रीकण्या मृन्मय पात्रात । होते हे
 भक्षित तये वेळे ॥ ३ ॥ राउताची हाक ऐकता तमेचि । येती वाहे-
 रची खात खात ॥ ४ ॥ दाडी पाटापरी बोत्रळ पाहीले । कुथीळ
 दायीले रूप त्यासी ॥ ५ ॥ अभक्ता सताचे माहात्म न कळे । थु ऐसें
 बोळाले तोंडापरी ॥ ६ ॥ सिद्ध बोलीपले तुमच्या तोंडात थु । यो आ-
 मुच्या मुक्तातु नको तुझा ॥ ७ ॥ णेसे बोलताची राउताच्या मुखा ।
 जलाज निशेखी नाहीं होणे ॥ ८ ॥ जिन्हाच ते कौरडी जाहाली ते
 काळी । शरण तये वेळी येती यासी ॥ ९ ॥ टया जाली मग मांफळे
 ही केउ । पाई ते लागले तये वेळी ॥ १० ॥ मग सिद्ध गेले आपुले
 शोपडीत । स्वार होउनी स्वस्थ रहाते जालें ॥ ११ ॥ अस्तमानी राहे
 प्रहर दिवस । गेले ते दिलीस योगसिद्धी ॥ १२ ॥ मशीदांत मध्य
 कोनाड्यात गेले । जात्रोनी वसले तये वेळी ॥ १३ ॥ पाठाह कुराण
 पढायया आला । अकस्मात याला पाहाताहे ॥ १४ ॥ विचारिता नाम
 निपट सागती । बोलार्जाले प्राति हणुन आला ॥ १५ ॥ पाठाहानें
 तेव्हा देउ चमत्कार । साटोनी कळीपर मळे गेला ॥ १६ ॥ तेथे सात
 सिद्ध होते त्या नमन । वरीवृक्ष नाण होता तेथे ॥ १७ ॥ निपटही
 गेले त्या वृक्षी देवीत । बोरे ग्वाती वहीले आनदात ॥ १८ ॥ पाठाह
 प्रसाद मागताची हणत । देऊ मशीदांत चाल आता ॥ १९ ॥ गेला
 शरीरात पाहे कोनाड्यात । घेमले ते ग्वात बोरें तेथ ॥ २० ॥ बोराचा
 प्रसाद देता लोटागण । घालोनीया हणने ईश्वर हा ॥ २१ ॥ मग मुख-
 गोथी तेथें बोलोनीया । पत्र घेवोनीया तया स्वारा ॥ २२ ॥ जाले वागे-
 अत पत्र दिल्ले त्यासी । गेठे तें दिलीसी तये वेळी ॥ २३ ॥ पाछा-

हाती नरं शुक्र्याचा वृत्तान । सागता मिद्वाने हणे वन्य ॥ २४ ॥ ऐसी
मतत्रीडा गाती जे ऐकनी । तेही वन्य होती भाम हणे ॥ २५ ॥

॥ श्रीराम ॥ निपटनिरचन आंगगात्रांत । आले रस्वाअत
येके दीनी ॥ १ ॥ हणती सर्वा भक्ती लागानी हणून । चतुर्भुज आणून
मूर्ती येऊ ॥ २ ॥ देवालय केडे दर्शनानी यावे । बोलापिती भावे
सर्वत्रानी ॥ ३ ॥ हिंदुमात्र येती अग्नि न येती । तेव्हा हणती चितीं
ऐसें नव्हे ॥ ४ ॥ मूर्ती वागेमध्ये नेवानी ठेवीली । मर्शादची केली
तेथे मग ॥ ५ ॥ बोलापिता यती अग्नि आनदे । न येतीच भेदे हिंदु
तेरे ॥ ६ ॥ सर्व येनी ऐसा उपाय योजाय । भेदची नसाय ऐसें
करू ॥ ७ ॥ माडोनी मर्शाद केला शाचेकूप । जाती आपेआप सर्व
तेरे ॥ ८ ॥ गारीचा पठाण हाकाम तयानी । कोप यात्रा ऐसी युक्त
केली ॥ ९ ॥ मर्शाद मोडोनी केला शाचेकूप । बोलापीडे वाप सिद्ध
राया ॥ १० ॥ हण कूप केला मर्शाद मोटोने । काय जी कारण
सागा याचे ॥ ११ ॥ देव कडा तेथे न येती यजन । मर्शादीत जाण
हिंदु न ये ॥ १२ ॥ मग शाचेकूप केला तेरे येती । भेदातीत होती
नर्कद्वारा ॥ १३ ॥ आली काय याती करावा उपाय । नर्क जाला
प्रीय जनालागा ॥ १४ ॥ बहुतची रोध पठाणासा केला । तोही भक्त
जाला सतनाकर्ये ॥ १५ ॥ मग वागअत मजन करीत । येवानी वस्तत
भाम हणे ॥ १६ ॥

मच्छेंद्रनाथ

॥ श्रीराम ॥ मर्चीड गोरक्ष होत गुरुशिष्य । सामर्थ्य विशेष
योग मोठा ॥ १ ॥ गोरक्ष गायात भिक्षा मागोनीया । चावी गुरुधर्या

मर्यादेने ॥ २ ॥ गुरु देताळ तो प्रसाद सेवावा । गुरुसेवा जीवाहूनी
 प्रीय ॥ ३ ॥ येके दिसीं गेले भिक्षेसी गांवांत । प्रयोजन तेथे हेही
 आले ॥ ४ ॥ दानपात्रें यांसी वाढोनीया देती । गुरुपासी येती घेवो-
 नीया ॥ ५ ॥ मर्चिद्रनाथांनी स्वइच्छा भोजन । केलें आनंदानें गुरु-
 रायें ॥ ६ ॥ दहीवडे त्यांत मिष्ट जाले होते । स्वामी तेची खात
 आवडीने ॥ ७ ॥ दुसरे दिवसीं गोरक्षानी स्नान । करोनी नमन पुढें
 उभे ॥ ८ ॥ हणती गुरुराया भिक्षे आज्ञा घावी । वेळ हे बरवी जाली
 आहे ॥ ९ ॥ हणती गुरुराव दहीवडे आणी । दुजे कांहीं नाणी भीक्षा
 आजी ॥ १० ॥ आज्ञा हणोनीया गांवामार्जी गेले । भिक्षेसी लागले
 भागावया ॥ ११ ॥ घोरोघरी हणती दहीवडे घाला । इच्छा सद्गुरूला
 जाली आहे ॥ १२ ॥ धिकार करोनी कोणी न घालिती । तेव्हां हे
 बोलती येका घरी ॥ १३ ॥ दहीवडे जरी करोनीया घाल । तरी जें
 मागाल तेचि देऊं ॥ १४ ॥ बाई येक तीनें ऐकोनीया हणने । देसी तरी
 देणें सव्य नेत्र ॥ १५ ॥ ऐकोनीया हणती नेत्र जाला धन्य । गुरुसी
 अर्पण करू आतां ॥ १६ ॥ तन मन धन गुरुसी अर्पण । त्यांचें
 त्यांसी देणे या वेळेसी ॥ १७ ॥ नखे रोवोनीया बुबुळ काढीलें ।
 दोब्यासी फोडलें गुरुसाठीं ॥ १८ ॥ बाई घावीर्गच हांरोनीया
 बोलें । द्वाड मी बोळीलें सतराया ॥ १९ ॥ तोंड हणने द्वाड करोनीया
 वडे । आणोनीया पुढें ठेवीयले ॥ २० ॥ दहीवडे घेती स्वामीपासी
 येती । नेत्रासी लावीती हात येक ॥ २१ ॥ मर्चिद्रनाथांनीं पुर्सायलें
 पांढा । हात कां लावीला नेत्रा माग ॥ २२ ॥ गोरक्ष बोळीलें स्वामी
 डोळ्या आला । हणोनी लावीला हात तेथे ॥ २३ ॥ गुरु बोळीयले जरी
 दोळ्या आला । आग्र तरी आग्र हात काढी ॥ २४ ॥ काडितांची
 हात दिव्य नेत्र जाला । सद्गुरूनीं केल्या नरत्याव ॥ २५ ॥ वर्तमान
 मग निवडीलें सारें । आळिगन येरे दिलें शिष्या ॥ २६ ॥ धन्य गुरुभक्त
 निष्ठा ज्याची ऐसी । देव तत्रोपानां भीम हणें ॥ २७ ॥

॥ श्रीराम ॥ मचिद्रनामनीं गोरक्षतां आत्रा । केलीं क्षीर
 आणा जेटव्यार्चा ॥ १ ॥ भिक्षेलागीं आजीं क्षीरचीं भाग्यां । आनद-
 छा जीवीं जिय्यराय ॥ २ ॥ चापोनीं भिक्षेनीं क्षीर भागतातां । कोणीं
 न घाळितीं तये वेळीं ॥ ३ ॥ हणतीं जरीं कोणीं क्षीर वाड जाळा ।
 तरीं आळां नुन्ना दळे येऊ ॥ ४ ॥ आमुच्या स्वामीनीं च दिनें आळा-
 सी । तें आनीं तुलामी देऊ तरीं ॥ ५ ॥ वेळा लेंकगने सागोनी
 मातेमी । दोंपळे क्षीरतां तये वेळीं ॥ ६ ॥ मुनामी घेयोनी स्वामीपामी
 येती । वृत्तात सागतीं गुरुराया ॥ ७ ॥ भक्षोनीया क्षीर नमात्राने
 वाळा । पयळीं योनीला तये वेळे ॥ ८ ॥ तथाचे कुनीसीं लपोनीया
 बोड । केण प्रहनिष्ट निद्वनर ॥ ९ ॥ नाम गेनींनार ठेरोले तयाचें ।
 निवृत्तीही त्याचे दिव्य पुढें ॥ १० ॥ ऐसीया सताचे नाम घेता मन ।
 ज्ञान होय साचे भाम लणे ॥ ११ ॥

॥ श्रीराम ॥ गड अमन हे पितापुत्र होते । मतसेपे हेत दड
 ज्याचा ॥ १ ॥ पित्त दाहीं होनें नें गेटें सरोनी । कर्जहीं काटोनी
 धर्म केडा ॥ २ ॥ फिट्टे तरा कर्ज अर्म त आमुच्या । नाहीं तरीं त्याचा
 का हेटिना ॥ ३ ॥ कर्जनीं काटोना तरीं अर्म केडा । न फिटता त्याचा
 दोप नाही ॥ ४ ॥ ज्याचें पनीं त्यामा भिरोनीं न देती । वरींही प्रि-
 पतीं बहु जाला ॥ ५ ॥ नवपण माटे परा कोणीं यातीं । उमणेहीं
 त्यासीं न दे कोणीं ॥ ६ ॥ एसा नमनात गुत्रान आले । प्रेम पुढे
 गेले उभयता ॥ ७ ॥ मचिद्र गोरक्ष आणागीं शिष्य । यानीं त्या
 सरांम नमन केणें ॥ ८ ॥ असां गनें चालीं आटरे घरासीं । आणींटे
 गुरूनीं प्रेमानडे ॥ ९ ॥ उपसासीं होने भक्तनामा काहीं । घरामयें
 नाहीं काहीं त्रेहा ॥ १० ॥ रात्र प्रहर तां चोगमा करणें । भोव-
 नानीं चांने मतराया ॥ ११ ॥ ऐसा करोनींया रिचार निवाटे । रागीं-
 यान्या आटे प्रगपामा ॥ १२ ॥ ॥ माडींरसीं तांतां गराज पाहतीं ।
 वाप बोले प्राणि पुत्रागीं ॥ १३ ॥ गंदांशुनींका अण गीच तातो ।

सामुग्रीसी दतों वर घे तू ॥ १४ ॥ सांपडलों तरी आहेच मी वृद्ध ।
 नाही कांहीं खेद मज याचा ॥ १५ ॥ पुत्र बोलीयला जाईन मी अत ।
 देईन समस्त सामुग्रीसी ॥ १६ ॥ ऐसें शोलोनीया घालोनीया कास ।
 मनांत उल्हास सहृदुचा ॥ १७ ॥ सोप्यातुनी मग अत उतरत । सामु-
 ग्रीसी देत वापा हातां ॥ १८ ॥ सीही साहीन्य देजोनीया वर । जात
 वाणी त्वरे आला अत ॥ १९ ॥ धरीयले पाव वाप बोडी वरी । न
 बोडे निर्धारि ऐसें जाले ॥ २० ॥ वापा हणें आतां उपाय राहिला ।
 तोडी मस्तकाळा त्वरा करी ॥ २१ ॥ वेद न करवा स्वामी घरा आले ।
 शरीराचें जालें सार्थक या ॥ २२ ॥ गुरुत्तार्पांरी वेंचलीया काया ।
 कोठें आहे माया ब्रह्म जालें ॥ २३ ॥ परी येक हेत आहे श्रीगुरुस्त्री ।
 पूजा भोजनासी करा साग ॥ २४ ॥ माझे वर्तमान काहीं न बोळारे ।
 सतोषे करारें दास्य ल्याचें ॥ २५ ॥ त्वरा करी हणता मस्तक कापीला ।
 वेजोनीया गेला वाप घरा ॥ २६ ॥ येकीकडे शीर ठेवोनी कोणामी ।
 न सागे मानसीं हर्ष दागें ॥ २७ ॥ यथासाग पाक करोनीया पात्रें ।
 वाटोलीं त्रिचिरे भावयुक्त ॥ २८ ॥ गुरु बोलीयले जमन न दिसे ।
 कोठे गेला असे या वेळेंन ॥ २९ ॥ हणें गुरुराया वाण्याच्या घरात ।
 गुतरीला तेथ वार्णायानें ॥ ३० ॥ तुम्हीही त्रिगें पत्नीमुनेसहीत । बैसाये
 त्वरीत येजोनीया ॥ ३१ ॥ बोलीला प्रसाद घेऊ मागूनीया । आप्रहोचि
 तथा बैसाले ॥ ३२ ॥ तिथेही पगती बैसोनी जेपिती । उभडची येती
 पाटी मोठे ॥ ३३ ॥ भोजन तावूळ जाले निद्रा केली । भार तेन्हां घाली
 महुरुस्त्री ॥ ३४ ॥ इकडे वाणीयाच्या घरात शरीर । पडता सत्वर लोका
 आले ॥ ३५ ॥ हाकीमा सगता मुळाररी देता । ऐसां जाली र्यानी
 पुढे ऐका ॥ ३६ ॥ प्रभाव जायेया निद्रा चाशयले । शऊही चाटीले
 घाटरीत ॥ ३७ ॥ मुळारवन्नी चाट होती तेथ आले । नायानी पाहीलें
 धडाकडे ॥ ३८ ॥ निर्जीर शरीर हस्त केडे वर । नमन साचार गुरु-
 राया ॥ ३९ ॥ अर्थाये चाहाटे जमली येरोन । शऊ सांग कोण आहे

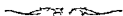
रे हा ॥ ४० ॥ छणे हा दमन दाम तुमचाची । ऐसी निष्ठा याची
 असभाव्य ॥ ४१ ॥ मग वर्तमान सर्ग निवेदीले । मस्तक आणयले
 तेच क्षणी ॥ ४२ ॥ मुळारुनी धड काढानी मस्तक । लायायले देव
 गुरुरायें ॥ ४३ ॥ निर्जनि सजाव जाला पूर्णत । घाली दडनत नाथ
 पाई ॥ ४४ ॥ गुरुच्या नेत्रानी आल्या अशुभाग । झणती धन्य मरा
 भान तुझा ॥ ४५ ॥ प्रेम आळिगन देती गुरुरायें । कृपा केली पाहे
 तयाररी ॥ ४६ ॥ जीवमुक्त दशा कृपा होता आला । सदुर माउली
 अनायाची ॥ ४७ ॥ हाकीमासी कळता ताही आला तेथें । सत्कार
 करीत बहुसाल ॥ ४८ ॥ वाघें लायोजीया नेले मिरवत । नोहळ्या नहुत
 जाला तेथें ॥ ४९ ॥ ऐसे सतरान ऐसे दयावत । ऐसे गुरुभक्त भीम
 गाये ॥ ५० ॥

परिसाभागवत

॥ श्रीराम ॥ परसाभागवत रखुमाईचा भक्त । नित्य गात घ्यात
 आईसची ॥ १ ॥ साक्षात्कार मोठा बोलाव देवानें । जाला अभीमान
 तयालागीं ॥ २ ॥ आर्डनें परीस टिपला तयाना । मग सपत्तासी पार
 नाही ॥ ३ ॥ नामदेव पिठायाच भक्तराज । दारद्र सहज त्याचें
 घरीं ॥ ४ ॥ नित्य यानीं भिक्षा मागोना आणायी । तज्हा पेटवारी
 चूल मग ॥ ५ ॥ नामदेवकाता माठी पतिव्रता । नाम हें तत्वता
 रामूनाई ॥ ६ ॥ परसाभागवत तयाच्या गृहानी । आली अनयासी
 येके दिनीं ॥ ७ ॥ भक्तकाता दोर्घा मित्रवही होते । लणुनी परीसाते
 दिल्ले तीनें ॥ ८ ॥ सुवर्ण करानी त्वरें आणोनी दे । येजोनी आनदें
 घरा गेली ॥ ९ ॥ मुया गोन चारी लायाना तयामी । आणोनी सिध्या

सी पाक देला ॥ १० ॥ नामदेव भिक्षा मागोनीया येती । स्वैपाक
 पाहती मिद्ध जाला ॥ ११ ॥ भोजनें जालीया पुसीले कातेला । कोणी
 सिधा दिला साग वेगीं ॥ १२ ॥ हणने भागवत तयाचे कातेस । मागो-
 नी परीस आणायिला ॥ १३ ॥ पाहू हणता हातीं आणोनी दिधला ।
 गनीं शुगारीला भमिअत ॥ १४ ॥ परसाभागवता कळता वर्तमान ।
 नामदेवा हणने परीस थाया ॥ १५ ॥ नामदेव हणती कासया परीस ।
 घेवोनी सिद्धीस नाटलासी ॥ १६ ॥ देवापासीं काहीं न मागावें कधीं ।
 दिली जरी सिद्धि घेऊ नये ॥ १७ ॥ इच्छेसी सोडोनी भजन पूजन ।
 विभक्ती साडोन भक्त व्हावे ॥ १८ ॥ तरीच देवराज आपुलासा होये ।
 इठा करिता जाये नारायण ॥ १९ ॥ परिसाभागवता कोप आला
 मोठा । हणने ठेवा चेष्टा येकीकडे ॥ २० ॥ आपण दरिद्री भाग्य न
 देवने । आहे आला सर्ग ठाऊक हें ॥ २१ ॥ ऐसें ब्रह्मज्ञान आला
 आहे ठावें । परिसासी चावें त्वरा करा ॥ २२ ॥ न देताची तुज मज
 मृत्य आला । निश्चयची केठा जेव्हा याने ॥ २३ ॥ नामदेव चद्रभागेत
 जायोनी । वोंडळ भरोनी आणिले खडे ॥ २४ ॥ सर्गही परीस ले-
 हासी लागीले । मुनर्ण जाहालें सर्वांनीही ॥ २५ ॥ मग नामदेवा घाली
 लोटागण । अगेंची तू जाण परीस वा ॥ २६ ॥ लोटागण घाली हणने
 तूची देव । आली आहो जीव अभिमानी ॥ २७ ॥ सर्व अभिमान
 सोडोनी दिधला । नामदेवे केला बोधें पार ॥ २८ ॥ परसाभागवत
 खरा भक्त जाला । सतें सत केला भीम हणने ॥ २९ ॥

सांवतामाळी

॥ श्रीराम ॥ सावत्यामाळ्याचा भक्ती देवराजें । मळ्यात खु-
 पावें येणेनाया ॥ १ ॥ नामदेव यके दिना निठायासी । देता विडीयासी
 ऐसें जालें ॥ २ ॥ सावता सेतात खाता भाकराला । टुकडा बुगारीला
 देवाकडे ॥ ३ ॥ आला तो विड्यात चापिताती देव । पाहाती नामदेव
 आधिर्यानें ॥ ४ ॥ देव बोलीयले सावत्यार्चा भक्ती । मन आहे प्रीति
 बहु ल्याची ॥ ५ ॥ नामदेवा यके दिसीं पाडुरग । बोलीयले अगें दडतो
 मी ॥ ६ ॥ हणानी चांगले पुढें अकस्मात । मागे मागे येत नाम
 देव ॥ ७ ॥ सावत्यामाळ्यासी पाडुरग हणती । दडव्य निश्चीतीं मज
 पोटी ॥ ८ ॥ विड्यानें ताकाळ पोट फाडीयेलें । नाणेनी वंसले देव
 त्यात ॥ ९ ॥ पिवळा पितावर तयाचा पद । किंचित वाहेर राखी
 छासे ॥ १० ॥ आले नामदेव पुसताती यासी । टवा दखीलेसी तरी
 सांग ॥ ११ ॥ सावता बोलीला देव नाही ऐसा । ठाम कोठें कैसा
 दिसे तुज ॥ १२ ॥ पाहाता पितावर धारती हातानें । आले पोटातून
 वाहेरची ॥ १३ ॥ नामदेव सता देती आळिगन । हणती भक्ती धन्य
 पाहीली हे ॥ १४ ॥ फाडोनाया पानीं देव साठवीला । ऐसा भक्त
 जाला निश्चयाचा ॥ १५ ॥ यशवतमुत हेचि लीला गात । पोटात
 आनत ठेणेनीया ॥ १६ ॥

योजना हे ॥ २ ॥ यद्विचारिण परम होता तदात्मन । धार्यनीया न्यात
 वीर्यवर्धनी ॥ ३ ॥ श्वान धार्यनीया चोता शिपायान । चाकरी राहान
 पोटासाठी ॥ ४ ॥ उच्य ईश नाना धर्मची वगना । लोभ न धरात
 तीळप्राये ॥ ५ ॥ येके दिनी नां निपाट वनोनी । हत्यारें काढोनी
 पाहानाती ॥ ६ ॥ गर्जोनी हत्यारें काढोनी पाहारी । हे न दाग्यनी
 काढोनीया ॥ ७ ॥ बटुन जाणत येण परी याने । न गपरी जाण
 तयागरी ॥ ८ ॥ येके दिनी गेले शेले हे पोरगी । मागे याया सारी
 काय फेले ॥ ९ ॥ काढोनी पाहारी तत्र ते कारीट । पाटाहानी स्पष्ट
 मागतानी ॥ १० ॥ जाला प्रगारी घेणे मुशान्यानी । हत्यार हे त्यासी
 नाही जाणा ॥ ११ ॥ कारीट धारोनी तारी तत्रार । काढोनी सन्ध-
 र पाहा रेगी ॥ १२ ॥ पाटाहानें रीर धर्मनाया लणे । हत्यार पानणे
 समपारी ॥ १३ ॥ उत्तानये तत्र मोटा टाण्या आन्य । सागती
 रायाना जावोनीया ॥ १४ ॥ येक नमाणे घेवोनी निपाटे । व्यात्रा
 धुडारीले तये भेटी ॥ १५ ॥ नाट्यामये मग जावोनी वनज । लोका-
 चा राहिला वाट उभा ॥ १६ ॥ पाटाहाना आज्ञा केली जसवता ।
 पुढें व्हावे आना या वेळेसी ॥ १७ ॥ उपमा हत्यार मारा वेगी व्यात्र ।
 न बोले उत्तर पुढे जाला ॥ १८ ॥ गर्जा रामगया जाळोनी लणे ।
 सकट हे कोणे निगारे ॥ १९ ॥ परीतपावन रीट आहे तुझे । तरी
 करी माझे साहे आता ॥ २० ॥ तुमचे धनुष्य होतें ज्या काष्ठचे ।
 तयाचे जातीचे हत्यार हे ॥ २१ ॥ तुर्षा माकुटान तेषु वेण्य ज्याचा ।
 तुझा असो त्याचा अभिमान ॥ २२ ॥ हागी होती काठी गाई मागे
 ज्याची । तयाचीच जाती आहे देवा ॥ २३ ॥ पुण्यही पदरी नाही देवा
 माझे । नाम मात्र तुझे घेतो देवा ॥ २४ ॥ नयन निडारले कठ सद्र-
 दीत । रामचितनात मग्न सदा ॥ २५ ॥ लणे मागे फिरो तरी अप-
 कीर्ति । मरण व्याघ्राहाती हेचि जरे ॥ २६ ॥ व्यात्रा लणे यों ज्ञानो-

नांया नेत्र । श्रीगणेशे विनिद्र केचे तेथे ॥ २७ ॥ उपमांता कारीट दिव्य
 असीलता । व्याप,केला येता दुखउची ॥ २८ ॥ पाडाह पाहोनी खाली
 उतरले । आदिगन दिले भक्तराया ॥ २९ ॥ ज्या ज्यानीं रायासी होतें
 सांगानले । तयासी नागले मृत्यु आला ॥ ३० ॥ राजाचीये मनीं
 आला जोध याचा । वन कर याचा क्षणे येथे ॥ ३१ ॥ परी या
 भक्ताचे आां समाधान । करन भग पूर्ण शिक्षा यासी ॥ ३२ ॥ जस-
 वता क्षणे रात माग कारी । सागसी ते देईन मी तुज ॥ ३३ ॥ जस-
 वत क्षणे जितुक्यानीं कारीट । मागीतले स्पष्ट होने तुहा ॥ ३४ ॥
 तयापरी दया पहिऱ्याहुनी न्हाणी । इतुके मारो जीनीं आहे धार ॥ ३५ ॥
 असन्य भाषण नाहीं त्यानीं केले । कारीट परीलें होते जणा ॥ ३६ ॥
 नवल रामराये केचें हे अद्भुत । सन्मानेनी येत गृही तेव्हा ॥ ३७ ॥
 चाकरी सोदोनी रामभजनात । आसां निमत आती मोठी ॥ ३८ ॥
 येक दिनीं मध्यरात्री तृणात्तात । मुने पाचागीत अत्राहास्ये ॥ ३९ ॥
 आउडाने नाम पुत्राचे श्रीराम । ठनीयं प्रेमे भक्ती मोठी ॥ ४० ॥
 मुनेचेंही नाम जानकी तयेली । तृणाकान तयासी पाचारीती ॥ ४१ ॥
 आदिमाया आली उदक घरोनी । तयासी पाजोनी गेली पाहा ॥ ४२ ॥
 येके दितीं राये बुडनी समुनेत । तेथे नीताकात रक्षी जाणा ॥ ४३ ॥
 जेमे रामभक्त राम रक्षी ज्याती । भीम गाय ज्यासी अहर्निशीं ॥ ४४ ॥

कृष्णाजीपंत

— १ —

॥ श्रीराम ॥ कृष्णाजीपंत हे सत रामभक्त । सर्वा भूती पाहात
 रामराय ॥ १ ॥ आतीचा पुतळा जेन्ना दुज नाहीं । सर्वकाळ पाही
 नमाधिस्त ॥ २ ॥ येका ब्राह्मणासी दोन नदऱ्याचे । ब्रह्मज्ये तयाचे मन

वरी बेसे मग ॥ २९ ॥ बोलीले कातेसी ब्राह्मणाची लथ । सोसी भग-
 वत उरावरी ॥ ३० ॥ आही त्याचे दास भूपण हें आह्वा । ऊठ विप्रो-
 त्तमा तूप वाढी ॥ ३१ ॥ पतिव्रता वाढी तूप सतोषात । भोजनेही
 होत तये नेळीं ॥ ३२ ॥ ताबुल भक्षिता निप्रा नेरी धारा । चालीलया
 शरारा कठ दाटे ॥ ३३ ॥ कागद दावोनी रतमान सागे । बोलायेंडे
 मग सर्प यानी ॥ ३४ ॥ हणती क्रोध आह्वा आल ब्राह्मणासी । दा
 तुळी द्रव्यासी पत्रान्वये ॥ ३५ ॥ आही तुमचें काये केले होतें सागा ।
 व्यर्थ उळणा का गा करीली ॥ ३६ ॥ आमुचे शर्ताने जालें तुला
 दुःख । क्रोध आल मुख जालें तरा ॥ ३७ ॥ तितुणेचि द्रव्य दड
 घाम आना । आपोनी तत्वता दिले जाणा ॥ ३८ ॥ आपणही त्यात
 घालीती सहस्र । वस्त्रें दिजवर गोरयाला ॥ ३९ ॥ पाचा सहस्रासी घरीं
 पोचयाला । पेसी शर्ती ज्याला तोचि धन्य ॥ ४० ॥ यशवतमुत गात
 सतलीला । शर्तीचा जिह्वाळा यावयासी ॥ ४१ ॥

---

(५००) कृष्णाजीपंत

येरु माग ॥ १० ॥ ऐकोनीया विप्र निघाला तेथोनी । संतासी येवोनी
 नमन केले ॥ ११ ॥ देवीचा वृत्तांत निवेदिला जेव्हां । आर्श्रयची
 तेव्हा जाले यांसी ॥ १२ ॥ पुरोहीत कांता बोलाजनी पुसे । कोणत्या
 पुण्यास घावें सांगा ॥ १३ ॥ पतिव्रता क्षणे गर्दभ अंल्येज । हें दोन्ही
 सहज घडलीं तुझा ॥ १४ ॥ द्रव्य आहे गयावर्जन होईल । श्रवण
 घडेल भागवत ॥ १५ ॥ पहिली भिन्न करून दोन या दोहीत ।
 चित्ता येईल ते येक घावें ॥ १६ ॥ मग भागवतश्रवणाचे पुण्य । भा-
 वयुक्त जाण दिले तया ॥ १७ ॥ दिव्यदेही जाला कुष्ट सर्व गेला ।
 ऐमी सतलीला भीम गाये ॥ १८ ॥

अर्जुन

पेसैं जाणा ॥ १२ ॥ नमन करोनी गेले देवाजीनी । पाहाती तीर्थासी
 ठाई ठाई ॥ १३ ॥ शिवालय येऊ गावाच्या बाहेरी । बाग पुपें घरी
 रम्य जागा ॥ १४ ॥ ऐसी रम्य जागा अर्जुने पाहीली । मुभद्रा डळीली
 मनामाजी ॥ १५ ॥ ऐसी इछा होता देवराज आले । मुभद्रा जाहाले
 आपणची ॥ १६ ॥ अळकार दासदासी समागमे । पातली सभ्रमें दे-
 वाल्यांत ॥ १७ ॥ अर्जुने पाहोनी पाचारी जवळी । आले वनमाळी
 आनदाने ॥ १८ ॥ पलग मुपोन्या पडदे सोडीयले । संजे पड्डले ना-
 रायेण ॥ १९ ॥ अर्जुनाच्या गळा घालोनीया मीठी । बोळले आंगठी
 पाहू घानी ॥ २० ॥ आपुलीच काता हणुन दिवली । हातामथें घाली
 नाटकी हा ॥ २१ ॥ अर्जुनाची निद्रा लागतांची गेला । सर्प सपतीला
 घेणेनीया ॥ २२ ॥ साजध होणेनी नाहीं फाहीं पाहे । हणें स्वप्न काय
 पडिलें मज ॥ २३ ॥ मुद्रा पाहे हातीं तय काहीं नाहीं । पुसल्याया-
 चून ही गेली केंसी ॥ २४ ॥ विस्मय जाहाला द्वारकेसी आला । मनात
 लाजला बहुसाल ॥ २५ ॥ कृष्णें करोनीया मुचना चिरजीया । प्रेम
 मोठें देवा अर्जुनाचें ॥ २६ ॥ हणें मुळ देवा मामा ऐसी मज । या
 मुदी आज करोनीया ॥ २७ ॥ सोनारा दायाया देव मागताती । अ-
 र्जुनाचें चिती ऐसैं आले ॥ २८ ॥ उठोनी ताकाळ गेला गृहाअत ।
 मुभद्रे भागत मुदी देई ॥ २९ ॥ ते हणें हो तुझी केव्हा मजपासी ।
 दिली ते तुझासी देऊ आता ॥ ३० ॥ हणें शिवाल्यात तू आली
 होतीस । घेतले मुदीस हातातीळ ॥ ३१ ॥ मज न पुसता पळोनीया
 जाये । असैं का करायें लयाडीसी ॥ ३२ ॥ द्वारका सोडोनी कोठें गेले
 नाहीं । तुफान हें पाही न ध्याये जी ॥ ३३ ॥ गळजलाची जाला तेंथें
 देव आले । अर्जुना बोळीले तये वेळी ॥ ३४ ॥ वृथा का उठ्ठीसी न
 आलीच तीसी । पाहींले मुदीम देवाहाती ॥ ३५ ॥ मग पायावरी ठे-
 विला मस्तक । अश्रुपात देव चालीयले ॥ ३६ ॥ देवा काता कैसा
 जालासी तू माझी । प्रीति ऐसी तुझी दीनावरी ॥ ३७ ॥ मग आळिगन

पार्थ दिले देवें । त्याचा नवलान तोचि जाणे ॥ ३८ ॥ यशतसुत
सत आणि भक्त । साडेनीया दूत गाय सदा ॥ ३९ ॥

जगमैत्रनागा

॥ श्रीराम ॥ जगमैत्रनागा णेका कथा त्याची । मत्री ज्याची
सार्ची भूतमात्रीं ॥ १ ॥ येके दिर्सा हाकीमानें नैले यासी । ह्मण देवकासी
व्याघ्र आणा ॥ २ ॥ त्रें ह्मणोनाया गळे अरण्यात । व्याघ्रासा भेन्त
जाणेनीया ॥ ३ ॥ मात्र ह्मणोनाया तथा पचानना । धरीताती जाणा
शेळी एसा ॥ ४ ॥ गळ्यात वोतर बाणेना आणाती । देखताची
भीति लाक सार ॥ ५ ॥ हाकीमही भ्यारा रमालाने हात । बाधोनीया
येत सतापुढें ॥ ६ ॥ धन्य सतराय निर्भर भूतासी । महिमा हे एसी
नेणो आह्ना ॥ ७ ॥ व्याघ्रासा लाणेना द्यत स्वामी आता । साडाला
ऐकता पचानन ॥ ८ ॥ सकार करोना गृहमाणा नत् । पूजनासी केले
सतजीच्या ॥ ९ ॥ उठक ज हाते तहा भक्त कळ । भजनासी त्यावीले
देवाजीचे ॥ १० ॥ ऐसाया सता गला ह अद्भुत । गाता होती सत
भाम हणे ॥ ११ ॥

नरसी सरस्वती

॥ श्रीराम ॥ नरसामरस्वती त्तिद्ध जाले मोठे । त्याची हाता
मेठ देन्य जाये ॥ १ ॥ येका त्रिप्रा घरीं आळ तो दरिद्री । घनव्याचा
२१

दारी घेण होता ॥ २ ॥ गायोनीरा तार्की वेण वार्तीताना । मात्राचार्की
जाणा हाडा अत ॥ ३ ॥ तेनार्की विप्रानी वानद गाहाण । घालीतो
निदाला टडवत ॥ ४ ॥ पेनीया अपाण रीण केन्या नय । गुल्चरिप्रात
पेका भावे ॥ ५ ॥ मक्कीने येक यानीट जाणा हे । नतागगा गाय
भीम सदा ॥ ६ ॥

परमानंदजोगा

॥ श्रीराम ॥ परमानंद जोगा नतशिरोमणा । गुल्भक्त जनी
पेसा नार्की ॥ १ ॥ नागयणस्वाना मोठे निश्रावत । शिष्यही वहुत
होते ज्यासी ॥ २ ॥ प्रारब्ध देहाचे टाळायाचे ज्यान । नामधेही असे
आगी याचे ॥ ३ ॥ परा यासी मान देता जना पेसा । वेतीवटे
शिष्या सर्वाळगी ॥ ४ ॥ आली जाना ज्ञान लणोनी निप्राते । क्षेत्रा
तर्की आल शिष्यामहीत ॥ ५ ॥ पणनाचा नग अतिमार जाला ।
येकेक निवाला शिष्य पाहा ॥ ६ ॥ परमानंद मात्र सहुरसेवेसी ।
राहीला मानसी हर्षयुक्त ॥ ७ ॥ मळाचाहा न्हि धुरोना जाणारा ।
चीळमही जीनी न ये याण ॥ ८ ॥ मत्रजिष्य गळ येकट राहील ।
तपर सेवेला हर्षयुक्त ॥ ९ ॥ निजता तपे वत्स अग भरताहे । हस्ते
धूत आहे भक्तरान ॥ १० ॥ गारासाचा मिना माणान आणानी ।
आज्ञेपरी ठेवा दह जाणा ॥ ११ ॥ चारा ग्रहर राग निश्रा नाही ज्यासी ।
अतर मेवेसी पडे लणुनी ॥ १२ ॥ कायानाचामने सेवेचाची हर्ष । ऐसा
गुरुदास निरोपम ॥ १३ ॥ स्वर्गा यमप्रम निपारा टुतासी । सागा
आधीर्यासी पाहीले जे ॥ १४ ॥ लणता कादीमाण गुल्भक्त येक ।
ऐना दुजा देव नाही काठे ॥ १५ ॥ आचार्य मानोनी उर्मरान नेथे ।

पाहाया नक्तांत आये ताणा ॥ १६ ॥ भेटोर्नाया यासी लगे काहीं माग ।
 यमप्रभ आगे आये येथे ॥ १७ ॥ गुरुभक्त लगे गुरुपासा काय ।
 साग उणे जाहे मागू तू ॥ १८ ॥ स्वामीपार्सा'याये दर्शनही घ्याये ।
 परित्र स्वभाये होनाउ तू ॥ १९ ॥ धर्म लगे गुरुपामी नाहीं काम ।
 तुजें मात्र पेम आहे आजा ॥ २० ॥ गुरुपासीं न या तरी जावे तुझी ।
 जातो मेथे आझी प्रग आहे ॥ २१ ॥ विश्वेश्वरार्चाया यम दर्शनासी ।
 जाणोनी वृत्तासी सागे याया ॥ २२ ॥ तानमाना यमप्रम टिळी भेटी ।
 सेना ज्याची मोठी क्षणनीया ॥ २३ ॥ पाच महिने मेरा अपिकाअ
 धीरू । होता साय देव भेट देती ॥ २४ ॥ मनकर्णीकेन्या घाटी
 अस्तमानी । सात्रानी येणोनी भेटी दिली ॥ २५ ॥ सवाद उभयासी
 जाला बहुतची । लगे हे सेनेची मर्हामा पेशी ॥ २६ ॥ साडेपात्र
 महिने येकनिष्ठ सेना । केली ब्रह्मभाना प्रोनीया ॥ २७ ॥ ब्रह्माडनायेक
 आले भगवान । क्षणती धन्य प्रय गुरुभक्ता ॥ २८ ॥ प्रसन्न मी जाले
 पाहिजे तें माग । प्रोवती श्रीरग गुरुनिष्ठा ॥ २९ ॥ परमानदजोगा
 लगे देवार्जामी । दर्शे ते गुरुसी द्याय तुझी ॥ ३० ॥ मजची धारोसी
 इठा जरी मनी । मज सेवेतूना प्रिय नाहीं ॥ ३१ ॥ जप तप माझा
 ब्रह्मसाक्षाकार । सेवेतची मार सर्प माझे ॥ ३२ ॥ येक धारें गुरुसेवेत
 शरीर । लागो तिळमात्र वीर न या ॥ ३३ ॥ देव बोलायले गुरु वरा
 वरू । हा लगे विचारू नका मज ॥ ३४ ॥ माया काहा चित्ता आला
 नाहीं प्राप्त । सेनेचा उल्लान मोठा आ ॥ ३५ ॥ त्यागीसी विचारा
 सागती तें करा । जाहलें उशाग चाना आता ॥ ३६ ॥ गुप्ती अभाय
 रीता पतन । त्याच उग्रण नव्ह तुझा ॥ ३७ ॥ सत दयानिधी
 मोडीती तुमचे । तुमचे नित्याचे न मोटव ॥ ३८ ॥ वाव्हाकोळी तुझी
 बुडयायाचा केल्या । गुरुनीं लागी लागामात्रे ॥ ३९ ॥ जप तप केन्या
 न भेटा कोणामी । भेटा गापणचा गुरुदासा ॥ ४० ॥ ऐकताची प्रेम
 आले नेरानीला । आंगन न्याला दिने भाणे ॥ ४१ ॥ मग गुरुपामी

आले उभयता । दर्शनैचा वेग निरागरी ॥ ४२ ॥ गुरशिष्य दोषे
दिव्यदेही केले । खुटासी नेत्रे देगये ॥ ४३ ॥ धन्य गुरुभक्त गुरु-
सांच तारी । निष्ठा ज्याची पुर्ण र्णनेना ॥ ४४ ॥ यशत्रतमुत ऐसीयासौ
गात । तारीतील सत लंग गाता ॥ ४५ ॥

मध्वमुनेश्वर

॥ श्रीराग ॥ मध्वमुनेश्वर तथापासी येऊ । मूढ आला देख
दर्शनासा ॥ १ ॥ लणे स्वामी मन अनुग्रह द्याय । सार्धकीं लावावा
जन्म माझा ॥ २ ॥ सत प्रोत्रीयले त्रापासी विचारी । मग येसी तरी
अगीकाळ ॥ ३ ॥ त्राप सात्रकार गेल्या तथापासा । विचारी तथासी
गुरु करू ॥ ४ ॥ लणे त्राप तथा गुरु काये करी । शिष्य काये करी
साग मज ॥ ५ ॥ सतापासा आला वर्तमान सागे । सागो लणती मग
कृपायुक्त ॥ ६ ॥ टिळा अनुग्रह काही टिगसत जाळे । लग्न आरभीलें
पितयाने ॥ ७ ॥ समारभ माठा हरिद्रालेपन । पोपाक करोन सिद्ध
जाला ॥ ८ ॥ स्मरण जाहाजे गुह्यमी नमन । करात्रया जाण आला
तथें ॥ ९ ॥ दडप्राय नमन हात जोडोनीया । लणें गुरुराया लग्न
होतें ॥ १० ॥ लणता गुरुराय विचारालें नाही । कैसा लग्न पाही
करीतोसी ॥ ११ ॥ उतरी पोपाक अगा लग्न राख । भोपळा हा देख
हातीं घ्यावा ॥ १२ ॥ कापीन घागना दान कौशागरी । जाणे ऐसी
बरी आज्ञा माझा ॥ १३ ॥ चिठी टिरी तेंपें होता येक त्यासी । पत्र
देखताचि रूपये द्या ॥ १४ ॥ जसें सागातलें तसें येणें केलें । पोपाका
ठेगाले स्वामीपुढें ॥ १५ ॥ कापीन घालाना भोपळा हातात । पत्र घे
ऊनां येत हुया गाये ॥ १६ ॥ चिठी दता हानीं नेनसें रूपये । तेच

क्षणीं पाहे दिले न्याने ॥ १७ ॥ घेरोनी रस्त्यात जाता घेस्या उभी ।
 पाहताची त्पेभी जाला तेंपें ॥ १८ ॥ स्पये तयेच्या करोनी स्वाधेन ।
 शय्येरी जाण पडुटला ॥ १९ ॥ जेव्या सेने येता पलग उत्थे ।
 यरीच पडत अरुस्मात ॥ २० ॥ ऐसे चारी प्रहर जालीया निपाल ।
 न वेच द्रव्याला जेव्या काहीं ॥ २१ ॥ घेरोनी खलीती आला स्वामी-
 पासी । स्वामी तेव्हा खासी पिचारिती ॥ २२ ॥ शिष्य आणि गुरु काय
 करिती हें । जाणमी अनुभवे किंज नाही ॥ २३ ॥ आमुच्या वचनारी
 लग्नाचा सोहळा । सोडोनी मोकळा जालामी नू ॥ २४ ॥ हणोनीया चारी
 प्रहर जागलो । भ्रष्ट न हो दिले तुजलागी ॥ २५ ॥ गुरुच्या वचनी
 शिष्यानें राहानें । मग त्या ताराने गुरुरायें ॥ २६ ॥ गुरुचा शिष्याचा
 पेंसत अनुभव । प्रश्नाचा उगम पाहींठिया ॥ २७ ॥ मग दिली आज्ञा
 लग्न करायाची । गुरुभक्ती साची याचें नाव ॥ २८ ॥ ऐसे गुरुभक्त
 निधये तगत । यशवतमुत सदा गाये ॥ २९ ॥

अमृतरावजी

हाची आहे ॥ ८ ॥ चाकरी हे पुरे भिक्षा मी मागेन । देवाचा होंडन
भाट आता ॥ ९ ॥ मग सर्व सग सोडोनी दिधला । कपनासी केला
आरभची ॥ १० ॥ भक्ती ज्ञान आणि वराग्यभरीत । रस कपनात पूर्ण
ज्याया ॥ ११ ॥ कीर्तनात गाता रग यात्रा मोठा । बोला ऐसी निग्न
हणोनीया ॥ १२ ॥ बोळे तैसा चाले तो प्रिये देवासी । भीम ऐमी
यासी गाये सदा ॥ १३ ॥

वडवाळनागेश

॥ श्रीराम ॥ वडवाळनागेश सिद्ध जाले श्रेष्ठ । नामर्थेही मोटे
न वर्णवे ॥ १ ॥ भेडाचाची रथ माकडे जुपावे । त्यावरुनी आणारे
घोंडे मोटे ॥ २ ॥ प्रहिरापिता मित्र भ्रष्ट नाग होता । मारुनी मागुता
दिव्य केला ॥ ३ ॥ ऐने सतरान लाग याची मोठी । गाती त्याचे
भेटी इठी देव ॥ ४ ॥ यशवतसुत सकळात गाये । अल्पमती आहे
हणोनीया ॥ ५ ॥

शमनामीरपीर

वार्णायाने ॥ २ ॥ बल्यारी होता साखर ते वेळ । सिद्धे विचारीले
 वैश्यालागी ॥ ३ ॥ त्याचें मानसा सतसाधु केचे । सदा चिर्ती वसे
 निपय त्याच्या ॥ ४ ॥ कामातुर त्या भय लज्जा नाही । भ्रमीतची पाहीं
 बुद्धि त्याची ॥ ५ ॥ चितातुर होता मुत्तनिद्रा जात । क्षुधा होता जात
 रची पक्क ॥ ६ ॥ अर्थानुर माता पिता न वळखे । मर्यादा देखे द्वेष
 मन ॥ ७ ॥ तसेंची हे वश्य बोलीले निद्रासी । मीठ हणुनी त्यासी
 सागीतले ॥ ८ ॥ सिद्ध मोर्लायले मीठ का होईना । पुढें निरचना एका
 कैसी ॥ ९ ॥ तेथोनीया दान कोस हृष्णेअत । उतरान पाहात
 पोत्यामध्ये ॥ १० ॥ तत्र त्यात मीठ गोर्णातही मीठ । जेथें तेथे मीठ
 दुजे नाही ॥ ११ ॥ मग हणती आर्ही साधुचे छळण । केळे हणऊन
 पसें जालें ॥ १२ ॥ मागे परतल तय स्थानीं आले । सिद्ध होते गेले
 तेथोनीया ॥ १३ ॥ शिरगारीच्या मर्शादींत निद्रा केली । नश्य याजवळी
 आठे तेव्हा ॥ १४ ॥ नमन करिती आणि वर्तमान । सर्व निवेदन
 केले तेव्हा ॥ १५ ॥ असत्य भाषण तुझापासीं केले । शर्करेचे जालें
 मीठ आपचें ॥ १६ ॥ सिद्ध दयावत बोलीले वचन । शर्कराची
 होणे का होईना ॥ १७ ॥ येथोनी पाहाता सावची जाली । ऐमी
 रीत्या जालें भीम हणे ॥ १८ ॥

चोखामेळा

॥ श्रीराम ॥ चोखामेळा सत मोठा निष्ठावत । पाडुरगी हेत
 दिव्य ज्याचा ॥ १ ॥ नित्य देवार्जिना दर्शनही घाने । देव भक्तीमार्गे
 वश केला ॥ २ ॥ येकेदिनीं प्रात काळीं देवाजीमी । घाटे ते निप्रासी
 श्रुत जालें ॥ ३ ॥ जात्रोनी हाकीमा बोल्ती ब्राह्मण । देव भ्रष्ट येणें

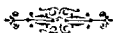
केला पाहा ॥ ४ ॥ दूत पाठविले धरोनीया आणा । पारपत्य जाणा
 करुं त्याचे ॥ ५ ॥ धरोनी आणीला हणनी मारा याडा । बैलामो जुपी-
 ला अपेट त्या ॥ ६ ॥ जाली काता तें हणें देवराया । सकट कासया
 केलेसी वा ॥ ७ ॥ भय दासोनीया रक्षायें भक्तासी । खोडी हे तुझासी
 मुळाहूनी ॥ ८ ॥ देवें येरोनीया धर्याले बल । पाऊल न चले पुढें
 येक ॥ ९ ॥ बैलासी मारीता न चलती ऐसें । जाहालें हें कसें हणनी
 सारे ॥ १० ॥ हाकीतची हेता बोलीले तयासी । कायेंर पाहामी मधो-
 नीया ॥ ११ ॥ हणें पितावरें घालोनीया कास । धरोनी बलाम उभा
 असे ॥ १२ ॥ ऐकता सर्वास भक्ती जाली पूर्ण । करोनी सन्मान
 पाठवीलें ॥ १३ ॥ भक्तसहै सखा आहे नागयेण । हणोनी हे गुण
 भीम गाये ॥ १४ ॥

॥ श्रीराम ॥ चोखामेळा गेला मगळवेद्याम । बुरुज पाहास
 आले तेंथें ॥ १ ॥ अकस्मात ढासळोनी तो पडत । हे गेले तथात
 अलयादुनी ॥ २ ॥ साठ माहार येके ठाईच निमाळे । पाडुरग बोले
 नामदेवा ॥ ३ ॥ चोखामेळा मग न्याया अस्ति आण । निठल न्यातून
 ध्वनी निवे ॥ ४ ॥ नामदेव तेंथें आले अकस्मात । कानासी लारीत
 अस्ती हातें ॥ ५ ॥ चोरयाचे जें हाड कानासी लारीलें । निठल निठल
 ध्वनी त्यात ॥ ६ ॥ अस्ती गोळा वेच्या पढरी आणोनी । स्वार्थीन्या
 ते स्थानी पाहाती लोक ॥ ७ ॥ पढरी ज जाती तेचि हें पाहाती । पाडु-
 रगा प्रीति भक्ताची हे ॥ ८ ॥ नाम्याचे पायरीपासी आहे स्थान । कारती
 नमन सर्वाही ॥ ९ ॥ वन्य ते पढरी धन्य पुडलीक । वकुठनायक
 उभा जेवें ॥ १० ॥ धन्य चंद्रभागा वन्य तें पन्नाळें । दर्शनेची
 जळे पाप सर्व ॥ ११ ॥ धन्य वेणुनाद धन्य साधुसत । आनदें
 नाचत नामदेवें ॥ १२ ॥ वन्य ते भुमीका खळासी पाडुर । येती

निरंतर नेत्रांतूनी ॥ १३ ॥ पंढरी पंढरी हणतांचि त्रिनार । नासती
 अपार पापराशी ॥ १४ ॥ काशीयात्रा पांच द्वारकेच्या तीन । पंढरीस
 जाण येक यात्रा ॥ १५ ॥ क्षेत्रप्रदक्षणा देवाजीची भेट । घेतां तो
 वैकुण्ठवासी जाणा ॥ १६ ॥ संतांची हे पेट ऐसी नाही दुर्जा ।
 सदां भक्ती ताजी जय स्थानी ॥ १७ ॥ जया न्हावा मोक्ष तेणे पढ-
 रीसी । जावें जी मानसी भक्तियुक्त ॥ १८ ॥ पंढरीचे कोणी होती
 वारकरी । मुक्ती त्यांचे द्वारी तिष्ठे सदां ॥ १९ ॥ देवाची आवड जरी
 असै मनी । तरी सत वानी आवडीनें ॥ २० ॥ संतांचीं चरित्रे जे
 आवडती । हणोनीया प्रीति गात जायीं ॥ २१ ॥ भांग्यानीच प्रीत
 तरी भाग वारी । आवडी सांगावी नलगे मग ॥ २२ ॥ जया ज्याची
 गोडी तें जरी आगडे । तरी त्याची घडे मित्री फार ॥ २३ ॥ आपुल्या
 लीलेहूनी सतलीला प्रीय । देवाजीसी होये प्राणा ऐसी ॥ २४ ॥ सता
 गातां प्यातां देव मानवती । जिकीलें हणती मज तेणें ॥ २५ ॥ स-
 तांचे सेवेची देवा प्रीति मोठी । हणोनी हे गोष्टी केली भावें ॥ २६ ॥
 संतलीलामृत नाम या ग्रन्थाचें । वर्णीयलें वाचें यथामती ॥ २७ ॥ स-
 तमुखें जैशा ऐकिल्या तैशाची । चाली अभगाची आहे जाणा ॥ २८ ॥
 अभंगांचे संतलीला वर्णीयल्या । आवडीनें जाल्या देवाजीचे ॥ २९ ॥
 सतांचीं चरित्रे भावें जे गातील । तथा देव दील सायोग्यता ॥ ३० ॥
 माहा विष्णु ब्रह्मा नारद वशिष्ठ । श्रीराम हे श्रेष्ठ मुख्य गुरु ॥ ३१ ॥
 तेथोनी मारुती तेचि रामदास । केली कन्याणास कृपा त्यांनीं ॥ ३२ ॥
 त्यांचे बंधु येकोदर दत्तात्रेय । त्यांसी अनुग्रह समर्पौचा ॥ ३३ ॥ ते-
 थोनी राघवस्वामी हे जाहाले । पुढें यश जालें यशवंत ॥ ३४ ॥ गुरु-
 बाप तेचि भीम अल्पमती । परपरारीता सांगीतली ॥ ३५ ॥

॥ श्रीराम ॥ अवंती हे मोक्षपुरी क्षिप्रा गंगा । जिण्या स्नानें
 योगा होय सिद्धि ॥ १ ॥ महाकालेश्वर ज्यांतिळिंगसार । महिमा अपार
 दर्शनाचा ॥ २ ॥ कोंतवाल नाग चंद्रेश्वर जाण । आरभी दर्शन प्यावें

त्याचे ॥ ३ ॥ सिद्धवट आणि तीर्थ भगवान । गौतमार्थीत स्नान
 मुक्ता ॥ ४ ॥ चिंतामणा दुना नीळभाडश्वर । चान्वानी विस्तार मुन्य
 गिर्गे ॥ ५ ॥ अगस्तेश्वर हा आणि काळवर्हीगर । मारुतीसी भादे जावें
 पाहा ॥ ६ ॥ रामचंद्र कोट्टीतीर्थ जाणा साग । आणि नतसागर तीर्थ
 ऐसी ॥ ७ ॥ विक्रमाची देवा हर्षी । नाग जीवें । तुजे काळीकेचें
 दर्शन हें ॥ ८ ॥ तिनी महाकाळी तयेच्या दर्शने । सर्व जाती विघ्ने
 क्षणामाजी ॥ ९ ॥ पिशाच हा मुक्तेधरासी नमन । आंगेश्वर जाण
 शेवटील ॥ १० ॥ ऐसे देवतीर्था अपार आहेत । महिमा अद्भुत वर्ण
 येना ॥ ११ ॥ यशमती भक्तटीगमृत ग्रथ । अभग समाप्त येथो
 नीया ॥ १२ ॥ यशवतमुत सतरंगला गात । भगमिधुभत तरा
 वया ॥ १३ ॥

श्रीराम

तंजावर मठपति समर्थशिष्य शहापुरकर

भीमस्वामीकृत

श्रीसमर्थचरित्र

श्रीराम

सद्गुरुयापा तू माहेरा । माते तुझाचि उवारा ।
पार कोजे भवसागरा । पूर्णोदारा स्वामिया ॥ १ ॥
अनन्याच्या प्रतिपालका । दारण भवभयहारका ।
रक्षा आपुल्या चालका । नफा नका उपेक्षू ॥ २ ॥
भवसपें गुंडाळिले । तेणें मन हें घ्याकुळ जालें ।
हित अहित विसरलें । सांभाळिले पाहिजे ॥ ३ ॥
मोफाडिले तुझी अरी । निरचावें म्यां कवणेपरी ।
तुझाचिण गती दुसरी । माते नाहीं दयाळा ॥ ४ ॥
शुद्ध करोनिया मन । पूर्ण निजरूप जाणून ।
रामदासां लोटांगण । शिवराजानें घातलें ॥ ५ ॥

श्रीराम

तंजावर मठपति समर्थाशिष्य भीमस्वामीकृत
श्रीसमर्थचरित्र

भोव्या

बरा नीतिन्याये ससार कारिती ।
छम्राची आईती जाली तेन्हा ॥ १० ॥
येथासाग सर्ग अनकूळ जाहाले ।
बराड निघाले समारभें ॥ ११ ॥
मुहूर्त पाहूनि हळदी लागल्या ।
देवकाच्या जाल्या प्रनिष्ठाहि ॥ १२ ॥
छम्राची घटिका समीप उरली ।
मगळाष्टकें जाली सावधान ॥ १३ ॥
सावधान सावधान क्षणताती ।
क्षेणा सागताती मजनीणें ॥ १४ ॥
योळिचे पाई प्रत्यक्ष पडती ॥
झणोनि झणती सावधान ॥ १५ ॥
ससारात दुख काहीं नाहीं मुख ।
गोट मानी मूर्ख सावधान ॥ १६ ॥

पद

चांगवें कोणे कोणहा । विता आपत्रा आपणा ।
 दुस्रो या गवाराच्या । शरण जावें नारायणा ॥ धु० ॥
 धातमदित करीना जो । तारा तोर आमघातकी ।
 पुण्यमार्ग वाचरेना । तरी तो पूर्ण पातकी ॥ १ ॥
 आपरी वर्तणूक । मन आपुले जाण ।
 पैरात्रे उगवते । लोक जाणती दाहाणे ॥ २ ॥
 गुसदुस रावें ज्वंता । आपरी आपण करावी ।
 दास दण विवराने । वाट मत्वाची धरावा ॥ ३ ॥

ओव्या

दिवसा रात्री होते देखत देखता ।
 प्रत्यक्ष हणता सावधान ॥ १७ ॥
 सर्गही मिळानी मज गोमिताती ।
 परी सागताती सावधान ॥ १८ ॥
 ऐसा हा विचार अतरीं पाहिला ।
 प्रत्यक्ष भजूत्र सागताती ॥ १९ ॥

पद

पाहता हीनरं जालें । पोर त्रिनरं दिधलें ।
 पाहता दिसे जैशी माता । कसें लग्न लागलें ॥ १ ॥
 या जोशाचें तळपट जालें । पोर त्रिनरं दिधलें ॥
 पर्ये वर हणोनिया । लटिके आह्ला चाळविलें ॥ धु० ॥
 नररी परवांचें पोर । का रे हणता थोर ।

पाहता दिसे लेंका जैर्ना । वर पाहता रागोरं ॥ २ ॥

पाचं तीनां वहाडी आले । नवरीकरितां मिळाले ।

येकला येकट वर । काही चाले ना बोले ॥ ३ ॥

रामदासस्वामी येना । तया वरपण साजेना ।

येकळी नवरी मिरवतसे । नवरा मिरवता दिसेना ॥ ४ ॥

कडका

नवरी निधान । पाहोनिया प्रधु जन । समारभें निघोन । मुहु-
 तेंसी जाऊन । केलें विधिविधान । देवदत्तकस्थापन । सप्त घटिकेचें
 लग्न । ब्रह्मनिष्ठ ब्राह्मण । वरा वदती अनुसधान । अत्रपटीं असो नयन ।
 मगळाष्टकें निवेदन । करितां हणती साधन । तेव्हा स्वामी अत-
 कर्ण । उठे जाणें येथून । सारासार त्रिचाग्धन । तेचि सधि साधून ।
 फडकले तेथून । त्रिप्र हणती बोम् पुण्य । वरारीण निळक्षण । सर्व
 सभा होय म्ळान दीनारे ॥ ६ ॥

उदासीन काया उदासीन माया ।
 ते लीळा ब्रह्मया न कळेचि ॥ २४ ॥
 पचगगातीर परिपूर्ण पूर ।
 पात्र रुद्र फार निशाळ तें ॥ २५ ॥
 नावे उपेक्षिलें ते उडी घातली ।
 लोकीं हाक दिल्ली बुडाळारें ॥ २६ ॥
 भयसिधुमाजी जनासी तारिता ।
 त्यासी काय चिंता मृशा जळ ॥ २७ ॥
 पूर्ण अवतार क्षणताचि नये ।
 पूर्ण ब्रह्म स्वयें हेंचि खरें ॥ २८ ॥

फडका

धूपाचा तो दाम । दरांगें सुवाम ।
 दीप सावनाश । रे आणविले ॥ १ ॥
 दीप बोवाळिले । नैवेद्यही जाले ।
 भोजना बैसवले । देवराव ॥ २ ॥
 शाका कुशिंबारी । घोदन सुवाम ।
 क्षीरी पच भक्ष रे । तूप साये ॥ ३ ॥
 नाना प्रकारीच्या । मिकरणी आणिल्या ।
 शर्करा वाटिल्या । सावनाश ॥ ४ ॥
 मुगंध कर्षाका । दहि दुध तारु ।
 नैवेद्य नेमरुरे । मांग जाला ॥ ५ ॥
 आंचवले देव । बैसले गुटाळे ।
 पुटे विविध फळे । टेंवियेली ॥ ६ ॥
 सागोपांग त्रिडे । आणिली दक्षणा ।
 मंत्रे पुष्पे ते नाना । समर्पिला ॥ ७ ॥
 सागोपांग पूजा । बेल नमस्कार ।
 दास क्षणे थोर । भक्ती आहे ॥ ८ ॥

ओव्या

येकांतीं सनाद परम्परें जाला ।
 घोप उमटला जयजयकारें ॥ ३० ॥
 श्रीरामदासस्वामी चाळिले तेशुनी ।
 पाहिली मेदिनी नर्वत्रही ॥ ३१ ॥

क्तितायेक लताड लवाटवाणे ।
 क्तितायेक पापा पुराणे पुराणे ।
 क्तिर्नायेक तोंडाळ बोंडाळ ऊणे ।
 कुशब्दा क्तितायेक वाचाळ सृणे ॥ २ ॥
 करटे कुरूपी विनारी भिकारी ।
 क्तिर्तायेक ते तामसी दुखनारी ।
 क्तिर्तायेक ते पानकी पापरूपी ।
 क्तितायेक ते दक्ष पुण्यस्वरूपी ॥ ३ ॥
 भले नष्ट पापी दुरात्मेचि बांदां ।
 जनी पाहता नारिखे येक नाही ।
 बहू लोक हे तो बहूता परीचे ।
 भले ते एरीचे तथा दुर्भरीचे ॥ ४ ॥
 भल्याचे भले बोलती रम्य वाचा ।
 देहे सुट्टनी चालतो सुट्टताचा ।
 फिरे दास ऊदाम लोकास पाहे ।
 मनामानि थप्पेत होऊनि राहे ॥ ५ ॥

पद

पाहोनी येती नरोत्तम । ह्यणती वेडे नव्हे सौम्य । याच्या गुणें परंधाम ।
पाऊं आंही होऊं पूर्ण ब्रह्म ॥ ८ ॥

ओव्या

पोंर अगणोत फिरावें तयांत ।
नाहींच किंचांत देहेबुधी ॥ ३२ ॥
सातां पांचा दासां अन्न तें भक्षिलें ।
मनें मागितलें तन्ही नाही ॥ ३३ ॥

पद

पळा पळा ब्रह्मपिया येनो जवळी ।
रामनामं दारु देऊनी लोडं कांडोळी ॥
शुक्ति शेडी बधतरीण मनां सोदळी ।
सारासार्चं धुळीं करुनी आंगां उधळी ॥ ध्रु० ॥
मीपणाचे शाहाणपण जळालें माझे ।
कोण वाढे देहेबुधीबळाचे बोझे ॥
नलगे आत्मा मानअपमानाचे दुजे ।
तर्ना सोये घेतां गेले मीपण माझे ॥ १ ॥

आने भेटो येतो त्यासा वेड लावतो ।
रामा रामदास ऐसें अवध घोग्तो ॥ ४ ॥

कडका

रामा चटक पळे । पाठी कटक मिळे । धरुनि नेति वळें । पू-
नितां देति फळें । न भाक्षिता जातो सळें । येकायेकीं त्याचि काळें ।
कृष्णेच्या तीरा आळे । पिसे जसें तसें बोळे । परीक्षितां मना मिळे ।
प्राभवासी जाळें मुलें । त्यात ब्रह्मानंद खेळे । पदावुर्जां देहे गळे । तेचि
रूप जरी पूर्ण । पाहोनिया रामध्यान । सतीमाईनें ओळखिलें रे ॥ ९ ॥
स्वामी समर्थ ॥ ७ ॥

ओव्या

त्रिसाजीपताची कन्या बाई सती ।
आदिमायामूर्ति मूर्तिवत ॥ ३५ ॥
तिने ओळखिलें खेळता पोरत ।
जैमें तें केरात रत्न शोभे ॥ ३६ ॥
लोभ्यानें देगिलें येकावी धनासी ।
जसें तें प्राणासी गाढी घाली ॥ ३७ ॥
तयापरी दृढ धरिले चरण ।
तनमनधन सर्वस्वेंसी ॥ ३८ ॥

कडका

ओव्या

नानापरी मन शोभुनी पाहिलें ।
 नाहीं डगमगिलें सर्पथाहां ॥ ३९ ॥
 चित्त त्रित्त सर्प प्रपन्न साडिला ।
 दृढ तो जोडिला स्वामीरात्र ॥ ४० ॥

कडका

आणुनी स्वामीस । वृत्तितो दिसेंदिस । सोसुनी सर्प घीस ।
 पाडीं फोडीं करणें नास । नद्वृतापरां दिल्ला त्रास । नाणुनी मुमनास ।
 धरियेळी दृढ कास । घडनीं जभयाम । सर्प वधुसुद्धदास । अंजामी
 मुरारींवास । अनुग्रहो पूर्ण त्याम । शकळा शहापुरीं वास । भजनलाभ
 सर्पास । तेन्हा धरी भीम चरणास रे ॥ ११ ॥

ओव्या ।

पुढे नाना भक्त मिळाले अपार ।
 मोहो जात्र धोर धोर होती ॥ ४१ ॥
 शहापुर स्वामीचें मुख्य अधिष्ठान ।
 मोक्षाचें भुवन भूमडळी ॥ ४२ ॥

डफगाणें

केला काशीप्रिश्वेश्वर । श्वेतप्रध रामेश्वर । न पाहता कोल्हापुर ।
 वेध गेलें ॥ १ ॥ पूर्वी होता कोल्हामुर । हणोनी नामे कोल्हापुर ।
 तेथें लक्ष्मीचा अत्रतार । तुह्नी पहा ॥ २ ॥ तेथें ऋडुसाल देउळें । तळें
 रकाळें पद्माळें । जळें वाहती निर्मळें । ठाईं ठाईं ॥ ३ ॥ तेथुनी पा-
 हता उत्तर । पुढें आहे केसापुर । पचगगेचें तें तीर । मुदर नीर ॥ ४ ॥
 वरतें जळसन्याचे तळे । तथा तळ्यामाजी कमळें । तेथुनी दिसते त
 चाळें । सारागड ॥ ५ ॥ पुढें मार्कंड्याचा डोंगर । त्याहुनी धोर रत्ना-
 गीर । आला हिमाचळाहुनी केदार । भक्तालागी ॥ ६ ॥ एका पुढील
 प्रसंग । आलितें वाहे रामलिंग । नरसीपुरी देव विंग । गुप्त आहे ॥ ७ ॥
 जागा लक्ष्मीचें शिराळे । तेथे निघती नागकुळें । श्रावणमासीं मुळें
 वाळें । खेळनिती ॥ ८ ॥ कन्हाउनगर सागो वाई । तेथें सुदर तुका-
 वाई । कृष्णासगम ठाईं ठाईं । देवस्थानें ॥ ९ ॥ भुलेश्वर धारेश्वर ।
 रुद्रेश्वर चाफेश्वर । तेथें महिमा अपार । रघुनाथाचा ॥ १० ॥ चद्रगिरी-
 माजी गैत्री । तेथें वास करी करी । त्याचा जागा जो पुरवीं ।
 शहापुरें ॥ ११ ॥

१ डोंगराची साक २ पूर्वी ज्या पूर्वीची जागा शहापुरास होती तो अत्ता
 चद्रगिरीच्या डोंगरावर गुरेंत रहावयास गेला.

चद्रगिरीचा टोंगर । त्यात शुभ एक शिखर । तेथे राहे योगेश्वर ।
 निरजन ॥ १ ॥ रे नवल त्या निरजनाचें । शिखर पाहो आकाशाचें ।
 ऐमें पृथ्वीमध्ये कैचें । पाहों जाता ॥ २ ॥ जागा मुदर गहन । तेथें
 मुख पावे मन । बरी पाहाता गगन साठणें ॥ ३ ॥ तेथे अग्वड नाही
 वात । क्षणोनि जागा तो निर्नात । सातकाळीं घुमघुर्मात । धत्र
 नलगे ॥ ४ ॥ कृष्णा कोन्या दोहीकडे । मध्ये परताचे कडे । मडळ
 पाहता चडुकडे । समाधान ॥ ५ ॥ तळीं असती शेतभातें । तेथे
 फिराताती अउतें । नानापरीचीं मार्गस्तें । येती जाती ॥ ६ ॥
 वरुती सरडे मंडरे । गुरेती गुरे वामुरे । ठाडे ठाडे गुराखी पेरें ।
 ऋडा करिती ॥ ७ ॥ भोंवती टोंगराची थाटे । दिसती कडे आणि
 कपाटें । सर्वेचि येउनी धुकटें । झाकोळिती ॥ ८ ॥ तळीं पाहाता
 आकाश । दिसे दुसरे कलास । तेथे जाण्या सतोप । वाटतसे ॥ ९ ॥
 तया ग्वाल्ती आहे माण । वरतें आहे तळकोकण । कन्हाड दतागिरी
 पट्टण । पचकोशी ॥ १० ॥ राया रघुनाथाचे देणें । जाले हनुमताका-
 रणें । देव पाहान्या पारणें । लोचनाचें ॥ ११ ॥ रामादासाचा विसाया ।
 रुद्र जाहला आक्रामा । भक्तजन वेगीं धावा । दर्शनासी ॥ १२ ॥

ओच्या

रामउपासना आधार या जना ।
 विश्रुती सज्जन चपायती ॥ ४३ ॥
 भक्तनमुदार मध्ये स्वामीराज ।
 त्याचा पदरज गोपाळ हा ॥ ४४ ॥

मुख्य भक्तराज मुळारभ बाई ।
 तिचेनि सर्वाही परमार्थ ॥ १ ॥
 देह पडो श्टो आणि मोडो बुडो ।

परी दाम्य घडो आबडीत ॥ २ ॥
 काया वाचा मन अनन्यशरण ।
 सद्गुरुचन नुलघेच ॥ ३ ॥
 ब्रह्माड पालर्थे होय कटाचित ।
 वाईचा भारार्थे पालटना ॥ ४ ॥
 धन्य वश नुशा धन्य धन्य वाई ।
 मन रामपाई निगतर ॥ ५ ॥
 तिचा वशवृक्ष देवा विस्तारावा ।
 परमार्थे घडावा तिजण्मा ॥ ६ ॥
 योर मोहोटाव चाफळी यात्रचा ।
 नादतो देवाचा देव तथे ॥ ७ ॥
 शाहापुरकराचे पहिले सिंहासन ।
 यात्रेसी तेधून मुळारभ ॥ ८ ॥
 छत्रे सूर्यापाने पताका निशाणे ।
 येतो देवा प्जाने बाजीराव ॥ ९ ॥
 दमामे धमामे कर्णे शर भेरी ।
 वाचे नानापरी गर्जताती ॥ १० ॥
 दुसरी दिस्तते देवाचे शिखर ।
 घाली नमस्कार बाजीराव ॥ ११ ॥
 आली आला काठी शाहापुरकराचा ।
 सामोरे यायाचि लग्नम ॥ १२ ॥
 येक होता भक्त मिरवत आले ।
 निभ्रती पावळ निजपदी ॥ १३ ॥
 भक्तसमुदाय अगणात फाता ।
 तेथे मान तुला भक्तराया ॥ १४ ॥
 टाळ घोळ विणे मृदाग जाननी ।

मनोरम्य गार्ता हरिदास ॥ १५ ॥
 हरिदास मित्राले असंख्य देवाचे ।
 मध्ये रंगी नाचे भक्तराज ॥ १६ ॥
 भक्ति ज्ञान आणि वैराग्यसहीन ।
 गातो सप्रचित, भक्तराज ॥ १७ ॥
 अहं ब्रह्मास्मि हेंचि अंतर्पामी ।
 मुर्खी राम नामी संकीर्तन ॥ १८ ॥
 अहंभाव नासे शुध ज्ञान भासे ।
 ऐसें गान असे भक्तराज ॥ १९ ॥
 कथेचा गजर होतो निरतर ।
 येती मुरवर पाहावया ॥ २० ॥
 विमानाच्या कोटी अंतराळीं दाटी ।
 होते पुण्यवृष्टी अगर्णात ॥ २१ ॥
 सर्व करताळीका नामाचा गजर ।
 सुगंध धुशर गर्द जालें ॥ २२ ॥
 समस्ताचें मन रामरूप जालें ।
 आपणा पडिलें विस्मरण ॥ २३ ॥
 भद्रासर्ना देव भक्तसमुदाय ।
 पुढें भामराव कर जोडी ॥ २४ ॥
 मुहूर्ताच्या कोटी पूर्ण असतील ।
 तरीच जोडेल रामदास्य ॥ २५ ॥

पद

मन माझे उन्मन जालें ॥ ध्र० ॥
 जन्मोजन्मीचे मुहुत तें मज नरदेहीं कामा आलें ।
 सद्गुरुश्रोस्वामीसमर्थचरणीं तनमनधन अर्पिलें ॥ १ ॥
 जिकडे पाहे तिकडे स्वरूप निश्चळ । हें भीमहृदई त्रिबलें ॥
 बोलणें हें मय समूळ वाच । वाच्यपण कोण उरलें ॥ २ ॥

श्लोक

जेणें राजनसाचिरादिर तिन्ही आत्मरिचती आटिले ।
 वेदाता बुधेचे प्रभाव अवघे जेणे निराकर्णिले ।
 विज्ञाने भवसिंधुमार तरला जिज्ञेनि साही घुरा ।
 ऐसा सद्गुरु तो अननकविचा जो नि सृष्टाचा तुरा ॥ १ ॥
 निर्माणस्थळ गीनर्मातटि पहा हृष्ट्यानिरी जो बसे ।
 कानागद मये प्रपचाहि मये आशा दुगशा नसे ।
 ज्याला उत्तम रामदान ह्मणती ध्रिलोक्य वदातसे ।
 ऐसा सद्गुरु तो अननकविचा बंध्यामि तारीतसे ॥ २ ॥
 वल्ले हुमुज भर्जरी पटकुळे माया चिराही वने ।
 काया गुदर गौरवर्ग लघुमे भावा अवाळे असे ।
 जेणे पै निजदागवोध वरदा हें काव्य केठे असे ।
 ऐसा सद्गुरु तो अननकविचा बंध्यामि तारीतसे ॥ ३ ॥

पद

मज अतारेचा परी । प्रारब्ध कर्म न कळे पाहतां ॥ २ ॥ समर्थसमार्थी
 जेथे । मुदति नन नहु तेथे । सर्वस्व चित्ते वित्ते । वृजितो पूर्ण ब्रह्मात्ते ।
 धन्य धन्य भाग्यवत सहसारा घड्या । दुर्भ नाला मज असता ॥ ३ ॥
 श्रवणीं सद्रुण परिमे । नयनीं निवन्ध्य पैमे । मुमनीं तन्मपसरिसें ।
 उदनीं कीर्तन विसें । मुनिमनमाह्न माझेहि जीवन करुणार्णववन
 गोमनरदाता ॥ ४ ॥

समर्थसमार्थी जे वरणां मुक्ता व्याग पणा ॥ ध्रु० ॥
 कर्णीं ऐके करणीं न पडे वननमरणभ्रमणीं ॥ १ ॥
 धागता निवन्ध्य धरणीं मान्य तैरणीं उशाभैरणीं ॥ २ ॥
 धन्य याचा जननी । भौम तन्मय नाला चरणीं ॥ ३ ॥

डफगाणे

नमार्थी समर्थाची प्रणे । जर्णन नाटे भक्त सपूर्ण । श्रवण करितां
 मर्म जन । पावन होनी ॥ १ ॥ गता शिवछत्रपती । समर्थांनी अति
 प्रीति । नज्जनगडीं तेही वम्ती । करविली ॥ २ ॥ बहुत दिवस करुनी
 सेवा । आग कर्नाटका यात्रा । विवडे होडनि जापुण्या गावा । प्रये
 शरे ॥ ३ ॥ जामुरान प्रतिष्ठिला । समर्थद्रुशणाला आला । समारभ
 तेही केला । अपरापर ॥ ४ ॥

त्या ॥ २ ॥ दृग्गणासीं भक्तजन । करिती करुणाकीर्तन ।
 पक्षा येका करुणावन । बोळें तथा ॥ ३ ॥ दुरी देदीहूनी भक्त । येती
 त्याचें मोठें आर्त । गुणेमाजी त्वरीन भेटी घेती ॥ ४ ॥ विचार पुसती
 सर्व । सांगती येकातभार । विदेहेता अभिनव । आर्गी वाणे ॥ ५ ॥
 मनोगत असे ज्याचें । तितुंक राहाणें तथाचें । प्रेम देउनी साचें ।
 बोळप्रिती ॥ ६ ॥ पत्र लिहिले सकळाला । कर्नाटकी लोका आपुल्या ।
 भवार्थ जां ऐके मगळा । भीम होये ॥ ७ ॥

निरूपणपत्रार्थ

चित्रकला नाना नाटक । ह्यणोनि नामें कर्नाटक ॥
 तेंध जे रामउपासक । पत्र न्यांसी ॥ १ ॥
 तुह्मी पत्र पाठविलें । घाचुनी आश्चर्य घाटलें ॥
 परम समाधान जालें । देव जाणे ॥ २ ॥

येथुनी समर्थासीं पत्र गेलें तो भाव वणिला

समर्था नमस्कार साष्टांग आधी ।
 अपन्यें मुणें घातलें हो त्रिशुधी ।
 विनती ग्रह ऐकिजे जी स्वभायें ।
 असे मी दुरात्माचि नाना स्वभायें ॥ १ ॥
 दयासागरें हो मला थोर केणें ।
 बहू सेवकामाजि ते मेळवीणें ।
 कृपेने दिन्हे सोख्य तें अतरीचें ।
 परी भोगणें लागलें या देहाचे ॥ २ ॥
 कर्म दुर्भरें आणितें या स्थळाला ।
 पटी स्वामिया.योर वीयोग जाला ।

जर्गा धन्य त्या लाधली पायसेवा ।
 नसे ते मला पूर्व माझाचि ठेवा ॥ ३ ॥
 मनोभावना स्वामिच्या पादपर्त्री ।
 असे लागली वृत्ति हे पूर्णसर्त्री ।
 परी देहेप्रारब्ध माझे झडेना ।
 समर्था प्रभू योग तूला घडेना ॥ ४ ॥
 अखंडीत हे वासना भेटि व्हावी ।
 प्रभूपाइची धूलि माथां पडावी ।
 मनींचे मनीं जाणसी स्वामिराया ।
 किनी वाटऊ हा सविस्तार वाया ॥ ५ ॥
 महाभक्तभगवार्थ हा रामचद्रे ।
 मुखें माजिया बालवीला नरेंद्रे ।
 यथातथ्य रीचार हा माभिमानें ।
 प्रभूश्रोतया जाणवीला भिमानें ॥ ६ ॥

या श्लोकांचें उत्तर

तुम्ही पत्र पाठविलें । वाचुनी आश्चर्य वाटलें । परम समाधान
 जालें । देय जाणे ॥ २ ॥ प्रवृत्तीसी पाहिजे राजकारण । निवृत्तीसी
 पाहिजे विवरण । जेथें अखंड श्रयण मनन । धन्य तो फाल ॥ ३ ॥
 आयुष्यासी माण लागलें । पैसें प्रचीतीसी आलें । तरी सार्थक पा-
 हिजे केलें । सारासार विचारें ॥ ४ ॥ हें बहुत सुकृतें घडे । पर-

लोक विवेकें जोड़े । समजतां मूल खड़े । जन्ममृत्याचें ॥ ७ ॥ नय
 विधा भक्तीचें अती । होत जाहे भगवत्प्राप्ती । सत्यस्वरूपी सदती ।
 तात्काळ होते ॥ ६ ॥ हें उमजल्यागोण कायकळे । समजल्यावीण
 तें न कळे । श्रवणमननं निवळे । सकळ कांहीं ॥ ७ ॥ सकळ कांहीं
 जाणोनि केलें । ह्यणिजे सार्थकचि जालें । नेगतां अनुमान' गेलें ।
 ते निरर्थक ॥ ८ ॥ धन्य आत्मज्ञानी नर । सार्थक केला ससार ।
 त्यासी आह्लांसि अतर । कांहींच नाही ॥ ९ ॥ तत्रनिदर्शनाउपरी ।
 राया रका येकचि सरी । पुरता विचाग चतुरी । पाहिला पा
 हिजे ॥ १० ॥ शब्दद्वारा जर्थ येणें । विवेकें अर्थरूप होणें । सार्थकार्थी
 हें लक्षणें । जाणती ज्ञानी ॥ ११ ॥ विवेकाचें येक सूत्र । सकळांसी
 मिळोनि येकचि पत्र । देहभावना विचित्र । स्मरण होत ॥ १२ ॥
 स्मरणउपरी अवस्था । ते लिहितां नव्हे व्यवस्था । बहुत निरुद्ध
 असतां । वियोग जाला ॥ १३ ॥ हें जगानुबंधानें केलें । ते जगानु-
 बंधाचरी गेलें । आतां घडेल तें भलें । जगानुबंध ॥ १४ ॥ येसो
 अवस्था दोहींकडे । अनृत्य लिहिणें न घडे । निमिष्यनिमिष्याचें
 निडे । स्मरण होतें ॥ १५ ॥ नुह्लांसी प्रपद्य जाहे यांहीं । आह्लांसी
 नुह्लांवेगळें नाही । पत्र दुरुक्षण सर्वहि । स्मरणें होतें ॥ १६ ॥ ते
 सारिखे परस्परें । अतरा होडतो अतरें । रघुनाथभक्ताचेनि उपकारें
 । उपकारी आहे ॥ १७ ॥ आतां बहुत काय लिहावें । अंतरा अंतर
 जाणायें । तालीक करुनि पाठवावें । समस्तांसी ॥ १८ ॥

